

T.C.
İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

Sosyoloji Anabilim Dalı

Sosyoloji Bilim Dalı

**TOPLUMSAL CİNSİYET KALIPLARININ DİJİTAL
PLATFORMLARDA İŞLENMESİ KONUSUNDA NİTEL
BİR ARAŞTIRMA: NETFLİX ÖRNEĞİ**

Yüksek Lisans Tezi

Gamzenur AYDINHAN

Danışman

Dr. Öğr. Üyesi Zeynep ŞENTÜRK DIZMAN

İstanbul – 2021

TEZ TANITIM FORMU

Yazar Adı Soyadı : Gamzenur AYDINHAN

Tezin Dili : Türkçe

Tezin Adı : Toplumsal Cinsiyet Kalıplarının Dijital Platformlarda İşlenmesi Konusunda Nitel Bir Araştırma: Netflix Örneği

Enstitü : İstanbul Gelişim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Anabilim Dalı : Sosyoloji

Tezin Türü : Yüksek Lisans

Tezin Tarihi : 12.02.2021

Sayfa Sayısı : 202

Tez : Dr. Öğr. Üyesi Zeynep ŞENTÜRK DIZMAN

Danışmanları

Dizin Terimleri : Toplumsal Cinsiyet, Sansür, Dijital Platform, Netflix, Aşk 101

Türkçe Özet : Bu tezde 18-30 yaş aralığı hedeflenerek toplumsal cinsiyet, sansür ve Aşk 101 hakkında 20 kişiyle derinlemesine görüşme yapılmıştır. Araştırmada alınan bilgiler doğrultusunda dijital platformda toplumsal cinsiyet kalıplarının nasıl işlendiği, yargıları kırıp kırmadığı sorgulanmıştır. Araştırmanın kuramsal çerçevesini erkeklik sosyolojisi ve feminist teori oluşturmaktadır. Amaç iki perspektiften toplumsal cinsiyet kalıplarını açıklamaktır. Literatürde Netflix adına toplumsal cinsiyet verilerinin azlığı göz önüne alınarak literatüre katkı sağlanmak hedeflenmiştir.

Dağıtım Listesi : 1. İstanbul Gelişim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsüne
2. YÖK Ulusal Tez Merkezine

Gamzenur AYDINHAN

T.C.
İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

Sosyoloji Anabilim Dalı

Sosyoloji Bilim Dalı

**TOPLUMSAL CİNSİYET KALİPLERİNİN DİJİTAL
PLATFORMLARDA İŞLENMESİ KONUSUNDA NİTEL
BİR ARAŞTIRMA: NETFLİX ÖRNEĞİ**

Yüksek Lisans Tezi

Gamzenur AYDINHAN

Danışman

Dr. Öğr. Üyesi Zeynep ŞENTÜRK DIZMAN

İstanbul – 2021

BEYAN

Bu tezin hazırlanmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğu, kullanılan verilerde herhangi tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitedeki başka bir tez olarak sunulmadığını beyan ederim.

Gamzenur AYDINHAN

.../.../2021

İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Gamzenur AYDINHAN'ın Toplumsal Cinsiyet Kalıplarının Dijital Platformlarda İşlenmesi Konusunda Nitel Bir Araştırma: Netflix Örneği adlı tez çalışması, jürimiz tarafından Sosyoloji anabilim dalı, Sosyoloji bilim dalında YÜKSEK LİSANS tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan

Dr.Öğr. Üyesi Zeynep Şentürk DIZMAN
(Danışman)

Üye

Doç.Dr. Anıl Al REBHOLZ

Üye

Dr.Öğr. Üyesi Ayşe Çiğdem KOCAMAN

ONAY

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

.../.../ 2021

Prof. Dr. İzzet GÜMÜŞ

Enstitü Müdürü

ÖZET

Bu tezde 18-30 yaş aralığı hedeflenerek toplumsal cinsiyet, sansür ve Aşk 101 hakkında 20 kişiyle derinlemesine görüşme yapılmıştır. Araştırmada alınan bilgiler doğrultusunda dijital platformda toplumsal cinsiyet kalıplarının nasıl işlendiği, yargıları kırıp kırmadığı sorgulanmıştır. Araştırmanın kuramsal çerçevesini erkeklik sosyolojisi ve feminist teori oluşturmaktadır. Amaç iki perspektiften toplumsal cinsiyet kalıplarını açıklamaktır. Literatürde Netflix adına toplumsal cinsiyet verilerinin azlığı göz önüne alınarak literatüre katkı sağlanmak hedeflenmiştir.

Öncelikle literatür taranmış, daha sonra saha çalışması yapılmıştır. Araştırmanın örnekleme Beylikdüzü ilçesi olmaktadır. Bu tezin bir diğer amacı da dijital platformda oluşan sansürün katılımcılar hakkındaki görüşleri olmuştur. Elde edilen bilgiler doğrultusunda sansürün gençler tarafından doğru bulunmadığı, toplumsal cinsiyet farkındalığının ancak kişi isterse dikkat çekici bir durum olduğu ve dijital platformların daha özgür platformlar olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Öte yandan katılımcılar Netflix dizisi olan Aşk 101 dizisinin toplumsal cinsiyet kalıpları ele alındığında farklı bir bakış açısı sergilediğini dile getirmişlerdir.

Anahtar Kelimeler: Toplumsal Cinsiyet, Sansür, Dijital Platform, Netflix, Aşk 101

SUMMARY

In this thesis, 20 people were interviewed in depth about gender, censorship and Love 101 by targeting the 18-30 age group. In line with the information obtained in the research, it was questioned how gender stereotypes are processed on the digital platform, whether they break judgments or not. The theoretical framework of the research is the sociology of masculinity and feminist theory. The aim is to explain gender stereotypes from two perspectives. In the literature, it is aimed to contribute to the literature by considering the lack of gender data on behalf of Netflix.

First of all, the literature was scanned and then field work was carried out. The sample of the research is Beylikdüzü district. Another purpose of this thesis was the opinions of the participants about censorship on the digital platform. Based on the information obtained, it was concluded that censorship was not found to be true by young people, gender awareness was only a remarkable situation if one wanted to, and digital platforms were considered to have much more freedom comparing to other platforms. On the other hand, the participants stated that the Netflix series Aşk 101 shows a different perspective on gender stereotypes.

Keywords: Gender, Censorship, Digital Platform, Netflix, Love 101

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	i
SUMMARY	ii
İÇİNDEKİLER	iii
KISALTMALAR	vi
TABLOLAR LİSTESİ.....	vii
RESİMLER LİSTESİ.....	viii
EKLER LİSTESİ.....	ix
ÖNSÖZ.....	x
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM METODOLOJİ

1.1 Tezin Amacı	4
1.2 Tezin Önemi	5
1.3 Veri Toplama Tekniği:	5
1.4 Sınırlılıkları:	7
1.5 Evren & Örneklem:	7
1.6 Varsayımları:	7

İKİNCİ BÖLÜM KURAMSAL VE KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1 Toplumsal Cinsiyet.....	8
2.2 Toplumsal Cinsiyetin Medyadaki Sunumu	11
2.3 Toplumsal Cinsiyet ve Feminizm.....	16
2.3.1 Aydınlanmacı Liberal Feminizm	17
2.3.2 Radikal Feminizm.....	19
2.3.3 Marksist Feminizm	20
2.3.4 Kültürel Feminizm	21
2.3.5 Varoluşçu Feminizm.....	22
2.4 Erkeklik Sosyolojisi	22
2.4.1 Pro-Feminizm	25

2.4.2 Eril Tahakküm	26
2.4.3 Hegemonik Erkeklik	27

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

DİJİTAL PLATFORMLAR, SANSÜR

3.1 Yeni Medya ve Dijital Platformlar	29
3.2 Türkiye ve Dünyada Olan Dijital Platform Kanalları	32
3.2.1 Koronavirüsünün Netflix'e etkisi	39
3.2.2 Netflix'in kullandığı dijital televizyon yayıncılığı ve özellikleri	40
3.3 Dijital Platformlar ve Sansür İlişkisi	41

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

AŞK 101 DİZİSİNİN TOPLUMSAL CİNSİYET AÇISINDAN SÖYLEM ANALİZİ

4.1 Aşk 101 (Love101) Özeti	48
4.1.1 Aşk 101 dizisinin dijital platformda etkisi	49
4.2 Orjinal İçerik: Aşk 101 (Love101) Toplumsal Cinsiyet Açısından Dizi Analizi	50
4.2.1 Aşk 101 dizisinde aykırı karakterlerin sunumu ve iyi, kötü kavramlarının sorgulanması:	52
4.2.2 Ailenin toplumsal kalıplar üzerindeki faktörü, masallar:	56
4.2.3 Kadın bedeni, cinsellik söylemleri ve romantik aşk kavramı:	65
4.2.4 Kadın ve erkeğin bastırılması, yaftalanması	69

BEŞİNCİ BÖLÜM

BULGULAR

5.1. Katılımcıların Sosyo-Demografik Özelliklerine İlişkin Bulgular	76
5.1.1. Cinsiyet dağılımı	78
5.1.2. Yaş dağılımı	78
5.1.3. Katılımcıların yaşadıkları kişiler, medeni durum ve çocuk sayısı	79
5.1.4. Öğrenim düzeyi	80
5.1.5. Mesleki durum	80
5.1.6. Doğum yerleri	80
5.2 Katılımcıların Toplumsal Cinsiyet Hakkındaki Görüşleri	80
5.3 Toplumsal Cinsiyet ve Aile Hakkındaki Bulgular	84

5.4 Kadın Bedeninin Medyadaki Sunumu ve Aşk 101 Dizisindeki Sunumu Hakkındaki Görüşler	87
5.5 Cinsellik ve Aşk 101 Hakkındaki Bulgular.....	95
5.6 Karakterlerle Bağlılık Hakkındaki Bulgular	99
5.7 Katılımcıların İdeal Kadın, İdeal Erkek Tipi Hakkındaki Görüşleri.....	107
5.8 Katılımcıların Netflix ve Toplumsal Cinsiyet Hakkındaki Bulgular	112
5.9 Katılımcıların Anaerkil Toplum Hakkındaki Görüşleri	116
5.10 Katılımcıların Sansür Hakkındaki Görüşleri	122
5.10.1 Katılımcıların Pin Kodu ve Aşk 101 hakkındaki görüşleri.....	125
5.11 Katılımcıların Etik Problemler Hakkındaki Görüşleri	129
5.12 Katılımcıların Ataerkil Düzendeki Erkek Olmanın Zorluklarına İlişkin Görüşleri.....	134
5.13 Aşk 101 Dizisinde Erkek Odaklı Toplumsal Cinsiyet Yargıları	139
5.14 Geçmişteki Toplumsal Cinsiyet Yargılarıyla Günümüzdeki Toplumsal Cinsiyet Yargıları Hakkındaki Görüşler.....	143
5.15 Katılımcıların Toplumsal Cinsiyet ve Aşk 101 Odaklı Görüşleri	147
TARTIŞMA	152
SONUÇ.....	163
KAYNAKÇA	167
EKLER	183

KISALTMALAR

AB	: Avrupa Birliği
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
AKT	: Aktaran
BKZ	: Bakınız
DVD	: Digital Versatile Disc
IPTV	: İnternet Protokol Televizyonu
LGBTİ+	: Lezbiyen, Gay, Biseksüel, Travesti, Transseksüel, Intersex, + (diğer çeşitli cinsel yönelim ve cinsiyet kimlikleri)
OTT	: Over The Top
RTÜK	: Radyo ve Televizyon Üst Kurulu
SVOD	: Subscription Video on Demand
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
TDK	: Türk Dil Kurumu
TEPA	: Türkiye Ergen Profili Araştırması
TUİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
TV	: Televizyon
VOD	: Video on Demand
Yy	: Yüzyıl

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. Katılımcıların Sosyo Demografik Özellikleri	76

RESİMLER LİSTESİ

Resim1. Netflix Ekran Görüntüsü.....	37
Resim2. Netflix Party Ekran Görüntüsü	37
Resim3. Netflix Roulette Ekran Görüntüsü	38
Resim4. Netflix Ekran Görüntüsü.....	38
Resim5. Netflix Ekran Görüntüsü.....	50
Resim6. Netflix Ekran Görüntüsü.....	50
Resim7. Twitter Ekran Görüntüsü	50

EKLER LİSTESİ

EK-A Görüşme Formu.....183

EK-B Nitel Görüşme Yapılan Kişilere Ait Bilgiler.....184

ÖNSÖZ

Bu zor dönemde tezimi yazarken hata yapmamaya gayret gösterdim. Tezimi iki perspektiften yani hem erkeklik sosyolojisi hem de feminist teori üzerinden yazarak pozitif ayrımcılığa karşı yenilikçi bir bakış açısıyla yazmaya çabaladım. Bu tezi okuyan insanların bu gayretimi görmüş olmasını dilerim. Tezime bu zor zamanda istekle katkı sağlayan 20 katılımcıya teşekkür ederim. Tez danışmanım Zeynep Şentürk Dızman'a teşekkür ederim.

Sinema ve televizyona ilgili olmamı sağlayan, çocukluktan bu yana sinemaya ve tiyatroya götüren, her koşulda yanımda olan babam Hüseyin AYDINHAN'a, bütün stresime rağmen her zaman beni anlayıp, her koşulda yanımda olan annem Neslihan AYDINHAN'a ve gece gündüz tezim için en iyisini yapmamı sağlayan, benimle tezimi tekrar tekrar okuyan, beni motive eden, yanlışlarımı düzeltmemi sağlayan kardeşim Gizem AYDINHAN'a teşekkür ederim.

En önemli teşekkürüm ise; fikirlerimi özgürce beyan etmemi sağlayan, ataerkil sisteme karşı hep eşitlikçi yaklaşımıyla kadınlara seçme ve seçilme hakkı veren Ulu Önder MUSTAFA KEMAL ATATÜRK'e minnettirim.

GİRİŞ

Bu tezde Türkiye de yeni bir mecra olan dizi,film,reality şov sitesi Netflix üzerinden toplumsal cinsiyet kalıpları ve bu kalıpların sansürle ilişkisi açıklanmaktadır. Cinsiyet kalıpları bireylerin toplumsallaşma sürecinde öğrendikleri rollere bağlı olarak hareket etmelerini sağlar. Toplumsal cinsiyet kalıplarının işlevini bu noktada Joan Scott iki önermeye bağlı olarak açıklar: “Toplumsal cinsiyet, cinsler arasındaki kavranabilen farklılıklara dayalı toplumsal ilişkilerin kurucu ögesidir ve toplumsal cinsiyet iktidar ilişkilerini belirgin kılmanın asli yoludur”(Scott, 2007).

Türkiye’de en üst mercilerde yer alan ve önemli kararları veren insanların çoğu erkeklerden oluşmaktadır. Cumhurbaşkanı, milletvekilleri, medya patronları gibi üst mercilerde yer alan insanların toplumsal cinsiyet kalıplarının pekiştirilmesi ya da erkek egemen bir toplumun kısıtladığı davranışların nasıl medyaya yansıtıldığı diziler üzerinden bu tezde yer alan konulardan biridir. TBMM milletvekilleri kadın erkek oranlarının dağılımına baktığımızda en yüksek milletvekili kadın sayısının 53 olduğu ve ortalama olarak kadınların “%17,32” sini kapsadığı, erkek milletvekillerinin ise en yüksek sayısının 237 olduğu ve erkek milletvekillerinin ortalama oranlarının “%82,68” olduğu gözükmektedir.¹1935’ten bu yana seçim yıllarındaki kadın milletvekilleri oranına baktığımızda ise; kadın milletvekilleri oranının arttığı gözlemlenmekte ancak yine de oranlara baktığımızda erkek milletvekilleri sayısı ile arasında çok fazla açık bulunmaktadır(Akan,2020). Günümüzde hala bazı kentlerde kadın milletvekili olmadığı yadsınamaz bir gerçektir. Kadın cinayetleri oranlarına bakıldığında ise Türkiye 4.sırada yer almakta ve 2016’dan 2018’ e kadar jandarma ve polis kayıtlarına geçen toplam 932 kadın cinayeti işlendiği ve failerin cinsiyetinin “%96,2” erkek olduğu kayıtlara geçirilmiştir(Taştan ve Yıldız, 2019, s.68).Bundan yola çıkılarak Türk toplumunun ataerkil bir sistem tarafından yönetilen bir toplum olduğu öngörülebilir.

Türk toplumunda medya tarafından yansıtılan ataerkil sistem ise daha önce yazılanları destekleyecek şekilde erkeğin ön planda kadının ise ikinci planda kaldığı bir sistem olarak gözükmektedir. Toplumsal cinsiyet kalıpları da bu ataerkil sistemden

---

¹ Bkz. Türkiye Büyük Millet Meclisi Milletvekilleri Dağılımı Tablosu (2019), (Türkiye Büyük Millet Meclisi).ErişimTarihi:20.12.2019ErişimAdresi:https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/milletvekilleri_miz_sd.dagilim

etkilenmiştir. Medya, toplumsal cinsiyet kalıplarının gözlemlenmesi ve toplumu yönlendirmesi açısından önemli bir yere sahiptir. Geleneksel medyada kadına yönelik şiddetin sansürlenmeyip sigaranın, alkolün ve argo kelimelerin sansürlenmesinin yanında bunun yeni medyada nasıl yansıtılacağı ve yankı uyandıracacağı merak konusudur. Gündelik olarak gözlemediğimiz olay örgülerinin medya tarafından yansıtılması farklı bir perspektif de sunabilir. Örneğin; sigara içmek, alkol almak gündelik hayatta normal gelen bir davranış gibi gözükürken medya bu unsurların iyi ya da kötü yanlarını açıklarsa bireyde farklı bir perspektif yaratabilir. Televizyonda yayımlanan zorunlu yayımlar kamu spotları da bu yargıları güçlendirir.

Medya zaman içerisinde teknolojinin de gelişmesiyle iki sınıfa ayrılarak geleneksel medya ve yeni medya adını almıştır. Geleneksel medya Türk toplumunun yapısını baz alarak hareket eden ve ataerkil sistemin yönlendirdiği, kuralların katıldığı bir sistemdir. Yeni medya ise kuralların esnek olduğu, bazen kendi haber sisteminin yaratıldığı, sansürün, şiddetin, boykotun ve en önemlisi herkesin kendi yargılarını bir kurumun sistemine danışmadan hareket etmesi aslında yeni medyayı özel kılan faktörlerin başında gelmektedir. Geleneksel medyadan yeni medyaya geçişte bu kalıpların nasıl işlendiği, nasıl bir forma sokulduğunu incelemek küreselleşen dünyayla beraber teknolojinin gelişmesiyle önem kazanmıştır. Bireyler tek tip yapılan kurgulardan, ancak izin verilerek yapılan dizi,film,belgeseller yerine bir süre sonra özgür ve özgün içerik görmek amacıyla belli bir ücret ödeyerek dizi,film ve belgesel sitelerine üye olmaktadır.Netflix dünya çapında bir ünvana sahip dizi,film,reality şov sitesidir. Netflix Türkiye'ye 2016 yılında hizmet vermeye başlamıştır. Yeni medya adına büyük ses getiren Netflix dizilerinde işlenen toplumsal cinsiyet kalıplarının işleyişi, sansürün yeni medyaya ulaşip ulaşmaması tartışma konusu olarak karşımıza çıkmaktadır. Geleneksel medyayı ataerkil sistem nasıl kendi sistemleri üzerinde kısıtlıyorsa yeni medyayı da kısıtlamak için belirli hedeflere sahiptir. Sadece Netflix değil yabancı ülkelerde özellikle Amerika bazlı internet dizi,film platformları çok yaygındır. Disney+, Hulu, Amazon Prime Video ve en son Apple, Apple Tv+ dizi platformu kurarak artık her şeyin dijitalleşmeye başladığını insanlara duyurmuştur. Türkiye de legal olarak Blu tv, Puhu Tv gibi dizi, film sitesi de örnek verilebilir. Ancak illegal dizi, film siteleri de bulunmakla birlikte devlet bu dizi filmleri tespit edip kapatmak için çaba göstermektedir.

Bu tezde amaçlanan dijital platformların toplumsal cinsiyet yargılarını kırıp, kırmadığını anlamak ayrıca sansürün katılımcılar üzerindeki etkilerini anlamaktır. Netflix Türkiye yapımı olan Aşk 101 dizisi ele alınarak toplumsal cinsiyet yargıları anlamlandırılmaya çalışılmış, dizi analiz edilirken söylem analizinden yararlanılmıştır. Araştırma yöntemi olarak nitel araştırma yöntemi kullanılmış, 20 katılımcı ile derinlemesine görüşme yapılmıştır. Tezin ikinci bölümünü kuramsal ve kavramsal çerçeve olan erkeklik sosyolojisi ve feminist teori kapsamakta, üçüncü bölümde sansür ve dijital platformlardan bahsedilmektedir. Dördüncü bölümde ise Netflix dizisi olan Aşk 101 toplumsal cinsiyet bakış açısıyla analiz edilmektedir. Tezde katılımcıların çoğunluğu dizideki karakterlerin aykırı oluşunu sevdiklerini buna bağlı olarak da dizinin toplumsal cinsiyet kalıplarını kırdıklarını düşündüklerini ifade etmişlerdir.

BİRİNCİ BÖLÜM

METODOLOJİ

1.1 Tezin Amacı

Bu tezde, Türkiye’de yeni bir mecra olan dizi, film, reality program sitesi Netflix üzerinden toplumsal cinsiyet kalıpları ve yeni medya olan dijital platformların belirli yönlendirmeye maruz kalıp kalmadığı açıklanmaya çalışılmıştır. Cinsiyet kalıpları, bireylerin toplumsallaşma sürecinde öğrendikleri rollere bağlı olarak hareket etmelerini sağlar. Yeni medya adına büyük ses getiren Netflix dizisinde toplumsal cinsiyet kalıplarının işleyişi, sansürün yeni medyaya ulaşımını tartışma konusu olarak karşımıza çıkmaktadır. Ayrıca dizi analizinde özellikle görülen kadın bedeni hakkındaki görüşler, erkeğin bastırılması, erkek tarafından uygulanan şiddetin neden olduğu cinsellik söylemleri, iyi ve kötü kavramları, kadınların istekleri doğrultusunda hareket ettiklerinde yaftalanmaları veya bastırılmaları, toplumsal kalıplar çerçevesinde aile kavramının sorgulanması, aşkın insanların kalıpsal yargılarındaki yeri üzerinde durulmuştur.

Araştırma da belirli konular ekseninde cevaplar almak amaçlanmıştır.

Bu sorular şu şekildedir:

- Netflix dizi analizinde toplumsal cinsiyet yargıları nasıl ele alınmış ve medyada nasıl yankı uyandırmıştır?
- Kadın bedeni hakkındaki kalıpsal yargılar nelerdir?
- Kişilerin rahatsız olduğu toplumsal cinsiyet kalıpları nelerdir? Bu kalıpların sansüre uğrayıp uğramaması kişiler adına neden önemlidir?
- Kişiler geleneksel medyayı mı dijital platformları mı tercih ediyor?
- Türk toplumunda dijital platform olan Netflix insanları nasıl yönlendiriyor?
- Toplumsal cinsiyet adına yapılan dizi, film, tv programları kişilerin yargılarını ne derece güçlendiriyor ya da ne derece zayıflatıyor?
- Türk toplumu RTÜK gibi denetleme platformlarını yeni medyada nasıl değerlendiriyor?

•Öte yandan, Aşk 101 dizisinin toplumsal cinsiyet kalıplarını ne derece kırıp ne derece güçlendirdiği bu tez çalışmasının temel sorusunu oluşturmaktadır.

1.2Tezin Önemi

Yeni bir mecra olan Netflix'te toplumsal cinsiyet kalıplarının nasıl işlendiği konusunda bazı makaleler bulunsa da ayrıntılı bir tez araştırması mevcut değildir. Oysa geleneksel medyadan yeni medyaya yansıtılan sosyolojik olayların araştırılması toplum için büyük önem arz etmektedir. Yeni medya daha çok global ağı kapsayan internet bazlı medya türüdür. Medyanın dijitalleşmesi günümüzde büyük bir önem taşımaktadır. Bunun nedeni medyanın, insanların bir olayı başka perspektif sunarak yansıtmasını ya da daha çok pekiştirmesini sağlayan bir nitelik taşımasıdır. Kişiler artık kendi sosyal platformlarını oluşturarak kendi haber sistemlerini yaratmaktadır.

Netflix önceden sadece dvd satan bir platform iken şimdi ise dünyada ses getiren dizi, film, belgesel ve reality programlar orijinal içerik üretmekte ve satın almaktadır. Bu tezin önemini belirleyen faktörlerin başında toplumsal cinsiyet kalıplarının ne olduğu ele alınacak, sonrasında ise kadının veya erkeğin rolünün işlenişi, kadın bedeni hakkındaki görüşler, erkeğin bastırılmış duygularının dışavurumu, cinsellik söylemleri, iyi ve kötü kavramları, kadınların istekleri doğrultusunda hareket ettiklerinde yaftalanmaları veya bastırılmaları, toplumsal kalıplar çerçevesinde aile kavramının sorgulanması ve aşkın insanların kalıpsal yargılarındaki etkileri Netflix'teki Aşk 101 dizisi üzerinden nasıl biçimlendirildiği ele alınacak ve dijital platformların ne olduğu, bu gibi platformların özellikle Netflix'in herhangi bir sansüre maruz kalıp kalmadığı ayrıntılı bir şekilde incelenecektir.

1.3Veri Toplama Tekniği:

Bilimsel bir araştırma yapan bireyin konusuna uygun amaç, önem, varsayım, sınırlılıkları yazabilmesi ve gerekli verilere ulaşmayı sağlayacak yöntemlere uygun hareket etmesi beklenmektedir. Nitel sorularda toplumsal cinsiyet ve dijital platformlarda uygulanan sansür odaklı sorular sorulacak ayrıyeten Aşk101(orijinal içerik) dizisi hakkında toplumsal cinsiyet odaklı sorular sorulmuştur. Araştırmanın anahtar kelimeleri yeni medya, dijital platform, Netflix, toplumsal cinsiyet, sansür olacaktır.

Yöntem olarak nitel araştırma yöntemi kullanılmış, 18-30 yaşarası 20 kişiye derinlemesine görüşme tekniği uygulanmıştır. Önceden insanlara araştırmanın amacı hakkında bilgi verilip ve diziyi izleyip izlemediği sorulmuş eğer olumlu yanıt alınırsa toplumsal cinsiyet, sansür ve Aşk 101 dizisi hakkında toplumsal cinsiyet odaklı sorular sorularak görüşmeler yapılmıştır. Katılımcılara bu konular üzerinden 25 soru sorulmuş olup görüşmeler minimum 30 dakika maksimum ise 1 saat sürmüştür. Derinlemesine görüşmede kişinin kimlik bilgileri gizli tutulmuştur. Görüşmelerde kişilerin istekleri doğrultusunda ses ve görüntü kaydı alınmamıştır. “Derinlemesine görüşme bir veri toplama tekniği olarak açık uçlu soruların sorulması, dinlenmesi, cevapların kaydedilmesi ve ilişkili ilave sorularla araştırma konusunun detaylı bir şekilde incelenmesini mümkün kılar” (Kümbetoğlu, 2017, s. 71).Dizi analiz edilirken söylem analizinden yararlanılmıştır. “Söylem analiz konuşma ve metinler aracılığıyla oluşan anlam ürünleri ile ilgilenen geniş kapsamlı sosyal ve kültürel araştırmalar içinde kullanılan bir araştırma yöntemidir”(Çelik ve Ekşi, 2008 , s. 99). Özellikle nitel araştırma yöntemlerinde kullanılır. En büyük temsilcilerinden biri Foucault’dur. Amaç metinde ne verilmek istendiği duygu düşüncelerin anlamlarını anlatmak ve değerlendirmeye çalışmaktadır. Dil metinler üzerinden kişilerin kurumların anlatmak istediği mesajı veren en önemli unsurdur.“Eleştirel söylem analizi; güç, hâkimiyet, hegemonya, sınıf farkı, cinsiyet, ırk, ideoloji, ayrımcılık, çıkar, kazanç, yeniden oluşturma, dönüştürme, gelenek, sosyal yapı ya da sosyal düzen gibi temaları ön plana çıkaran ve araştırma alanı olarak bu konuları işleyen söylem analizi yöntemidir”(Yardım ve Doğruel, 2019). Aşk 101’de cinsellik ve ataerkillik kavramlarının gençler üzerindeki etkisi açıklanmaya çalışırken eleştirel söylem analizinden de yararlanılmıştır.

Araştırmada Netflix kaynaklarının az olmasından dolayı internet kaynaklarından da yararlanılmıştır. Diyaloglar birebir alıntı yapılarak tezde ne anlatmak istenildiği pekiştirilmek istenmiştir. Netflix dizisi olan dünya çapında tanınan adıyla Love 101 kullanılarak toplumsal cinsiyet,sansür gibi konular üzerinde durulmuştur. Bunun nedeni Netflix’in dünya çapında bir platform olup her ülkeden farklı ya da aynı konuları ele alması ve orijinal içeriklerle kendi film, dizi, reality şov sitesini başka bir boyuta taşıma ihtiyacı yüzünden dizi çekim, kalite, toplumsal cinsiyet kalıplarının farklı ya da benzer işlenişyle, diğer platformda yankı uyandırıp uyandırmamasıyla ya da belirli bir sansürle karşılaşp karşılaşmadığına bakılarak karşılaştırılmış ve teze

farklı perspektiften bakmayı kolaylaştırmıştır. Tezin kuramsal çerçevesi erkeklik sosyolojisi ve feminist teoriden oluşmaktadır. Tezde iki cinsiyet ön planda tutularak iki farklı açıdan bakmak hedeflenmiştir.

1.4Sınırlılıkları:

Netflix dünyada yankı uyandıran bir internet film dizi, reality şov platformu olduğundan başka kesimlerin düşüncelerine ulaşmak tezde farklı kültürleri göstermek amacıyla yararlı olabilirken tezin yönteminin uygulanacağı bölgenin büyük bir kısmının İstanbul ili sınırları içinde olan Beylikdüzü ilçesinde olması tezin sınırlılığı olmuştur. Öte yandan Netflix'in birçok dizi ve filmi içeren bir platform olmasından dolayı, bu tez çalışması Netflix kapsamında Aşk 101 dizisi ile sınırlandırılmıştır.

18-30 yaş aralığı seçildiğinden hem Aşk 101 izleyen insanlarla hem de Beylikdüzü ilçesinde yaşayan insanlarla konuşmak niteliksel saha çalışmasının 2 ay sürmesine yol açmıştır. Koronavirüsünden dolayı insanların çoğu konuşmak istememekte ya da ses kaydına izin vermemektedir.

1.5Evren & Örneklem:

Çalışmanın evreni İstanbul ilidir. Çalışmanın örneklemi ise Beylikdüzü ilçe sınırları içerisinde yaşayan 18-30 yaş aralığındaki 20 kişi oluşturmaktadır.

1.6Varsayımları:

Toplumsal cinsiyet faktörlerinin sosyal medyada yansıtılması ve toplumsal cinsiyet kavramlarının pekiştirilip ya da karşı çıkılan faktörlerin izlenimi Netflix dizisi üzerinden analiz edilecek ve insanların kitle iletişim araçları yerine yeni medyada olan dizi platformlarını daha fazla tercih ettiği ve toplumsal cinsiyet kalıplarının toplum tarafından fark edilen bir durum olduğu bu tezin varsayımlarından olacaktır.

İKİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL VE KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1 Toplumsal Cinsiyet

Cinsiyet, kadın veya erkekte bulunan “biyolojik farklılıklara işaret etmektedir”(Cherry, 2005 s. 157). Toplumsal cinsiyet ise kadın veya erkeğe yüklenen kalıplaşmış roller olmakla birlikte, kültürlere bağlı olarak değişkenlik göstermektedir (Akkaş, 2019, s. 99). Toplumsal cinsiyet kavramı “ilk kez Anne Oakley’nin 1972’deki “Sex, Gender and Society” adlı kitabında kullanılmıştır” (Erdoğan, 2011, s. 11). Oakley kitapta toplumsal kalıpların cinsiyetten farklı olarak ele alınması gereken bir durum olduğunu dile getirmiştir (Vatandaş, 2007, s. 31). Ataerkil toplumlarda görülen toplumsal cinsiyet kalıpları, anaerkil ve diğer hiyerarşik statüleri kapsayan kabile veya topluluklarda görülebilir. Aslında toplumsal cinsiyet kalıpları doğumdan ölüme kadar olan sürecin tamamını kapsamaktadır. Çünkü bebeklikten yetişkinliğe kadar olan süreç kalıplaşmış rollerden oluştuğu için ön yargıyı kırmak oldukça zor olacaktır. Kız ya da erkek çocuğun doğmadan önce kıyza odayı pembeye, erkeğe maviye boyaması aslında sürecin başlangıcını anlatmak için iyi bir örnektir. Ebeveyn çocuğunun cinsiyetini öğrendikten sonra oyuncaklarını, odasını biyolojik kimliğine bağlı olarak dizayn etmektedir. Bebeklere koyulacak adların bile cinsiyete bağlı olarak değişiklik göstermesi ve kıyafet renklerinin bile biyolojik kimliğe bağlı bir şekilde tercih edilmesi dikkat çekicidir. Renkler bir cinsiyet belirleme unsuru olmasa da toplum tarafından pembe ve mavi renk biyolojik kimliği belli olan bir bebeği tanımada yardımcı olmaktadır. Kimlik kartlarında ise kadınlar pembe, erkekler mavi kimliğe sahipken İç İşleri Bakanlığının hazırladığı yeni kimlik kartlarıyla 3 yıl süreyle “tek renk kimliğe” geçiş yapılacağı açıklanmıştır (Kızılkoyun, 2016). Bu durum toplumsal cinsiyet adına güzel bir durum olsa da AB, Türkiye’den çok önce böyle bir geçişte bulunmuş, Türkiye bu durum için diğer ülkelerden daha geç hareket etmiştir.

Ebeveynlerin okul öncesi eğitim sürecinde öğrettikleri kalıplaşmış yargıların benimsenmesindeki süreç adına oldukça önemlidir. Bu kalıpların pekişmesinde büyük rol oynayan çocukluk döneminde yazılan ve okunan masallarda görülen toplumsal cinsiyet eşitsizliği sunumu günümüzde toplumsal cinsiyet algısının artmasıyla daha ön plana çıkmaktadır. Bu duruma örnek vermek gerekirse; Kırmızı Başlıklı Kız’daki kırmızı objenin bakireliği sergilemesi ve yabancılarla konuştuğu için ceza çekmesi,

Sindirella masalında saat 12'den sonra balkabağına dönüşmesinin nedeninin her güzel şeyin belirli bir sonunun olduğu gerçeğindeki toplumsal normlardır. Bireyler kendi istedikleri doğrultusunda hareket etmek isteseler de toplumsal normlar bireyleri kısıtlamaktadır. Güzelliğin en büyük unsurlardan biri olmasını sağlayan kristal ayakkabı ise takdir edilme ve beğenilmeyi yansıtan objedir. Kurbağa prens deki güzellik ve çirkinlik ikileminin yansıtılması gibi örnekler toplumsal cinsiyet kalıplarının pekişmesi, anlaşılması için verilen örneklerden birkaçıdır (Sezer, 2010, s. 170-175). Bu masallar kültürel anlamda belirli işaretlere sahip olmakla birlikte uyarıcı özelliği olması yadsınamayacak bir gerçektir. Kültürel anlamda yapılan araştırmalar sonucunda bu masalın eski tarihlere ve kültüre bağlı olarak tekrar uyarlandığı açıklanmıştır (Sezer, 2010, s. 167).

Davranışsal olarak öğretilen kalıplara bakıldığında ise; erkek çocuklar kibar davrandıklarında ya da duygularını ifade ettiklerinde ve ebeveyn bunu fark ettiğinde kibarlığın ancak kızlara ait bir durum olduğunu düşünüp 'kız gibi davranma' ya da 'kız gibi ağlama' cümlelerini sarf ederek çocuğu ötekileştirir. Aynı şekilde kız çocuk kaba davranışlarda bulunduğu ebeveyn 'erkek gibi davranma' cümlelerini sarf etmekten çekinmemektedir. Bu aslında çocukların okul öncesi eğitim düşünüldüğünde oluşan bilinçaltı yargılarını açıklamak için sadece bir örnektir. Türk toplumunda erkek çocuğunun sünnetinin kutlanması, kız çocuğunun reglisinin gizlenmesi yaygın bir durumdur. Çocuklar okula gittiğinde özellikle bu yargılara bağlı olarak hareket ettikleri görülmektedir. Bunun nedeni ise toplumda reglinin bir hastalık olduğu düşüncesi yaygın oluşudur. Günümüzde hala pedler gazeteye sarılıp öyle insanlara verilmeye devam ederken, Orkid bunun adına uluslararası bir reklam hazırlamıştır. Reklamda utandırılması gerekenin ped olmadığı, utanç verici şeylerin başında gelen "toplumsal cinsiyete dayalı şiddetin, kadın cinayetlerinin, cinsiyet eşitsizliğinin" olduğu bir orkid serisi hazırlayıp farkındalık yaratmaya çalışmıştır (Çavuşoğlu ve Gülsün, 2019). Ayrıca ped reklamlarında gösterilen mavi sıvılar yerine bu tabuyu kırmaya çalışan bir ped firması ped de kırmızı kanın olduğu, erkeğin pedi rahatlıkla aldığı bir video hazırlamıştır. Reklamın sloganı ise; regli (period) normal bir durumdur, öyle davranılmalıdır (Kömürcü, 2017). Bu videoda hedef tabuları yıkmaktır ve sosyal medyada çok olumlu karşılanmış olup büyük yankı uyandırmıştır. Çocuklar büyüdükten ve kendilerine ait bir hayat kurduktan sonra ise bu toplumsal cinsiyet yargılarıyla hareket etmekte ve bu toplumsal cinsiyet yargılarını kırmak oldukça zor

olmaktadır. Öte yandan bu yargıların kırılması adına “Toplumsal Cinsiyet Komisyonu” kurulmak istenmiştir. İstanbul Büyükşehir Belediyesi meclisinde tartışılan toplumsal cinsiyet komisyonu kurulması oy birliğiyle reddedilmiş olup lgbti+ bireyler için ara cinsiyet tabiri kullanılarak ötekileştirilmiştir (Güvemli, 2020).

Toplumsal yargılar konusunda araştırmalara bakıldığında Cooley ayna benlik kuramını üç gruba ayırır ve bu kuramda en çok dikkat çeken şey toplumda yaşanılacak olayları imgelemek sonrasında ise o olaylara göre şekil almaktır. Cooley bu konu hakkında şöyle düşünmektedir. “Toplum, zihinsel benliklerin iç içe girmesi ve iç içe çalışmasıdır” (Coser, 2015, s. 272). Bu duruma bir örnek verecek olursak; bir bebek yürümeye başladığında düşer ve ailesi gülerse bebek komik olduğunu düşünerek aynı durumu tekrar eder. Toplumsal cinsiyet durumunda da kız çocuk babasına sürekli hizmet etmesi dahilinde babasından şefkat görürse aynı olayı tekrar edecektir. George Herbert Mead, sosyal psikolojiyle ilgilenen bir sosyolog olup benlik kavramına önem vermiştir (Öztürk, 2018, s. 253). Çocukların küçüklükten bu yana taklit ederek oyun oynadıklarını daha sonra analitik yetenekleri geliştirerek plan yapmaya başladıklarını söyler. Mead bu durum hakkında şunları söylemektedir. “Bir bireyin davranışı yalnızca onun bir üyesi olduğu bütün toplumsal grubun davranışı anlamında anlaşılabilir, çünkü onun bireysel eylemleri onun ötesine geçen ve grubun üyeleriyle ilişkili olan daha geniş, toplumsal eylemlerde içerilir” (Mead, 1934 Akt. Coser s. 296).

Erving Goffman’ e göre ise toplumdaki bireyler yaşadığı ortama göre uyum göstermeye çalışır ve buna bağlı olarak maske takar (Bayad, 2016, s. 90). Kişiler hayatı boyunca öğrendikleri kalıpları bazen istekli olmasalar da uygulamak zorunda kalabilmektedir. Çünkü toplumda erkek ve kadın arasında oluşan hiyerarşi toplumsallaşmayla şekil almaktadır (Connell, 1998, s. 370-372). Kadınlar konumu açısından ev ile ilişkilendirilerek toplum tarafından yaygın olan ‘evi dışı kuş yapar’ cümleleriyle büyümektedir. Erkeğin rolü için söylenen bütün sözler ise güçle alakalı olmaktadır (Tolan, 1991 s. 209). Kadın evi erkek o toplumun düzenini yaratmakta bütün hiyerarşik düzene baktığımızda özellikle iktidar unsuruna erkeğin başta olup ülkeyi yönettiğini görmekteyiz (Connell, 1998, s. 372). Toplamların geliştirdiği bir diğer taktik ise istekleri doğalmış gibi bunu kişilere empoze etmektir. Eğer güç gerektiren bir iş varsa kadınların geri çekildiği ama konu çocuk bakmak ise hiç düşünmeden onun bir doğasıymış gibi kabul etmesi bu duruma örnektir (Connell, 1998, s. 321). Bu bağlamda Altan’ın (1993) “cinsiyet rolü ölçөгünü Türk kültüründe

geliştirme” çalışmasında, kadınların ve erkeklerin olumlu karakter özelliklerini belirleyen ayrı ayrı 20 sıfat belirlenmiştir(Akt: Dökmen, 2017, s. 109). Araştırmaların sonucunda kadınlar daha duygusal odaklı betimlenirken, erkeklerin ise daha otorite unsuru olarak betimlenmeleri toplumsal kalıpları anlamada yarar sağlamıştır.

Günümüzde kadınlar özellikle vücutları, ses tonları, kıyafetleri gibi bedensel betimlemelere maruz kalarak ötekileştirilmeye çalışılmıştır. Kadının bedeninin yetki olarak kimsenin elinde olmadığı düşüncesinin aksine, toplumdaki bireyler kadının ne giyeceğine, kiminle konuşup konuşmayacağına karar verme hakkına sahip olduğunu düşünmektedir. Kadın, başına kötü bir olay geldiğinde “ o saatte neden dışarıdaydın? Kadın başına orada ne yapıyordun? Bu kıyafetle oraya mı gidilir?” gibi sorulara cevap vermek zorunda bırakılmaktadır.

Kadınları anne, fedakar ve duygusal bir figür olarak betimleyen toplumlardaki erkek bireyler, kadının üzerinde belirli bir hakimiyet kurarak, erkeğin kadının koruyucusu olarak görmektedir. Ayrıca onur ve gurur kavramları erkeğe ait bir kavram olmamasına rağmen erkekle ilişkilendirildiği görülmüştür. Toplumsal cinsiyet kalıpları günümüzde hala devam etmekle birlikte bu kalıpların çözülmesi için “Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu”, “Mor Çatı”, “Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı” tarafından oluşturulan “Toplumsal Cinsiyet Eşitliliği” aktif bir şekilde rol oynamaktadır.

2.2Toplumsal Cinsiyetin Medyadaki Sunumu

Sinema ve televizyon kavramı hayatımıza dahil olmadan önce tiyatrolar insanların günlük yaşamını anlamada ve anlatmada büyük rol oynamaktaydı. Toplumsal cinsiyet kalıplarında ataerkil toplumun izleri yazılan tiyatrolarda ön plana çıkmaktadır. M.Ö Eski Yunanda yazılan Oresteia üçlemesinden oluşan oyunda(tredyada) Klytaimnestra ataerkil topluma ayak uydurmadığı, baş kaldırdığı ve özgür düşünceleriyle fikrini beyan ettiği için öldürülmüş ve ölümüne sebep olan taşıdığı her aykırı özellik erkeği yücelten bir nitelik kazanmıştır (Bülbül, 2014, s. 1-3). Erkeği yücelten özellikler, kadının ölümü için yeterli bir sebep olarak görülmektedir. Çok eski zamanlara bakıldığında bile ataerkil sistemin izlerini görmek, kadının başkaldıran bir birey olduğunda artık onun kullanılmaz bir kişi haline geldiğini göstermektedir.Sonuç olarak bu davranış, ataerkil sistemin istediği mesaj olan kadınların başkaldırmaması gerektiği düşüncesini belirtmektedir (Bülbül, 2014).

İletişim alanlarının genişlemesiyle birlikte sinemalar daha sonra televizyonlar hayatımıza girmeye başlamıştır. Sinemaları görsel materyallerden ayıran en önemli özellik düşünce şeklidir. Bir filmde materyalin orda bulunması değil o materyali görmüş olmak önemlidir (Badiou, 2017, s. 93-95). Badiou'ya göre; "Fikrin uğramasının görünür olanı içerden okşamasına hazırlık yapmak: İşte sinemanın işlemi budur ve bu olanağı her sanatçının kendine özgü işlemleri icat eder" (Badiou, 2017, s. 93). Bu nedenle bireyler görsel materyallerin altında bir sürü anlam arayarak, filmdeki sahneyi kendi düşünceleri ile birleştirip bir unsuru sevdiği ya da sevmediği konusunda karar verebilmekte ve çoğu farklı çekimi ve repliği sevdiğini söyleyebilmektedir. Bu düşünce şekli sayesinde filmi ya da diziyi sadece edilgen bir şekilde izlemek yerine aynı zamanda bir anlam arayışını kurgular üzerinden anlamaya çalışarak izlemek izleyiciyi etkin kılmaktadır. Sinemada bağlantıyı kurmak için iki faktör çok önemlidir. Birinci olarak gösteren istediği sözü, düşünceyi aktarmalı, ikinci olarak ise gösterilen anlamsal yapıların ardındaki anlamı kavramalıdır (Monaco, 2002, s. 154). Görüntülere bakıldığında yönetmen bir senaryoyu anlatmak ve karakteri yansıtmak için birçok opsiyondan birini seçebilir ya da elinde olan fikir senaryoya uymadığı için bütün opsiyonlardan vazgeçebilir (Monaco, 2002, s. 155).

Sinemanın gelişmesi ve kadın hareketlerinin bu kadar gündem olması sinema kültürünü değiştiren faktörlerin arasında yer almaktadır (Öztürk, 2011, s. 659). Kadın sadece obje olarak kameranın önünde ya da arkasında çalışmaktan ziyade işlevsel bir şekilde rol almaya başlamış, feminizmin esintileri bütün sinemaya yenilikler katmıştır (Öztürk, 2011).

Sinemada erkeğin haz duymasının ön planda tutulması kadının ise onu memnun eden taraf olarak edilgen tutulması gibi durumların değişmesi amacıyla Mulvey, psikanalizi bir araç olarak kullanmıştır (Öztürk, 2011, s. 660). Mulvey'e göre, erkeğin otoritesini kadın yıkabilmekte bu nedenle erkek onu nesneleştirerek ya da kendi otoritesi etrafında belirli bir güç gösterisi sergilemektedir. (Mulvey, 2008, s. 248). Feminizmle birlikte, kadının kendinden emin duruşu, film endüstrisi tarafından ilk olarak görmezden gelinsede, daha sonra kadına yönelik filmlerin arttığı gözlemlenmiştir (Öztürk, 2011, s. 661). Kadınlar seks objesi olarak kullanılmaya devam edilse de daha fazla kadının söz hakkı olduğu filmler ön plana çıkmaya başlamıştır.

Kadınların zevkleri, arzuları toplumun belirlediği normlar çerçevesinde gelişmekte ve şekillenmektedir. Kültürel bakış açısı medyada da kendini göstermekte olup Türkiye’de yasaklanan çoğu unsur başka ülkelerde normal karşılanabilmektedir. Kadınların iş tanımı, aile tanımı medya tarafından pekiştirilerek çoğu kez toplumdaki bireyler etki altına alınmaya çalışılmıştır(Atabek,1999, s. 123). Bu bağlamda medya güçlü bir kurum olarak görülmektedir. Fikirlerin çağın değişmesiyle birlikte değişime uğraması kadının ve erkeğin medyadaki konumunda da birçok değişime yol açmıştır. Bu bağlamda, televizyon, reklam ve sinemalarda farklı metaforlar uygulanarak medyanın işlevselliğinin kalıcı bir hale gelmesi sağlanmıştır. Bu duruma bakacak olursak eğer; medya kavramını bir etki-tepki alışverişi olarak tanımlamak yanlış olmayacaktır. Çünkü insanlar o içeriği izledikten sonra belirli fikirler geliştirip internet aracılığıyla sosyal medyadan ya da kötü bir durumsa Rtük’ü arayıp tepki vererek belirli bir iletişim şekli geliştirmektedirler. Toplumda bu iletişimin etkin olduğunu gösteren maddeler; gösterilen kamu spotları, yapılan propagandalar ve haberlerde vurgulanan kavramlar şeklinde gösterilebilir (Ataşçı ve Canöz, 2019).

Toplumsal cinsiyet kalıpları ve çocuk ilişkisi üzerine yapılan çalışmalarda; çocukların toplumsal cinsiyet yargıları konusunda televizyondan etkiledikleri ortaya çıkmıştır (Gunter ve McAleer, 1997). Toplumsal rollerin medya aracılığıyla aktarılması sadece karakterle olan bağı geliştirmemiş, tüketimin artmasına yardımcı olmuştur. Yapılan diğer araştırmalara bakıldığında ise; farklı sınıfsal yapıların medyada insan çeşitliliği yarattığı iddiasıdır (Şener, Çavuşoğlu ve Irklı, 2016, s. 165). Ancak “Medya, LGBTİ haberlerini şiddet içeren 3. sayfa haberleriyle, cinsel içerikli, toplum ahlakına aykırı olarak vermekte, LGBTİ bireyleri ise “sapkın” veya “canavar” gibi sunmaktadır. Bu aslında genel anlamıyla tüm “öteki”ler için de geçerli bir durumdur” (İnceoğlu ve Çoban, 2019).

Farklı dergiler incelendiğinde farklı kadın tiplerinin olduğu bunun nedeninin ise feminizm olduğu açıktır. “1800’lü” yıllarda “ilk kadın dergileri” çıkmış olup toplumsal cinsiyet ve medya ilişkisi sorgulanmıştır (Şener, Çavuşoğlu ve Irklı, 2016, s. 165). Özellikle kadınlar tarafından yazılan yazıların kadınları özgür ve özgüvenli olarak betimlendiği görülmektedir. Türkiye’de ve dünyada feminizmin etkisi tüm makalelerde görülmekte ve ataerkil sistemin yarattığı sorunların tartışıldığı makaleler giderek ön plana çıkmaktadır. Bu konu kadın ve erkek açısından incelendiğinde, medyada, iki cinsiyet arasında büyük bir oranda fark olduğu, kadın ve erkeğin farklı

şekillerde, farklı unsurlar üzerinden anlatıldığı gözlemlenmiştir. Sınıfsal ve bedensel farklılıklar televizyon aracılığıyla betimlenmektedir (Golombok ve Fivush, 1994, Akt: Dökmen 2017 s. 134). Farklı cinsel yönelime sahip bireyler ya çok az ekranlarda yer bulmuş ya da cinsel yönelimin açıklamasına izin verilse de RTÜK tarafından sansüre ya da cezaya başvurulmuştur (Şener, Çavuşoğlu ve Irklı, 2016, s. 165).

Televizyonun çoğu evde bulunması izlenme oranlarını büyük ölçüde etkilemiştir. Yapımcılar, izlenme oranlarını takip ederek en çok izlenen dizi senaryolarına benzer içerikleri izleyicilere sunmaya çalışmaktadır. Öte yandan benzer unsurları taşıyan prime time'daki bu dizilere bakacak olursak, çoğunluğunda toplumsal cinsiyet kalıplarının işlendiği görülmektedir. Özellikle Türkiye televizyon platformunda en çok izlenen dizilerin çoğu cinsiyetçi unsurlar içermektedir. Medya, fikirleri değiştirmede güçlü bir yayın organı olsa da hep tek düze konuların ele alınması ve çok az kişinin değişikliği savunması tartışma konusudur (Aksoy ve Narmanlı, 2019, s. 537). Türkiye'de medyada gösterilen kadına yönelik şiddet faktörleri hemen hemen her dizide gözlemlenmektedir.

Medyada özellikle dizi ve filmlerde, yaratılan kadın tipi genellikle üç gruba ayrılmaktadır. Bunlar; ya çok masum, aşık olunan, saf olarak yaratılan ya da hırsları uğruna her şeyi harcayacak, kurnaz ancak hiyerarşide cinsellik unsurlarını kullanarak üst mertebeye ulaşabilecek kadın tipleri şeklinde betimlenmektedir. Bu çerçevede bir kadının toplum tarafından sarmalanırken diğer kadının yine toplum tarafından yaftalandığını görmekteyiz. Yine bir diğer model olarak; anne modelinde ise kadın; çocukları için her şeyden vazgeçen, çocuk bakımının büyük bir bölümünün anneye ait olduğu karakterler ön planda olmaktadır. Aksi takdirde davranan kadının ise özellikle çalışıyorsa çocuğuna bakmayan baksa bile tam olarak annelik görevini yerine getirmeyen kadın olarak betimlendiği görülmektedir (Şener, Çavuşoğlu ve Irklı, 2016, s. 169-175).

Öte yandan töre dizi içerikleri incelendiğinde; iki farklı kadın tipinin ön planda olduğu görülmektedir. Bunları; Geleneksel ve Modern Kadın tipleri şeklinde belirtebiliriz (Pişkin, 2008, s. 39-46).

Modern kadın çoğunlukla toplumsal sisteme karşı kendi fikirlerini özgürce beyan edebilen, belirli bir toplumsal statüye sahip kadın modelidir. Bu türü içeren dizilerde kadın baş kaldırırsa toplum tarafından yargılanan, bekareti sorgulanan kadın

tipi olarak yansıtılmaktadır. Öte yandan dizide kadının erkeğe ancak aşık olursa çevresine karşı daha uyumlu olduğu görülmektedir. Dizilerde özellikle aşk unsuru çok önemli olup romantik aşk kavramının karakterlerin gelişimde ana unsur olduğu gözlemlenmektedir (Giddens, 2012).

Geleneksel kadın ise anneliği en üst merteye olarak gören, daha az kültürlü ve genellikle hiyerarşide en üstte olan adama aşık ve aşk için yapılan çoğu şeyin mübah olduğunu düşünen kadın modelidir(Zoonen, 1996).

Erkek karakterler incelendiğinde; erkeklerinde kadınlarda olduğu gibi kendi içlerinde gruplara ayrıldığı görülmektedir. Ancak çoğu erkek karakterler çapkın,sert, güçlü ve otoriter olarak yaratılmaktadır. Kadın erkek eşitsizliği dizilerde de dikkat çekmekte hiyerarşi açısından bakıldığında erkeğin daha üst kademe olduğu gözlemlenmektedir (Şener, Çavuşoğlu ve Irklı, 2016, s. 175). Dizi ya da filmlerde yanlış bir durumda bırakılan erkek özür dilemekte zorlanır ya da karakter yanlış bir şey yaptığında halk dilinde çok kullanılan “erkeğin elinin kiridir” cümlesiyle yaptığı hatalar yüceltmeye çalışılmaktadır. Öte yandan mükemmeliyetçi erkek tipi de dikkat çekmektedir.

Aile figüründe ise; babanın çoğu zaman otoriter, şefkatini gösteremeyen annenin ise şefkatli, her zaman fedakarlık yapmaktan çekinmeyen karakter olarak yansıtıldığı görülmektedir. Eğer anne ve baba duygusal olarak çocuğa duyduğu sevgiyi ifade edemezse ebeveynle çocuk arasında problemlerin yaşandığı medya aracılığıyla yansıtılmaktadır(Şener, Çavuşoğlu ve Irklı, 2016).

Dünyada medyanın gelişmesiyle artık herkes istediği alanda yazılar yazmakta ve tepki gösterebilmektedir. Özellikle kadınların bedenleri üzerinden yapılan haberler cinsiyetçiliği arttıran unsurlardan biridir. Kadın cinayetlerinde medyada yansıyan başlıklar ise, kadının bedensel betimlemeleri, ne giydiği, daha önce sevgili olduğu erkeklerin sayısı, o gün geç saatte dışarıda olması ya da attığı tek bir bakış bile yazılarak erkekleri aklayacak ifadelerin kullanıldığı gözlemlenmektedir (Gül ve Altındal, 2015).

Kadın oyuncular belirli bir cinsellik sahnesinde rol aldıklarında ise sosyal medya ve gazetelerde sadece kadın bedenine yönelik başlıklar atılmakta ve cinsiyetçiliğin pekiştirildiği gözlemlenmiştir. Günümüzde kadınların yaptığı hatalar ya da bedenleri üzerinden kurgulanan yazılar sürekli olarak günümüzde karşımıza

çıkılmaktadır. Dünya çapında ulusal bir farkındalık yaratan #metoo hareketi bu duruma örnektir (Wünsch, 2018). Bu etiket aracılığıyla birçok kadın yaşadığı tacizi anlatmış olup “metoo” hareketi dünya çapında farkındalık yaratmayı başarmıştır.2019 yılında çok ses getiren “Susamam” adlı rap şarkısında ise şarkının bir kısmında kadın cinayetlerine dikkat çekilmiştir(Ürgir,2019). 2020 yılında ise kadın cinayetlerinin hızla artmasıyla birlikte Türk aktivistler tarafından başlatılan siyah beyaz fotoğraf trendini milyonlarca kişi tarafından yurt dışı da dahil olmak üzere büyük ses getirmiştir(“Türkiyeli kadınlar”,2020).

Reklamlara bakacak olursak; geçmişten günümüze reklamlar en kısa sürede izleyiciye bir şeyler anlatma konusunda başarılı görülmüştür. Reklamlarda da hala toplumsal cinsiyet eşitsizliği görülmektedir. Reklamlarda hem erkek hem de kadın bedenleri üzerinden metalaştırılmaktadır. Ancak bu duruma farkındalık yaratmak adına toplumsal cinsiyet temalı reklamlar çekilip afişler yapılmıştır. Afişler de çocuk da yaparım kariyer de gibi tabirler kullanılarak toplumsal cinsiyet eşitsizliğine karşı çıkıldığı görülmektedir. Orkid’in hazırladığı “kız gibi yap ne yaparsan” reklam klibinde “kız gibi” kelimesinin ne anlama geldiği tartışılmıştır. Bu kelimelerin negatif yönde etkilerinin pozitif yöne çevrilmesi amaçlanmıştır (Ülker, 2019, s. 850).

2.3 Toplumsal Cinsiyet ve Feminizm

Fransız Devrimi ve Sanayi devrimi kadın hakları için büyük önem taşımaktadır. “Fransız devrimine var olageldiği öne sürülen klasik patriarkinin evrensel düzeni yani tüm evreni yöneten bir erkek tanrı, devleti yöneten bir erkek kral ve aileyi yöneten bir erkek baba olduğu düşüncesi değişmeye başladı çünkü Fransız devrimiyle kralın tahtından edilebileceği ortaya çıktı. Eğer tanrının gücünü devredildiği kral yıkılabiliyorsa evin yöneticisi babanın da otoritesi sarsılabilir düşüncesi hakimdi”(Alissonmac,2015).Sanayi toplumları incelendiğinde; kadının iş bölümünün ataerkil sistemin sunduğu sınıra kadar gitmesine izin verildiği görülmektedir (Giddens, 2012). Ancak kadın buna rağmen istihdama katılma fırsatı bulmaktadır (Giddens, 2012, s. 369-370). Sanayi sonrası bilgi toplumunda ise insanlar toplum odaklı değil birey odaklı çalışmayı tercih etmeye başlamış olup sanayi öncesi toplumlarda eğitim, sağlık bir arada değilken sanayi sonrası toplumda eğitim, sağlık, barınma ihtiyacı devlete bağlı gelişmeye başlamıştır. Michel Foucault’un iktidar ilişkilerine ilişkin söylemlerinde, bilginin üretiminin iktidarla yakından ilişkili olduğu bununla birlikte kişinin benliğini tanımlayan toplumsal konumların iktidar ilişkileri

çerçevesinde yapılandırıldığını belirtilmektedir (Tuğ, 2016, s. 33-35). Bu unsurlar ataerkilliğin daha da güçlenmesini ve sistemleşmesini sağlamıştır.

Kadınlar 18.yy ile beraber toplumsal alana katılmaya başlamış ancak eril tahakküm yüzünden görünür olamamışlardır. Kadınlar, siyasi bir gücün yanında tehdit unsuru oluşturduklarında tarihte yer alabilmişlerdir (Tuğ, 2016, s. 34). Kadınlar düşüncelerini dile getirdiğinde ya örselenip ötekileştirilmiş ya da yok sayılmıştır. Toplum tarafından önemli fikirlerin erkeklerden çıkacağı düşüncesi toplumda yaygın bir düşünce olmaktadır. Fransız Filozof “Olympe de Gouges” Fransız Devrimi esnasında “İnsan ve Yurttaşlık Hakları’na” karşı bildiğe yayınlamıştır. Bu bildiğe karşısında eril eleştirilere maruz kalmıştır (Berktaş, 2012, s. 22-41). Gouges feminizmin öncülerinden sayılmaktadır. Gouges özgürlüğü için ikinci defa evlenmemeyi tercih etmiş ve düşündüğü fikirlerine ilişkin yazısı kadınlara öncü olmuştur. Öte yandan aynı fikirde olmayan ve kadınların görüşlerini ifade etmesini yadırgayan insanlar tarafından eleştirilmiştir (Karadaş, 2019, s. 71).

Toplum tarafından Gouges’un özgür düşünceleri ve yenilikçi bakış açısının eleştirilmesinden ziyade kadın oluşunun eleştirilmesi ayrıca dikkat çekicidir (Adak, 2016, s. 19-20). Gouges özgürlük anlayışı için savaşan kadınların sesinin duyulmasının engellenmemesi adına çalışmalar yapmıştır (Adak, 2016, s. 20).

Feminizm kadın erkek eşitliğini sosyal, siyasi ve ekonomik anlamda savunan, pozitif ayrımcılığa karşı ortaya çıkan bir yaklaşımdır. Feminizmin “ilk sözlük tanımının ise 1895’te Oxford İngilizce Sözlüğü’nde cinsiyetlerin eşitliğinin, kadınların siyasi, sosyal ve ekonomik haklarının sağlanması ve bununla ilgili verilen mücadele hareketi olarak belirtilir” (Yazıcı, 2016, s. 67). Feminizm kendi içinde birçok farklı feminizm türlerini içermekte olup bundan dolayı çok fazla eleştirilmiştir.

2.3.1 Aydınlanmacı Liberal Feminizm

Liberal feminizm bireylerin üzerinde baskı olmaksızın özgür ve eşit olmasına dikkat çekmektedir (Donovan, 2019). Liberal feminizm çoğu zaman birinci dalga feminizm olarak da adlandırılabilir. Liberal feministler kadınlar ve erkeklerin rasyonel olarak eşit olduklarını ve eşit haklara sahip olmaları gerektiğini söylemektedir. Toplumun uygun bulunduğu koşullar etrafında kadın görünür olmaktadır. Liberal feminizm erkek kadın arasındaki ayrımın olmaması gerektiğini, her koşulda

kadının eşit muamele ve haklara sahip olması gerektiğini savunan feminizm türlerinden biridir (Donovan, 2019).

Liberal feminizmin kurucusu olarak kabul edilen “Mary Wollstonecraft” feminizmi yücelten kişilerden biri olmuştur(Donovan, 2019).“Wollstonecraft’ın Kadın Haklarının Savunulması (A Vindication of the Rights of Woman)” adlı eseri feminist düşünceyi yücelterek önemli bir eser olarak tarihte yerini almıştır (Donovan, 2019, s. 21). Liberal feminist teori “eşitlik”, “hak” ve “özgürlük” kavramlarına önem vermektedir. Erkeklerle eşit haklara sahip olmak için hukuki anlamda oy verme hakkına sahip olmak istemişlerdir. Kadının konumunun ev olmasının kadını ikincil konumda tutmakta olup bu durum kadını ötekileştirmektedir. Bu ötekileştirmenin insan haklarına aykırı ve kabul edilemez bir durum olduğu halen feministler tarafından savunulan bir durumdur (Donovan, 2019, s. 22).

Kadınların özgür olduğu bireyci bir davranışta bile toplumdaki normlara uymak zorunda kalan kadın, evlilik söz konusu olduğunda evlilik gibi bir kurumu tek başına kaldırmak zorundadır(Çardak, 2012, s. 20). Liberal feministler evlilikte erkeğin kadına yardımcı olması gerektiği savunmuşlardır. Kadın veya erkeğin ev işlerinde birbirlerine yardımcı olmalarının iki cinsiyeti bir arada tutan unsurlardan biri olduğunu vurgulamaktadırlar(Çardak, 2012, s. 20). Bu yüzden liberal feministler evlilik kavramına önem vermektedir.

18.yy ile birlikte gelen Aydınlanma Çağının etkisi bütün kuramları etkilediği gibi feminizmi de etkilemiştir (Donovan,2019, s.23). Donovan’a göre; Aydınlanmacı Liberal feministlerin görüşleri 5 temel unsuru içermektedir.

1. “Akla inanç. Wollstonecraft bazı düşünürlere göre,Akıl ve Tanrı neredeyse eş anlamlıdır. Birey, akli içinde tanrısal bir kıvılcım barındırır;bu kişinin vicdanıdır.Frances Wright ve Sarah Grimké gibi feministler,gerçeğin en güvenilir kaynağının herhangi bir yerleşik kurum ve geleneksel değil, bireysel vicdan olduğunu göz önünde tutulması gerektiğini belirtirler...

2. Kadının ve erkeğin ruhları ile akılcı yeteneklerinin aynı olduğu inancı. Başka bir deyişle kadınların ve erkeklerin ontolojik olarak özdeş oldukları inancı.

3. Toplumsal değişime ve toplumun dönüşümüne etki etmenin en iyi yolunun eğitim özellikle eleştirel düşünebilmek için eğitilmek olduğuna inanç.

4. Bireyin diğer bireylerden ayrı olarak gerçeği arayan, akılcı ve bağımsız bir aktör olarak hareket eden ve onuru bu bağımsızlığa bağlı olan özerk bir varlık olduğu görüşü.

5. Sonuç olarak aydınlanma kuramcıları, doğal haklar doktrinine bağlı kalmışlardır. Önemli birçok kuramcı kendilerini siyasi haklarla ilgili taleplerle sınırlandırmamakla birlikte, 19. yüzyıl kadın hareketi esas olarak bu talepler, özellikle de oy verme hakkı talebi üzerine oturmuştur” (Donovan, 2019, s. 33-34).

Donovan’a göre; aydınlanmacı liberal feministler bu ortak görüşleri paylaşmaktadır (Donovan, 2019). Aydınlanmacı liberal feministler akla uygun, yasalar etrafında haklarını aramayı tercih etmişlerdir (Donovan, 2019). Bu feminizm türüne göre yasaların önünde erkek ve kadın eşit olmalıdır.

2.3.2 Radikal Feminizm

Radikal feminizm ataerkil sistemin kadınların haklarını elinden aldığı ve ikincil konumuna getirdiğini söyleyen feminizm türüdür (Donovan, 2019). “Radikal feminist kuram 1960’ların sonlarında 1970’lerin başlarında bir grup eski “hareketten kadın” tarafından esas olarak New York ve Boston’da geliştirildi” (Donovan, 2019, s. 265). Hareketten kadından kasıt insan hakları için savaştan ve siyasi etkinliklere katılan kadınları kapsamaktadır. Bu feminizm türü ataerkil sistemin yarattığı hiyerarşik konumu eleştirmiştir. Erkekler yine kadınları ciddiye almamış, kadınlar sahneye çıktıklarında yaşadıkları kötü olayları, davranışları dile getirdiklerinde bile kadınları aşağılama hakkına sahip görmüşlerdir (Willis, 1970 s.56 Akt: Donovan, 2019, s. 265).

Radikal feministler erkekler tarafından konumu ister burjuvazi ister proleter sisteme ait olsun konumuna bakmaksızın, her kadının ataerkil sistem tarafından aşağılandığını öngörmüşlerdir. Kapitalist sistemin erkek egemen sistemi güçlendirdiği için tamamen yıkılması gerektiğini savunmuşlardır. Ataerkil sistemde hiyerarşik olarak en üst tabakada yer alan ve güçlü olan erkekler, her zaman kadını toplum düzeninde en aşağıda görmüş olup kadınları geçmişten günümüze kadar sömürmeye çalışmışlardır (Donovan, 2019, s. 266-267). Radikal feministler kadınların söylemlerini şikayet değil, toplumsal bir soruna işaret ettiği için önem arz ettiğini söylemişlerdir (Donovan, 2019, s. 267).

Liberal feminizmin aksine evlilik kurumunu desteklemeyip, aileyi oluşturan unsurların eşitsizlikleri daha çok arttıran unsurlardan biri olduğunu savunmuşlardır

(Özyön, 2018, s. 262). Öte yandan her iki cinsiyetin de bekâr olmasının kötü bir durum olmadığını bireyleri özgürleştirdiğini dile getirirler. Kate Millett bu feminist türünü yücelten bireylerden biridir. Millett ailenin cinselliğin özgürce yaşanmadığını hatta kısıtladığını öne sürmektedir.

Radikal feminizmin sloganı “kişisel olan politiktir” ifadesi üzerinden şekillenmektedir (Atan, 2015, s. 6). İki cinsiyet arası yapılan her türlü aktivite politik olmakla birlikte tecavüz gibi toplum tarafından yaftalanan durumlar bir politik olayı içermektedir (Şafak, 2014, s. 15). Öte yandan kişinin ev işi yardımı konusunda bile yaptığı her türlü alış-verişin politik olduğunu iddia etmişlerdir. Doğum kontrol hapı, kürtaj hakkı önemli bir toplum sorunu olarak gözükmekte, kadın bedeni hakkındaki söylemler devam etmektedir. Ataerkil toplumda evlilik, aile birliğini koruyan kutsal bir obje olarak görülürken, kürtajın aile birliğini sarsacağı korkusu kadınların haz duymasını kısıtlamakta bundan dolayı kadınların bedenlerinin hükmü ataerkil sistemin elinde olmaktadır (Atan, 2015, s. 17).

Radikal feministler tek bir ırkı değil bütün ırkları kapsadığı için diğer feminizm türlerinden kendilerini ayrıcalıklı bulmuşlardır (Şafak, 2014, s. 16). Radikal feminizm ataerkilliği suçlayıp yerine kadınların yaşamlarında zorunda kaldıkları ve yıllar boyunca değişiklik gösteren durumları göz ardı etmiş ve ekonomik, sosyal düzenlemeleri belirli bir ekseninde dayanak üretmedikleri için eleştirilmiştir (Yüksel, 2003, s. 113). Radikal feminizmin liberal feminizmden asıl farkı sadece yasal hakları önlerindeki tek engel olarak görememiş, ataerkil düşüncüyü kapsayan ve ayrıcalıklı kılan tüm unsurların önlerindeki engel olduğunu dile getirmişlerdir.

2.3.3 Marksist Feminizm

Marksist feminizm 1848 yılında ortaya çıkan feminizm türüdür (Donovan, 2019). 18.yy ile işçi sınıfının kapitalist düzende zor bir dönem geçirmesi özellikle çalışan kadınların bu dönemde yok sayılması tartışma konusudur. Kadın eğer evliyse parasını kocasına vermekte, evli değil ise duygusal ve fiziksel istismara maruz bırakılmaktadır. Karl Marx'ın kuramlarında kadınlardan bahsetmesi bu kuramın ortaya çıkıp gelişmesindeki en büyük roldür. Bu feminist kuram, toplumu bir parça olarak değil bir bütün olarak görmektedir. Bu sayede kapitalist sistemi değişikliğe uğratmak hedeflenmektedir. Sadece liberal feminizmin öngördüğü gibi hukuka dayalı düzenlemelerin sistemi değişikliğe itmeyeceği öngörülmüştür.

Marksist feminizm kadını iş odaklı ele almakta olup kocasına bağımlı olan kadınların özgürleşebilmesi için “ev işinin” belirli bir ücretle yapılmasını, kadınların yok sayılmamasını savunmuşlardır. Öte yandan evli kadınların kocalarına hizmet etmek için tutulduğu algısı yüzünden kadınların görünürlüğü elinden alan kapitalist toplumu eleştirmiştir (Demir, 1997, s. 59). Engels’in “Erkek burjuvazidir ve karısı proletaryayı temsil eder” sözleri eşitsizliği algılama da iyi bir örnek olabilir (Donovan, 2019, s. 133).

İşçilerin erkek ya da kadın fark etmeksizin kendine işine yabancılaştığını ve sadece molalarda kendilerini güvende hissettiklerini dile getirmişlerdir. (Donovan, 2019, s. 139). Bu feminizm türü, Marx’ın temelini ataerkil sistemin sunduğu koşullara odaklanması yüzünden eleştirilmiştir (Donovan, 2019, s. 133). Mackinnon marksist feminizmi eleştirirken, feminizmin “cinsellik ve toplumsal cinsiyeti” hedef aldığını söylemektedir (MacKinnon, 1982). Bu düşünceye göre Marksist feministler bu durumu göz ardı ederek ekonomik sorunları ön planda tutmaktadır (Donovan, 2019, s. 170).

2.3.4 Kültürel Feminizm

Kültürel Feminizm hukuk gibi elle tutulur sorunlardan çok hiç değinilmemiş konulara, eleştirel düşünmeyi yok saymadan sezgisel yönere odaklanmıştır (Donovan, 2019, s. 73). Kültürel feminizme “kadın odaklı” demek yanlış olmayacaktır. Bunun nedeni ataerkil sistemde söz sahibi olması gereken kişilerin sadece erkekler olmasının kabul edilemez bir durum olduğu, kadın bakış açısının farklı bir perspektif yarattığını ve bunun gerekliliğini dile getirmişlerdir. Kadın odaklı toplum yaratarak kadınlık ve erkeklik kavramlarının tekrar tanımlanması gerektiğini savunmuşlardır (Wolff, 2016).

Radikal feminizm toplumda erkeklerin var olduğu, görünür olanın erkek olmasını eleştirmiştir. Toplumdaki her eşitsizliğin erkek bakış açısıyla bakıldığı için doğduğunu dile getirmişlerdir. Kültürel feministler radikal feminizme erkek odaklı bakmak konusunda hak verirken, kadın ve erkek hakkındaki inançların tamamen ortadan kaldırılması ve yeni bir düzen anlayışının yerine getirilmesi inancını eleştirmişlerdir. Kültürel feministler kadının değerli bir varlık olduğunu kanıtlama çabasında olup barışı sağlamayı amaçlamaktadır. Kadınların toplum tarafından örselenmesinin ancak onu yücelterek düzeltileceği inancı kültürel feminizme hakim olmaktadır.

Bu kuram ütopyik bakış açısını kapsadığı için eleştirilmiştir. Bunun nedeni kadın odaklı düşünmenin barışı getireceği düşüncesi olmuştur (Donovan, 2019). Toplumsal yargıların ancak her iki cinsiyetinde istekli olması sonucunda değişeceğini savunmuşlardır (Donovan, 2019).

2.3.5 Varoluşçu Feminizm

Simone De Beauvoir varoluşçu feminizmin en büyük temsilcilerinden biri olmaktadır. “İkinci Cins” kitabında kadını ötekileştiren ikincil konuma sokan ataerkil sistemin düzenine dikkat çekmiştir. Öte yandan kadınların kendi içlerinde birbirinden ayrıldığı ancak bunun erkekler tarafından gözden kaçırıldığını anlatarak kendi yaşadığı yüzyılda farkındalık yaratmıştır (Atan, 2015). Beauvoir, kadınların kendilerini ötekileştirmiş hissetmelerinin yegâne unsurlarından birinin birine bağımlı olma ihtiyacı olduğunu, kadınların kendilerini geliştirerek özgür kalabileceklerini anlatmaya çalışmıştır (Kirkpatrick, 2019). Beauvoir düşüncelerine önem verdiği Sartre’den etkilenmiş olup Hegel, Husserl gibi büyük düşünürler varoluşçuluk kavramının köklerini oluşturmuştur (Donovan, 2019, s. 223).

Kadınların kendi varlık tanımlamalarını kendilerinin yapmaları gerektiğini eğer varlık tanımlarını erkekler yapar ise ötekileştirmeye maruz kaldıklarını dile getirmişlerdir. Beauvoir kadınlarının belirli bir gelire sahip olsa da özgür olmadıklarını toplumsal yapının kökten değişip yenilenmesi gerektiğini savunmuştur. Kadınların dirençli varlıklar olduğunu isterlerse her türlü güçlü otoriteye karşı çıkabileceklerini dile getirmiştir (Yıldırım, 2019, s. 145). Bu kuram kadınların toplumsal dinamiklerden bağımsız hareket etmelerinin sayesinde özgür kalabileceklerini savunmuştur (Yıldırım, 2019, s. 149).

Kadının toplumdaki yeri “içkinlik ve aşkınlık” kavramları üzerinden tartışılmıştır (Yıldırım, 2019, s. 149). Beauvoir evlilik kurumunun insanları kısıtladığını, cinsel hazların ön planda tutulması gerektiğini savunmuştur. Eşit haklara sahip olmanın kadın veya erkeği daha rahat şartlarda yaşatacağını, çocukların ise devlet tarafından yetiştirilmesinin bu rahatlığın bir başlangıcı olacağını söylemiştir (Beauvoir, 1993, s. 164).

2.4 Erkeklik Sosyolojisi

Erkeklik ve kadınlık biyolojik cinsiyeti vurgulasa da toplumda bu durum böyle karşılanmamaktadır. Davranış bilimciler erkekliğe ve kadınlığa atfedilen rolleri

araştırmış olup kadınlık bu kadar ötekileştirilirken, erkeklik kavramının neden bu kadar yüceltiildiği konusu yıllarca tartışılan bir konu olmuştur(Kimmel ve Bridges, 2011). Erkeklik kavramına atfedilen sıfatların erkekler üzerinde yarattığı baskı hakkında “1970” yılıyla beraber bir sürü makale ve tez yazılması bu konu üzerinde durulmasını sağlamıştır (Arık, 2016, s. 229). Bu çalışmaların başlangıcı Amerika’da gerçekleşmiş daha sonra diğer ülkelerde bu çalışmalarla ilgilenmiştir. Öte yandan “Vietnam Savaşı’yla” birlikte yaşanan ekonomik kriz tek tip erkek modelinin sorgulanmasına neden olmakta bundan dolayı sabit olarak bilinen erkeklik tanımının sorgulanmaması için bir sürü çözüm aranmaktadır(Winter, 2003: 475 Akt: Kepekçi,2012 s.65). Erkeklik çalışmaları bu çözümlenmeleri anlamada yardımcı olmaktadır.

Toplumsal cinsiyet kalıpları kimliğimizi oluşturmada, yaşamımızdaki öğrenilmiş çaresizlikleri ya da farkında olmadan yaptığımız hareketleri açıklamada önemli rol oynamaktadır. Biyolojik açıdan betimlenen tanımlamalar çok az değişikliğe uğrasa da erkeklik ve kadınlık kavramları kimliğe bağlı olarak toplumsal normlar çerçevesinde şekillenmektedir. Erkeklik kavramı üzerinden toplumsal cinsiyet kalıpları ele alınırsa dürüstlük, güçlü bir birey olma inancı, ailenin en üst mertebesi olan yöneten konumunda olma erkeklığe yüklenen sıfatlardan birkaçı olmaktadır (Arık, 2016, s. 230). Erkekler doğduktan sonra toplum tarafından kabul görmek için erkeklığe atfedilen sıfatları içselleştirmeli ve toplumda bu sıfatlara bağlı olarak hareket etmelidir (Arık, 2016, s. 230). Aksi takdirde erkek toplum tarafından atfedilen sıfatlara göre hareket etmezse, ötekileştirilip ikincil konumda hayatını devam ettirmek zorunda bırakılmaktadır. Bundan dolayı erkekler bu toplumsal rollere bağlı olarak yaşamak zorunda bırakılmakta istedikleri yaşamı çoğu zaman sürememektedir.

Davranış bilimciler erkeklik kavramını üç grupta ele almaktadır. “Tarihsel, kültürel ve ruhsal” olarak ele alınan erkeklik kavramının değişiklik gösterdiği gözlemlenmektedir(Kimmel ve Bridges, 2011). Erkeklik çalışmaları tarihsel olarak “feminist ve toplumsal cinsiyet” kavramları üzerinde şekillenerek oluşmuştur. Erkeklik sosyolojisine bakıldığında nasıl feminizm kadınların yaşadığı eşitsizlikleri ön planda tutuyorsa, erkeklerde yaşadığı zorlukları erkeklik çalışmaları adı altında dile getirme ihtiyacı hissetmiş ve kendilerini yaşadıkları topluma anlatma ihtiyacı gütmüşlerdir. Eşitsizliğin her iki cinsiyet için ele alınması gerektiği kadınların seslerini

duyurmasının onları ayrıcalıklı kılarken erkeklerin yaşadığı sorunlarının göz ardı edilerek ötekileştirildiğini söylemişlerdir.

Connell, Michael Kimmel, Stephen M. Whitehead, Jeff Hearn erkeklik sosyolojisinin öncülerinden olmaktadır. Halpern, “Sex Differences in Cognitive Abilities” kitabında tüm bireylerin araştırma bulgularını kendi bakış açısı çerçevesinde yorumladığını dile getirmiş olup toplumsal cinsiyet kavramlarının tartışmaya çok açık olduğunu bilimsel olarak tek bir gerçekliğin olmadığını dile getirmiştir (Halpern, 2012, s. 97-98). Erkeklik kavramı sosyologların ilgisini 19.yüzyılda çekmiştir. Feminist eleştirilerin sonucunda yeni erkeklik kavramı ortaya çıkmış, sosyologlar ise bu yeni kavramları inceleyip açıklamaya çalışmıştır(Bergman, 1995; Petersen, 1998; Pleck, 1995 Akt: Çağırkan 2018, s. 95). Toplum kendi içinde çok farklı birey ve inanca sahip insanları bir arada tutarken ve sistemsal olarak kadını denetim altında tutarken tek tip erkek modeli benimsemek yerine birbiriyle anlaşamayan çok farklı erkek tiplerinin olduğu toplumu göz ardı etmemek adına farklı ve doğru bir bakış açısı geliştirmeye çalışmışlardır (Sancar, 2009).

Kimmel, “Angry White Men”(2013) kitabında beyaz erkeklerin, kadınların onların konumunu elde ettiklerindeki hassasiyetlerini ve neden cinsiyet eşitliliğine direndiklerini araştırmıştır (Kimmel, 2013). Ayrıca Kimmel kadına yönelik şiddeti ve ev içi şiddeti erkeklerin kadınlar üzerindeki hükmüne kitabında dikkat çekmiştir. Kimmel gerçekleştirdiği “Ted Talks” konuşmasında eğer kadınlar erkeklerin yerine geçerse, erkeklerinde tıpkı kadınların hissettikleri gibi pozitif ayrımcılık hissettiklerini, cinsiyet eşitliliğinin iki cinsiyeti de kapsam zorunda olduğunu ve iki cinsiyetin isteklerini anlamaya başladığında toplumda farklı yolların açılacağını dile getirmiştir(Ted,2015).

“Jeff Hearn” doktorasını “ataerkillik” üzerinden yapmış, erkeklik çalışmalarıyla bilinen bir sosyologdur(Akşit ve Varışlı, 2016). Hearn’a göre erkeklik çalışmaları ve feminizm birbiriyle benzer yönlerde buluşabilir hatta ikisi de birbiri hakkında eleştirel söylemlerde bulunabilir(Akşit ve Varışlı, 2016, s. 13). Öte yandan dikkat çeken bir diğer nokta feminizm üzerinden yürütülen çalışmalar Hearn’a ilham vermiş erkeklikleri incelemesi için öncül bir adım niteliği taşımıştır(Akşit ve Varışlı, 2016, s. 13). Hearn birçok erkekliklerin olduğunu bazılarının kadın haklarını destekler nitelikte, bazılarının ise karşıtı olması Hearn’ın “toplumsal cinsiyet bilinçli” tanımını kullanmasına yol açmıştır(Holmgren ve Hearn 2009, Akt:Akşit ve Varışlı 2016, s.15).

Bu kavramın her iki cinsiyet içinde eşitliği ön planda tutan bireyleri kapsadığını varsaymıştır.

Ataerkil sistem lgbti+ bireyleri, kadınları ve belirli bir kalıba soktuğu erkekleri istedikleri yaşamı sürmede bireyleri engelleyen birinci unsur olarak görülmektedir (Bozok, 2011, s. 20). Bu konuda acı çeken erkekler olduğu gibi yararlanan erkek bireylerde mevcuttur (Arık, 2016, s. 231). Ancak ötekileştirmenin çoğu erkekler tarafından gerçekleştirildiği için kadınlar ve lgbti+ üyeleri erkekleri bu düzene karşı gelmedikleri için suçlamıştır.

”Misandri” kavramı erkek düşmanlığı olarak adlandırılmaktadır. Biyolojik olarak cinsiyete duyulan nefreti içermektedir. Erkeklik çalışmaları üzerinde araştırmalar yapan kişiler bu kavramın ve ataerkilliğin erkekler üzerinde yarattığı yıkıma dikkat çekmektedir (Kılıçhan, 2018).

Kadınların yaşadıkları alandaki söz sahibi kişiler kadınlar değil erkek bireyler olup erkekler de aynı şekilde toplumsal düzeni düzenlemek adına kadınlar üzerinde söz sahibi olduklarını iddia etmişlerdir. Kadınlar bundan dolayı erkekleri ayrıcalıklı olarak ilan etmiş olup bu ayrıcalığın sorgulanmasının eşitlik adına önemli bir adım olacağını düşünmüşlerdir (Arık, 2016, s. 232).

Erkeklik kavramları açıklanırken Connell hegemonik erkekliği açıklarken diğer sosyolog ya da erkeklik çalışmalarıyla ilgilenen kişiler erkeklerin yaşadığı sorunları göz ardı etmemek adına farklı erkeklik kavramlarını da açıklamaya çalışmışlardır. Bu yüzden hegemonik erkeklik, eril tahakküm, pro-feminizmden de bahsetmek gerekmektedir.

2.4.1 Pro-Feminizm

Pro-feminizm ataerkil sistemin yarattığı sorunları dile getirirken feminizmi yakından takip eden erkek bireyler tarafından ortaya çıkarılmıştır(Bozok, 2011). Kanada, ABD ve diğer Avrupa ülkeleri bu farklı erkeklik türleri üzerinde çalışmaya devam etmektedir. Bazı gruplar aktif olarak çalışmalarda yer alırken diğer aktif olmayan pro feministler günlük yaşamlarında bu pratikleri sürdürmeye çalışmaktadır.

Pro-feminizm ataerkil sisteme öz eleştiri getirirken aynı zamanda feminizme yeni bir bakış açısı getirmektedir. Pro-feminist erkekler feminist bireylere bilgi vererek ataerkil sistemin boyutlarını daha iyi anlayabilmeleri ve sisteme karşı farklı perspektiflerden yararlanmaları için alan sağlamıştır (Bozok, 2011, s. 45). Pro

feministler barışçıl bir ortamda iki cinsiyetinde homofobiye, cinsiyetçiliğe ve diğer birçok adaletsizliğe karşı eşitlikçi yaşamaya çalışmakta olup bu yönden feministlerle aynı düşünceye sahip olmaktadır (Flood). Ayrıca erkeklerin yaşadığı ekonomik sıkıntıları, aile içinde var olma çabasını anladıklarını ve bunlara çözüm odaklı yaklaşmanın önemine dikkat çekmişlerdir(Burrell ve Flood, 2019).

Feminist kuramların kendi içlerinde ayrıldığı düşünülürse, pro feminist erkeklerde kendi içlerinde ayrılabilen farklı ayrımcılıkları savunabilmektedir. Pro feministler tek tip geleneksel erkek tipinin çocukluktan öğrenilen duygular bütünü dışavurumu olarak adlandırıp geleneksel erkek tipini eleştirmiştir(Burrell ve Flood, 2019). Kadına yönelik şiddetin temelini oluşturan en büyük unsurun cinsiyet eşitsizliğini doğuran ataerkil sistemin olduğunu söylemişlerdir(Burrell ve Flood, 2019).

Pro-feministler çoğu zaman feminizmi desteklediği için yanlış anlaşılabilir(Burrell ve Flood, 2019). Feministler tarih boyunca erkek düşmanı olarak anılmış olup, medya bunu daha fazla ön plana çıkartarak her erkek propagandasını feminizm olarak adlandırmıştır (Hooks, 2016, s. 86). Bundan dolayı pro feministler feminizmi destekledikleri düşüncesinden dolayı “homofobik ve erkek düşmanı” olarak itham edilmişlerdir (Flood). Pro feministler erkek düşmanlığı barındırmayan ancak sistemin öğrettikleri yanlış kalıpları kırmaya çalışmaktadır. Pro feministler ataerkil sistemin iki yönlü olduğu ve iki cinsiyeti de ezmeye çalıştığını düşünmektedir. Pro feminizm kadınların ortaya çıkarttığı feminizm kuramını anlamakta olup kadınlara dayatılan kişilik haklarına zarar veren her türlü uygulamaya karşı olmaktadır. Bununla birlikte kendilerini sadece feminist olarak tanımlamayı reddetmişlerdir.

2.4.2 Eril Tahakküm

Günümüzde “eril tahakküm” kavramı Pierre Bourdieu sayesinde konuşulan bir kavram haline gelmiştir. Eril tahakkümü sürekli kılan nedenlerden biri iktidar ilişkileri olup bu durum ataerkil sistemi güçlendiren unsurların başında gelmektedir (Bourdieu, 2015, s. 22).

Eril tahakküm, ataerkilliği iktidar tarafından benimsenen doğal bir olaymış gibi göstermektedir. Eşitsiz bir toplum düzeninde kadın itaatkâr olarak ataerkil sisteme, erkeklığe hizmet etmektedir. Eril tahakküm düzeni geçmişten günümüze kalıplaşmış

yarguların yarattığı bir durum olduğu için sistemsel olarak değiştirilmesi gerekmektedir. Aksi takdirde bu eril tahakküm giderek daha da güçlenecek, kırılması zor bir durum haline gelecektir (Bourdieu, 2015).

2.4.3 Hegemonik Erkeklik

Toplumsal cinsiyet açısından yapılan araştırmalarda hegemonik erkeklik önemli bir çalışma olarak görülmüştür. Günümüzde bu kavram halen konuşulmaya ve eleştirilen bir unsur olmaya devam etmektedir. Connell birçok erkeklik kavramını açıklamış olup bu kavramlardan biride hegemonik erkeklik olmuştur. “Connell’a göre (ataerkil) iktidar, emek/üretim ve kateksis (duygusal ve cinsel bağlanım) ilişkisinde şekillenen dört tür erkeklik bulunmaktadır: “hegemonik erkeklik” (hegemonic masculinity), “suç ortağı erkeklik” (complicit masculinity), “madun erkeklik” (subordinate masculinity) ve “marjinal erkeklik” (marginalised masculinity)” (Bozok, 2011, s. 46). Bunlardan biri olan hegemonik kavramını Connell ilk olarak “Towards a New Sociology of Masculinity” isimli makalesinde bahsetmiştir (Connell ve Messeschmidt, 2005, s. 830). Bu kavram erkeklik çalışmalarına yarar sağlamış olup eleştirileri de beraberinde getirmiştir (Connell ve Messeschmidt, 2005). Connell ataerkil sistemin sunduğu tek tip erkek olmadığını erkeklikler olduğunu açıklamaya çalışmıştır (Connell, 1998). Erkekliğin hakim olan dünyayı yücelterek meşrulaştırıldığı varsayılmaktadır.

Connell Gramsi’nin hegemonya kavramından ilham alarak bu kavramı ortaya atmıştır (Donaldson, 1993, s. 645-646). Gramsi’ye göre sistemde kim baskinsa en alt tabakanın iznini almak zorunda böylece ideal yapı oluşmakta ve güçlenmekte olan hegemonyada rıza itaat ilişkisi çok önemli olmaktadır (Connell, 1998). Gramsi “hegemonya kavramını” rıza ile eş değer olarak ele almış ve sürekli inşa edilmek zorunda oluşundan bahsetmiştir (Bank, 2015, s. 30). Aksi takdirde olan yapının güçlü bir yapıyı oluşturmayacağını söylemiştir.

Connell hegemonik olarak bir erkeklik yok olurken diğer ideal hegemonik erkeğin kültüre bağlı olarak ortaya çıktığını söylemiştir (Connell, 1998). Bu konu hakkında Özbay (2013) şunları söylemiştir;

“Öyle ki, çeşitli faktörlerle hegemonik erkeklik bu amaçtan ya da etkiden uzaklaşırsa bir ‘erkeklik krizi’ doğuyor ve yeni ancak yine aynı temel prensiple uyumlu bir hegemonik erkeklik şekilleniyor. Erkeklik krizini takiben farklı aktörlerin

katılımıyla kolektif şekilde inşa edilen ‘yeni erkeklik’ eskilerden pek çok bakımdan farklılıklar taşıyabilse de hegemonikleşebilen tüm erkeklikler, erkeklerin kadınlardan üstün olduğunun imâ edildiği cinsiyet rejimleri ve düzenleri ile uyumlu oluyor ve bunları sorguya mahal vermeksizin yeniden üretiyor” (Özby, 2013, s. 186).

Hegemonik erkeklik ataerkil sistemin sunduğu güç ilişkilerinin nasıl üretildiğini araştırmaya ve erkeklik kavramının iktidar ilişkileriyle neden yakından ilişkili olduğunu açıklamaya çalışmıştır (Connell ve Messerschmidt, 2005). Hegemonik erkekliğin özelliklerinden bahsetmek gerekirse; heteroseksüel olma durumu, cinsel olarak aktif olmak ve iktidarını sağladığını düşündüğü aile kurumu çok önemli olmaktadır. Bunun nedeni gücünü uygulayacak ve güçlü olduğunu ispatlayabilecek sınıfı ne olursa olsun kendi gücünü kanıtlayabileceği bir aile kavramının olmasıdır (Tol, Cengiz ve Küçükural, 2004).

Hegemonyayı oluşturan hiyerarşik sistemde güçlü olandır. Güçlü olandan kasıt işçi sınıfı hegemonyayı oluşturmaz, göz önünde olan ve herkes tarafından idol olarak görülen güçlü bireyler hegemonyayı oluşturmaktadır (Donaldson, 1993). Hegemonik erkeklik ataerkil sistemin yarattığı tahakkümü değil, ideal erkekliğe işaret etmektedir (Carrigan, Connell, ve Lee, 1985). Toplumsal cinsiyet düzeninde ataerkil sistem göz önüne alınırsa erkeğin, kadını ezdiği bir düzen hakim olmaktadır. Hiyerarşik yapıda önemli rol alan devlet, okul gibi önemli kurumlar bu eşitsizliği ön planda tutacak şekilde bir sistem yaratmıştır (Connell, 1998). Öte yandan Connell ötekileştirilmiş erkeklikleri de açıklamaya çalışarak sadece kadınların ötekileştirmediğini açıklamaya çalışmıştır (Connell, 1998, s. 240-245).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

DİJİTAL PLATFORMLAR, SANSÜR

3.1 Yeni Medya ve Dijital Platformlar

Küreselleşmenin etkisiyle bilgisayar ve internet kavramlarının önem kazanması kitle iletişim araçlarının yerini yeni medyaya bırakmıştır. “Yeni medya” 1970’lerden günümüze kadar gelen bir kavram olmaktadır(Dilmen, 2007, s. 114).

Yeni Medya internet ağı gerektiren youtube,blog,e books gibi birçok platformları kapsayan medya türüdür (Penn, 2016). “Türkiye İstatistik Kurumu’nun” yaptığı araştırmalar her yıl internet kullanımının arttığı yönündedir. TÜİK (2020) “Hanehalkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması’na” göre “internet kullanım oranı 2020 yılında 16-74 yaş grubundaki bireylerde %79,0 oldu. Bu oran, bir önceki yıl %75,3’tü”(Doğan, 2020). Bunun nedeni artık çoğu evde bilgisayarların, tabletlerin, telefonların olması olarak açıklanabilir. Öte yandan bireylerin artık istediği unsurları kendi platformları altında yaratmaya başlaması yeni medyayı güçlendiren unsurlardan biridir.

Manovich yeni medyayı 5 özelliğe ayırarak yeni medya kavramlarını açıklamaya çalışmıştır (Manovich, 2002, s. 27-48).

1. Sayısal Temsil: Veri akışını sağlayan en alt yapıdan en üst yapıya kadar bütün, algoritmaları yöneten yeni medya özelliğidir. Yazıların matematiksel olarak ifade edilme şeklidir (Manovich, 2002, s. 27).

2.Modülerlik: Bir araya geldiklerinde ancak bir anlam ifade eden verileri birbirinden ayrı olarak temsil eden veridir (Manovich, 2002, s. 30).

3.Otomasyon: Belirli bir fiziksel yaptırım gücüne ihtiyaç olmadan bilgisayarların kendi kendine yapabildiği yeni medya özelliğidir (Manovich, 2002, s. 32).

4.Değişkenlik: Yeni medyada tek bir olasılık yoktur birden fazla olasılık bulunmaktadır.

5.Kod çevrimi: Bilgisayarların işlevsel olarak sosyo-kültürel özellikleri bir arada bulundurduğuna inanmaktadır. Yani bilgisayarlar hem yazılı hem sayısal hem de

kültürel özellikleri bir arada taşıyarak çevrimiçi bir özellik geliştirmektedir (Manovich,2002, s.45-48).

Dijital platformlardan bahsetmeden önce kitle iletişim araçlarını kapsayan geleneksel medyadan bahsetmek gerekmektedir. Bireyler internet bu kadar yaygın olmadan önce haberleri radyodan, sonrasında ise televizyonların evlerde olmasıyla beraber tek bir kanal olan TRT izlemeye başlamışlardır(Duman, 2019). TRT istediği içeriği istediği saatlerde izleyiciye sunmakta olup izleyici ona göre dünya ya da Türkiye’deki olan durumlar hakkında bilgi almaktaydı(Duman, 2019, s. 63). Öte yandan diğer kanallar ve özel kanallar ortaya çıksa da günümüzde artık geleneksel medya kuşağının tek düzeliği dikkat çekmektedir(Duman, 2019, s. 55). Dijital platformların ortaya çıkmasıyla medya çok yönlü bir alan haline gelmiştir. Dijital platformlar geleneksel medyadan ayrı olarak internet ağı olması gereken ve daha çok üyelik gerektiren platformlardır(Penn, 2016). Bunun yanı sıra dijital platformların ilgi çekici özelliklerinden biri olan çoğu yabancı dizi ve filmleri bir araya getirmesidir. Bu gibi platformların her türlü içeriği sağlamayı amaçlamış olması ve farklı bir alan sağlamaya çalışması bireylerin tercih etmesindeki sebeplerden olmaktadır.

Dijital platformları bu kadar önemli kılan diğer özellikler, “tüketmek ve paylaşmak” olgusudur (Lupton, 2015). Bu durum kapitalist sistemi güçlendiren ve daha da sağlamlaştıran bir değer taşımaya yol açmıştır (Lupton, 2015). Tüketmek ve paylaşmak dünyada bir amaç haline gelmiş ve dijital platformlar pazar streaming ön plana koyulduğunda kendi platformunda yayınlanan içeriklerden hangisinin daha talep gördüğüne bağlı olarak o içerik artmaya başlamıştır (Pérez, 2020). Diğer unsur ise; dijital platformlar bir etki tepki ilişkisi olarak görülebilmekte, kişiler o içeriği izledikten sonra belirli fikirler geliştirerek interaktif bir biçimde onun hakkında düşündüklerini söyleyebilme özgürlüğüne sahip olmaktadır.

Özellikle bu durumu en iyi kullanan platform Netflix, kurulduğu andan itibaren bu uygulamayı geliştirmiştir. Amazon Prime Video ve diğer platformların çoğu bu uygulamanın işlevselliğini görüp kendi platformlarını kullanıma sunmuşlardır. Dijital platform sahipleri geleneksel medyadaki akışı, izleyici kitlesini kendi alanına çekmek için birçok talep gören içeriğin lisansını almışlardır. Bu tür platformlar içeriklerinin reklamlarını yapmak için çoğunlukla sosyal medyaya başvurmuşlardır. Ayrıca Netflix’in tüm dünyada yankı uyandırması diğer dijital platformların ortaya çıkmasında ve talep görmesinde büyük rol oynamaktadır. Öte yandan dijital

platformların sayısı gün geçtikçe artmaktadır. Hulu, Amazon Prime Video, Apple Tv+ ve piyasaya yeni katılan platform ise Disney+ ile Hbo Max gibi birçok dijital platform bulunmaktadır. Türkiye’de görülen dijital platformlar ise Blu Tv ve Puhu Tv’dir.

“Sosyal medya, insanlara ulaşmanın ilk dijital yolu olan yeni medyanın bir alt kümesiydi” (Penn, 2016).Dijital platformlar kendi yayınladıkları dizi, film, belgeselleri herkese duyurmak için sosyal medyayı aktif bir şekilde kullanmaktadır. Twitter’den belirledikleri hastagları, instagram ve Youtube’den içeriklerinin fragmanlarını ya da özetlerini yayınlarak bireylerin ilgisini çekmek amaçlanmaktadır. Son olarak geleneksel medyadaki insanları da kendi platformuna çekmek için kitle iletişim araçlarından olan televizyonda reklam verdikleri gözlemlenmiştir. Bu duruma örnek verecek olursak eğer; en son yayınlanan Türkiye orijinal içerik olan Netflix yapımı Aşk 101 dizisinin televizyonda fragmanı yayınlanmış olup içerik hakkında insanların bilgi sahibi olması sağlanmıştır.

Sosyolojik açıdan dijital medyayı ele alırsak ilk bilimsel olarak makale 2009 da “Jonathan R. Wynn” tarafından ele alınmıştır (Wynn, 2009).Daha sonra ise 2010 yılında “Richard Neal” dijital sosyolojiyi akademideki küresel değişimi ele alan insanlardan biridir (Neal, 2010). 2013 yılıyla beraber akademik kitaplarda yer bulmaya başlayıp, 2015 yılında ise konferanslar yapılmaya başlanmıştır. Ancak internetin bireylerin hayatında büyük bir yer edinmesiyle birlikte zaten sosyologlar küreselleşen dünyada oluşan toplumsal çözümler üzerine çalışmaya başlamışlardır. Baudrillard arttırılmış gerçeklik üzerinden yaptığı çalışmalarla bu durumu öngörmüştür. Önce insanların televizyon üzerinden daha sonra ise internetin hayatımıza girmesiyle gerçeklik algısı değişikliğe uğramıştır. Kişilerin en değerli olan vaktini harcamaları için hedonik bir boş zaman yaratımı yeni medya ile pekiştirilmektedir.

Dijital sosyolojiyi Deborah Lupton(2015) 4 gruba ayırarak analiz etmektedir

1. “Profesyonel dijital uygulama: Dijital medya araçlarını sosyolojinin bir parçası olarak kullanma: iletişim ağları oluşturma, çevrimiçi bir profil yaratmak, araştırmayı halka açık hale getirmek, paylaşmak ve öğrenciler yetiştirmek;

2. Dijital teknoloji kullanımının analizleri: İnsanların dijital medya teknoloji kullanımlarıyla benlik duygusunu, bedenselleştirmeyi, sosyal ilişkilerini

yapılandırmalarını, sosyal kurum ve sosyal yapıların yaratılması ya da yeniden üretilmesinde dijital medyanın rolünü araştırmak.

3. Dijital veri analizi: Sosyal araştırma için doğal olarak oluşan dijital verileri kullanma...

4. Eleştirel dijital sosyoloji: Sosyal ve kültürel teori tarafından bilgilendirilen dijital teknolojilerin refleksif analizini üstlenme'' (Lupton, 2015, s. 15-16).

Lupton, dijital sosyolojiyi ayırdığı dört grupta dikkat çekmek istediği asıl nokta sosyologların küreselleşen dünyayla birlikte araştırma konularının çeşitlilik göstermesidir. Sosyologlar dijitalleşen toplumla ilgili makale ve tezler yazarak literatüre katkı sağlamıştır. Sosyologlar bir ağ yardımıyla iletişimin tercih edilmesinin bir sürü farklı olasılıklar yaratacağını söylemişlerdir (Lupton, 2015, s. 16). İkinci olarak sosyologlar hem nitel hem nicel araştırma yöntemleri kullanarak insanlarda oluşan benlik duygusunu ve toplumdaki güç ilişkilerini anlamaya çalışmışlardır (Lupton, 2015, s. 17-18). Dijital platformlar gizli olarak yürütülen bir internet gözetimi altında tutulmaktadır. Bu duruma örnek vermek gerekirse; ABD'deki seçimlerin etkilenmesine yol açtığı ve kişisel verilerin kişilere sorulmadan analiz merkezlerine yollanmasına sebep olan Facebook'un kurucusu Mark Zuckerberg'in bu durum üzerinden yargılanması örnek olarak verilebilir. İnsanların fikirlerinin değiştirilmesi, benlik anlayışlarının ya da sosyal ilişkilerini nasıl dijital platformlar üzerinden kurduğu sosyologların araştırma konularından birisidir.

3.2 Türkiye ve Dünyada Olan Dijital Platform Kanalları

Amazon Prime Video: Amazon Prime Video Amerika çıkışlı bir dijital platform olup, 2016 yılından beri Türkiye'de hizmet verse de 6 euro üzerinden ücret talep ettiği için pazar streamingde Türkiye'de pek talep görmemektedir (Kara, 2016). Ancak 2020 yılında "7,90 lira" ücret koyarak Türkiye pazarına giriş yapmış olup bu dijital platform Amazon alt yapısında geliştirilmiştir. Ayrıca 30 günlük deneme süresi mevcut olup, izleyiciler o platforma 30 gün boyunca para ödmeden deneyip karar verebilmektedir. Netflix'in puanlama sistemin işe yaramasıyla birlikte Amazon Prime Video da aynı şekilde film, dizilerin puanlayarak izleyicilerin sevdiği içerikleri daha kolay anlayabilmekte olup ona bağlı olarak film, dizi içeriklerini geliştirmeyi hedeflemektedir (Barker, 2017 s. 441-442).

CBS All Access: Amerika’da video akışı hizmeti sağlayan ve birçok canlı yayın akışını sağlayan platformdur. Bu platformda yayınlanan diziler akıllı televizyonlar tarafından izlenmekte ve Türkiye’de sevilen birçok dizileri bünyesinde barındırmaktadır. “Amerika Birleşik Devletleri’nde birçok pazar, yerel “CBS” bağlı kuruluşunun ana kanalının canlı akışını sunmaktadır. Şubat 2020 itibarıyla “16 milyondan” fazla abone hedefi bulunmaktadır (Littleton, 2020).

Hulu: Abonelik hizmeti olarak 2010 yılında faaliyet göstermiştir. OTT platformdur. Amerika ve Japonya gibi ülkelerde veri akışı sağlanmaktadır. 2019 yılında “Disney” FOX’u satın alarak “Hulu’nun” %60 hisselerine sahip olmuştur(Gök,2019).

DC Universe: Video on demand uygulaması olup 2018 yılında faaliyet göstermiştir. Daha çok kendi platformlarında DC’nin çıkardığı filmler ve dizileri kapsamaktadır(Lyons,2020). Amerika’da erişime açıktır ve tablet,telefon gibi cihazlar aracılığıyla izlenebilmektedir.

Apple TV+: Apple TV+ 2019 yılında hizmete sunulmuş “akıllı televizyonlar, ipad, MAC, iphone” üzerinden izlenebildiği belirtilmiştir (Kalelioğlu, 2019). The Morning Show ile streaming pazarına giriş yaptıktan sonra diğer dizileri See, Defending Jacob dizilerini yayınlamış olup içerik üretmeye devam etmektedir (Say, 2020).Öte yandan bu dijital platform Türkiye’de bulunmamaktadır. Koronavirüsünde rakibi Netflix karşısında beklenen izleyici artışını bulamamıştır. Aylık “4,99\$” olup 7 günlük deneme süresi bulunmaktadır.

Disney+: OTT uygulaması olup Amerika video akışı hizmeti sağlayan “12 Kasım 2019” tarihinde piyasaya giriş yapan dijital platformdur. Disney 2020-2021 yılları arasında Marvel dizilerini çıkartacağını duyurarak büyük Marvel izleyici kitlesini bu platforma taşımayı hedeflemektedir. Öte yandan Disney Fox’u satın aldığı için içeriğini genişletmek adına “Hulu” dijital platformundan da içerik sağlayabilmektedir (Hood, 2019). Disney birçok farklı cihaz üzerinden izlenebilmeyi sağlamaktadır. Aylık 6,99 yıllık ise 69,99 dolar olmakla birlikte ülkemizde erişimi sağlanmamaktadır (Tan, 2019). 7 günlük ücretsiz deneme süresine sahip olan Disney+ en fazla aynı anda 4 farklı cihaz tarafından izlenmeye izin vermektedir.

BluTV: 2015 yılında kurulan dijital platformdur. Abonelik sistemi bakımından dünya çapındaki dijital platformlarla benzerlik göstermektedir. Belirli bir ücret

karşılığında hem yerel hem yabancı içerikler üyeler tarafından izlenebilmektedir. Handmaid's Tale, Patrick Melrose gibi dünya çapında üne sahip dizileri bu platform aracılığıyla üyeler tarafından izlenilebilmektedir.

Yerli yapım olarak ise; “7 yüz” her bölümde ayrı konu başlığı işleyerek yeni bir perspektif getirmiş, “Masum” dizisi hem geleneksel medyada hem dijital platformlarda çok konuşulmuştur. Üye olunduktan sonra bir çok cihaz tarafından uygunluğu sayesinde tablet,telefon gibi cihazlar aracılığıyla izlenebilmektedir.

PuhuTV:2016 yılında açılmış bulunmakta olup Fi dizisi sayesinde birçok insan tarafından bilinen Türk alt yapısıyla kurulan dijital platformdur. “Haluk Bilginer “Şahsiyet” dizisiyle Uluslararası Emmy ödülü kazanmıştır”(Levent,2019). Ücretsiz kayıt olma içeriği ve sadece reklamlardan aldığı ücretle devamını sağlayan ve bu sayede diğer ücretli platformlardan ayrılan dijital platformdur. Fi dizisi daha sonra “Show Tv” gibi geleneksel medyada yayınlanmış olup ayrıyetten Netflix içerikleri arasında da bulunmaktadır.

Mubi: OTT servis uygulaması olup her güne yeni bir film sloganı olan “Efe Çakarel’in” kurduğu dijital platformdur(Öç, 2020). Birçok farklı ülkede ofisleri bulunmakta olup üyeler 7 günlük ücretsiz deneme hakkına sahiptir.

Bet+: Eylül 2019 yılında piyasaya giriş yapmış olup amacı orijinal dizi,film içeriği sunmaktadır. Video on Demand sistemi üzerinden kurulmuştur.

Hbo Now: Birçok internet ağının olduğu platformda izlenebilen HBO'nun üyelikli uygulamasını içermektedir. Talepler doğrultusunda açılan ABD'de hizmet veren “HBO” dizilerini ve birçok çeşitli filmleri içeren uygulamadır. Video on Demand uygulamasıdır.

Hbo Max: “27 Mayıs 2020” tarihinde açılan HBO tarafından veri akışı sağlanan üyelikli platformdur(Şahinöz, 2020). OTT uygulamasıdır. Diğer platformlar gibi büyük bütçeler ayırarak piyasadaki orijinal içerikleri satın almayı hedeflemekte ve orijinal içerik üretmeye çalışmaktadır. Daha yayınlanmadan önce piyasaya sunacağı dizileri açıklamıştır(Şahinöz, 2020).Yaptıkları tanıtım lansmanların da yaz aylarında yayınlanacak birçok programın olduğunun haberini vermişlerdir. Yapılan tanıtımlarda hedeflenen şeyin ise her ay yeni bir orijinal içerik üretmek olduğu söylenmiştir. “Hbo Now” üyeliği bulunan insanların hiçbir ücret talep edilmeden platformdan yararlanabileceği söylenmiştir

Ayrıca bu durumun belirli koşulları bulunmaktadır eğer sadece birey televizyondan izlediği HBO servisine kayıtlı ise o kaydı sildirip yerine “Hbo ve Hbo Max”in olduğu paket almak zorundadır. Özellikle diğer pazar streamingleri göz önüne alındığında bu konular üzerinde duran Hbo Max yapımcıları dünya çapında çok izlenen “Friends” için özel bir bölüm çekeceklerini duyurmuşlardır(Şahinöz, 2020). Üyeler 7 günlük deneme sürümü ve aylık 14,99 dolar karşılığında kişiler birçok içeriğe ulaşabileceklerdir. Türkiye’de erişimi bulunmamaktadır.

Netflix: Amerika kökenli olan Netflix dünya çapında büyük bir üne sahip dizi,film,reality programları olan dijital platformdur. 2016 yılında Türkiye’de hizmet vermeye başlamıştır. Netflix ilk kurulduğunda aslında orijinal içerik üretmeyen sadece “dvd satma ve kiralama amacı güden” bir şirkettir. 2013 yılında veri akışı değişikliğine giderek kendi orijinal içeriklerini çıkarmak için adımlar atmış ve ilk Netflix dizisi olan “House of Cards” 2013 yılında izleyiciye sunmuştur(Miller, 2020).Dizi üyeler tarafından ilgi görmüş olup bir sürü önemli ödüle layık görülmüştür. Bu durum internet platformu olan herkes için bir yenilik başlatmıştır.

Netflix 2 tür yol izlemiş olup önceden yaptığı gibi satın aldığı içerikleri almaya devam etmiş ayrıca orijinal içeriklerle de Netflix üyelerini memnun etmeye ve daha fazla ülkeye hitap etmeye çalışmıştır. Özellikle satın alınmış içeriklerden biri olan “La Casa De Papel” Netflix’in dünya çapında ününü arttırmıştır(Gonzalez,2018).Netflix dizinin çok fazla izlendiğini ve talep edildiğini anlayınca Netflix orijinal içerik olarak “La Casa De Papel’i” kendi platformlarında devam eden bir dizi haline çevirmiştir(Gonzalez,2018).

Netflix kullanıcıları için tek ekran,iki ekran ve dört ekran olmak üzere 3 ayrı paket sunmaktadır. Herkesin gelir düzeyine hitap edecek paketlerle üyelerinin karşısına çıkmaktadır. Ayrıca Netflix üyelerine 2016-2019 yılları arasında 1 ay ücretsiz Netflix platformunu kullanmaya izin verirken kişilerin sürekli başka hesap açtığını tespit etmiş ve bundan dolayı 2020 yılında bu özelliği kaldırmıştır(Kulaklı,2020). Ancak daha sonra gelen tepkiler doğrultusunda bu özelliğini tekrar açmış ve üyelerin ilk başta “1,99 tl” ödemek zorunda olduğu belirtilmiştir(Kulaklı, 2020). Netflix’in bir diğer özelliği ise dizinin bir sezonunun bütün bölümlerini aynı anda yayınlamasıdır. Bu özellik sayesinde Netflix üyeleri yeni bölümler için diğer haftayı beklemek zorunda değildir. Bu durum Netflix’i diğer platformlardan ayıran en önemli özelliklerden biridir. Öte yandan bu özellik diziler

konusunda geçerli olmaktadır. Artık Netflix reality programlarının bazılarının bölümlerinin hepsini yayınlamayıp haftalara bölmekte ve izleyici de merak uyandıracak bir yöntem uygulamaktadır(Kalfa, 2019). Netflix reality programlarının bölümlerini tamamen yayınladıktan sonra platformda bulunan kişileri tekrar bir araya getirip reality programıyla birlikte hayatlarında ne değiştiği hakkında sohbet ettikleri bir bölüm daha çekip yayınlamaktadırlar. Bu duruma örnek vermek gerekirse; Love is Blind,Circle,To Handle To Hot reality programları örnek verilebilir.Özellikle Amerika yapımı olan reality şov programı Circle büyük ses getirdiği için Fransa,Brezilya gibi ülkeler kendi platformları için aynı içeriği çekmiş ve Netflix'te yayınlamıştır.

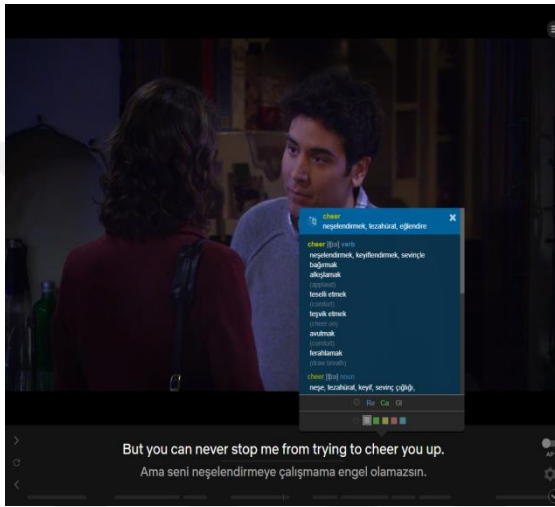
Netflix'in satın aldığı dizi ve filmler her ülkede aynı satın alınmış içerikleri sunmayabilir. Bunun nedeni Netflix'in olduğu ülkelerde o diziye ya da filme ait bir lisans bulunmaması ve izleyicilerin izleme oranlarına bakılarak hareket edilmesidir(Çalışkan, 2019). Netflix streaming pazarı düşünüldüğünde ve Forbes'a göre 190 ülkede diğer ücretli platformlardan kendini sıyırmıştır(Ewig, 2018).Ayrıca yapılan araştırmalarda en çok talep edilen türlerin aksiyon,gerilim olduğu bunun yanı sıra çoğu kişilerin çeşitli içerikleri izledikleri gözlemlenmiştir(Ewig, 2018).Amerika'da Netflix haricinde bir çok dijital dizi, film platformu bulunmakta, Netflix bu dijital platformlar arasındaki yarışta zirveyi korumaktadır.

Netflix üyelerinin yaşadığı sorunları ciddiye aldığı gösteren ve üyelerin sorunlarını hemen halletmelerini sağlayan bir yardım merkezi sunmuş olup üyelerine canlı sohbetten sorunlarını halletme şansı tanımıştır. Ayrıca Netflix'te yaşanan en önemli sorunlardan biri kategori sorunu olmuş olup üyeler istediği türü yazdığı anda bir sürü farklı algoritmayla karşılaşmıştır. Netflix bunun adına da üyelerin bütün kategorilere ulaşması için "Netflix Codes" adında bir site açmıştır (NetflixCodes).Bu sayede insanlar istediği içeriğe kolay ulaşabilecek, karmaşıklık ortadan kalkacaktır.

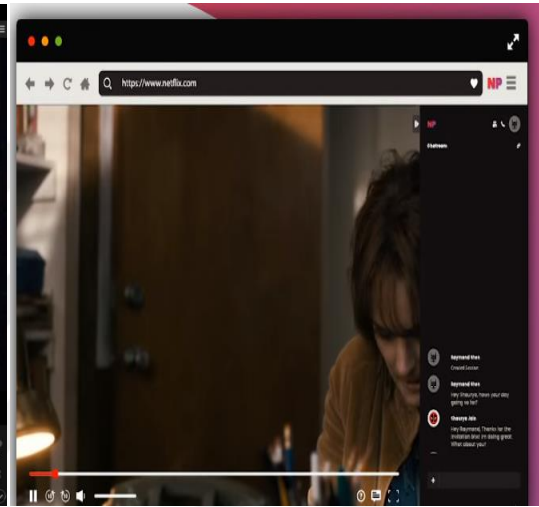
Netflix'in bulunduğu ülkelerde birçok "altyazı içeriği ve seslendirme içeriği" bulunmaktadır. 20'den fazla altyazıya sahip olan Netflix algoritmaya bakarak kişiye uygun en fazla "7" altyazı göstermektedir.Netflix'in çoğu televizyonda uygulaması(app) bulunmakla birlikte İOS ya da Android işlemcisi gözetmeksizin Netflix üyeleri uygulamayı indirip rahatlıkla kullanabilmektedir. Netflix ayrıca kişilerin arkadaşlarıyla rahatça aynı anda film izleyip, konuşabilmeleri için "Netflix Party" adında bir uzantı geliştirmiştir. Kişiler bu eklentiyi indirip aktif hale getirdikten

sonra uzaktaki arkadaşlarıyla rahatça sohbet etme şansına sahip olmuşlardır(Küstür, 2020).

Netflix ayrıca ingilizce ya da başka bir dil öğrenmek isteyen insanlar için Chrome adına “Language Learning with Netflix” eklentisi çıkarmıştır(Language Learning with Netflix). Üyeler hem kendi dilini hem de öğrenmek istediği dili görüp bilmediği kelimelerin üstlerine tıklayarak kaç anlamda kullanıldığını rahatlıkla görmekte hem de isterse o cümleyi yıldızlayıp favorilerine ekledikten sonra tekrar bakabilmektedir (Language Learning with Netflix).

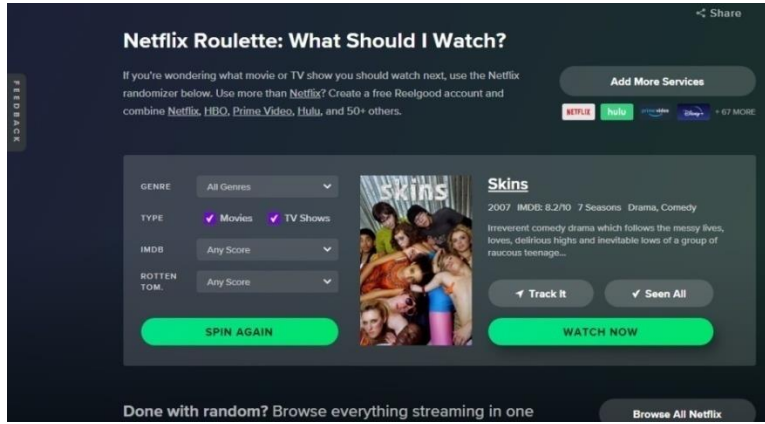
Resim 1Netflix Ekran Görüntüsü

Resim 2Netflix Party Ekran Görüntüsü

Netflix dijital içerikli platformlar göz önüne alındığında kurulduğu günden itibaren lider konumundadır (Duman, 2019).Netflix “2007” yılından itibaren filmleri satın almaya başlamış ve üyelerinin oylamasına sunmuştur. Bu da Netflix’in üyelerinin içeriğe ne kadar ilgi duyup duymadığı stratejisini o zamandan bu zamana kadar sürdürmüştür. Şimdi ise en çok izlenen içerikleri tespit ederek ona göre bir yol izlemektedir. Diğer bir Netflix sitesi ise “Netflix Roulette”dir (Reelgood). Netflix üyesi bu eklentiye girdikten sonra uygulamaya istediği içeriği yazarsa algoritma bireye

o içeriklerin içerisinde film ya da dizileri önermektedir.

Resim 3Netflix Roulette Ekran Görüntüsü

Netflix yetişkinlik düzeylerini gösterse de 2020 yılında “pin kodu uygulamasını” getirmiş olup ebeveynler isterse bu içeriği aktif hale getirip kişilerin izlediklerini sınırlandırabilmektedir. Ayrıca Netflix hassas içeriklerinin bazılarında öncesinde insanları uyararak izleyip izlemeyeceklerine karar vermelerini sağlamaktadır.

Resim 4Netflix Ekran Görüntüsü

Netflix Türkiye'nin ilk dizisi fantastik türe sahip “Hakan Muhafız” olup ikinci dizisi de aynı türe sahip “Atiye” olmaktadır (Ulukan, 2019). “Hakan Muhafız”, “14 Aralık 2018’de” başlamıştır(Özsefil,2018). 4 sezon sürmüş “9 Temmuz 2020” tarihinde bitmiştir. “Atiye” ise; “Aralık 2019” tarihinde ilk sezonu yayımlanmıştır(Ulukan, 2019).2.sezonu ise 2020 tarihinde yayımlanarak 3.sezon onayı almıştır. Netflix Türkiye yapımı ilk belgesel özelliği taşıyan “Rise Of Empires: Ottoman” Ocak 2020 yılında 6 bölümlük dili İngilizce olan Osmanlı tarihini dizileştirerek anlatan belgeseldir(Papuççayan,2020). Aşk 101 dizisi ise Netflix Türkiye'nin 3.dizisi olup fantastik türün yanı sıra gençlik dram dizisidir. Lgbti+ hakları konusunda büyük yankı uyandıran diziden Osman karakterinin lgbti+ üyesi olup

olmadığı halen tartışma konusu olmuştur(Şimşek ve Öç, 2020). Netflix Türkiye'nin ilk filmi ise filmin çoğu sahnesinin trende geçtiği Yarına Tek Bilet olmakla birlikte ilk reality programı ise Exatlon: Türkiyedir. "12 Kasım 2020" tarihinde ise yeni dizisi "Bir Başkadır" Netflix'te yayınlanmıştır.

Netflix Türkiye'nin yaptığı çoğu içerik hem Türk seyirciler hem de diğer ülkelerdeki izleyiciler tarafından sevilmiş olup top 10 listesine girmeyi başarmıştır.Netflix bu durumu fark edip içeriklerini Türkiye'de arttırmaya karar vermiştir. Organize İşler: Sazan Sarmalı ise yaşanan sinema tartışmalarıyla beraber Netflix Türkiye'de yayınlanarak Türkiye'de bir ilki yaşatmıştır (Çalışkan, 2019).

Öte yandan Netflix Türkiye hem orijinal hem de satın alınmış içerik sağladığı üyelerine Türk toplumundaki dizi, filmleri tanıtmak için iyi bir arşiv hazırlamayı planlamaktadır. "7. Koğuştaki Mucize" filmi sadece Türkiye toplumunda değil Fransa gibi birçok ülkelerde izlenmiş ve yankı uyandırmıştır(Kalelioğlu,2020).

3.2.1Koronavirüsünün Netflix'e etkisi

Koronavirüsü dünya çapındaki gidişatı etkilemiş olup dijital platformlar da bu gidişattan etkilenmiştir. Ülkelerin çoğu dışarı çıkma yasağı uygulamış insanlar evde vakit geçirmek adına dijital platformlara yönelmiştir. Netflix yaptığı açıklamalarda Koronavirüsü sebebiyle abone sayısının artmasını beklediğini açıklamıştır. Koronavirüsü sebebiyle yapılan projelerin çoğu ertelenmiştir. Netflix yaptığı açıklamada 2020'nin ilk üç ayında, koronavirüs salgını (Covid-19) sebebiyle "15,7 milyon" aboneye sahip olduğunu duyurmuştur (Lim, 2020).

Koronavirüsü sebebiyle bazı ülkelerde taleplerin çoğaldığını bu yüzden görüntü kalitesinin düşürüldüğü belirtilmiştir. Ayrıca Netflix çoğalan abone sayısı sebebiyle üyelerine müşteri desteği vermek amacıyla "2.000 temsilciyi bünyesine eklemiştir"(Lim, 2020). Netflix Covid-19 sebebiyle artan grafiğin ev hapsi yüzünden olduğunu öngörmüş koronavirüsünün ev hapsinin bitmesi dahilinde üye sayılarının düşeceğini öngördüklerini açıklamışlardır.

"PP Foresight'ta teknoloji, medya ve telekom analisti olan Paolo Pescatore, The Drum Covid-19'un yılın ilerleyen zamanlarında tüm video abonelik oynatıcıları üzerinde zincirleme etkisi olacağını söyledi.Disney Plus halihazırda 50 milyondan fazla aboneye sahip olmasına rağmen, Comcast Peacock'ı geçen hafta 15 milyondan

fazla aboneye piyasaya sürdü ve HBO Max 27 Mayıs'ta piyasaya sürülecek, Netflix'in geniş kataloğu ile çok daha iyi olması gerektiğini söyledi” (Lim, 2020).

Korona virüsünde çoğu birey Netflix dijital platformuna yönelmiş, diğer dijital platformlarda artış gözlemlenmiştir. “HBO Now'ı% 90 kazanç ve% 78 ile Showtime takip etti. Netflix, zaten sahip olduğu abone sayısı göz önüne alındığında % 47'lik bir artış gösterirken, Apple TV+ yalnızca%10'luk bir artış gösterdi” (Lovejoy, 2020).

3.2.2 Netflix'in kullandığı dijital televizyon yayıncılığı ve özellikleri

Over The Top denilen servis uygulaması Netflix, Hulu, Amazon Prime Video gibi dijital platformların kullandığı uygulama olmakla birlikte internet üzerinden veri akışını sağlayan uygulamadır. Daha detaylı açıklamak gerekirse “OTT, servis sağlayıcıları tarafından Pay TV operatörlerine (Digiturk, D-Smart, Teledünya vb.) ihtiyaç duymadan internet ortamında son kullanıcıya Video on Demand (VoD), film ve dizi içeriklerini doğrudan ulaştırmayı sağlayan Subscription-Based (Abonelik Tabanlı) video servis modelidir. Video, film, dizi ve belgesel gibi içerikleri çevrimiçi izleyebilmenin yanı sıra, cihaza kaydederek çevrimdışı izleme olanağı da mevcuttur” (Benslimane, 2019). Telefon, televizyon gibi araçlar vasıtasıyla kolayca izlenebilmeyi ve üyelerine rahatlık sağlayabilmeyi amaçlamaktadır. Over the top uygulaması tek yönlü bir uygulama değil çok yönlü uygulama amacıyla reklamları çıkartarak tüketicinin ilgisini çekmeyi başarmıştır. 2017 ortasına kadar, “ABD'deki hanelerin yüzde 58'i belirli bir ayda bunlardan birine erişmiş” ve OTT kanallarından elde edilen “reklam gelirleri, web tarayıcısı eklentilerinden elde edilenleri aşmış olduğu” belirtilmiştir(Orlowski, 2017). Netflix birçok ülkeye OTT uygulaması içerik hizmeti sunmaktadır(Duman, 2019, s. 177). Netflix video dağılım konusu göz önüne alındığında başarılı olmuş bir dijital platformdur. Over the top sistemine bu kadar talep olmasının sebebi coğrafi kısıtlamalardan uzak olması ve kullanıcının sorunsuz bir şekilde nerede olursa olsun o içeriğe ulaşımı söylenebilir.

Kişiselleştirme; dijital platformlarda çok kullanılan özellikle Netflix'in aktif bir şekilde kendi içeriklerini üreten bir platform haline geldiği günden beri kullanmaya başladığı özelliktir. Netflix üyelerine dizi, film veya belgeselleri izledikten sonra beğenme veya beğenmeme tuşu aracılığıyla oy vermesi gibi bir özellik sunmuştur. Bunun sonucunda Netflix üyelerine belirli bir algoritma oluşturmakta ve buna bağlı olarak fikirler sunmaya çalışmaktadır. Öte yandan üyelerin listelerine eklediği ya da

izlediği dizi, film veya reality programlarının görsellerini değiştirerek algoritma oluşturmakta, üyelerin kişiselleştirmeye beraber sistemde kalması sağlanmaktadır. Her bir hareket algoritma tarafından kodlanmakta olup üyelerin platformlardan en üst düzeyde yararlanması ve daha çok üyeye etki etmesi amaçlanmaktadır(Arnold, 2019).

Subscription Video on Demand “talep üzerine abone olunan” dijital platformların gelişmesi ve popüler hale gelmesiyle daha fazla artan internet bazlı sistemdir (Aral, 2018, s.49). Öte yandan “SVOD, şu anda medya şirketleri tarafından sunulan en yaygın VOD hizmetleri türüdür. Business Insider’a göre, Amerikalıların %55’i haftada 1 milyar saat videonun izlendiği Netflix’i ve %31’i Amazon’un Prime Video hizmetini kullanıyor ve bu hizmetlerin, 2022’ye kadar bu platformlarda video izleyen tahmini 568,4 milyon insanla, zaman geçtikçe daha popüler hale geleceği tahmin edilmektedir”(Elmokadem, 2020).Geleneksel medyada belirli bir ücret karşılığında bireyler tarafından satın alınan paketler, svod içinde geçerlidir(Horuz, 2019). Televizyonlarda belirli bir paket satın alınırken yaklaşık 1 yıl süreyle kontrat hazırlanırken SVOD’un en önemli özelliği kişinin istediği zaman iptal etme hakkına sahip olmasıdır.

3.3 Dijital Platformlar ve Sansür İlişkisi

Sansürün genel tanımına baktığımızda toplumda fikirlere, hür düşüncelere söylemlere ket vuran bir kelime olarak tanımlamak mümkündür (Öztürk, 2006, s. 53).TDK’de Türkiye’de sansürün anlamına bakıldığında ise şöyle yazmaktadır: “Her türlü yayının, sinema ve tiyatro eserinin hükûmetçe önceden denetlenmesi işi, sıkı denetim” olarak ifade edilmektedir(Türk Dil Kurumu,2011).Sansürün bu tanımlamalarını baz alırsak devlet otoritesiyle sansürün doğrudan ilintili olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır.

Tarihte ilk sansür “Mahmut Nedim Paşa tarafından, 10 Mayıs 1876’da çıkarılan kararnameyle bütün gazetelere ilk sansür uygulanmış olundu... Ali Kararnamesindeki hükümler çerçevesinde önce, resim ve karikatürlere sansür konulmuş; yurt dışından getirilen yayınlar daha sıkı bir denetim altına alınmış; son aşamada ise ülkedeki gazetelerin, Matbuat Dairesi ve Valiliklerce denetlenmeden yayımlanamayacağı ilan edilmişti”(Barındık, 2017).Devletin basım organlarını denetim altında tutması büyük bir tepki almış çoğu gazete bu duruma tepki göstermiştir. Günümüzde televizyonlarda,

gazetelerde denetimin çoğu yayınlandıktan sonra sağlanmakta olup kişilerin tepkileri, toplumsal ahlaka uygunluk düzeyleri değerlendirmede önemli rol oynamaktadır.

Michel Foucault'un Hapishanenin Doğuşu (1992) kitabındaki gözlem-hapishane deneyini sansür açısından ele alırsak eğer; deneyde daire şeklinde olan panoptikon gözlem kulesinin içinde insan bulunmasa da kişiler izlediklerini düşünerek kendi hareketlerini kontrol etmeye çalışmaktadır(Foucault, 1992, s. 251). Amaç psikolojik olarak insanların kendi oto kontrollerini yapıp yapmadığını anlamaktır. Foucault gözlemlenmenin bireyi itaatkârlaştırıp özgürlüğünü kısıtladığını ve tek tip insan oluşturduğunu söylemiştir(Foucault, 1992). Günümüzde ise bu duruma kamera örneği verilebilir. Kamera iktidarın gözünü temsil eder ve kameralar kapalı olsa bile kişi izlendiğini düşünerek doğru hareketi yapmaya çalışacaktır(Vertov, 2007, s. 16).Sansür odaklı düşünürsek Rtük gibi bir gözlem kulesinin varlığı senaristleri kısıtlayan özgür hür düşüncelerini söyleyememe durumu, dizilerin tek düzelikliğini açıklamakta yardımcı olabilir.

Frankfurt Okulu medyayı, kitle iletişim araçlarını eleştirirken iktidar odaklı değil birey odaklı davranmış ve bireylerin özgür düşüncelerini hiçbir iktidar etmeni olmadan savunmayı ilke edinmiştir(Begtimur, 2018). Frankfurt Okulu üyelerinden olan "Herbert Marcuse" kapital sistem düzeyinin kültürel unsurlar düzeyinde düşünülürse tek tip birey yaratılmak istendiğini düşünmektedir(Begtimur, 2018). Uygulanan taktikleri özellikle "hipnotik telkinler" olarak görmektedir. Kitle iletişim araçlarında görülen bu yöntem yerini alan dijital platformların tanıtımında da bu gözlemlenmektedir. Bireylerin çoğu artık kitle iletişim araçları yerine dijital platformlara yönelmekte iktidar sahipleri ya da önemli kurumlar dijital platformlara ait reklamlar veya diziler hazırlamaktadır. Dijital platformlar kontrol altında tutulsa da kitle iletişim araçlarından daha özgür bir alan sağlamaktadır. Medyayı bu kadar önemli kılan ve medyayı sansürleme ihtiyacı gütmeye nedeni medyanın gönderici, bireylerin ise alıcı konumunda olup bireylerin etken konumda olduğu gerçeğidir. Bunun yanı sıra vermek istenen mesajda sözcüklerin ve hikayelerin anlam değerinin kaygı yaratması medyanın çoğunlukla sansürlenmesine yol açmaktadır.

Televizyonda yayınlanan film,dizi ve reality programlarında genel izleyici kitlesine uygunsa ya da o türün içinde şiddet ya da cinsellik gibi olumsuz örnek unsurları varsa film, diziler başlamadan önce o göstergeler gösterilmektedir(Öktem,Sayıl ve Özen, 2006). Bu göstergeler 2006 yılından beri

kullanılmakta olup artık sinema sektöründe de kullanılma zorunluluğu getirilmiştir(Güven, 2008).Aksi takdirde belirli bir yaptırım uygulanacağı dile getirilmiştir. İnternetteki dijital platformlara bakıldığında ise bu göstergelerin adı yetişkinlik düzeyi olup kişiler dilerse o unsura bakıp film,dizi,reality programlarını izlemeye karar vermektedir. Eylül 2019 tarihinden itibaren ise Rtük'ün aldığı kararlar doğrultusunda bütün internetteki dizi platformları Rtük'e bağlı olarak kontrol edilecek ve şikayetlerin değerlendirileceği dile getirilmiştir(Kalfa, 2019).Ülkede belirli sınırlamalarının normal olduğunu dile getiren “Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanı” özgürlük, sınırlar ve ahlak yargıları hakkında şunları söylemiştir:

"Televizyonlarda sansür yok, her program yayınlanabiliyor. Ülkemizin ve insanımızın değer yargıları çerçevesinde herkes yayınlarını yapıyor. Ülkenin, milli güvenliğine, bekasına, insanımızın değer yargılarına zarar verecek bir yayın yapılıyorsa o zaman müdahale ediliyor. İnternet üzerinden yapılan televizyon yayınlarında herhangi bir düzenleme olmamasından kaynaklı insanlar burada yanlışlık yapabiliyorlar. Amacımız bir yasal düzenleme getirmek ve bu yanlışlığın önüne geçmek. Kesinlikle kimsenin yaptığı doğru yayına, değer yargılarımız çerçevesinde yaptığı çalışmaya müdahale etmek değil. Televizyon yayıncılığında normal olan her şeyin internet yayıncılığında da yapılabilmesini istiyoruz. Bunun dışında bir yanlışlık varsa elbette o yanlışlığa müdahale edilmesi gerekir. Getirilen düzenlemenin amacı budur”(Çalkaya ve Sağlam,2018).

Öte yandan Rtük'ün yaptığı (2018)“televizyon izleme alışkanlığı eğilimleri raporuna” bakıldığında; Dijital yayıncılık alanında denetlemenin “doğru olduğunu düşünen” kişilerin oranlarının “(%70,4)” çoğunlukta olduğu gözlemlenmiş ayrıca yine katılımcıların büyük bir kısmı “(%68,4)” Rtük gibi bir kurumun “dijital yayıncılığı denetlemesinin” doğru olduğu düşüncesindedirler (Radyo ve Televizyon Üst Kurulu, [Rtük],2018). Uygulanan sansür daha önce yurt dışında da gözlemlenmiştir.

Netflix'te yayınlanan “13 Reasons Why” dizisindeki intihar sahnesi bireylere kötü örnek olduğu söylemlerinden sonra Netflix tarafından sahne kaldırılarak bölüm tekrar kurgulanmıştır(Şahinöz, 2019).Dizi yayınlandığı günden itibaren intihar sahneleriyle gündeme gelmiş ve birçok kişinin yaşadığı tacizi anlatmasında yardımcı olmuştur. Bir diğer örnek ise; Netflix'te yayınlanan “Patriot Act with Hasan Minhaj” talk şov programında Suudi Arabistan ülkesini eleştirdiği için talk şovunda yayınlanan o bölüm Suudi Arabistan ülkesinin isteği doğrultusunda ülkedeki Netflix'ten

kaldırılmıştır(Kaschel, 2019). Hasan Minhaj ise yeni bölümlerinde yaşadıkları sansürden bahsedip Müslüman bir ülkenin Müslüman bir sunucunun sunduğu bir içeriği sansürleyip diğer cinsellik ya da uygun bulunmayan içerikleri engellememesiyle alakalı talk şovunda bu durumdan bahsetmiştir.

Netflix içerik kaldırma konusunda diğer ülkelerin isteği doğrultusunda hareket etmiş ve en çok Singapur'un içerik kaldırmayı talep ettiği görülmüştür. Bu talepler karşısında Netflix içerikleri kaldırılmıştır. Singapur toplam 5 içeriğin Netflix'ten kaldırılmasını talep etmiştir. Bu içeriklerden biri Netflix Türkiye'de var olan "Disjointed" ya da türkçe çevirisiyle "Darmaduman" olan komedi dizisidir. 2018 yılında Singapur diğer iki içeriği de Netflix'ten kaldırmayı talep etmiştir. Bunlardan biri "Cooking on High" adlı yemek programı uyuşturucu ile yemek hazırladıkları için ikinci içeriğin ise "The Legend of 420" olup ABD'de uyuşturucu suçunu yok etme eğilimine ve tıbbi amaçlardan iyi yemeklere kadar birçok şekilde kullanılmasına ele alan bu belgesel kaldırılmıştır. Bunun nedeni Singapur'da uyuşturucu hakkında yasanın olması ve kullananların ciddi bir şekilde cezalandırılmasıdır. 2019'da "Last Temptation of Christ" ve 2020 yılında "The Last Hangover" komedi filmi İsayı komik bir şekilde anlattığı için içerik olarak kaldırılmıştır(Gokkus, 2020).

2015 yılında Yeni Zellanda Netflix'te yayınlanan "San Francisco's Golden Gate Bridge" adlı belgeseli içeriğin sakıncalı bulunmasından dolayı kaldırılmıştır. 2017'de ise Netflix "Vietnam Yayın ve Elektronik Bilgi Otoritesi""Full Metal Jacket" adlı filmi Amerikan bakış açısıyla anlattığı için kaldırılmasını istemiştir. Almanya ise "Night of the Living Dead" dram-bilim kurgu filmi nedeniyle belirtilmeden kaldırılması istenmiş ve içerik kaldırılmıştır(Gokkus, 2020).

Youtube'da Netflix Türkiye kanalında yayınlanan "Breaking Bad El Camino: A Breaking Bad Movie" adlı filmin bazı sahnelerini sansürlemiş olup bu konuya ilişkin yapılan açıklamada her kesimden insana ulaşmak için yaptıkları bir durum olduğu söylenmiştir(Bıktım, 2019).Öte yandan daha önceki yıllara bakacak olursak eğer legal olmayan yabancı dizi platform sitelerinin kapatılması sosyal medyada büyük yankı uyandırmıştır. Blu tv dijital platformu bu konuda hassas olup içeriği engellemek için önemli adımlarda bulunmuşlardır. Bunun nedeni ise Blu tv gibi platformlar satın aldıkları dizinin ya da filmin lisansını ödeyip izleyiciye yeni bir içerik olarak sunarken, lisansın parasını ödenmeden yayınlayan legal olmayan platformlarda kullanılmasını istememektedir. Netflix bu gibi platformlar yüzünden büyük paralar kaybetmiştir.

Ancak araştırma yapıldığında halen Netflix içeriklerinin Youtube’da kesitleri ya da illegal platformlarda yayınlandığı gözlemlenmektedir. Blu Tv çok ses getiren diziler olan Amerika’da “The Handmaid’s Tale”i ve İngiltere’de “Patrick Melrose’u” kendi platformu adına lisansını satın almıştır. Bu dizilerin ise hiçbir platformda olmadığı önceden olsa da yazıyla belirtilerek kaldırılmak zorunda olduğu yazılmıştır.

Netflix’in satın aldığı içerikler arasında yer alan “Jane The Virgin” Foxlife adlı kanalında yayınlanmaktadır. Bu kanal “Tivibu”, “Turkcell tv+” gibi iptv denilen platformlarında dizi-film paketi satın alan bireyler Fox life, Fx, Fox crime adlı kanalları izleyebilme hakkına sahip olmaktadır. Televizyondan diziyi izleyen bireyler bu dizide yer alan eşcinsellik sahnelerinin insanlara zarar verdiği gerekçesiyle Rtüük’e başvurmuş, Rtüük içeriği gereği Foxlife kanalının ceza alması gerektiğine karar vermiştir. Foxlife kanalında yayınlanan The Affair, Queen of the South, Crazy Ex Girlfriend ve Jane the Virgin Netflix’in satın aldığı içerikler arasındadır. Netflix’te bu içeriklerin sansüre uğramadığı gözlemlenmiştir. Ayrıca geleneksel medya da yayınlanan şiddetin gözden kaçması ancak eşcinselliğin göze batması sosyal medyada eleştiri konusu olmuştur. Yabancı dizi kanalı olan ancak geçtiğimiz yıllarda yayın hayatına son verilen Cnbc-e ve E2 kanalları sansür olarak blurlama tekniğini değil, sigaranın üzerine çiçek koyarak sansür uygulamaktaydı. Foxlife, Fx ve Foxcrime kanallarının blurlama tekniğini kullandığı görülmektedir. Rtüük geleneksel medyada cinsellik odaklı hiçbir unsura izin vermezken Sex Education gibi bir dizinin Netflix platformunda yayınlandığı haftalardan itibaren top 10 listesinden inmediği ve sansüre uğramadığı gözlemlenmiştir.

Aşk 101 dizisi ise savcılığa şikayet edilmiş savcılık ise üye olunan bir platformun şikayet edilmesini doğru bulmamış ve dava kabul olmamıştır. Netflix yetişkinlik düzeyini adı altında dizi, film ve reality programların türünü, yayınlandığı yılı belirtmiştir. Ancak bu durumun Rtüük tarafından yetersiz görülmesi sonucunda önerileri dikkate almış olup pin kodu uygulaması çıkartarak yetişkinlerin izleyeceği içerikleri gizlemek için üyelerine seçenek sunmuştur (Dursun, 2020). Pin kodu uygulamasından sonra Rtüük açıklama yaparak Netflix’in istediği çalışmalar doğrultusunda hareket ettiğini dile getirerek teşekkür etmiştir (Arslan, 2019). Aşk 101 dizisinde bulunan eşcinsellik sahnelerinin kesildiği ise sosyal medya tarafından dile getirilmiş, Netflix Türkiye bu konu hakkında yorum yapmamıştır. “Adalet ve Kalkınma Partisi Genel Başkan Yardımcısı” bu durumun doğru olduğunu toplum

tarafından aykırı olduğundan ötürü bu kurgunun değiştirildiğini söylemiştir (Şimşek ve Öç, 2020).

Son olarak Netflix Türkiye Rtük'ün isteği doğrultusunda "Designated Survivor" adlı dizinin 2.sezon 7. bölümünü yayından kaldırmıştır. Nedeni olarak ise; Türk Abd ilişkilerini anlatırken yapılan kurguda "15 Temmuz" hakkındaki eleştirileri izleyici ve Rtük tarafından uygun bulunmamıştır(Congar, 2020).

Fx ve Blu Tv ortak yapımı olan Alef hem dijital platformda hem de geleneksel medya da yayınlanmıştır. Dijital platformda sansüre uğramayan dizi geleneksel medyada sansüre uğramış olduğu gözlemlenmektedir. Aynı şekilde Netflix'in satın aldığı Fi dizisi ilk yayınlandığı platform olan Puhu tv ve Netflix tarafından sansüre uğramamıştır. Ancak daha sonra Puhu tv Rtük'ün kararıyla bazı buzlamalar yapmıştır(Kılınç, 2018). Show tv diziyi yayınlarken geleneksel medyadaki izleyicilere sunmuş olup Rtük tarafından uygunsuz görüldüğü için cinsellik sahneleri kesilmiştir(Kavi, 2019, s. 108). Netflix'in satın aldığı bir diğer yapım ise "Delibal" filmi Star tv yayınlanırken cinsellik ve eşcinsellik sahneleri kesilmiş, sosyal medyada yaşanan sansür oldukça konuşulmuştur.Öte yandan Netflix filmi satın aldıktan sonra izleyiciler tarafından sansür talebi bulunmamıştır.

Ulan İstanbul dizisi ise televizyonda yayınlanırken Kanal D internet platformuna geçiş yaparak yenilik katmıştır(Ergenecoşar,2015). Rtük tarafından alınan kesin kararlar doğrultusunda evlilik platformlarının izleyiciyi kötü etkilediğini ve yayınlanmaması gerektiğine karar vermiş olup bütün evlilik platformları geleneksel platformlardan kaldırılmıştır(Özgenç,2017). Bunun üzerine Kanal D' de yayınlanan "Kısmetse Olur" programı son sezonunun son bölümlerini Kanal D platformu üzerinden yürütmeye karar vermiş ancak başarılı olamamıştır. Diğer evlilik programlarının ise dijital medyada yayın yapma amacı gütmeye başladığı gözlemlenmiştir. Daha önce vizyonda yayınlanıp sonra ise Netflix'in satın aldığı filmlerden olan Ocean8 filmi 15.05.2020 tarihinde dijital tv platformu olan Turkcell Tv+ tarafından yayınlanan sinema kanalında tabloların, heykellerin, marka isimlerin sansüre uğradığı, Netflix Türkiye'ye bakıldığında ise bu yapılan sansürlerin olmadığı gözlemlenmiştir.

Sosyal medyadaki dijital platformlardan olan Youtube platformunda 18 yaşından büyük olarak adlandırılan videolar ancak kişi oturum açıldığında açılmaktadır. Youtube verdiği kararlar doğrultusunda porno içeriklerini tespit edip kaldırma kararı

almıştır. Youtube’da daha önce Amerika’da ünlü bir youtuber’in intihar üzerine çektiği videoyu sakıncalı bulmuş ve videoyu kaldırıp,hesabı askıya almıştır.Bunun üzerine youtuber özür videosu yayınlamak zorunda kalmıştır. Ayrıca youtube müzik haklarının sahiplerini korumaya çalışmış olup 15 saniyeden sonra kişinin izni yoksa intihal kabul edip videoyu yayınlamama kararı alarak hak sahibini korumuştur.

2014 yılında Türkiye’de Twitter ve Youtube erişime kapatılmış olup halen ara ara yavaşlatma yöntemiyle sansür uygulanmaya devam edilmektedir. 2017 yılında “Vikipedi” platformu Türkiye’yi kötü gösterdiği için erişime kapatılmıştır (Ulukan, 2020). Ancak 2020 yılında “Vikipedi” yaptığı değişiklikler sonucu erişime yeniden açılmıştır. RtüK internetteki platformlar adına yönetmelik düzenleyerek resmi gazetede yayınlamıştır. Yönetmelikte dijital platformların dikkat etmesi gereken ve uyması gereken kurallar açıkça belirtilmekte Netflix,Puhu Tv, Blu tv gibi dijital platformların “yayın lisansı almak” zorunda olduğu açıkça belirtilmiştir (Öztürk, 2019). Bu durumu resmi gazetede yayınlanan “Lisans İşlemleri ve Yayın İletim Yetkisi” bölümünde maddeler halinde sıralamıştır(“Radyo, Televizyon ve İsteğe Bağlı Yayınların İnternet Ortamından Sunumu Hakkında Yönetmelik”, 2019). Sansürün yanı sıra dijital platformlara karşı olan ülkelerde mevcuttur. Çin’de dijital platformlar adına katı kurallar olmakla birlikte birçok internet ağı sansürlenmiştir. (Şahin, 2016). Buna örnek olarak Youtube, Netflix gibi dijital platformlar bu ülkede mevcut değildir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

AŞK 101 DİZİSİNİN TOPLUMSAL CİNSİYET AÇISINDAN SÖYLEM ANALİZİ

4.1Aşk 101(Love101) Özeti

“Aşk 101” Netflix Türkiye’nin 3. Dizisi olmakla birlikte 24 Nisan 2020 tarihinde Netflix’in olduğu bütün ülkelerde yayına girmiştir. Dizi 1998 yılında olan lise gençlerini konu almakta günümüzdeki hallerinden de kesitler vermektedir. Dizi 8 bölümden oluşmakta ve 2.sezon onayını almıştır. “Meriç Acemi” tarafından senaryosu yazılmış olup İlk 4 bölüm “Ahmet Katıksız” tarafından son 4 bölüm ise “Deniz Yorulmazer” tarafından yönetilmiştir. Ay Yapım tarafından yapımcılığı üstlenilen dizi Netflix Türkiye adına çekimler yapılmıştır.

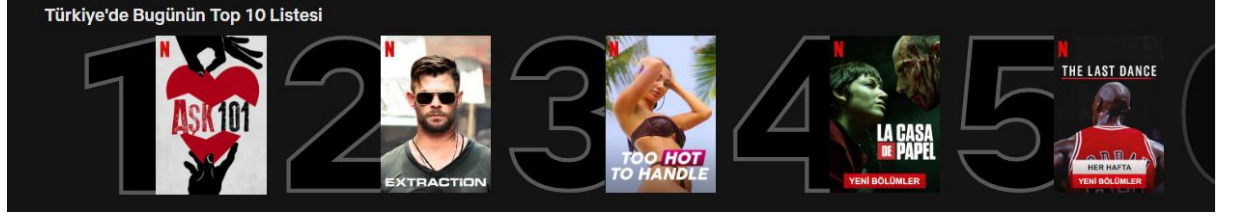
Dizide okuldan atılmaya çalışan toplum düzeninin kabul etmediği davranışlarda bulunan dört gencin okulda kalmaya çabalarken onları kurtaran hocalarını aşık etmeye çalışması yaşadıkları toplumsal kalıpları ve okul içinde işledikleri suçlara olan etkisi konu edilmektedir. Kadınların bedensel olarak zayıf olması avantaj mı sağlar yoksa yasak olan şey her zaman yapılma güdüsünü mü doğurur? Dizide erkekler güçlü ve sert gösterilirken kadınlar ise zayıf ve uyumlu olmak zorunda aksi takdirde davranan kadınlar kişiler tarafından yadırganmaktadır. Eğer kadın tarafından nişan atılırsa toplum tarafından yaftalanmakta ve ötekileştirilmektedir. Dizide yaşanan vicdan muhasebeleri dikkat çekmektedir. Dizide karakterler iyi ve kötü arasındaki ayrımı çizen toplumsal kalıpları sorgulamakta aşkı keşfettikten sonra kalıplaşmış rolleriyle savaş içinde oldukları gözlemlenmektedir. Ana karakterlerden kısaca bahsetmek gerekirse; Eda karakteri dizide görünüşe çok önem veren cinsellik hakkında konuşmaktan çekinmeyen bir karakterdir. Ne kadar asi davranırsa da ailesinin isteği doğrultusunda bir meslek seçmekte ve bedensel olarak zayıf olmanın avantaj sağladığını düşünmektedir. O düzene karşı gelişini kendini bir cinsel obje olarak göstererek yapmakta etrafındaki erkeklerde ona cinsel obje gözüyle baktıkları için yaftalanmak zorunda kalmaktadır. Kerem karakteri en katı ve şiddete eğilimli karakterdir. Babasının çok güçlü biri olmasından dolayı hayatı boyunca ezikliğini yaşamış ve bunu sisteme öfkesiyle belirtmiştir. Sinan oldukça zeki, hayatı sorgulamak için felsefeye başvuran bir gençtir. Sinan’ın problemi ise annesi babası ayrılmış, babası başka bir kadınla evlenmiş ve oğluyla hiç ilgilenmeyen bir insandır. Sinan düzene karşı

gelmek için alkol bağımlılığı olan bir genç olarak karşımıza çıkmaktadır. Osman ise; girişimcilik konusunda oldukça zeki olan ve bunu lise hayatında para kazanmak için oyuna döndüren bir karakterdir. Kişi zengin olunursa her şeyi elde edebileceğine bu düzenin ancak böyle üstesinden gelebileceğini düşünmektedir. Işık karakteri bu dört kişi bir araya geldikten sonra bu gruba dahil olan kişidir. Toplumun normal olarak adlandırdığı mükemmel profil olarak çizilen karakterdir. Işık çok çalışkan, öğrenci başkanı ve aşk kitaplarına çok düşkün bir kızdır. Düzenden yanadır ve sadece aşkın o düzeni bozabileceğine inanmaktadır. 4 karakterle tanışana kadar hiçbir zaman ailesinin öğrettikleri dışına çıkmamıştır. Aşık etmeye çalıştıkları karakterlere gelirsek; Burcu okulda çocukların atılmasını önleyen öğretmendir. Dizide karakter nişanlanmakta ve nişanlısı tarafından hizmetli olarak görülmektedir. Kemal yeni gelen beden öğretmenidir. Çok sert ve katı davranan öğretmen, öğrencileriyle konuşurken ya umursamaz ya da üslubuna dikkat etmez. Burcu öğretmene aşık olduktan sonra daha uyumlu hale gelmektedir.

4.1.1 Aşk 101 dizisinin dijital platformda etkisi

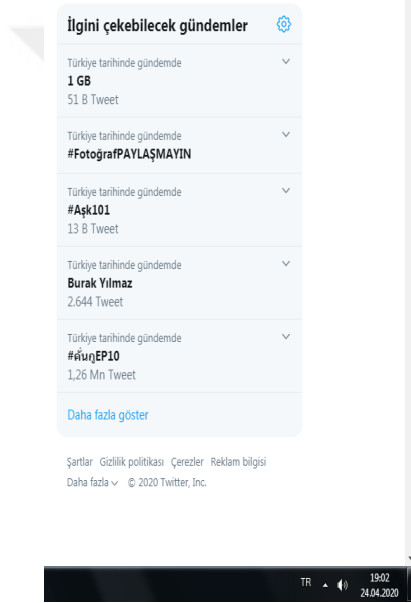
Dizi kurgu üzerinden aşk kavramının toplumsal kalıpları değiştirip ya da pekiştirmesini anlatmış olup Netflix Türkiye'nin yaptığı ilk gençlik dram dizisidir. Ayrıca yayınlanmadan önce sosyal medya da çok konuşulmuştur. Bunun nedeni Osman karakterinin eşcinsel bir karakter olduğu iddiasıdır. Ancak dizide böyle bir durum söz konusu olmamasına rağmen birçok kişi Netflix hesabını kapatacağını söyleyip nefret söyleminde bulunmuştur (Kalelioğlu, 2020). Rük ise bu tepkilere karşı yayımlandıktan sonra takipçisi olacağını hiçbir zaman böyle bir duruma izin vermeyecekleri adına bir söylemde bulunmuştur. Yayınlanmadan önce Twitter ve Instagram gibi sosyal medyalarda ses getiren Aşk 101 24 Nisan'da yayımlandıktan sonra Netflix top 10 listesine girmiş 2 hafta boyunca top 10 listesinde 1 numarada yerini almıştır. 2 haftanın sonunda 2 numaraya gerileyen Aşk 101 daha sonra tekrar listenin başına geçmiştir. Ayrıca "Almanya, Fransa, Suudi Arabistan, Birleşik Arap Emirlikleri, Avusturya, Lübnan, Bahreyn, Ürdün'de de top 10 listesinde üst sıralarda yer alıyor" (Özgür, 2020). Yayımlandıktan sonra ise yapılan aykırı davranışların çocuklara zarar verdiği düşünülüp savcılığa şikayette bulunulmuş ancak savcılık bunun üye olunan bir platform olduğunu kişilerin isteğe bağlı bu diziyi izlediklerini söylemiş olup soruşturma açılmasının gerekli olmadığına karar vermiştir (Zehir, 2020).

Resim 5 Netflix Ekran Görüntüsü

Resim 6 Netflix Ekran Görüntüsü

Resim 7 Twitter Ekran Görüntüsü

4.2 Orjinal İçerik: Aşk 101 (Love101) Toplumsal Cinsiyet Açısından Dizi Analizi

Medyanın gelişmesiyle birçok dijital platformların ortaya çıkışı hikaye anlatıcılığını değiştiren faktörlerin başında gelmektedir. Ancak hikaye anlatıcılığı geleneksel medya ve yeni medyadan önce romanlar aracılığıyla yapılmakta toplum karakterlerle bağını ilk başta romanlarla geliştirmektedir. Romanlar karakteri, mekandaki objeleri, duyulan aşkı hayal etmenize izin vermektedir. İnsanlar kendi perspektifleri doğrultusunda kendilerine ait parçalar bulur ve bu parçalar çoğunlukla kişiye özel olmaktadır. Medya geliştikçe televizyonların ve daha çok filmlerin ortaya çıkmasıyla birlikte hayallerin görselleştiği yeni mecralar ortaya çıkmaya başlamıştır. Ancak romanlarda uçsuz bucaksız hayal edilen hikayelerin yerine televizyonda yayınlanan ve görselleştirilmiş karakterlerden oluşan bir senaryo senarist tarafından

yazılmaktadır. Dünyada ses getiren birçok roman daha sonrasında filme ya da diziye dönüştürülmüş, senaryolaştırılmıştır. Senarist hayal ettiği ya da konuşulması gereken olayları yazıya dökmekte ve bu yazılar görsel medya tarafından yapılan çekimler sonucunda izleyiciye sunulmaktadır. Özellikle günümüzde toplumsal olayların izleyiciye sunulması önemli bir rol oynamaktadır. Bunun nedeni medya izleyiciye yeni bir perspektif sunmaya çok yatkın görsel materyaller içermektedir. Birçok yapılan propagandaların medya üzerinden yapılması bu örneği güçlendirir. Günümüzde televizyon dizilerine baktığımızda “prime time” da en çok talep edilen dizilerde toplumsal cinsiyet ayrımcılığı adına senaryolar görmektediriz (Sarova, 2018). Kadın ya da erkek senarist gözetmeden bakıldığında bile toplumsal cinsiyet ayrımcılığının tek düze bir olay olarak izleyiciye sunulduğu ve normleştirilmeye çalışıldığı gözlemlenmektedir. Kadının bedeni, erkeğin gücü, erkek tarafından uygulanan şiddetin ön planda olduğu görülmektedir (Sirman, 2018). Artık televizyon yerine yeni bir içerik görmeyi amaçlayan dijital platform üyelerine sunulan içeriklere bakmak önemlidir. Çünkü artık çoğu genç dijital platformlara yönelmekte ve toplumsal kalıpların pekiştirilip pekiştirilmediğine bakmak bir toplumsal problemin çözümlenmesi ya da sorgulanması adına önemlidir.

Dijital platform örneklerinden olan Netflix’e bakacak olursak eğer; dünya çapında toplumsal cinsiyet kalıplarının ön planda olduğunu fark etmiş ve bunun adına insanların fikrini başka perspektiften gelişmesini sağlayabilmek için bir sürü orjinal içerik yayınlamakta ve satın almaktadır. Özellikle yayınladığı belgeseller Reversing Roe Kürtaj Hakkı, Miss Representation, Feministler Onlar Ne Düşünüyordu ve Eşitlik Çağrısı örnek verilebilir. Dizilere bakacak olursak eğer; ülkemizde çok izlenen Sex Education olmak üzere “Unbelievable”, “Unorthodox”, “Self Made: Inspired by the life of madam c.j. walker” örnek verilebilir. Fransa’daki Netflix’in orijinal içerik olarak yayınladığı film Ben Senin Bildiğin Erkeklerden Değilim ise ters köşe yaparak kadın ve erkek rollerini değiştirmiş kadınların yaşadığı her toplumsal problemi erkekler yaşasaydı fikirleri nasıl değişirdi? sorgulamasının cevabı için iyi bir film örneği olmaktadır.

Netflix Türkiye ise 2 fantastik dizinin ardından üçüncü gençlik dizisi olan Aşk 101’i yayınlamıştır. Netflix’in Aşk 101 dizisiyle Türkiye’de önemli izleyici kitlesine ulaşması öngörülmektedir. Dizi toplumsal kalıpların analizine uygun olmakla birlikte televizyon dizilerine bakıldığında ilk sezonu 8 bölüm sürmüş ve birçok yanıt 2.sezona

bırakılmıştır. Bu dizi daha önce televizyon dizilerinde yankı uyandıran Ufak Tefek Cinayetler dizisinin senaristi Meriç Acemi tarafından yazılmaktadır. Dizi bir kadın senarist tarafından aşk üzerinden toplumsal kalıpların aykırılığı ya da pekiştirilmiş toplumsal kalıpları kurgulayarak anlatmaya çalışmaktadır. Bu bölümde olan Aşk 101 dizi analizinde Netflix Türkiye içeriğinin dijital platformlar üzerinden toplumsal cinsiyet kalıplarını nasıl işlediği söylem analizi ile analiz edilecektir.

4.2.1Aşk 101 dizisinde aykırı karakterlerin sunumu ve iyi, kötü kavramlarının sorgulanması:

Durkheim etiketleme teorisinde toplumda bir sorun varsa suçun ona karşı oluşan bir tepki olduğunu dile getirmiştir (Göksu ve Karakaya, 2009). Toplumda bir sorun var ise toplumsal kalıplara bakmak suçun nedenini açıklamak için iyi bir yol olabilmektedir. Foucault'a göre ise suç toplumu zedeleyen yegane unsurlardan biridir. "Bandura tarafından temellendirilen sosyal öğrenme kuramına göre ise insanlar doğduklarında herhangi bir cinsiyet rolüne sahip değildirler. Bireyler sosyalizasyon sürecinde edimsel koşullanma, gözlem, model alma ve taklit yoluyla ailesinden, akran grubundan ve çevresinden birtakım davranışları öğrenirler" (Mischell, 1966, s. 57 Akt: Gök, 2013, s. 27). Toplumsal cinsiyet kalıpları da çoğu suç unsurunu açıklamada yardımcı olmaktadır. Bu bölümde suça eğilimli olmak ve iyi, kötü kavramları Aşk 101 dizisi üzerinde toplumsal kalıplar göz önüne alınarak ele alınmaktadır. Karakterlerin çoğu fiziksel ve psikolojik şiddete maruz kalmıştır. Bundan dolayı karakterler bu toplumsal kalıpları şiddete ya da diğer unsurlara yönelterek kendi savunma mekanizmasını geliştirmektedir. Aşk 101 dizisinin ilk bölümü Işık'ın yetişkin halini görmemizle başlamaktadır. Yetişkin Işık iyi ve kötüyü halen sorgulamakta olup şu cümleleri söylemektedir. "Şimdiki hayatında geçiyor musun hâlâ sarı şeritleri? Hâlâ kural tanımaz biri misin? Yoksa düzene uyum sağlayanlardan mı oldun? Neydik biz? Neydi bu yaşadıklarımız? Hâlâ düşündüğümde gerçek değilmiş gibi geliyor. Biz çetemiz. En kötüler. Öyle diyorlardı bize. En kötüler."(1.bölüm)

İlk bölümle birlikte gençlerin işlediği sorunlar ortaya çıkmakta müdür ise suçun karşılığı olarak gençleri cezalandırmaya çalışmaktadır. Hatanın karşılıksız bırakılmaması gerektiği zaten hepsinin eninde sonunda gidecekleri yerin en büyük cezalandırma unsuru olan hapis hane olacağı öngörüsündedir.

"Burcu:Hocam, ne demek? Bu çocuklar lise mezunu olamayacaklar mı?"

Necdet: Olamasınlar ya olamasınlar. Hepsi 20 yaşına gelmeden hapsi boylu olacak. Şeytan bunlar.

Hocalardan biri: Aynen hele Eda annesi kusura bakmasında taş doğurmuş.

Ayşe: Sinan! Sinan ayol deli o çocuk.

Hocalardan biri: Vallahi ben bir numaraya Kerem'i koyarım. Korkuyorum çocuktan ya. Can güvenliğimiz yok resmen.

Refik Hoca: Hocam, bu çocuklar okulun mikrobi, hastalığı. Bunları söküp atmamız lazım.

Burcu:Hocam, bakın işte... Ön yargı gerçeği saklıyor.”(1.bölüm)

Müdür gençleri okulun en büyük sorunu olarak görmektedir. Toplumda suç unsurları farklıdır ve buna karşı verilen tepkilerde suçun farklılığına göre değişkenlik göstermektedir. Aşk 101'de Kerem, Osman, Eda ve Sinan'ın farklı hatalar yaptığı gözlemlenmektedir. Aşk 101'de yaşanan suça eğilimli örnekler bakarsak eğer; ilk başta Osman'ın ödev ticareti yaparak para kazanmaya çalıştığı okuldaki öğrencileri bu yönde çalıştırdığı gözlemlenmektedir(1.bölüm). Kerem ise basketbol maçında yapılan faul karşısında istediği adaleti alamamış kendi adalet sistemini oluşturarak faul yapan kişiyi döverek basketboldan uzaklaştırılmıştır(1.bölüm). Eda ise öğretmeniyle sınıfta öpüşürken görüldükten sonra öğretmen okuldan atılmıştır (1.bölüm). Sinan ise alkol bağımlısı olup okula herkesten sonra gelip dersleri dinlememektedir(1.bölüm). Disipline gittikleri ortak olay ise; okulda yapılan bilgi yarışması sırasında Eda'nın ışık oyunları ile karşı öğrenci grubunu kışkırtması, Osman'ın bilgi yarışması için iddia üzerine para alması, Kerem'in kavga çıkartması ve Sinan'ın alkol yüzünden okulda yangın çıkartmasıdır(1.bölüm). Disipline gittiklerinde ise tanışrlar ve oy birliği gerektiği için Burcu hocanın onlara kıyamaması sonucu okulda kalırlar(1.bölüm). Toplum, iktidar ya da hiyerarşide en üst mevkide olan yönetici tek tip birey tipini benimsemektedir. Marcuse'a göre yaşanan kültürel, sosyolojik farklılık insanların tektipleştirilmesini önlemektedir (Begtumur, 2018). Aşk 101'de bu karakter müdür olarak gösterilmektedir. Müdür farklı hatalar yapan çocukları pislik olarak görmekte okuldan yollamak için de elinden geleni yapmaktadır.

İnsanların farklı hedonik istekleri olmakla birlikte toplum bireylerin isteği doğrultusunda daha iyi versiyonunu yaratmak için kişiyi farkında olmadan bu duruma

itmektedir. Ancak hayatta hayal edilenle gerçek hayatta yaşanan tecrübeler farklılık gösterebilmektedir. Bu da toplumda büyük bir anomi oluşturmaktadır.

Aşk 101'deki ana karakterlerin suça eğilim nedenlerine bakıldığında ise hayal ettikleri yerden çok uzakta bir umutsuzluk durumu yaşadıklarını bu yüzden acısını toplumdaki bireylerden, objelerden ya da kendisinden çıkardığı görülmektedir. Aşk 101'deki Goffmann'ın damgalama teorisiyle bahsettiği gibi damgalanan ana karakterler yaptığı hatalar sonucunda üst merciler tarafından ötekileştirilir. Hepsi aileleri tarafından, toplumsal cinsiyet kalıplarına karşı çıktığı için ötekileştirilmektedir. Sahip olduğu arkadaşlıklar bile güç ilişkisi bitene kadardır. Beşinci bölümde iyi ve kötü kavramları sorgulanmaktadır. Normalde dizi ve filmlerde "melodram türü" kullanılarak karşıtlıklar yaratılmaya çalışılmaktadır. Öte yandan Aşk 101 karakterleri toplum tarafından kabul gören özelliklere sahip değildir. Karşılarındaki iyi kötü karakterleri kendileri belirlemekte ve sorgulamaktadır. Tuncay beş karakter içinde kötüyü temsil ederken müdür için dört karakter kötüyü temsil etmektedir. İyi ve kötü kavramlarının toplumsal cinsiyet kalıplarına uyan bireyler mi olduğu konusunda Işık şunları söylemektedir;

"Işık:İyi biri mi mesela? Yani iyi olduğuna inanmadığımız biri zaman içinde midemizi bulandırabilir. İyilik önemli

Burcu: Yani bilmem. Bilmiyorum. Ne ki sizce iyi olmak?

Işık: Mesela Eda'ya en kötü diyorlar. Kerem'e de Osman'a da. Sinan'a da. Sizce onlar kötü mü? İyilik demek böyle bir düzene ayak uydurmak demek mi? Böyle en doğru, en sıradan olan şey iyi midir? Gerçekten karşınızdakinden beklentiniz bu mu?"(6.bölüm)

Burcu öğretmen en son bölümde neden red oyu verdiğini ise şöyle söylemektedir:"Burcu: Korktum çünkü. Korkuyordum, her defasında birinin hayatıyla oynama cesareti gösteremediğim için ret oyu verdim. Şimdi başka düşünüyorum. Farklı olma cesareti göstermekle ilgili başka türlü düşünüyorum. Yani siz her biriniz çok farklısınız ve ben farklı olmanın ne kadar zor olduğunu ya da kendin olmaya çalışmanın ne kadar ağır bir yük olduğunu şimdi anlıyorum."(7.bölüm). "Adaletsizliği görmek için de toplumsal cinsiyete dayalı önyargıların farkında olmak ve adaletsizliği gidermek için de bu önyargıların altından seslerini çıkaramayan insanların seslerini dinlemek gerekir" (Uygur, 2015, s. 121).Burcu hoca sekizinci bölümde konuşma

yaparak aslında çocukların neden bu kadar suça eğilimli olduğunu öğretmenlere sunmaktadır. Sinan'ın ailesinin parçalandığını, Eda'nın istediği mesleği kendisinin seçemediğini, Kerem'in aile baskısı gördüğü üzerine bir konuşma yapar ve bu çocukların eğer okuldan atılırsa kendilerine zarar verebileceği bununda oy veren insanlar tarafından olacağını ima eder ve öğretmenler oy birliğiyle öğrencilerin özür dilemesine karar verir. Ancak sekizinci bölümde müdür çocukların en zayıf noktaları hakkında imada bulunarak özür dilememesini sağlamaktadır.

“Burcu: Cürüm ve ceza işte. Toplumun kuralı bu geçen yıl bekar bir kadın olarak kendi savunma dersleri almıştım. Belki lazım olur diye dövüş eğitimi falan aldım. Ne yaparsınız? Şöyle bir eğitim verdiler. Kendinizi anlatın. Kim olduğunuzu gerçek hikayenizi. Belki o zaman içindeki vicdanı uyandırabilirsiniz. Örgün öğretimden atıyoruz ki çoktan hak ettiler. Bunu zaten en kötüler en kötüler diyoruz değil mi? Evet en kötüler. Yani bu tanımlama onların birer insan olduğunu unutmamamıza yarıyor. Savaşırken iyice acımasız olabilmemize.”(8.bölüm)

Önyargılar yüzünden yaşanan adaletsizlik kişilerin iyi olmadıklarına inandırmakta yapılan iyilikler önyargılar yüzünden arka plana atılmaktadır (Uygun, 2015). Meşruluk adaletten geçmeli, bunun yolu ise iyilikten geçmelidir. Kişilerin yaptığı kötülükler toplum tarafından önyargıya sebep olmakta bunun nedeni ise çoğu zaman sorgulanmamaktadır. Aşk 101'de Burcu Hoca ön yargıları ve adaletsizliği sorgulayan taraftır. Bunun için insanlara kişilerin ailelerinin yaşadığı toplumda nelere maruz kaldıklarını anlatarak diğer öğretmenleri etkilemektedir. Çünkü diğer öğretmenler toplumu sorgulamamakta toplum düzenini bozan faktörün ne olduğunu bilmeden insanları yargılamaktadır. Burcu dört karakteri şöyle betimlemekte ve çocukların ceza almasına engel olmaktadır:

“Burcu: Kerem,Kenan Öz'ün oğlu.Ne kadar ayrıcalıklı bir dünyaya gelme şekli.Yani bir de çıkmış yaramazlık yapıyor! Şımarıklık işte. Ya da öfke. Herkesin ona o gözle bakmasının öfkesi.Tamam Kenan Öz kıymetli bir adamama biz, nasıl bir baba acaba, biliyor muyuz bunu? Kerem'in evde ne yaşadığını gerçekten biliyor muyuz?”(8.bölüm) Brannon(1976)“erkekliğin” dört temelde oluştuğu söylemektedir. Bu dört temel efeminen davranmaktan kaçınmak, hiyerarşide en üst kademedede olma ihtiyacı, güçlü ve bağımsız olma son olarak da şiddete eğilimli olmadır (Akt. Çelik, 2016 s. 3). Kerem, Burcu hocanın örneğinde dört temeli de kapsamaktadır. “Eda çok yetenekli bir kız yani her şeyi yapabilecek cesareti var ama biz onu atalım istiyoruz.

Kendisi zaten dünya güzeli ona bir şey olmaz değil mi? Varsın kocaya gitsin işte. Ve bu kişi gerçekten dışarıdan korkunç görünse bile. Sinan 14 yaşından beri yalnız yaşıyor bu çocuk bu acıyla okula yakıp yıkabilirdi. Sadece kendi tarafında durup hayatına devam etmeye çalışıyor. Biz gerçekten evlat olamamak ne demek anne babanın seni sevmemesi ne demek biliyor muyuz? Bu hallerle nasıl yaşanır hiçbir fikrimiz var mı bizim? Bu çocukları kurşuna dizerken onların gerçekte kim olduğunu biliyor muyuz? Mesela Osman'ın dünyayı nasıl değiştirebileceğini hiç düşündük mü? Tamam vuralım. Hadi vuralım ölsünler. Hoşlanmıyoruz ya onlardan varlıklarını da kabul etmeyelim. Yani bir gün gazeteye açıp onlardan birinin canına kıydığını görsek mesela kararımızın arkasında olacak mıyız?(8.bölüm)” Burcu öğretmen suçun nedenlerini bilmeden yapılan her hareketin önyargıdan oluştuğunu göstermek istemiştir. Adaletin kurallara dayandırılrsa da sorgulanabilir ve değiştirilebilir olması 5 karakterinde kendi içlerinde sorguladığı durumdur.

4.2.2 Ailenin toplumsal kalıplar üzerindeki faktörü, masallar:

Toplumsal cinsiyet kalıpları çocukluktan ölene kadar olan bir durum olduğu araştırmalar tarafından desteklenmektedir (Dökmen, 2017). Ebeveyn farkında olmadan kendi kalıpsal yargılarıyla çocuğunu büyütmektedir. Kız ya da erkek çocuğa ait kalıpsal yargılar, ebeveynlerin çocuğuna sürekli olarak kalıpsal yargıları dile getirmesiyle birlikte bilinçaltına yerleşmekte ve bu durum çoğu zaman sorgulanmadan farkına varılmayan bir durum olmaktadır. Eğer çocuk bu kalıpsal yargılar sonucunda beklentileri karşılamazsa hem aile hem toplum tarafından yargılanmaktadır(Fagot, 1978; Rubin, Provenzo ve Luria, 1974; Smith ve Daghli, 1977; Akt: Özen, 1992). İki cinsiyete ait kalıpsal yargılar farklılık göstermektedir. Bu yargılar biyolojik veya psikolojik olabilmektedir. Aşk 101'de toplumsal cinsiyet kalıpları göz önüne alındığında aile faktörünün baskın rol oynadığı gözlemlenmektedir.

Işık ilk bölümden itibaren ailesinin prensesi olarak tanımlanmaktadır. Işık çok düzgün giyinen ahlaksal yargıları olan ve masallarla yaşayan bir gençtir. Sürekli saçının özenli toplanması, pembe kıyafetler giymesi dikkat çekicidir. Çekirdek aileye sahiptir ve ailesiyle iletişimi çok iyidir. İlk bölümde ailesiyle yaptığı aktivite olan sinemadan ve romantik bir film olduğundan bahseder. Sürekli masallardan bahseden ve masalsı aşkı bulmayı hedefleyen gençtir.

“Işık kemal hocayı kastederek:Peri tozundan yapılmış resmen.Çok yakışıklı. Çok prens gibi.

Sinan:Onu anladık. Nasıl biri acaba?

Kesin şahane biridir.”(1.bölüm)

“Haklısınız galiba, yani ucuz biri bu adam. Kemal gibi bir şövalye değil”(4.bölüm)

Işık Kemal karakterini masallardaki prenslerle ilişkilendirerek mükemmel insan modelini betimlemektedir. Ebeveynlerin küçüklükten bu yana okuduğu masallarla kişiler kendilerini kıyaslamakta mükemmel profildeki prens veya prenses olmak istemektedir. “Bazı masallarda, çirkin bir kurbağanın içindeki gerçek güzellik gösterilerek kişiye belli bir bilgi kuramı aşılmaya çalışılır. Fakat, büyüün bozulması için öpücüğe gereksinim duyan hayvan, her zaman için yakışıklı bir prenstir”(Tseelon,2002, s. 134 Akt: Sezer,2010 s:25).

Işık evden çıkmak için ailesinin iznini almak zorundadır. Konsere gitmek Işık’ın annesi için kötü durumların yaşandığı yerdir. Işık ailesinin aldığı kararları sorgulamamakta ona öğretilen şekilde yaşamayı kabul etmektedir. Diğer karakterler ise bu olayı sorgulamakta olup ailelerin söylediği cümlelerin sorgulanması adına şu cümleleri sarf etmektedir.

“Işık:Yalnız ben konserde yokum.

Osman. Niye be?

Işık: Annemler izin vermez.Ne oluyorsa öyle yerlerde oluyormuş.

Kerem:Anlamadım. Ne oluyormuş ki?

Işık:İşte kötü kötü şeyler.

Eda:Kötüyü bir açsana.

Işık: Ya sizin yaptığınız gibi şeyler.

Eda:Pardon da ne yapıyormuşuz ki biz?

Işık:İşte kızlar, erkekler, sigara, içki falan.

Sinan: Kim diyor onu?

Işık: Annem.

Sinan: O nereden biliyormuş?

Işık:Canım, o da lise okudu sonuçta.Bizden iyi biliyor

Eda:Annen rock konserinde birine mi vermiş?

Işık:Doğru konuş!

Eda:Ay doğru konuşuyorum zaten. Bir kere senin istemediğin bir şey niye yaşansın ki sırf ortam öyle diye? Ayrıca anneni bu konuda yetkili merci yapan ne? Hangi referansla yani?

Işık:Annem olarak işte. Koskoca kadın!

Sinan: Yaşının büyük olması senden daha iyi bildiği anlamına gelmez.

O ne yaşamış? Kim olarak konuşuyor?

Işık:Annem olarak işte. Beni büyüten insan. Bir bildiği vardır sonuçta, değil mi?

Sinan: İyiymiş ama dur bakalım, sen oldun mu? Ürün iyi çıktı mı? Yani Madam Curie'yi mi yetiştirdi? Biz niye saygı duyuyoruz onun fikirlerine?

Işık:Bir dakika, ben şimdi anlamadım. Sen anneme mi laf ediyorsun, yoksa bana mı?

Eda:Senin kafanın çalışma şekline laf ediyor canım.

Sinan: Annem öyle söylüyor, demek ki doğru. Ne saçma denklem ya bu?İyi o zaman biz hiçbir şey düşünmeyelim bizden önce yaşamışlar var zaten. Ben her söyledikleri doğru anlamında demiyorum kendi beyninin süzgecinden geçirme diye bir şey var bildin mi?"(2.bölüm)

Karakterler Işık'a karşı çıksalar bile Işık'ın annesinden izin almak için evine giderler. Karakterlerin giysileri temiz, toplumsal normlar tarafından kabul edilen kıyafetler olarak gözlemlenmektedir. Eda son derece kendi kıyafetlerinden uzak Işık'ın tarzında giyinmiş ve kibar davranarak Işık'a yakın bir karaktere bürünmüştür. Işık'ın annesi çocuğunun çok önemli olduğunu babasına sormadan böyle bir karara varılamayacağını söylemiştir. Bu ifadeyle evin en üst mertebesi ve karar mercisinin baba olduğunu vurgulamaktadır. "Anne, geleneksel kalıplar dahilinde evi ve çocukları için her türlü fedakarlığı yapabilecek güçte, ama eşinin boyunduruğu altında ikinci plandadır. Çocuklar da cinsiyetlerine göre aynı kimlikleri tekrarlarlar. Aile birliğinin, kurumsal yapısının korunması için dinsel ve geleneksel yaklaşımlar daima destekleyici ve etkin niteliktedirler" (Özkan, 2012, s. 80). Özellikle Eda Işık'ın ailesiyle kendi ailesinin fikirleri aynıymış gibi davranarak konsere gidilmeyeceği sinemaya gidileceği

konusunda yalan söylemektedir. Annesi kendi çocuğuyla diğer çocukları kıyaslayarak kötü durumda olmayacaklarına emin olmak istemektedir. Işık'ın üzerindeki hakimiyet ebeveynededir. Eda'yla Işık'ın annesi arasında konuşmalar şöyle gelişmektedir.

“Eda: İzin verin Işık'ta gelsin bizimle. Hem kötü bir şey yapmayacağız ki sınıfça sinemaya gideceğiz sadece.

Aynur: E.. sadece sinema? Ama tabii bunu benim babamıza da sormam lazım.

Eda: Aynur Teyze endişelerinizi anlıyorum. Yani neler neler oluyormuş böyle yerlerde duyuyoruz biz de. Çok ayıp. Bizim hiç tasvip etmediğimiz şeyler ama bizim zaten öğretmenlerimiz başımızda olacak. Hem biz hiç öyle çocuklara benziyor muyuz?

Aynur: Yok benzemiyorsunuz da bu benim tek başıma karar verebileceğim bir karar olmadığı için.

Eda:Işık gitmezse ben de gidemem. Annem Işık'ı tanıyıp ona güvendiği için ne olur izin verin gidelim Lütfen.

Aynur: Peki lütfen yani endişe de bırakmayın beni. Evlatlarımız bizim için çok kıymetli kaldı ki siz bunu zaten kendi ailelerinizden de biliyorsunuz. Her çocuk ailesinin kıymetlisidir.”(2.bölüm)

Öte yandan ilerleyen bölümlerde Işık artık kendi kararlarını almakta ancak bu durum ailesi tarafından hoş karşılanmamaktadır. Çünkü Işık'ın toplumsal cinsiyet kalıplarından sıyrılmış olması toplum için sorunlu bir durum olarak adlandırılmasına sebep olmuştur. Ailesi yine masallardan örnekler vererek Işık'ı eski haline dönmesi için ikna etmeye çalışır ancak Işık toplumsal cinsiyet kalıplarından arınmış ve kendi kararlarını vermeye başlamıştır. Bunun karşılığında ise Işık ailesi tarafından cezalandırılır.

“Aynur: Allah'ım İnanamıyorum! Ya bugünleri de mi görecektik ya Rabbim! Ya bizim kızımız, canımız, Işık'ımız bayağı okuldan uzaklaştırma alıyor, öyle mi yani? Rezalet. Bunun başka bir açıklaması... Rezalet bu! Ama ben anlamıştım zaten o çocukların ilk gördüğümde. Hiç benim gözüm tutmamıştı onları. Ne hale getirdiler benim prensesimi!

Işık: Ay anne ne alakası var ya. Kabahat benim kabahatim ne yaptıysam kendi özgür irademle yaptım.

Aynur: Aaa! Laflara bak! o ne demek öyle özgür irade falan? Ben inanamıyorum şu an benim gerçekten karşımda benim kızım mı konuşuyor? Yok ama tamam bitti. Bitmiştir. Bundan sonra her şeyi yasak.”(7.bölüm) Işık’la annesi arasında bu diyalog yaşanmaktadır.

Ailesi Işık’ın özür dilemesini sağlayıp ceza almaması için toplumsal yargıların gerekli olduğunu onlara uygun davranılırsa asıl o zaman toplum tarafından kabul edileceğinden bahsetmektedir.“Aynur:Anneciğim biz kuralların içinde kendimizi güvende hissederiz. Ama uyumsuz olursak hayat bize zorluklar getirir. Ayrıca sıradan olmak için kötü bir şey değil ki anneciğim. Tam tersine bu bize konfor sağlar hayata tırım tırım yürürsün, ayağın hiçbir zaman taşa değmez. Bugün bu verdiğini sandığın mücadelede bu haysiyet savaşı sana çok önemli geliyor. Ama inan bana anneciğim hiç önemli değil önemli olan nedir biliyor musun? Önemli olan hasarsız bir şekilde hayatına devam etmektir. Beni anlıyorsun değil mi annem?”(8.bölüm) Yetişkin Işık ise 17 yaşındaki kendisine toplumsal normlara uygun davranmaması gerektiğini söyleyeceğini, kendisinin bu dünyadaki tek bir kişiyi temsil ettiğini söyleyerek toplumsal normları kırmaya çalışmaktadır.“Kendini taşımaktan kendin olmaktan korkma derdim. Ne zaman Büyük sözü dinlersin kendine ait bir cümle olmadığın zaman. Her zaman umudun olsun. hiçbir şey hayatın sonu değil. Hayat sandığından daha uzun yeni yollar açılacak önünde. Duvara dayandım sandığın zamanlarda yeni kapılar açılacak, yeniden yeniden başlayacak hayat derdim. Kendini fark et kendi değerini kendin ver derdim. İnsanların seni nereye koyduğunu umursama. Aslında kim olduğunu yalnızca sen bilebilirsinderdim. Biriciksin sen sevmeye değersin. Bunu anla”(8.bölüm). Son bölümde Işık bütün konuşmalara rağmen özür dilememektedir.

Eda ise Işık’ın aksine kendi kurallarıyla yaşayan ancak güzellik takıntısı olan bir karakterdir. Ailesi onu çocukluktan bu yana güzel olduğunu söyleyerek büyütmüş ve ona uygun şekilde davranması gerektiğini empoze etmiştir. Güzelliğin zayıflıktan geçtiğine inanarak kendini aç bırakmaktadır. Kendi istediği mesleği ailesi öngörmediği için okumayı tercih etmez. Ailesine bu konuyu açması dahilinde bile annesi onun güzel olduğuna vurgu yapar. Işık’la Eda arasında sevdiği mesleği yapmak üzerine şu diyaloglar yaşanmaktadır.

“Eda: Grafikerin ne olduğunu biliyor musun sen? para desen yok havalı desen hiç değil kim grafiker olmak ister ki?

Işık: Sen istiyor musun?

Eda: Niye isteyeyim ki sen güzelliği başarıya çeviremediği sürece hiçbir anlamı yok.

Işık: Başarı derken parayı mı kastediyorsun?

Eda: Başka başarı var mı ki?

Işık: Var tabii ki. Mutlu olmak sevgi dolu bir ortamın olması ne bileyim dünyada bir fark yaratabilmiş olmak. Sevdiğin işi yapıyor olmak.

Eda: Tamam da öyle değil işte Mesela dünyayı gezmek istiyorsun para lazım Öyle değil mi?" (4.bölüm)

Karakterler Eda'nın evine girdiğinde ise Sinan'ın ailen zengin koca için bu kadar yatırım yapıyor iddiası Eda'yı sinirlendirir. Ayrıca evden bağımsız Eda'nın odası kız odası olmadığı için eleştirilmektedir. Eda parayı ve güzelliği herkesten bir adım önde olarak görmektedir. Bu konu hakkında hem Işık'la hem Sinan karakterine nedenlerini açıklayarak tartışmıştır.

"Sinan:Tam orta üst düzey sosyal tırmanıcı durumu. Kızımız için hayırlı kısmet hayalleri. Eda hanımın dünyasını da çözmüş olduk. Ne var kızım yalan mı? Yapılmış işte planlar senin için evin her yerinden akıyor. Bir de kesin özel üniversitede oku istiyorlardır. İşletme eder birilerinin olduğu.

Eda: Senin gibi ruh hastası olmasın da o eder birileri.

Sinan:E, Tarkan posterleri falan yok mu? Ne biçim kız odası bu?

Eda: Tarkan dinlemiyorum canım ben." (2.bölüm)

Eda annesine yaptığı çizimi gösterse de annesi onun güzel olduğunu bu çizimlerin onu yetersiz kıldığını dile getirmektedir. Eda ve annesi arasında şu diyalog geçmektedir.

"Eda:Sence bu nasıl?

Eda'nın annesi: Bakayım.Güzel. Sert biraz.

Eda: Ben diyorum ki... Acaba ben grafiker mi olsam?Yani grafik tasarım falan okusam mesela? Ne dersin?

Eda'nın annesi: E yani, ne bileyim.Senin için biraz az kalmıyor mu?

Eda: Benim için derken?

Eda'nın annesi: Çok potansiyeller taşıyan bir kızsın sen.

Eda:Nasıl potansiyeller mesela?Yani sevdiğim, iyi yaptığım bir şeyi yapmamam için nasıl potansiyeller?

Eda'nın annesi:Edacığım, sen iyi misin?

Eda:İyiyim. İyiyim, gayet iyiyim.Tamam anne, sağ ol. Sağ ol.” (8.bölüm)

Osman; girişimcilik konusunda oldukça zeki olan ve bunu lise hayatında para kazanmak için oyuna döndüren bir karakterdir. Bahis yaparak okulda para kazanıyor, okulda bilgi aldığı güvenlik ve birisi mevcuttur. Her şeyin parayla satın alınabileceği ve ne kadar paran olursa o kadar iyi hizmet alacağını düşünmektedir. Amacı babası ve annesini rahat ettirmektir. Sinan ise en umursamaz karakterdir. Ailesinin kendilerine ait hayatları vardır. Sinan her zaman umursanmayan çocuk olmuştur. Dizide ailesinden ilgi beklediği ama göremediği çoğu sahne mevcuttur. Sinan belirli bir aile kuralları çerçevesinde büyümediği için kendi kuralları vardır ve kendini kitaplara adamıştır. Çoğu argümanı akılcıdır, kendini de böyle betimlemektedir. Ailelerin yaptığı hareketlerin sorgulanması gerektiğini Işık'la bu konuyu tartışmaktadır. Buna rağmen babasının istediklerini sorgulamadan yapmaktadır. Ancak Işık'ın beğendiği tabloya karşılık babasına karşı gelene kadar orada değişmeye başladığı anlaşılmaktadır. “Geleneksel toplumun hayatında sevgi ve saygı kavramları da değişiktir. “Sevgi” zayıftır, suçludur, utanç vericidir, gizlenmelidir. “Saygı” kesin zorunluluktur, töresel biçimleri vardır ve kesinlikle uyulması gerekir, çok gösterilmesi doğrudur” (Atabek, 2018, s. 65).Ona göre iyilik kendini tatmin etme yoludur. İyilik görmekten, borçlu olmaktan hoşlanmaz. Dizide toplumsal cinsiyet kalıplarına uymayan ve uymak zorunda olmadığını net bir şekilde gösteren karakterdir. Ailesine güvenli bağlanamadığı için alkol ve kitaplara bağımlıdır. Işık Sinan'ın ailesiyle olan hislerini hakkında konuşmaya çalışır ama Sinan kendini güçlü göstermek için hiçbir şey olmamış gibi yapmaktadır.

“Işık: Peki onlara kızıyor musun?

Sinan: İnsan dediğin şeyden de çok şey beklemem lazım zaten. Abartacak bir şey yok.

Işık: Bence sen böyle herkese yabancılaşarak kendini korumaya çalışıyorsun.”(3.bölüm)

“Sinan: Ne yapmaya çalışıyorsun sen?

Işık: Ne yapmışım?

Sinan: Hanımefendi kafasında yazıp yazıp oynuyor. Bana sınavını bağısladı demin, benim boş kağıdımı verdi. Hani kurtarıcı ya kendisi okuldan atılmamızı önlemesi yetmez. Bir de derece ile mezun edecek. Ne ucuz kahramanlıklar bunlar ya! Hem insan zaten niye iyilik yapar? Sırf kendini iyi hissetmek için. Afrika’daki çocuklara yardım etsin....Yapmasın. Bana iyilik yapmasın. Duydun mu? Yapma!”(3.bölüm)

Çocuklar anne ve babaları “gözlemleyerek, edimsel koşullanma, model alma ve taklit” yöntemleri kullanarak toplumsal kalıpları öğrenmeye başlamaktadır (Dökmen, 2017, s. 59-61). Edimsel koşullanmada çocuk eğer toplumdan beklenen yargıları başarıyla gerçekleştiriyorsa ödüllendirilir. Buna örnek olarak “ağlamak kız çocuklarının işine yararken erkeklerin işine yaramaz” örneği verilebilir (Dökmen, 2017, s. 60). Bunun nedeni kadınların daha duygusal varlıklar olarak betimlenmeleridir. Model alma ve taklit yönteminde ise çocuklar herhangi güçlü gördüğü figürleri model almakta ve taklit etmektedir (Dökmen, 2017, s. 60). Çocuklar için geri bildirim çok önemli olmaktadır. Çocuk eğer iyi bir davranışın takdir gördüğünü öğrenirse o davranışı yapmaya devam etmektedir. Işık sürekli Sinan’a yardım etmekte, Sinan hastayken annesinden beklediği yardımı Işık’tan görmektedir. Bundan dolayı Işık’a kendini istemese de yakın görmektedir. Işık yardımsever, şefkatli halleriyle dizideki anne figürüdür. Işık’ın Sinan hasta olunca ona bakması Sinan’ın ailesine olan kaygılı bağlanmasından dolayı korkmasına yol açmaktadır. Hayatı boyunca terk edilmiş ikincil olmuştur. Bu yüzden Işık onun için şefkati, iyiliği temsil etmekte ve onu iyileştirmektedir. Işık ailesi tarafından ceza alınca Işık’ın evine düzgün üniformayla girmiş ailesinden Işık’a ders anlatmak için izin istemiştir. Işık ilk başta Sinan’a duygularını ifade edince Sinan onun karşılığında yemek getirdiğini düşünüp yemekleri geri alacağını düşünerek toplamaya çalışmıştır. Ancak Işık yardımların karşılık beklemeden olacağını anlatmıştır.

Sinan: “Ben ders çalışmak istiyorum. Mezun olmak istiyorum. Hatta bir üniversiteyi kazanıp çarpanın işçisi olmak istiyorum. Küçük mutlu bir hayatım olsun

istiyorum artık. Demek böyle oluyormuş. Hayatın yaşadığını değđini düşünüyorsun. Her küçük andan ayrıntıdan zevk alıyorsun. İlk defa dingil dingil planlar yaptım gelecekle ilgili. Neden biliyor musun?” (5.bölüm) Sinan Işık’ın istediği gibi bir olsa da Işık ona inanmaz. Bunun nedeni Sinan’ın hayatındaki her şeyi ciddiye almamasıdır. Kimseye değıştiğini kanıtlayamaz. Hayatı boyunca bu çizgiyi korumaya çalışmış başarılı olmuştur.

“Türkiye’de baba olmak, otoritenin korunması ve devamlılığı için, duygusal ve fiziksel olarak belli bir mesafede durmayı ve çocuklarla ilişkide paylaşımdan kaçınmayı içerir” (Sancar, 2009 Akt: Köseoğlu,2019 s. 85). Freud toplumsal cinsiyetin kazanımı adına üç dönemi ele almaktadır. Bu üç dönemden biri “Ödipal Evre” olarak adlandırılmaktadır. Freud’a göre baba oğul arasında çocukluktan bu yana bir güç kavgası vardır. Bu evrede erkek çocuk güçlü olarak gördüğü baba figürüyle başa çıkmaya çalışmaktadır (Dökmen, 2017). Aşk 101’ de Kerem baba figürüyle başa çıkamamış her zaman kendisini babasına ve diğer çevresine karşı güçlü göstermek zorunda hissetmiştir. Çünkü babası her zaman başarılı adından söz ettiren bir birey olmaktadır. Kerem’in babasından gördüğü toplumsal cinsiyet kalıpları her zaman bir erkeğin güçlü olmasına dair ifadelerdir. Babası Kerem’den özür dilediğinde Kerem’in şaşkın tavırları babasının özür dileyen bir birey olmadığının göstergesidir. Kerem kendine ait bir hayat istemekte Kenan Öz’ün değil toplum kabul etsin etmesin kendi varlığını sürdürmeye çalışmaktadır.

“Kenan: Selam yok mu? Biricik oğlumuz Kerem beyefendi teşrif ettiler. Kavga etmiştir yine. Dudağına ne yaptın? Ha basket takımında da atıldı, kulüpten de atıldı. Şimdi böyle geziyoruz neredeydin?

Kerem: İşim vardı.

Kenan: Hadi ya işin vardı. Şirket yönetiyor ya beyefendi işi varmış. Kerem çok önemli bir şahsiyettir kendisi onu söyleyeyim. Şu hayatta bir planın var mı? Onu anlatsana bize.40 yaşına kadar çalışmıyoruz. Niye çalışsın ki? Kenan’ın Özün oğlu. Ne gereği var? Kırkıktan sonra çalışır mıyız? Çalışmayız. Babayı gömer mirası yeriz.

Kenan: Müthiş plan iyi geceler.”(3.bölüm)

Karakterlerin ortak yönleri aykırı oluşlarıdır. Toplumdan ötekileştirilseler dahi bunu umursamazlar. Bunun nedeni ailelerinin çocuklarının yaşamlarında hakimiyet kurma çabasıdır. Çocuklar istemsiz olarak ailelerine karşı gelememektedir. Bunun

nedeni ceza almama ihtiyacı olabilmektedir. En önemli gördükleri ailelerine karşı onların en iyiyi bildiklerini düşünmektedirler. Karakterler ailelerine karşı çıksalar bile ciddiye alınmamaktadırlar.

Burcu öğretmen ise okulda çocukların atılmasını önleyen öğretmendir. Ailesinin yanına Trabzon'a gitmek için nişanlanmıştır. Dizide karakter nişanlanmakta ve nişanlısı tarafından hizmetli olarak görülmektedir. Nişanlısı tarafından istenilen tüm işleri yapmakta ve kendini köle gibi hissetmektedir. Kemal'e aşık olmaya başlarken Kemal'in kendi başına yaptıkları şeyleri görüp aslında bir uyanma yaşamaktadır. Nişanda kişi şu sözleri sarfetmektedir.

“Bir evlilik nasıl olmalı biliyor musunuz? Akşam eve geldiğinde hanım bana bulaşma dediğinde bulaşmayacak veya eve geldin Hanım bana ilgi göster ben böyleyim söyleyeyim tamam bey haklısın diyecek.” (4.bölüm) Bu sözler Burcu öğretmenin yaşadığı toplumsal cinsiyet kalıplarını anlamada yardımcı olmaktadır. Ailesi tarafından yetiştirilme şeklinden dolayı nişanlısına hizmet etme ihtiyacı duymaktadır. İçinde suçluluk duygusu olsa da tahammül etmek zorundaymış gibi hissederek nişanlısına hizmet etmektedir. Burcu karakteri kendi değersel yargılarını anladıktan sonra nişanı atmaktadır. Ancak bu seferde kendi ailesi tarafından yaftalanmaktadır. Hanımefendi olmak, iyi bir aile kızı olmak, evlenmek için en önemli unsurlardan biridir. Kadın kocasına hizmet ederse iyi bir eş tanımıyla karşılanmakta ailesinin onu iyi eğittiği söylemlerine maruz kalmaktadır. Aksi takdirde davranan kadının ötekileştirildiği gösterilmektedir. Burcu öğretmende nişanı atınca ailesi tarafından yargılanır. Bunun nedeni bir kadının yüzük atmasının doğru olmayacağı inancıdır.

4.2.3 Kadın bedeni, cinsellik söylemleri ve romantik aşk kavramı:

Kadının dikkate alınması için toplum tarafından belirlenen ölçüde olması gerekmektedir. Aksi takdirde davranan kadını toplum dikkate almaz. “Ataerkil kapitalist sistemin tarihsel ve toplumsal dinamikleri tarafından oluşturulan toplumsal cinsiyet; erkek hegemonyasını geliştirerek kadınları erkeklere göre ikinci plana itmiş ve zamanla bu durumun doğallaşmasına neden olmuştur. Mülkiyeti elinde bulunduran erkek, erillik anlamıyla, gücü ve iktidarı ele geçirmiş ve dişilik anlamını yüklediği kadına da anne, eş, ev hanımı, seks objesi gibi değerleri yüklemiştir” (Özdemir, 2016, s. 246). Aşk 101 dizisi 1998’li yıllarda geçse de Eda karakterinin güzellik algısı

günümüzde de yaygın olmaktadır. Eda kendini güzel hissetmek adına aç bırakmakta toplum tarafından kabul göreceğini sanmaktadır. Eda karakteri ayrıca cinsellik söylemlerinden çekinmemekte cinselliğin normal olduğunu vurgulamaktadır. Eda ilk bölümde hocasıyla sınıfta öpüşürken yakalanmıştır. Bunun hakkında konuşmaktan çekinmeyen bir karakter olarak izleyiciye sunulmuştur. Işık Eda'nın kendisini aç bırakmasını sorgulamaktadır. İki karakter arasında aşağıdaki diyaloglar yaşanmaktadır.

“Işık: Sen peki neden bu kadar öfkелisin sürekli? Aç olduğun için olabilir mi acaba?”

Eda: Öfkeli falan değilim ben. Ayrıca açlığa da hissetmiyorum böyle bir birayla falan bastırıyorum genelde.

Işık: Yok öfkелisin.

Eda: Ama bir kere ben çok güzel bir kızım. Böyle zengin biriyle evlenip lüks içinde yaşamayı hak ediyorum. Ben bilgisayar başında çürümeyi değil. Güzellik bir servettir. Sen güzelliğe başarıya çeviremediği sürece hiçbir anlamı yok.”(4.bölüm)

Altıncı bölümde Sinan ile Eda arasında geçen konuşmada Eda kadınların toplum tarafından kilo aldığı taktirde ötekileştirildiğini hatta kendisinin bile yakıştırmalar yaptığını vurgulamaktadır. Sinan ise bunun sadece lise ortamlarında böyle olduğunu zeki bir insanın kilosunun önemli olmadığını vurgulamaktadır.

“Sinan: Ha bir de kilo meselesi var tabi. Kendini feci şekilde açlığa mahkum etmişsin.

Eda: Bu konuda konuşmak istemiyorum. Ya bak kilo önemli tamam mı? Zayıf bir kız olmak beni gerçekten hayatta öne geçiriyor. Ben bunu görüyorum. Bir de kilolu insanlara bak biz bunu zayıflık olarak görmüyor muyuz? Kilolu birini görünce yemiş yemiş tutamamış kendini b** gibi olmuş demiyor muyuz? Yani bu belki erkekler için o kadar değil ama şişman bir kıza kız gözüyle bile bakılmıyor. O yüzden lafının dinlenmesi için bile iyi görünmen şart. Bu böyle.” (6.bölüm)

Eda son bölümde kendini aç bırakmaktan vazgeçse de Eda'nın yetişkin halinin halen bu takıntıya sahip olduğu gözlemlenmektedir. Eda 7.bölümde eğer birini sevmek istiyorsan önce insanın kendisine değer vermesi gerektiğini vurgulayarak kalıpsal yargılarını sorgulamaktadır. Eda altıncı bölümde yaşanan öğrenilmiş çaresizlikten ve

kendini sevmekten bahsetmektedir. Öte yandan hocalardan bazıları okul gibi kurumda Kemal hocayla rahatça cinsellik hakkında konuşmakta Burcu hoca ise bu konudan utanmaktadır. Ana karakterlerin çoğu aşkın cinsellik ve romantik aşk tanımını benzerdir. Giddens'ın (2010) "romantik aşk" kavramı hakkında düşünceleri şöyledir.

"Romantik aşk karmaşasının yıkıcı doğası uzun zaman, aşkın evlilik ve annelikle birleştirilmesiyle ve gerçek aşkın bir kere bulunduğu ebedi olduğu düşüncesiyle kontrol altında tutuldu. Evlilik nüfusun çoğunluğu için fiilen ebedi hale geldiğinde, romantik aşk ile cinsel ilişki arasındaki yapısal uygunluk açık ve seçik oldu. Bir evlilik formülü olarak aşk ile daha sonra bir arada yaşamının gerekleri arasındaki narin bağlantının zayıflığı yüzünden, sonuç genelde yıllarca mutsuzluk olabiliyordu. Yine de erkeğin alanının ücretli işi, kadının evi olduğu bir işbölümüyle, pek mutluluk verici olmasa da verimli bir evlilik sürdürülebiliyordu. Bu açıdan kadın cinselliğinin evlilikle kısıtlanmasının "saygıdeğer" kadının bir işareti olarak ne kadar önemli olduğunu görebiliriz. Çünkü bu aynı zamanda erkeklerin tomurcuklanmakta olan mahremiyet alanıyla aralarındaki mesafeyi korumalarına izin verdi ve evlenmeyi kadınlar için birincil amaç olarak korudu" (Giddens, 2010, s. 48-49).

Karakterlerin aşk ve romantiklik üzerine konuşmaları şu şekildedir.

"Sinan:Aşk saçma sapan bir duygu anlayan varsa anlarsın beni karıştırmayın.

Osman:Vallahi işte aşk hakkında. Benim de bildiğin biri beni seviyor ama onu sevmiyor içine takılıp devam ediyorsun. Gereksiz kafa karıştıran bir şey.

Kerem: İsteddiğini verdiği sürece seni sever alamayınca da bırakır gider.

Eda: Katılıyorum aşk tamamen menfaattir.

Sinan:Yani istediğini verersen gelir istediğini vermezsen çekip gider zaafardan anlıyorum aşkı zaafaların en kötüsü kendine saygını getiriyorsun o derece" (1.bölüm).

"21. yüzyılda, kadınların bedenleri ve cinselliği, hâlâ erkeklerin ve erkek egemenliğinin kontrolü altında. Kadın cinselliğinin ve doğurganlığının kontrolünü amaçlayan mekanizmalar, çoğu toplumda hâlâ erkek egemen sistemin varlığını sürdürmesinin en güçlü aracıdır. Bu kontrol, dolaysız baskı ve şiddet yoluyla olduğu kadar, siyasî, ekonomik, toplumsal ve kültürel manipülasyonlardan oluşan karmaşık bir mekanizmayla sağlanmaktadır" (İlkaracan, 2018, s. 14). Işık aşkın kutsal olduğuna inanmaktadır. Masalları baz alarak gelen işaretleri takip etmenin aşkı

gerçekleştireceğini düşünmektedir. Geleneksel bakış açısıyla dünyayı ve aşkı tanımlamaktadır. Ona göre aşk masalsi olmalıdır. Masal gibi kusursuz ve işaret dolu olmalıdır.

“Işık: Kuşlar geldi! Allah'ım, kesin olacak bu iş!

Eda: Ne alaka be?

Işık: Öyle, aşkın habercisidir kuşlar. Bilmiyor musun?

Sinan: Aşık olduğumuz zaman yürek denen ormanda bir kuş anormal bir hızla döner ve gitmemiz gerektiğini söyler bize. Çünkü her şey çok fazladır. Kumrular sakindir bir tek. ama ben Kumru değilim sende.”(2.bölüm)

“Delphy, erkeklerin ve kadınların toplumsal varoluş biçimlerinin, onların eril ve dişil varlıklar olarak bedenleriyle hiçbir bağlantısı olmadığını savunmaktadır.. Biyolojik, anatomik olan, toplumsal eşitsizlik ve hiyerarşinin bir aracı olmaktan öte bir toplumsal anlam taşımamaktadır” (Akt: Acar-Savran, 2019 s. 294). Işık yetiştirilme tarzından dolayı cinsellik hakkında konuşmalardan utanmaktadır. Aşkın cinsellikten geçeceğini düşünmez. Işık'a göre aşk cinsellikten öte bir durumdur. Cinsellik yaşamalarından daha çok toplumsal olaylara odaklanır. Aşkın saf sevgiden geldiğine inanmaktadır. Ancak diğer dört karakter kadın bedenini ve erkek bedenini metalaştırır ve aşkın bir yolu olarak görür.

“Işık: Üstelik belki sabahın ilk ışıklarına kadar birlikte oturup sohbet etmişlerdir. Birbirleriyle her şeylerini paylaşmışlardır falan olamaz mı?

Eda: Canım ilişkinin başında öyle utanma falan yoktur eat talk and sex vardır dolu dolu yaşarsın yani.” (3.bölüm)

Aşk 101'de Kerem Eda için değişebileceğini söylemektedir. Ancak reddedilince yine güçlü yapısını gösteren Kerem'e dönüşüp şiddete başvurmaktadır. Hegemonik erkeklikte heteroseksüellik önemlidir ve erkek cinselliği ve gücü kullanarak var olmaya çalışmaktadır. “Kadın cinsiyetinin/cinselliğinin çerçevelerini çizen, bedenine el koymayı uygun görebilen şey biyolojik olarak hücreler, DNA veya üreme organları değildir. Burada kadın bedeni üzerindeki sahipliğe hakkı olacağı düşünülen, erkek olarak tanımlanmış cinstir. Erkek(liğin) iktidarındır. Erkeklik toplumda önemli ve geçerli bir statüdür. Erkeklik kadın üzerinden sağlanan ve erkek egemen toplum tarafından sağlamaştırılan bir statüdür. Bir erkeğin erkekliğini ispatlaması ve

koruması, erkekliğini kaybetme kaygısıyla daima gerilim taşımaktadır” (Bingöl, 2014, s. 110). İlk bölümde Kerem gücünü göstermek için sen benim kızıma nasıl dokunursun demiştir. Bu durum Kerem’in aşık olduğu kadını sahiplendiğini gösterirken onu metalaştırmasıdır. Kerem, Osman, Sinan dizi boyunca kadını metalaştıran cümleler kurmaktadır. Öte yandan Eda’nın bir kadın olarak çoğu sahnede bedenine, güzelliğine odaklanarak kendini metalaştırdığı gözlemlenmektedir.

4.2.4 Kadın ve erkeğin bastırılması, yaftalanması

Ataerkil toplumda öğretilen kalıpsal yargıların çoğu aileden gelmektedir. Erkek ve kadın ilişki odaklı kalıpsal yargılara bakıldığında erkeğin egemen olduğu gözlemlenmektedir. Türk toplumunda kullanılan yaygın deyimler, kalıpsal sözcükler mevcuttur ve çoğu kadını aşağılar niteliktedir. Egemen olan erkek aşağılanmaktan hoşlanmaz. Bunun nedeni toplum tarafından gücünün sorgulanma ihtimalidir. Aşk 101’de Eda güzelliğini vurgulayan bu yüzden kendini metalaştıran bir karakterdir. Güzelliği için yemek yemez ve herkesin onu güzel bulduğuna emin olmak için kendini aç bırakır. Çevresindeki herkes kıyafetlerinden, konuşma tarzına, erkeklerle flört edişine karışmaktadır. Bunun yanı sıra kendini metalaştıran erkeklere sinirle cevap vermektedir. İlk bölümde Eda okulda hocasıyla öpüşürken yakalanmış, istediği herkese sahip olabileceğini arkadaşlarına göstermiştir. Ayrıca hocasının pembe mektup yazması onu irite etmektedir. Eda’ya göre erkek güçlü olmalıdır. Hegemonik erkeklik temellerini oluşturan güç unsuru onun için önemlidir. Kerem bu güç unsurların hepsini karşılamaktadır. Hata yaptığında o ve çevresindeki yakın arkadaşları Osman tarafından etiketlenerek arkadaşlarının onun için bir şey ifade etmediğini söylemektedir.

Eda karakteri yemeğe çıktığı kişiyi ciddiye almayınca aralarında şöyle bir konuşma geçmektedir. “Ya insanların hayatı ile duygularıyla öyle kafanıza göre oynayamazsınız diyorum. Çok akıllı sanıyorsun değil mi sen kendini? Dünyalar güzeli Eda sallaya önüne gelen adamı!” (6.bölüm). Toplum tarafından benimsenen erkeklik güç gösterisiyle doğru orantılıdır. Aşk 101’de erkek karakterlerin çoğu hegemonik erkekliği oluşturmaktadır. Heteroseksüellik, efemine olmama durumu dizide ön plana çıkartılmıştır. Erkek karakterler dizide materyaller üzerine betimleme yaparak kendi güçlerini karşıya benimsetmeye çalışmaktadır. Örnek olarak çok yağmur yağdığında Kemal öğretmen ceketini öğrencisine vererek kendisinin bir şeker olmadığını bu havalarda ona hiçbir türlü etki etmeyeceğini karşı tarafa göstermek istemiştir(4.bölüm).

Ayrıyeten Kemal öğretmen yemek yapmayı bilmekte bunun karşısında Burcu öğretmen şaşırılmaktadır. Yemeği Kemal öğretmenin yapamayacağı görülmüştür.

Tuncay Burcu öğretmenin nişanlısıdır. “Hartman’a (1992) göre cinsiyete dayalı işbölümü basitçe belirli iştiplerinin farklı toplumsal cinsiyet kategorilerine bölüştürülmesinden ibaret değildir; bu işbölümü erkekleri üst, kadınları tabi konuma yerleştiren bir bölünmedir” (Alkan, 2005 s. 41 Akt: Tunç, 2014, s. 612). Kendisi nişanlısını hizmetli olarak görmektedir. Evleneceği kadını boşa almadığını vurgulayarak Burcu’nun her gününü onu böyle mutlu ettireceğine ve hizmet edeceğine inanmıştır. Geleneksel bir ailede büyümüştür. Ancak Burcu Tuncay’ı Kemal’le karşılaştırarak sorgulamaya başlamıştır. Burcu ve nişanlısı arasında geçen konuşmalar şu şekildedir:

“Tuncay: Hadi bana yemek yap.Şöyle nişanlımın ellerinden güzel bir şeyler yiyeyim. Aşkım benim.Ben yumurta bile kıramıyorum, biliyorsun.

Burcu: Kolay aslında.

Tuncay: Ne?

Burcu:Yumurta kırmak.Yani maymun bile yapabilir böyle bir şeyi.

Tuncay: Ya o kadar almışım hanımımı, değil mi ama? Ne gerek var yemek yapmayı öğreneceğim? Ah!

Burcu:Tamam, yapayım.

Tuncay: Ellerine sağlık ya, hamarat nişanlım benim. Yemekten sonra da bir de meyve soyarsın. Bugünlük tatlıdan feragat ettik bakalım.

Burcu: Soyarım tabii.

Tuncay: Bundan sonra hayatımızın her günü böyle olacak. Çok iyi değil mi?

Burcu: Ya evet...” (5.bölüm)

Burcu hoca öğrenilmiş çaresizlik yüzünden vicdan azabı çekmektedir. Kemal’le yakınlaştığı her anda kendini ve ilişkisini sorgulamaktadır. Ataerkil sistemde evlenmek kolay ancak boşanmak zordur. Bunun nedeni iki ailenin de ilişkiye karışması sadece kadın ya da erkeğin değil ailelerin de etiketlenmesi söz konusudur. Burcu Işık ve Eda ile öğrenilmiş çaresizlik ve kendini sevmek hakkında konuştuktan sonra Tuncay’dan ayrılmaya karar verir. Burcu yedinci bölümde Tuncay’dan ayrılmak

istediğini söylemektedir. Burcu, Işık ve Eda evde alkol almış, Tuncay bunu fark etmiştir.

“Tuncay: Âlem mi yaptın sen ya?

Burcu: Kızlar buradaydı, içtik biraz.

Tuncay: Biraz?

Burcu: Konuşmamız lazım. Otursana.

Tuncay: Önce bir çay demlesene ya.

Burcu: Yok çay. İstersen kendin demle ama Tuncay, önce bir konuşmamız lazım.

Tuncay, ben ayrılmak istiyorum.

Tuncay: Ya yapma ama şimdi! Her şey para mı Burcu? Ne diyorsun? Çocuk oyuncuğu mu bu? Ne parası ya? Ne parasından bahsediyorsun?

Burcu: Ben gelmeden önce mevzuyu bilmiyordum bile. Tuncay bak. Bence biz birlikte olamıyoruz. ve ben.. Benim istediğim hayat bu değil.

Tuncay: Burcu biliyorum seni gezdirmiyorum seni diye niye kızılıyorsun ama ben buraları bilmiyorum ondan.

Burcu: Gezdirmek ne ya? Gezdirmek ne? Ben çocuk muyum? Yetişkin bir insanım ben. Allah Allah ya! Ya benim bütün gayem seni mutlu etmek mi sanıyorsun sen?

Tuncay: İyi bir eş olmaktan daha önemli ne var senin hayatında Burcu? Evleniyoruz biz farkında mısın? Annelerimiz, babalarımız çok mutlular değil mi?

Burcu: Çok Mutlular. En sonunda dizlerinde beni Trabzon’a gidiyorum diye evlendim ortada kalmadım diye çok Mutlular. Sen de mutlusundur zaten. hayatının sonuna kadar çünkü sana terliklerini getirecek hizmetle buldun. Ne olacak canım? sen de beni hafta sonları gezdirirsin işte.

Tuncay: Hizmetli demeyelim canımda. Sorun ne...?

Burcu: Sorun yok Sorun yok Tuncay! tamam mı? Hepiniz doğru çok doğrusunu ama ben yanlışım ve ben evlenmek istemiyorum. Senden ayrılmak istiyorum ben ya.

Tuncay: Burcu git yat sarhoşsun. Sarhoş sarhoş hiç hoşlanmadığım şeyler kafayı çekip...

(Burcu küfreder) Tuncay: Ne ayıp yakıştırıyor musun şunu kendine? Tuncay git! git Tuncay git! Burcu İyi değilsin.”(7.bölüm)

Tuncay’a göre Burcu’nun içki içmesi bir kadının yapmaması gereken davranış olarak görülmektedir. Kadınların sadece gezme ihtiyacı olduğunu onun haricinde hiçbir ihtiyacının olmadığını düşünmektedir. Kadınların tek beklentisinin evlilik olduğu aileler tarafından benimsenmiştir. Kadın yalnız olsa bile toplumsal kalıplara göre hareket etmelidir. Gece geç dışarıya çıkmak, alkol almak kadınların ötekileştirilmesine yol açmaktadır(Atabek, 2018).Giddis’e (2008) göre “Erkekler, ne kadar severlerse sevsinler, kadınların yapmayı gerekli buldukları bağlanma türünü gerçekleştirmek zorunda değillerdir; onlardan vermeleri dolayısıyla kaybetmeleri beklenmez” (Akt:Işıklar,2014 s.293).Kadınların rolleri ataerkil sistem üzerinden yürütülerek tek tip kadın modeli betimlenmektedir. Aileler sayesinde erkek ve kadın toplum düzenine teslim olmuş durumdadır (Öztürk, 2000, s. 119). Zararsız kadın kocasına hizmet eden, kendinden önce kocasını düşünen kadındır. Ataerkil sistemde her şey keskin kurallara dayalıdır. Bunun nedeni toplumun bütünlüğünü korumaktır. Toplumun bütünlüğünü bozan her türlü unsur toplum tarafından ötekileştirilmektedir. “Toplumsal öğretisi, sadece iki durumda kadının bu aşağılanmadan kurtulabileceğini gösterir. Bir erkeğin eşi olmak (eşi olunan erkeğin toplumsal değerine bağlı olarak) ve anne olmak” (Atabek, 2018, s. 35). “Anne, tamam. Bak lütfen ağlama artık.Anne, hayır. Öyle bir şey değil. İstedim, yaptım.Anne, benim kararım. Anne!Tamam baba, bir baktır istersen tansiyonu...Babacığım, niye benim yüzümden çıkmış olsun ya?Ya baba, yapma böyle! Baba!Nezihe teyzeciğim, biliyorum ama...Ne ilgisi var? Hayır, ben sizin çocuğunuzun duygularıyla falan oynamadım!Hay... Hayır, İstanbul falan aklımı çelmiş de değil.Ama... Ama artık çok ayıp ediyorsunuz. Bir sen aramamıştın anneanne.Ne demek ölümün benim yüzümden? Anneanne, o ne biçim laf ya?A... Anneanne, ne demek "yüzünüze kara çaldım"? Ya anneanne, ben kendim için karar verdim!”(7.bölüm)

“Tuncay: Kapıyı çalayım dedim. Girmedim öyle.

Burcu: Eksik olma Tuncay. Ne işin var senin burada? Hayır, ben Trabzon'a dönmüşsündür diye düşünmüştüm. Maşallah yedi düvele haber vermişsin de!

Tuncay: Yoo, uyarı mahiyetinde paylaştım öyle. Gireyim, konuşalım. İyi misin?

Burcu: Hayır, giremezsin. İşim var.

Tuncay: Ne işin var?

Burcu: İşim var. Bir şey düşünüyorum.

Tuncay: Bizimle mi ilgili? Nasıl özür dileyeceğini filan, ha? Ya olur öyle şeyler.Sarhoştun zaten, bir şey olmaz. Ya ben bayağı bozuldum tabii ama. Hatta dedim, "Ben Burcu'yu bayağı tanıyamamışım." dedim. Ama sonra düşündüm,belki evlenecek olmanın paniği filan olabilir onun üzerinde...

Burcu: Tuncay,sen kapımda durmuş ne anlatıyorsun bana böyle?Ya biz ayrıldık, farkında mısın sen?

Tuncay: Yapma şimdi ya!

Burcu: Tuncay, bitti! Bitti.Son kararım.

Tuncay: Senin kafana biri mi girdi?

Burcu: Evet.

Tuncay: Ne? Kim?

Burcu: [bağırır] Herkes!Ben geri zekâlının tekiyim çünkü. Kim ne söylerse onun peşinden gidiyorum.Aptal gibi bir şeyim ben ya! Dün sana ayrılalım demiş olabilirim ama bugün gel, tekrar birleşelim diyebilirim, değil mi?Sen de bunu beklemiyor musun zaten şu an Tuncay?Allah Allah ya! Kadın olmak böyle bir şey galiba.Yani ben boncuk beyinlinin tekiyim,keşke bir erkek gelse de bana mukayyet olsa.

Tuncay: Sen dalga mı geçiyorsun benimle ya?

Burcu: Evet! Tuncay, bak gerçekten çok işim var. Lütfen. Seninle uğraşamayacağım. Git Trabzon'a, ne yapacaksan yap. Bul kendine göre birini, gezdirirsin işte. Hadi. Hadi Tuncay!"(8.bölüm)

"Erkeğin elinin kınası, kadının yüzünün karası. Bu söz, kural dışı cinsel ilişki için kullanılıyor" (Atabek, 2018, s. 69). Erkek çok eşli olunca bu tür söylemlerin duyulmadığı gözlemlenmektedir. Öte yandan toplum erkeği yücelterek "erkeğin elinin kiridir" demektedir. Bunun nedeni erkeğin cinsiyetinden dolayı yüceltilmesi inancıdır. Güçlü ve kuvvetli olan erkek kaçamak yapabilmekte ancak aynı durumu kadın yaşattırta namus kavramını zedelemektedir (Atabek, 2018, s. 69). Aşk 101'de Tuncay Burcu'nun aklının çelineceğini düşünüp onu uyarmak için de ailesini aramıştır. Burcu'nun zor durumda kalmasını ondan özür dilemesini yaptığı hatanın alkollü

yüzünden olduğunu düşünmüştür. Türk toplumunda kadın içkiyi çok fazla tüketirse “dağıtan kadın” olarak yaftalanmaktadır (Atabek, 2018, s. 102). Kadınlar hayatları boyunca doğru davranışlar bile yaptıkları tek hata bütün doğruları götürmekte ve hayatları boyunca etiketlenerek ötekileştirilmektedir (Atabek, 2018, s. 102).

Akan ve Kıran’ın (2017) yaptığı araştırmada “19 erkek” üzerinden “erkeklerin şiddete maruz kalma ve şiddet uygulama yaşantıları arasındaki ilişkinin incelenmesine” göre erkeklerin şiddete eğilimli olma sebebinin çoğu aile olduğu ve “%74” oranında “babaları tarafından şiddet” gördüklerini söylemişlerdir(Akan ve Kıran, 2017). Çoğu erkek babasıyla olan ilişkisini “iyi değil” olarak tanımlamaktadır. Öte yandan “neden dayak yedikleri” sorusuna ise aile otoritesine karşı çıktıkları için olmuştur (Akan ve Kıran, 2017). Aşk 101’de Kerem’in fiziksel şiddet uyguladığı gözükmektedir. Ancak babasının ona herkesin ortasında psikolojik şiddet uyguladığı da gözükmektedir. Toplum Kenan Öz’ün varlığından haberdar olduğu için Kerem’i Kenan Öz’ün oğlu olarak etiketlemektedir. Bu durum Kerem’in toplumda görünür olmak ve güçlü olduğunu göstermek için şiddete başvurmasını açıklar niteliktedir.

“Kenan:Kerem efendiye bak ya!Sen git, okulu yak, yık. Ha? Bravo.Tam ortalığa sıçmışsın bak, aferin. Ne yapacağız şimdi? Daha doğrusu ne yapacağız? Öyle ya. Babaya güveniyoruz çünkü. Babam halleder nasıl olsa. Gidip okula bağış filan yapayım bari, ne yapayım. Kerem efendinin götünü kurtarmak için. Gerçi niye kurtarıyorsak? Adam falan olacağın yok senin. İşe yaramazlıkta tarih yazdı. İyi, tamam. Ağırılığımı koyarım.

Kerem: Yapma.

Kenan: Ne?

Kerem: Sakın bir şey yapma.

Kenan: Bak ya, şimdi de gurur yaptı beyefendi.

Ben sizden bir şey istemiyorum. Haber verdim sadece.

Kenan: Sana soru soran oldu mu burada? Hani? Ben duymadım. Kerem efendinin yarım aklına danışanımız oldu mu? Olmadı.

Kerem: Eğer devreye girersen aklının hayalinin alamayacağı manyaklıklar yaparım. Rezil ederim seni. En önemlisi bu, değil mi? Aman rezil olmayalım. Ederim.

Gider, adam bıçaklar, hapse girerim. Umurumda bile değil, yaparım. Sakın bir şey yapma. Bu benim meselem.”(7.bölüm)

Kerem’in babası her kelimesinde oğlunu aşağılamakta son bölümde ise oğlundan özür dilemektedir. Ancak Kerem bu duruma alışkın olmadığı için şaşırılmaktadır. Son bölümdeki özür dileme sahnesinde ise bu özürün arkasında yatan sebebi anlamakta ve sinirlenmektedir. Bunun nedeni babasının okuldan atılmaması için kendi gücünü kullanması bu yüzden sadece prosedürden özür dilemek zorunda kalmasıdır. Özür sahnesinde şunları söylemektedir.

“Necdet: Baban beyefendiler de buradalar. Bize ulaştılar zaten. "Laboratuvarı ben yaptıracağım." dedi. Seni formalite icabı çıkardık buraya. Haksızlık olmasın diye. Hadi oğlum. Hadi. Evet Kerem, pişmansın, değil mi oğlum? Böyle bir şey yapmak istemezdim, biz de biliyoruz. Hadi söyle arkadaşlarına. Oku o elindeki.”

Kerem: Günaydın. Ben Kerem Öz. Kerem. Kenan değil. Karışmasın. Şu kâğıdı bir kenara koyup kendi cümlelerimle konuşayım. Yaptıklarımın pişman mıyım? Bir daha olsa yapar mıyım? Evet ya! Yine yaparım. Ben buyum. Kısaca, özür mözür dilemiyorum. Laboratuvarınız da yerin dibine batsın”(8.bölüm). Kerem yine babası tarafından ötekileştirilmekte otoritesi sarsılmaktadır.

BEŞİNCİ BÖLÜM

BULGULAR

Araştırmanın örneklemini İstanbul Beylikdüzü ilçesidir. 18-30 yaş arası 20 kişiyle derinlemesine görüşme yapılmıştır. Görüşmelerde katılımcıların isteği doğrultusunda ses ve görüntü kaydı alınmamıştır. Araştırmada katılımcıların kimlikleri gizli tutulmuştur. Katılımcılar tarafından söylenen sözler, ağızlarından çıktığı gibi ve katılımcı (k) yazarak ve kod numarası verilerek yer almaktadır. Öncelikle katılımcılara araştırmanın ne olduğunu, amacı açıklanmış sonrasında ise katılımcı uygun bulup katılım göstermeyi kabul ederse derinlemesine görüşme yapılmıştır. Araştırmada katılımcılar toplumsal cinsiyet hakkındaki görüşlerini, Netflix, sansür ve Aşk 101 dizisinin toplumsal cinsiyet eşitsizliğini kırıp ya da güçlendirdiği konusundaki sorulara cevap vermektedir.

5.1.Katılımcıların Sosyo-Demografik Özelliklerine İlişkin Bulgular

Katılımcılara ilişkin verileri “Katılımcıların Sosyo Demografik Özellikleri” adlı Tablo 1’de aşağıda gösterilmektedir.

Tablo 1. Katılımcıların Sosyo Demografik Özellikleri

Katılımcıların özellikleri	Sayı
Cinsiyet	
Kadın	15
Erkek	5
Toplam	20
Yaş	
18	0
19-22	10

23-26	8
27-30	2
Toplam	20
Medeni Durum	
Evli	2
Bekâr	18
Boşanmış	-
Toplam	20
Çocuk Durumu	
Yok	19
1	
2	1
Toplam	20
Yaşadıkları Yer	Beylikdüzü
Toplam	20
Eğitim	
İlkokul mezunu	
İlkokul terk	-
Ortaokul mezunu	-

Ortaokul terk	-
Lise mezunu	2
Lise terk	
Üniversite mezunu	6
Üniversite terk	
Öğrenci	12
Hiç okula gitmeyenler	-
Toplam	20
Mesleki Durum	
Çalışıyor	6
İşsiz	2
Öğrenci	12
Toplam	20

5.1.1.Cinsiyet dağılımı

Katılımcıların çoğunu kadınlar oluşturmaktadır. Kadınların konuşmakta daha hevesli olduğu gözlemlenmiştir. 15 kadın 5 erkek olmak üzere toplam 20 kişiyle derinlemesine görüşme gerçekleştirilmiştir.

5.1.2.Yaş dağılımı

Araştırmada yaş kısıtlaması olduğundan dolayı 30 yaş üstü kişilerle derinlemesine görüşme yapılmamaktadır. Katılımcılardan 19-22 yaş arasında 10 katılımcı, 23-26 yaş arası 8 katılımcı ve 27-30 yaş arası 2 katılımcı teze katkı sağlamıştır.

5.1.3. Katılımcıların yaşadıkları kişiler, medeni durum ve çocuk sayısı

Yukarıda Tablo 1. de görüldüğü üzere katılımcıların ikisi evli 18 katılımcı bekar olduğunu dile getirirken bir katılımcı 2 çocuğu olduğunu belirtmektedir. Katılımcılardan ikisi kendi ailelerini kurduklarını belirtirken 12 katılımcı ailesiyle birlikte yaşadığını dile getirmiştir. Bir katılımcı önceden ailesinden üniversite dolayısıyla ayrı yaşadığını sonra üniversite bitince tekrar ailesiyle beraber yaşadığını ifade etmiştir. 5 katılımcı ise kiminle yaşadıkları hakkında bir bilgi vermemiştir.

“Ailemle birlikte kalıyorum.”(k3)

“Beylikdüzü’nde ailemle birlikte kalıyorum.”(k4)

“4 kişilik bir ailenin tek kızıyım. Bir abim var. Benden 5 yaş büyük. İstanbul’a bağlı bir kasaba çocuğuyum, tüm ailem ve akrabalarım burada yaşıyor.”(k5)

“Bundan bir yıl önce kendi ailemi kurmuş bulunmaktayım. Evliyim yani.”(k6)

“Evli 2 çocuk babasıyım.”(k7)

“Beylikdüzü’nde ailemle yaşıyorum.”(k9)

“Önceden şehir dışındaydım üniversite için şimdi ailemle yaşıyorum.”(k13)

“Ben İstanbul’da doğdum ve büyüdüm. ailemle yaşıyorum.”(k15)

“İstanbul Beylikdüzü’nde ailemle birlikte yaşıyorum.”(k17)

“Beylikdüzü’nde ailemle yaşıyorum. Bir erkek kardeşim var benden küçük.”(k18)

“İstanbul Beylikdüzü’nde ailemle birlikte yaşıyorum. 1 abim ve 1 kız kardeşim var.”(k19)

“İstanbul Beylikdüzü’nde yaşıyorum. Ailemle birlikte yaşıyorum.1 ablam var. Ablam bu tarz konulara takıntılı olduğu için bende artık bilgi sahibiyim toplumsal cinsiyet adına. O tür kitapları ablam bak ne yazıyor sende yapıyorsun dediği için artık bizde toplumsal cinsiyet okumakta hobilerim arasında oldu(gülüyor)”(k20)

Katılımcılardan ikisi anne ve babasının boşandığını dile getirmiştir. Katılımcıların ikisi de annesiyle yaşamaktadır.

“Annem babam boşandı. Bu yüzden ben annemle yaşıyorum.”(k11)

“Memur çocuğuyum. 6 yaşında Beylikdüzü’ne geldim. Kardeşimle annemle kalıyorum. Kardeşim doğduktan 2 sene sonra annem ve babam boşandı.” (k14)”

5.1.4.Öğrenim düzeyi

Tablo 1’de görüldüğü üzere, katılımcıların 12’si öğrenci olduğunu, 6 katılımcı üniversite mezunu olduğunu, 2 katılımcı ise lise mezunu olduğunu belirtmiştir. Katılımcılardan biri yoksulluk yüzünden okuyamadığını bu yüzden lise mezunu olduğunu belirtmiştir.

“Lise mezunuyum, okuyamadım liseden sonra. Para gerektiği için erken başladım işe. Ama üniversite mezunlarından daha becerikliyimdir yani kendimi hiç ezdirmem. Bir tane yeni mezun erkek beni ezemez için vermem yani.” (k7)

5.1.5.Mesleki durum

Tablo 1’de görüldüğü gibi, araştırmaya katılan katılımcıların 6’sı çalışmakta, 2’si işsiz, 12’si ise eğitimine devam etmektedir. Katılımcıların biri öğrenciliğe devam ettiğini İngilizce eğitim aldığını, diğer katılımcı ise iş için İngilizce eğitim aldığını belirtmiştir.

5.1.6.Doğum yerleri

Katılımcıların 16’sı doğum yerlerinin İstanbul olduğunu dile getirmiştir. Öte yandan üç katılımcı ise Ankara, Antalya ve Uşak illerinde doğduklarını belirtmişlerdir. Bir katılımcı ise Adıyaman’da doğup İstanbul’a göç ettiklerini dile getirmiştir.

5.2 Katılımcıların Toplumsal Cinsiyet Hakkındaki Görüşleri

20 katılımcıya “Sizce Toplumsal cinsiyet nedir?” sorusu yöneltilmiştir. Bazı katılımcılar tanımlamayla açıklarken bazıları da örnekler üzerinden toplumsal cinsiyet hakkındaki görüşlerini açıklamaya çalışmıştır. Katılımcıların büyük bir çoğunluğun toplumsal cinsiyet yargılarından rahatsız olduğu gözlemlenmektedir.

“Bence toplumsal cinsiyet toplumun temel yargılarına dayalı bir şey toplumda erkek ve kadın olmak üzere iki farklı yerde iki farklı düşünce 2 farklı topic var. İnsanların bunlara vermiş olduğu farklı yargılar farklı alt başlıklar var Ve bunlardan da ben büyük rahatsızlık duyduğumu dile getirmek isterim.”(k2)

“Tüm insanların sırtına yüklenmiş ağır yüklerden biridir, eşitsizliktir. Mesela pembe kadınlara ait bir renk erkeklere ait renkte mavi olarak biliriz biz. Erkek pembe

giyirse kadınlaşmış erkek olur kadın ise motorlarla falan oynarsa erkek gibi kadın olur. Bu yargılar insan üzerine yüküdür. Bu yargılara denir toplumsal cinsiyet.”(k13)

“Eşitsizlik demek bence. İnsanlar belirli yargılarla yargılanıyor. Mesela ben istediğim an dışarı çıkabiliyorum içebiliyorum ablamın bunları yapması bizim ailede kötü karşılanıyor. Ablam anca benle geceleri çıkabiliyor.” (k20)

“Bence toplumsal cinsiyet toplumdaki bireylerin bize yakıştırıp yakıştırmadığı davranışlardır. Ben bu düşüncelerin biraz iki yüzlü olduğunu düşünüyorum. Örneğin küfür etmek her açıdan yanlış olsa da sadece kadınların küfür etmesinde sorun görülüyor. Küfür eden kadın terbiyesiz denilirken erkeğe hiçbir yakıştırma yapılmıyor. Aynı şekilde gece dışarı çıkma olayı mesela çoğu aile oğlunun geç vakitte eve dönmesine hiçbir şey demezken kızına bu özgürlüğü vermiyor. Toplumdaki diğer bireyler de erkeğin gece dışarda olmasını hiç sorun etmezken bir kadının dışarda olmasında sorun görüyor başına bir iş geldiğinde “o saatte orada ne işi varmış” sorusunu sorabiliyor. Sadece kadınlar üzerinden örnek verdim ama erkeklerin de maruz kaldığı birçok şey var. Örneğin toplum erkeğin evine bakmak zorunda olduğunu düşünüyor. Kibar davranışlar sergileyenleri, eşine ev işlerinde yardımcı olanları erkek olarak görmüyor.” (k17)

Katılımcılardan 8’i ise toplumsal cinsiyetin aileden gelen, benimsenen rol ve beklentilerle ilişkili bir durum olduğunu dile getirmişlerdir.

“Toplum tarafından verilen biçilen rol ve sorumluluklar davranışlar. Mesela kendi ailemden örnek verirsem kardeşim erkek ve kardeşim erkek ve küçük olmasına rağmen ona verilen yani üzerindeki tepkiler farklı bana verilenler farklı bu şekilde.”(k1)

“Toplum tarafından belirli kalıplar var bu kalıplara deniyor. Kadının ayrı rolü erkeğin ayrı rolleri var.”(k6)

“Kadın ve erkek olarak belirli roller var o rollere uymaktır toplumsal cinsiyet. Örnek verirsem erkek adam ağlamaz diyorlar ya bizde ona göre daha sert mizaçlı oluyoruz mesela”.(k7)

“Kadın ve erkeğin toplumdaki yeri diyerek özetleyebilirim sanırım. Toplumda gözle görülebilir şekilde cinsiyete göre pozitif veya negatif bir ayırım söz konusu. Bu da kadın ve erkeği sadece cinsiyetlerinden dolayı, toplumun yargılarına göre verilmiş rolleri üstlenmek durumunda bırakıyor.” (k8)

“Kadın ve erkeğin bir arada yaşadığı bu dünyada onların dünyadan, kendilerinden, partnerlerinden, ailelerinden ve arkadaş çevrelerinden beklentilerini ve bunun sonucunda karşılaştıkları tavırla büründükleri rollerin topluma yansması.”(k5)

“Örnek olarak Anaokulu döneminde çalıştığım zamanlarda özellikle velilerinden aldığım büyük şikayetler daha doğrusu benim gördüğüm büyük yanlışlıklar var.Sen erkek adamsın en başarılı olmalısın. Sen erkek adamsın bunu yapmalısın. Çocuklarını da yaptıkları büyük yanlış değer yargılarından dolayı yanlış zihniyetlerde büyüyorlar. Kız çocuklarına yaptıkları sen kız çocuğusun düzgün oturmalısın. Eteğini toplayarak oturmalısın. Sen güzel konuşmuyorsun sen kibar olmalısın ya da en basitinden oyun saatlerinden bahsetmek istiyorum. Erkek öğrencilerimiz asla kız çocuklarıyla oynamama istekleri. Çünkü ailelerinin dayattıkları yargılar babam erkek çocuklarla oynayan kız çocukları ile oynamamalı ya da kız çocuklarının neden motorla oynaması ya da bir oyuncak araba ile oynaması yargılanıyor. Aileler bunları bu şekilde çocuklarına yansıtıklarından dolayı ondan her şey bizlerden öğreniyorlar bu yargıları bu şekilde öğrenerek onu öyle inan ki hayatında tekrardan bu şekilde devam edecekler anaokulunda bunun gibi birçok örnek var.”(k2)

“Bana göre toplumsal cinsiyet benimsenen rollerdir. Kadın ve erkek eşitliğinin sağlanmasının önemli olduğunu düşünüyorum bu devirde ama yine bu roller var.” (k10)

“Toplumsal cinsiyet çocukluktan bu yana öğretilen şeyler yani roller demek. Mesela benim giysilerim davranışlarımın çoğu küçüklükten bu yana bende mesela pembe tişört giymek isterim. Ama bana karı gibi olmuşun diyolar. Ya da kolye taktığımda arkadaşlarım o ne lan diyor gibi bu gibi roller.” (k11)

Bir katılımcı politikayla toplumsal cinsiyetin birbiriyle ilintili olduğunu açıklamaya çalışmıştır.

“Bana göre toplumsal cinsiyet sosyal olarak inşa edilmiş bir kavram. Kadın erkek eşitliğinin savunucusu rolünde olduğundan baskıcı politikaları değiştirebilecek bir kavram olduğunu düşünüyorum.”(k3)

2 katılımcı toplumsal cinsiyetin ahlak yargılarıyla ilintili olduğunu dile getirmiştir. Bir katılımcı ise toplumsal ahlak için toplumsal cinsiyet kalıplarının olması gerektiğini söylemektedir.

“Toplumsal cinsiyet bence toplumun gelenek, örf ve adet adı altında bireyin üstünde kurduğu kalıplaşmış insan modeli. Örneğin kızların bir ilişkide kendini ağırdan satma zorunluluğunun olması, erkeklerin hesabı ödemek zorunda olması, ev kadını diye bir terimin olup ev erkeği diye bir terimin olmaması vs.”(k4)

“Toplumsal cinsiyet toplumdaki insanların kişilere olan bakış açısı bence. Daha doğrusu cinsiyetimize bağlı olarak neyi yapıp neyi yapmayacağımıza dair olan bir düşünce. Bu düşüncelerin çoğu ahlaki değerlerimize dayanıyor. Bu açıdan bir toplumun ahlaki için kesinlikle gerekli olan bir şey.”(k19)

Çoğu katılımcı aileyle toplumsal cinsiyetin doğrudan ilintili olduğunu aileler sebebiyle bu kalıpların oluştuğunu dile getirmektedir.

“Biz hayatımız boyunca belirli tavırlar sergileriz ve bu tavırların ne olduğunu çoğu zaman bilemeyiz. Nasıl anlatsam? Mesela ben istemsiz olarak başım önde yürüyorum çünkü ailem bana bunu öğretti ya da erkek arkadaşım sevdiğini söylemekte bir şey rica etmekte zorlanıyor kalıpsal yargılar diyebilirim aslında.”(k9)

“Çocukluktan bu yana öğrendiğimiz doğru sandıklarımız diyebilirim. Aileler öğretiyor bizde farkına varmadan uyguluyoruz bu doğru sanılanları sorgulamadan.”(k12)

“Cinsiyet farklılığı olan insanlar için eş dost anne baba ayrı ayrı fikir sunarlar ve biz bu fikri benimseriz. Buna toplumsal cinsiyet denir. Örnek olarak kız anne adayymış gibi yetiştirilir erkek ise adamlık mertebesine ulaşmak için çalışır. Bunlar hep toplumsal cinsiyet...”(k15)

Katılımcılardan biri toplumsal cinsiyetin değişkenlik göstermesi gerektiğini bunun zorunlu olduğunu dile getirmiştir. İnsanların bu yargıları geliştirdiğini vurgulamaktadır.

“Toplumsal cinsiyet ve öncesini bir kenara bırakmakla birlikte değişkenler. Benim görüşümü değişken olduğunu kabul etmekle birlikte tam da burada devreye giriyor hem eski zamanları düşünerek ne kadar benim görüşüm olmasa dahi hem de o zamanlar şartlarını ve gelişmişlik düzeyini düşünerek toplumsal normlarını kabul

edebiliyorum. Fakat bu insanların görüşlerine şu açıdan karşı çıkıyorum. Toplumsal normları değiştiren ve geliştiren insanlardır. O zamanlardaki görüşlerinin de bir önceki kuşağa göre farklı olduğunu ve değişime uğradığını kabul edip o düşüncelerin gelişmesini ve değişmesini üstlenip kendi düşüncelerin gelişmesine ve değişmesine hayır diyen zihniyetin karşısındayım. Hiçbir varlığı ve kimliğe tek bir kalıba sığdıramaz yoksa bir önceki neslin ustası iken şimdiki neslin cahili oluruz. Düşüncelerimizin gelişmeye ihtiyacı var önceden kabul görmemenin dışında o hala savaştığımız bir düşünce yok sayılan kimlikler ve görüşler var artık yoksa yapacağımız bir duruma geldik sayamayacağımız bir duruma geldik. Sosyal medya sayesinde hem lgbt bireylerin hem kadınların hem de taciz ve tecavüzlerin varlığı zamanında istenilen kadar medya yansıtılırsa da artık medyanın kendi sesi olduğu bir dönemdeyiz ve artık bu olguları yok saymak mümkün değil gelişim istesek de istemesek de kapımızda değişmeyi kabul etmemiz gerektiğini görmeliyiz.” (k14)

5.3 Toplumsal Cinsiyet ve Aile Hakkındaki Bulgular

Katılımcılara aile faktörleri ve toplumsal cinsiyet adına ne düşündükleri sorulmuştur. Gözlemlenen katılımcıların çoğunun toplumsal cinsiyet adına ailelerini suçladıkları gözlemlenmiştir. Yaşadıkları olaylardan örnekler verip düşüncelerini dile getirmişlerdir. Katılımcıların çoğu çocukların aileler için bir yansıma olduğunu ve aileler aracılığıyla bu kalıplara sahip olduklarını vurgulamıştır.

“Aileler çocuklarını yetiştirirken geçmişte gördükleri işte büyüdükleri gibi işte toplumun dayattığı şekilde yetiştiriyorlar. Yani kendileri nasıl yetişmiş işte onları da öyle yetiştirmeye çalışıyorlar. Kızlarını her zaman bir erkeğe hizmet yapacak şekilde işte evinin hanımı olacak şekilde yetiştiriyorlar. Ne bileyim dışa bağımlılık yani dışa bağımlı derken hep böyle evine bağımlı olması gerekiyormuş gibi yetiştiriyorlar. Halbuki kendi ayakları üzerinde durmalarını buna yönlendirmeleri lazım. Erkeği de işte ailesine bakmak da zorunlu dediğim dedik şekilde yetiştirmeye çalışıyorlar. İşte karısına çocuklarına sözünü geçirebilecek şekilde yetiştirmeye çalışıyorlar. Çünkü hepsi ebeveynlerinden bu şekilde görmüşler işte toplumsal cinsiyet eşitsizliğine ortaya çıkarıyor bu durumlarda.”(k1)

“Genellikle aile faktörüne bağlı. Tabi ki aile kaderdir anlayışıyla demiyorum bunu. Elbet gün gelince her birey kendi ailesini kuracak tek başına veya bir başkasıyla

bu ona kalmış. Fakat büyüme ve gelişme aşamalarında genellikle ailenin düşünceleri çocukların beynini yıkıyor ve bir saatten sonra kendi düşünceleri haline geliyor.” (k5)

“Ailelerimiz bizi sert yetiştiriyorlar aman oğlum dikkat et sen bizim oğlumuzsun gibi onların yükünü de omuzlarımızda taşıyoruz.... Aile çok önemli biz bunları istemsiz mesela karıma karşı sertim ama böyle öğrendim yani ne yaparlarsa yapsınlar karım istese de bu kolay düzelmiyor.” (k7)

“Şu an ki halimizin çoğu ailemizin eseri. Benim diyelim ki nişan attıktan sonra çevreyi düşünmem ailem yüzünden. Gezmek yerine oturup kocamı bekleyip evi süpürmem mesela. Çünkü annem öyle öğretti. Ben her zaman beyaz atlı prensimi bekledim. Nerdeler ya kimler diye düşünmeden sadece masallar beyaz atlı prensin çok önemli bir vafsa sahip olduğunu söyledikleri için. Ama kolay yoldan aşık olunan onlardı.” (k13)

“Biz ne gördüysek hepsi ailemizin yansıması bence. Biz bir şeyleri ayıptıyorsak aslında bu ailemizin ayıpladığı şey oluyor bizim değil. Kısa giyinirken utanmamız, akrabalarımız ne der düşüncesi aileler yüzünden bu kalıplarımız var bence. “ (k18)

Katılımcılardan ikisi kız çocuk ve erkek çocukların arasında ailelerde net bir ayrımcılığın var olduğunu dile getirmiş olup ev işi bölümünde kadınların daha aktif rol oynadıklarını dile getirmiştir.

“Aile faktörü kız ve erkek çocukların ayrımının yapıldığı bir faktör olabiliyor.” (k3)

“Ailede kadının yeri evinde oturan ve sürekli evle çocukla ilgilenmek zorunda olan bir kalıp. Bu genel olarak Türkiye’de de ve Ortadoğu ülkelerinde de böyle. (k4)

Öte yandan erkek katılımcılardan biri ailesindeki ve gözlemlendiği diğer ailelerde hiyerarşi durumunda babaların üstün durumda olduğunu dile getirmiş ve babasının annesini bundan dolayı çalıştırmadığını dile getirmiştir.

“Mesela benim babam çalışırken annem ev hanımıydı babam öyle istemiş annem de annesinden öyle gördüğü için tamam demiş. Şimdi annem çalışırken zorlanıyor mesela. Bir ara çalışmaya başlamış yüzük takmadığı için babam sinirlenmişti annemde işten çıkmıştı. Ailede baba en üst yerde benim kız arkadaşlarımla ailesinde de böyle bende böyle yetiştim ve aslında mutsuz değilim bu durumdan her şey ayağıma geldi ama ne biliyim aradaki fark çok fazla oluyor” (k11)

Masalların çoğu çocukların hayal gücünün gelişimi için okunmaktadır. Geçmişten günümüze gelen kalıpların çoğu açıklaması, okunan masallarda söylenen sözlerde yatmaktadır. Bilinçaltında yer edinen bu sözler düşünceler gelecekte bireylerin bakış açısını belirlemektedir. Katılımcılardan ikisi ailelerin okuduğu masalların, izledikleri prens, prenses filmlerinin etkisini dile getirmiştir. Ailelerin okuduğu prenses masallarının toplumsal cinsiyet kalıpları adına kendilerini ve çevredekileri nasıl etkilediklerini anlatmaya çalışmışlardır. Katılımcılar kadını kadın yapan erkeği erkek yapan özelliklerin masallar aracılığıyla günümüze kadar nasıl geldiğini örnek vererek açıklamaya çalışmıştır. Öte yandan katılımcı ailesinin çevresel faktörleri düşündüğünü bu yüzden kıyafetlerine bile dikkat etmek zorunda kaldıklarını dile getirmiştir.

“Bir gün çok iyi hatırlıyorum yine bir tiyatro günümüzdü. Çocuklar da çok heyecanlı sabah oldu işte. Herkes geldi çocuklar iyiymiş pamuk prensesimiz olsun. Zaten bir pamuk prenses seçiminde de böyle bir bütün kızlarımız birbiriyle çekişmeli o şekilde bir macera atlatmıştık. Neyse hiç unutmuyorum öğretmenim neden bir erkek uyandırıyor? Ben arkadaşımın elinden tutsam kalkamaz mı? ince bir soru sormuştu bunu asla unutmuyorum. Yani benim için o kadar anlamlı bir soruydu ki bu aslında yargılanacak o kadar çok şey var ki. İşte bunlar eskilerden gelen en kötü zihniyetlerden. Neden erkek gelince kalkabiliyor sadece kadın kadın gücü ile onu uyandırarak arkadaşın desteğiyle de kaldırabilir. Bunu minik öğrencim bana hatırlatmıştır hiçbir zaman unutmuyorum. Cindirella güzelse baloya katılabiliyor kız çocuklarının en büyük sorunu işte sıkıyorlar takıştır yiyorlar küpeler kolyeler işte böyle saçları renkli saçlar sadece güzellik yargısının kadınlara dayatmaları...”(k2)

“Ailelerin çok önemli olduğunu düşünüyorum toplumsal cinsiyet kalıplarında. Bunun nedeni mesela biz masallardan öğrendiğimiz için beyaz atlı prensi bekliyoruz. Ancak aynı masalı okudukları erkekleri neden prens gibi yetiştirmiyorlar orası ayarı bir konu zaten. Aman kızım millet ne der? Aman kızım sesli gülme ben böyle büyüdüm. Ve bazen istemsiz olarak uyguluyoruz. Geçen mesela annem kısa etek giyme geç gelceksen millet ne der dedi? Ya millet gözünü kapatıcak ben kendimi değil.” (k9)

Katılımcılardan ikisi ebeveynlerin çocukları yetiştirirken çok katı kurallarla ya da kurallar olmadan yetiştirilmemesi gerektiğini ailelerin bu iki ayrımı yapamadığını dile getirmiştir.

“Ebeveynler çocuklarına karşı ne çok rahat olmalı ne de çok sıkı. Toplumumuzda baskın ailelerin yanlışlarını da görüyoruz, çocuklarıyla ilgilenmeyenlerinde.” (k12)

“Aile bireylerinin çocuklarını baskı altında yetiştirmemesini söylerim.” (k16)

Genel olarak bakıldığında katılımcılar toplumsal cinsiyet ve aile faktörlerinin toplumsal cinsiyet kalıplarına etkisi sorusuna benzer yanıtlar vermişlerdir. Katılımcıların çoğu erkek, kadın fark etmeksizin yaşadıkları olaylarda maruz kaldıkları toplumsal cinsiyet kalıplarının ailelerin yansıması olduklarını dile getirmesi, kendi hatalarını aileleri yapmış gibi söylemleri dikkat çekicidir. Katılımcılar katı kurallarla büyüyen ya da kuralsız büyüyen insanlarında toplumsal kalıplara sahip olduklarını dile getirmişlerdir.

5.4 Kadın Bedeninin Medyadaki Sunumu ve Aşk 101 Dizisindeki Sunumu Hakkındaki Görüşler

Katılımcıların çoğu medyanın kadın bedeninin mükemmel ölçütü yarattığını vurgulamıştır. Bu mükemmel ölçütü açıklamak için ise reklamlardan dizilerdeki karakterlerden örnekler vermişlerdir. Kadın bedeninin çok ön planda tutulduğu bir dünya yaratıldığını, karakterlerin mesleklerinin bile seksepaliteyi ön planda tutan karakterler olduğunu dile getirmişlerdir. Katılımcıların çoğu bu durumdan rahatsız olduğunu dile getirmiştir. Katılımcılar Aşk 101 dizisinde Eda karakterinin kilo takıntısına ve güzellik takıntısına dikkat çekmiştir. Çoğu yemek bozukluğunun gösterilen kadın bedeni sunumu yüzünden olduğunu dile getirip Eda karakteri hakkındaki düşüncelerini dile getirmiştir. Bir katılımcı kadınları tep tip kadın modeli olarak göstermelerini eleştirmiştir.

“Medya kadını görsel unsur olarak görüyor. Kadınların belli ölçülerde olmalarını baskılıyor. Kendi güzellik standartlarına uymayan kadınların reklam tv programlarında dışlıyorlar. Kadınları kadınlar idealize edilen kalıplara bedenlere sokulmak için medyada moda programları sürekli diyet estetik kozmetik ve benzeri konularda işte programlar yayınlanıyor. Kadın bedenini izlenicek bir obje nesne haline getiriyorlar. Aşk 101’de de yine tek tip kadın modeli kadın modeli göstermişler. Yine tek tip kadın modeli göstermişler erkeklerin dikkat etmesine gerek yok çünkü toplumsal baskıları yok çünkü. Mesela Eda cinsellikten konuşuyor rahat rahat bu görmek istediğimiz bir durum. Çünkü normal ama bir daha yeni değil kendi vücudunda

yaptığını düşünüyor öyle büyütmüş kendini öyle büyütülmüş kendini aç bırakıyor günümüzdeki Victoria Secret mankenleri gibi kendimizi bu vücutta olmaya itiyoruz kendimi zorluyoruz bu bedenleri girmek için bu kalıpları uyabilmek için.” (k1)

“Ben kadını kesinlikle bir seks objesi olarak önümüze koyduklarını düşünüyorum. Bu tür diziler de olsun başka dizilerde de olsun sadece seks objesi olarak. Eda kısa etek giyiyor çok seksi bacaklar açık sadece bu yaz giymiş göğüs dekolte kim var. Birçok dizide ve filmde bu şekilde seks objesi olarak görüldüğü düşünüyorum. Aşk 101’de de bu şekilde olduğunu düşünüyorum çünkü orada da birçok sex sahneleri var. Birçok erotik sahneler var. Şöyle bu konuda düşüncem şudur. İnsanlar cinsel hayatında istediği gibi yaşayabilirler savunduğum konu kesinlikle bu. Örnek vermek istiyorum. Mesela Eda ile sevgilisinin okulda mesela bir sahnesi var kesinlikle okulda okulda olan bu cinsel sahneyi doğru bulmuyorum ama bu istediği yerde olabilir. Eda istediği yerde sevgilisi öpüşebilir. Onun özgür hür iradesi kimse bunu yargılayamaz. Okulda olmaması gerektiğini tabii ki de savunuyorum. Bunun dışında da Eda’nın sürekli sürekli güzellikten bahsetmesi farketmişseniz de zaten Eda’nın belli bir giyim tarzı var. Toplumun değer yargılarına geleceğim işte kısa etek giyiyor çorap diyor. Aslında bu benim sevdiğim stil hani okul zamanında lisede birçok insan bunu yapmıştır üstü çorap çekiyoruz eteğimiz kısa giyeriz üstümüze gömlekte yaka kravat insanlardan da görüyorum. Eda’ya direkt bir etiket o kelimeyi söylemek istemiyorum. Muhtemelen anlamışsındır. Yani o kelimeyi direkt yapıyorlar zaten Eda’ya direkt bu kelime yapıştırıldı. Mesela Eda bu şekildeydi Eda’nın bu giyimi bu sürekli insanlar tarafından yargılandı ve etiketlerdeki bu Eda’nın hayatı isterse etek giyer isterse çorap giyer isterse fileli çorap giyer. Tabii ki okul kurallarına uymalı ama bunun dışında Eda’nın hayatı Eda’nın bedene Eda’nın kararı Eda’nın cinsel hayatı.”(k2)

“Medya kadını bir objeymiş gibi sergiliyor. Yani kadın her zaman bakımlı ve güzel olmalı ve bunu erkekler için yapmalıymış gibi sergiliyor. Aşk 101 de bu Eda üzerinden oynanıyor. Eda asi bi kız ve bedeniyle erkekleri kazanabiliyormuş gibi sergilenmiş. Ama diğer kız karakterlerde bunu pek göremedim.”(k4)

“Çoğu reklamda dizide ve filmde kadın bedeni bir seks objesi haline gelmiş durumda. Normalin normal gösterilmesi gerektiğini düşünüyorum. Bir diziyeye baktığımızda başrolün mükemmel vücutta güzeller güzeli bir kadında olması, bir kadının öyle olması gerektiği anlamına veya o nitelikleri taşıması anlamına gelmiyor.

İster yurtdışında ister Türkiye’de nerden bakarsanız bakın bu böyle. Kadınlar vücutları ve yüzlerinden çok daha fazlasını ifade ediyorlar. Ya da başka bir şeyden örnek verilmesi gerekirse, bir kadının vücudu, yüzü güzelse o kadın mutlaka kötü veya salak oluyor. Aşk 101 için de konuşmam gerekirse, Eda’nın karakterini yansıtmak için ona seks hakkındaki düşüncelerini söylemesi için verdikleri absürt replikler ve roller çok saçma. İzleyiciye Eda hafif kız algısı yaratılmaya çalışılmış. Ayrıca arkadaşlarının evine gelip her yerde Eda’nın fotoğraflarının olmasını yargulamaları çok garip. Sanki ailesi onu pazarlıyormuş gibi düşünüyorlar. Eğer öyle bir replik geçmeseydi ben bunu fark etmezdim bile. İnsanın kendi ailesinin evinde boy boy fotoğraflarının olmasından daha normal ne olabilir ki?”(k5)

“Çok rahatsız olduğum bir konu aslında bu. Kadını kadın bedenini tektipleştirmek iğrenç bir durum. Ama bu kardashianlar falan başka bir boyut getirdi ilk zayıf kadın tipleri ön plandayken ama onlarda estetik güzeli herkes estetik yaptırır oldu. Medyadaki tüm kadınlar yapay gösteriliyor. Özellikle dizilerde full makyaj uyanmalar kocası eğer güzel değilse onu aşağılamalar falan. Bir ara estetik programları vardı bir haftada değişim diye orda hatırladığım şey kocalarına kendilerini beğendirmek isteyen kadınlardı ve medya bunu asılıyordu. Aşk 101’de de Eda’nın vücuduna takıntısı ön plandaydı. Hak veriyorum ona ama bende lisedeyken kilo almıştım ve insanlar bana kötü şeyler söylemişti. İğrenç ama toplumun gerçeği gerçekten insanlar birbirlerini kilo üzerinden yargılıyor. Bu konuda Eda’ya hak vermem gerek.”(k9)

“Bir klipte ya da film sahnesinde kadın model çekici kılınarak izlenilmeye yönelik kullanılabiliyor. Ünlü parfüm markasının reklamlarında parfümü sıkkan kadının peşinde hiçbir vasfı yokmuşcasına koşan adamlar kötü bir pazarlama reklamının parçası haline geliyorlar. O kadını önemli kılan sadece sıktığı parfümmüş, başka bir güzelliği yokmuş gibi yansıtılıyor. Gülerek izliyoruz. Kadın bedeni bir figür halindeyken bu durum bence şimdilerde gördüğüm kadarıyla kırılmaya başlanılıyor. Ped reklamlarında gördüğümüz sporcularımız, süper kahraman karakterine can veren yetenekli oyuncular, kendi ayakları üzerinde duran ve rol modelimiz olan güçlü kadınları medya tanıtımlarını doğru açıdan oluşturuyorlar. Birbirimize her alanda destek çıkararak güzel adımlar atıyoruz. Aşk 101 dizisinde olan Eda karakterini güzel, her erkeğin sahip olmak isteyeceği kız olarak yansıtmışlar. Yaptığı güzel resimlerle, yetenekli oluşuyla ilgilenilmemiş. Bu yönünü ilerleyen bölümlerde küçük bir parçada

görüyoruz. Zaten oda hayallerine sıkı sarılamamış. Ailesi, onun için seçtikleri bölümden ilerlemesini istiyolar. Eda çizdiği resimleri gösterirken ve gelecekteki hayallerinden bahsederken bile ümitsiz davranıyor, kendine inanmıyor.”(k12)

“Medyada kadın güzel, zayıf ve her zaman iyi gözükmek zorunda. Aşk 101’de de bence çoğunlukla böyle. Eda burcu hem çok güzeller hem çok zayıflar. Zaten Edanın takıntısı da güzellik üzerinden ben çok yiyince yeme hastalığı vardır belki bilirsiniz bulimia diye o bile güzel kızları görünce aklımdan geçiyor çünkü bize gösterdikleri vücut tipi belli.”(k16)

“Medya kadınların belirtilen bir güzellik algısına yüzde yüz uymasını bekliyor. Örneğin instagrama girip baktığımızda yüksek takipçili kadınların hemen hemen hepsinin benzer özellikler gösterdiğini görüyoruz. Hepsi zayıf,fazlasıyla bakımlı ve iyi giyinen kadınlar oluyor. Hatta bu güzellik algılarına uyulmadığında linç bile ediliyorlar. Birçok kadının sosyal medyada kilosuyla dalga geçenler yüzünden psikolojisinin bozulduğunu hatta ameliyat olmaya çalıştığına dair haberler okuyoruz. Bir de güzellik algılarının dışında tamamen cinsel objeymiş gibi gösterme durumları var tabi. Kadınların asla zekasıyla bir yere gelemeyeceğini, bir şeyler başarabilmek için vücudunu öne sürmesi gerektiği lanse ettiriliyor. Ben izlediğim çoğu dizide bir kadının hem güzelliğinin hem de zekasının vurgulandığını göremedim. Varsa yoksa bedeni üzerinden değerlendirilmeler yapılıyor. Aşk 101de ise bu çoğunlukla bu algıya göre yansıtılmış. Başrollerdeki bütün kadınlar çok güzel,bakımlı ve fazlasıyla dikkat çekici eğer böyle olmazsa dizi izlenmicekmiş gibi düşünüyorlar sanırım. Kırdıkları bir nokta ise kadınların fiziklerinin mükemmel olmaması örneğin ışık bizim toplumumuzun bakışına göre çok güzel bir kız olmasına rağmen o kadar da zayıf değil. Eda karakterine ise bu toplumsal algılar mükemmel vücut düşüncesi o kadar aşılınmış ki dizide sağlıklı bir şey yememesi gerektiğini bunları yerse o mükemmel vücudun getirilerini kaybedeceğini söylüyor. Bu düşünce bizim toplumumuzda dayatılan hem zayıf olmak zorunda algısı hem de cinsel bir obje olarak görülmesini anlatıyor.”(k17)

“Benim ilgimi çeken bütün yüzük reklamlarında ya da otel reklamlarında mayolu kadınları oynatmaları. Eğer parfüm reklamıysa kadının vücudu boynu güzel olmalı ki parfüm cezp edici olduğu anlaşılsın. Temizlik reklamlarında neden hep kadınlar oynamak zorunda mesela. Aşk 101 de Eda karakteri anlattığım tipe uygun güzelliğine önem veriyor. Ama şu güzel karşı karakterler yaratarak kadının bedenle ölçülemeyeceğini anlatmışlar. Sinan diyor zaten büyükbaş hayvan değilsin zekan

varsa her şey olur güzellikle olmaz diye. Işık da bir kadın karakter olarak bunu söylüyor.”(k18)

“Medya kadınları hep aynı özelliklerde istiyor. Tek beden ölçüsünde , güzellik tipinde istiyor. Normal atılan bir fotoğraf olay olamazken dekolteli fotoğraflar olay yapıyor bu çocukların zihninde de yanlış bir algı yaratıyor bence. Küçük kızlarımız etrafta öyle olmaya çalışarak geziniyor bunu bir maharet sanıyor.Aşk 101deki kadın figürü bence çok yanlış. Bir kadının erkeklerle bu kadar haşır neşir hareketler sergilemesi bizim dini inanışımıza da ahlak anlayışımıza da ters. Hele edanın hocasıyla olan uygunsuz halleri çok çok yanlış. Ben de bir genç olarak genç bayanların böyle gösterilmesine çok karşıyım.”(k19)

Medya aracılığıyla kadınların değersizleştirildiğini vurgulayan katılımcılardan biri kadına yönelik şiddetin çok fazla yer aldığını dile getirmiştir. Diğer iki katılımcı medyada kadın bedeninin ön planda tutulduğundan rahatsızlık duyduğunu dile getirmiştir. Öte yandan Aşk 101 Eda karakterinin zayıflık takıntısının toplumdaki gençleri yansıttığını dile getirmiştir.

“Aşk 101’in dışında medyada gerek dizilerde gerek filmlerde kadınların bedenlerinin değersiz algılanması durumuyla çokça karşılaşıyorum. Dayak, şiddet, tecavüz gibi olaylara maalesef fazlasıyla yer veriliyor. Aşk 101’de kadın bedeninin yansıtılmasına dair beni rahatsız eden çok fazla bir şey göremedim. Kadını küçük düşürücü, aşağılayıcı bir tutumla karşılaşmadım. baş karakterlerden Eda’nın kendini sürekli zayıf ve bakımlı görmek istemesi aslında çağımızın tüm kızlarında süregelen bir problem. Bu konunun işlenip sonunda açıklığa kavuşturulmasından aslında memnun bile kaldım. Yine Burcu öğretmenin nişanlısına fazla baskıdan dolayı gösterdiği tutum hoşuma gitti.” (k3)

“Kadınların vücutlarının çok ön planda olduğu bir gerçek var türk toplumunda bence. Mesela sekreter tiplerini hep aynı gibi geliyor bana kıyafetleri falan ama gerçek hayatta her kadın birbirinden farklı garip yani. Aşk 101’de de Eda’nın bedenine çok ilgi gösterdiği aşikar. İlgi dediğim zayıflık algısından bahsediyorum. Evet biz çok görsele bakıyoruz o bir gerçek ama ne biliyim.”(k6)

“Yani kadın bedeni diyorsunuz kadın bedeni ön planda tutuluyor bence. İğrenç bir durum bu. Milleti ayartıyor bence bu durum. Bizim karımız çocuğumuz öyle

giyinmez giyinemez anladın. Aşk 101 'de de Eda yani o karakter ne öyle kısa eteğiyle hocasıyla öpüşmesiyle saçmalık yani.” (k7)

Kadın bedenlerinin medyadaki sunumu hakkında görüşlerini dile getiren katılımcılardan ikisi ilk olarak medyanın kadınları erkeklerin beğenecek şekilde yaratıldığını, ikinci olarak ise kadın bedeni sergilemenin erkek bedenlerini sergilemesinden daha fazla ilgi gördüğünü kadınların her zaman etiketlenip ötekileştirildiğine dikkat çekmiştir. Aşk 101 dizisinde ise Eda karakterinin bedeni sergileyiş biçiminin toplum tarafından yargılandığını ve ötekileştirildiğini dile getirmiştir.

“Malesef kadınların bedenlerini sergilemesi anlayışı toplumda yaygın durumda. Malesef diyerek cümleye başlamamın sebebi kesinlikle kadınların bedenlerinin sergilemesi ile ilgili değil bunun toplumda yadırganması ile ilgili. Bir kadının bedenini "sergilemesi" bir erkeğin bedenini sergilemesinden daha fazla gündem olurken kadınında erkeğinde yaptığı aynı eylem farklı sonuçlar doğurabiliyor. Ayıplanan ve kötü etiketlere maruz kalan kadınlar oluyor .Medyada bu eşitsizliği hangi koşullarda yansıtırsa yatsınsın toplum tarafından bu yansıtma iki uca çekilebilir oluyor. Mesela Aşk 101 dizisinde eda karakterinin bedenini sergileyiş biçimleri ne kadar normal olsa da toplum tarafından yadırgandığı için normal olan bu biçim seyircilere cesur ve sıradışı geliyor. Aşk 101 dizisinde de aslında bu şekilde yansıtılmaya çalışılmış bence. Cesur, başına buyruk ve sıradışı karakterlerin bedenlerini rahatça sergileyebildiği gibi naif, saygılı, terbiyeli belki de edepli, toplum tarafından kabul görmüş profillerin Işık ve burcu gibi bedenlerini sergilememeyi tercih ediyorlar. Burda bir bakıma insanların kendilerini haklı çıkarmasına sebebiyet veriyor. Okulun gözde öğrencisi giyimi kuşama ile sade ve gösterişsiz,bedenini sergilemekten uzak biri iken okulun belalısı,sorumsuzu olarak gösterilen kadının bedenini sergilemekten çekinmiyor medya. Çünkü medya hikayeyi seyirciye anlatırken bu şekilde daha iyi geçiceğini düşünüyor.Bu da insanlarda kadınlara karşı ön yargı doğuruyor. İki farklı kadını kafalarında iki ayrı uca koyuyorlar. Oysa hikayeyi kadınların bedenini ön plana almadan da anlatmak mümkün olmalı fakat bunu tercih etmiyoruz. Her zaman yapıldığı gibi kolayca kaçıyoruz.”(k8)

“Yani bence kadınları erkeklere beğendirmek için yaratıyorlar. Her kadın televizyonda güzel. Bir yabancı dizi var mesela This is us diye Türkiye uyarlandı kadının bedeni üzerinden nasıl yaftalandığını zor durumda olduğunu anlatıyordu

tutmadı. Biz bence güzel kadın seviyoruz. Niyeyse hepsinin benzer özelliklerde olsun kaşı kaş gözü göz olsun 90 60 90 olsun. Mesela ben kilolu bir kadının Türkiye de başrol aldığı görmedim. Aşk 101’de de hepsi güzel hepsi bakımlı ve hepsi erkekler tarafından isteniyor. Burun kıvrılacak hiç bir kız görmedim ben.”(k20)

Diğer bir kadın katılımcı ise kadınların cinsel bir obje olarak yansıtıldığını erkeklerin kadınların ihtiyaçları için medya tarafından yaratıldığını şu şekilde ifade etmektedir.

“Medyada genel olarak kadın bedeni, erkeklerin cinsel ihtiyacını gidermesi için bir obje olarak gösteriliyor bana göre. Kadınları sadece erkeklerin ihtiyaçlarını gidermesi için kullanılıyor gibi gösteriyor. Aşk 101 dizisinde ise Eda karakteri kadın olmasını kullanarak öğretmeni ile aşk yaşıyormuş gibi görünüyor ve öğretmenin hayatını bitiyor. Burada kendi isteğiyle dişi olmasını kullandığını, erkekleri bu şekilde baştan çıkardığını gözlemliyoruz.” (k10)

Erkek katılımcılardan ilki hiç kilolu kız arkadaşı olmadığını belirtip Eda karakterinin zayıflık hakkındaki düşüncelerine hak verirken diğer erkek katılımcı ise kilolu bir kadının ona çekici gelmeyeceğini eğer kilolu bir kadın karakter yaratılırsa bu yüzden izleyemeyeceğini belirtmiştir. Öte yandan katılımcı Işık karakterinin kıyafetlerinden dolayı çekici gelmediğini ifade etmektedir.

“Açıkkası bu soruya kadar bunu hiç düşünmemiştim. Ama şimdi düşünüyorum da direk aklıma işte kıyafetler süslü tokalar takmak zorunda olan kadınlar geliyor. Aşk 101’de de düşündüğümde heh Eda’nın takıntısı vardı zayıflık benim kız arkadaşlarımda da var kilo aldım bilmem ne diyet yapıyorum diyorlar. Şu konuda hak veriyorum benim hiç kilolu bir kız arkadaşım olmadı sevgililik anlamında diyorum bunu. Medyada da ince ve kadının bedeni ön planda bence.”(k11)

“Eskiden 12’den sonra çıkan reklamlar vardı açık saçık kadınların olduğu. Kadınlar ne kadar seksiyse biz o kadar izliyoruz bu bir gerçek. Eğer kadın güzel değilse benim ilgimi çekmiyor en azından. O yüzde medyada izlensin diye hep güzel kadınları koyuyor. Vücudunun insanlara hoş geleceği yağ bağlamış bir vücudu ben izlemem açıkkası seksi gelmez. Aşk 101’de de Eda güzel bir kadın olarak yaratılmış vücudunu göstermekten korkmuyor. Her karakter güzel ama o kıyafetleriyle ön planda. Kısa giyinebiliyor Işık gibi düz pijama gibi kıyafetlerle gezmiyor.”(k15)

Kadın katılımcılardan biri feminist olduğunu dile getirirken kadın bedeninin ön planda tutulduğunu ancak ufakta olsa değişikliklerin olduğunu dile getirmiştir. Öte yandan Eda karakterinin zayıflık hakkındaki düşüncelerinin günümüzde de aynı olduğunu dile getirerek hak vermiştir.

“Bir feminist olarak kadın bedeninin çok ön planda olduğunu düşünüyorum. Evet artık değişmeye başladı ama çok ufak değişiklikler bir yazı okumuştum bir oyuncu söylüyordu. Kilolu zamanlarımda iş alamadım diye. Bakın dizilere hepsi incecik bakın magazin programlarına kadınların selülitleri konuşuluyor iğrenç bir durum. Aşk 101 de Eda çok güzelliğine düşkün kısa giyinen bir karakter olarak yaratılmış. Kendisi kadınları bile şişko kadınları ciddiye almadığını söylüyor ki maalesef doğru. Işık Burcu ise mutasıp giyinen karakterler. Işık mesela güzellikten bahsettiğini duymadım dengeyi iyi ayarlamışlar.” (k13)

Kadın bedeninin bir pazarlama unsuru olduğunu dile getiren kadın katılımcılardan biri estetik algısını medyanın yarattığını dile getirmiştir. Öte yandan Işık karakteriyle Eda karakterini karşılaştıran katılımcı Eda ne kadar bedeniyle ön plandaysa Işık Karakterinin o kadar zekasıyla var olduğunu Işık’ın zayıflık algısından uzak bir karakter olduğunu şöyle ifade etmektedir.

“Medya için kadın bedeni benim gördüğüm üzere iki şeye hizmet ediyor. İlki kesinlikle ortadaki seksepalite kadın bedenini kullanarak cinsel çekicilik artırılıp verilmesi istenen ürün ya da hizmet bu şekilde pazarlanıyor. Hatta kadına kendi isimlerini pazarlamak ünlenmek için kendi seksepalite medyanın kullanmasını izin veriyorlar. Bu durumda medyanın her anlamda suçlamasını da anlamsız bulmuyor değilim. İkincisi ise kesinlikle estetik medya hizmet edilmesi istenen kadın bedenini insanların genel estetik algısına uyması. Yani aslında genel estetik bakışa hizmet etmesi bekleniyor. Bu açıdan aslında bu estetik algısına uyan kadınların seçildiğini değil seçilmek zorunda kaldıklarını da düşünebiliriz. Aşk 101 de bu iki duruma da örnek olan fakat biraz da olsa örneklerin dışına çıkan karakterler var. Örneğin Eda karakteri seksapalitesini kullanarak erkekleri elde edebileceği bilincinde seksapalitesini kullanmaktan çekinmeyen Fakat aslında kendi içinde erkeklerin sadece seksapalitesine kapıldığını kişiliğinin çok da önemsenmediğini düşünen bir karakter. Öte yandan Işık karakteri ise tam anlamı ile seksapalitesi ile değil de zekası ve tatlılığı ile ön plana çıkarılmaya çalışıyormuş. Aynı zamanda Türk dizilerinde gördüğümüz üzere başrol oyuncularını hep çok zayıf dururlar. Bu karakterlerin öyle olmaması da

aynı zamanda kuralların dışına çıktığını estetik açıdan balık etli bir kızın da çok güzel görülebileceğini ve başrolü oynayabileceğini gösteriyor.”(k14)

5.5 Cinsellik ve Aşk 101 Hakkındaki Bulgular

Katılımcılara Aşk 101 karakterlerinin cinsellik hakkında konuşması üzerine fikirleri sorulmuştur.14 katılımcı Aşk 101'in cinsellik için özgür bir alan sağladığını televizyonlarla karşılaştırıldığında kadınların cinsellik hakkında konuşmadığını ifade etmektedir. Işık ve Burcu karakterlerinin cinsellik hakkında konuşmaya utansalar bile değişimlerinin ya da cinsel hazlarının yansıtılmasının güzel ve farklı bir durum olduğunu ifade etmektedirler. Eda karakterinin bu durumu özgürce konuşmasının normal bir durum olduğunu televizyonlarda bunların karikatürize edildiği konusundaki sıkıntılarını dile getirmişlerdir.

“Aşk 101 de Türkiye’de yapılmış projeler de çok pardon yapılmış projeler de çok rastlayamadım. Rastladığımız bizim için normal olan özgür tabuların olmadığı bir akış var bu yüzden olsa gerek karşıt görüşlerin hedefi haline geldi cinsellik bir tabu olarak görülüyor çoğunlukla. O yüzden bize farklı gelebilir. Ama beni rahatsız etmedi yani sonuçta yıl olmuş 2020 bu tür tabuların bir yerde yıkılması gerekiyor artık.”(k1)

“Şöyle ben sağladığını düşünüyorum. Çünkü Eda daha gerçekten bağımsız bir kadın yani bağımsızlığını okulda da söyleyebilen istediği her şeyi istediği yerlerde yapabileceğini savunabilen bir kadın. Özgürlük sağladığını düşünüyorum. Yine söylüyorum kurallar çerçevesinde ortam okul dışından bahsediyorum. İsteddiği yerde öpüşebilir istediği yerde istediği her şeyi yapabilir ve buna kimse de müdahale edemez. Böyle bir hakka da sahip değil toplumsal değerler içinde değerlerden kastım da bu yapılanmış değerler değil.”(k2)

“Diğer Türk dizilerine oranla Aşk 101, ifade ve özgürlük açısından daha rahat bir ortam sağlıyor ve böylelikle cinsellik konusu da daha rahat işlenmiş. Arkadaşlar arasında aşk ve cinsellik üzerine geçen konuşmalar daha rahat ve açıklayıcı olduğundan evet daha rahat ifade edilebildiğini düşünüyorum.”(k3)

“Yani tam olarak buna alan bırakılmış diyemem ama kız karakterlerin kendi düşünceleri doğrultusunda hareket ettiği sahneler vardı. Eda'nın Kerem ile olduğu sahnede Eda erkekler için seksin skor olduğundan ama aslında kadınlar için çıplak şekilde ruha dokunulduğundan bahsediyordu. Kadınlar için daha duygusal olan bu eylem erkekler için çok takılıcak bi hareket olarak görülüyor.” (k4)

“Yani bence sağlıyor. Türk televizyonlarında kadının seksten konuştuğunu pek görmedim açıkçası. Her şey yasak bu yüzden ben dahil herkes Netflix gibi platforma bakıyoruz.” (k6)

“Genelde kadınların cinsel duygularının olduğunu yoksayan bir anlayış olduğunu düşünüyorum. Ama Aşk 101 bu tabuyu kırmış gibi gözüküyor. Burcunun Kemali arzulanması sahneleri gayet güzel anlatılmış bence. Cinselliğin sadece erkekler tarafından sahip olunmadığı kadınlarında cinsel arzularının ve isteklerinin olduğunu açıkça anlatılmış ve gösterilmiş.” (k8)

“Aslında bu benim görmek istediğim bir durum. Televizyonlarda yapılan imalar komik. Mercimeği fırına vermek bilmem ne. İnsanlar kendi hayatlarında konuşabiliyorlarsa bu konuyu her yerde konuşabilirler. Fi dizisinde de bunu görüp sevmiştim. Aşk 101’de de bu durumu görüp sevdim. Çünkü doğal bir durum bunu konuşmak bence. Yani dediğim gibi bu gibi platformlar üzerinden cinselliğin konuşulması tabi televizyonlara oranla özgürlük sağlıyor.”(k9)

“Ben çok fazla televizyon izleyen biriyim benim ailemde öyle ama ben televizyonda bir kadının cinsellik hakkında konuştuğunu hiç duymadım. O yüzden bu yönden bakarsam olaya bence sağlıyor. Konuşulsa da böyle komik bir olaymış gibi yansıtıyorlar ceza almamak için.”(k11)

“Bence sağlıyor. Mesela Işık Burcu utansa bile onların sevdikleri kişiler hakkındaki fantezilerini görebiliyoruz. Eda zaten çok rahat kendini ifade ediyor cinsellik konusunda. Bu konuda yeni bir bakış açısı getirdiğini düşünüyorum Türk dizileri arasında tabi hala yabancı dizilerden gerideyiz. Onlarda bu söylemler haberlerde yer bulmazken bizde ateşli sahneler o ne dedi bazı gazetelerde terbiyesizliği diye konuşuluyor garip yani. Hepimiz konuşuyoruz hepimizin arzuları var biz robot değiliz.”(k13)

“Bence Aşk 101 bir kadına bu düşüncelere getirebilmesi için yeterli alanı sağlıyor. Bir karakter cinselliğini bastırıp dile getiremezken Işık .Diğer karakter cinselliği ile öne çıktığını düşünüp bundan yakınabiliyor Eda. Aslında bu bana gerçekten Lisede de bu karakterlerin olduğunu hatırlattı her şey birebir aynı olmasa dahi Ben de Yaşadıklarımından bir kaç kesit görmedim değil lisede cinselliğini kabullenmek ergen olduğun için ne çocuksun ne yetişkin Her şeyden biraz biraz bana göre çok zordur kabullenmem gerekir. Çünkü erkekler için işler değişmiştir seninle

sadece arkadaş olmak istemezler ki bu yaşımızın gereği çok normaldir. Fakat eğer gerçekten çekici ve güzelsen erkeklerin bu açıdan ilgisini daha çok çekebilirsin ve tam da Eda karakterini yaptığı gibi her şeyin farkındaysan Aşık durmak için yetersiz olduğunu düşünüp karşı cinse kin ve nefret besleyebilirsin. Bu konudaki Düşüncelerini de dizide Kerem'e tam anlamı ile belli etti. Farklı bir açıdan bakarsak Burcu karakterden bir kadının karakter olarak dizilerde dışa gelmiş bir durum algısını Kemal karakterini cinsel anlamda isteyebileceğini gösterdi bu konudaki düşüncelerini dizide çok rahat bir şekilde görebildik.”(k14)

“Diğer dizilere bakarsam evet. Burcu en azından arzusunu görüyoruz. Eda'nın Işık'ın arzuları olduğunu gösteriyorlar ve bunu herkesin olduğu gerçeğiyle gösteriyorlar bence. Çünkü herkesin kendine ait fantezileri arzuları var. Romantik aşkı gıy gıy iki kitap okuyup el ele dolaşmak değil. Saf sevginin de böyle olduğunu düşünmüyorum. Dizilerde gerdek geceleri bile çok komik adamı beklemesi kadının beklerken kapıda birilerinin beklemesi töre dizilerinde komik yani. Bir kadının cinsellik hakkında konuşmasını doğru buluyorum. Eda mesel yanlış hatırlamıyorum eat talk sex diyordu. Bunu televizyonlarda muhtemelen bir erkek söyler. Toplumda kadının bunu söylemesi ayıp çünkü. Bencede ortalık yerde kimse konuşmasın ama konuşulsun aralarında sanki hiç olmamış gibi davranılıyor. Ben böyle düşünüyorum.” (k15)

“Evet.Ben buna çok şaşırdım.Çünkü toplumumuzda bu kadar bariz dile getirilemiyor. Eda karakterinin cesur hali beni aşırı etkiledi. Ben Işık karakteri gibi çok utanıyordum konuşmalardan ama arkadaşlarıma imreniyordum konuştukları zaman çünkü konuşmaları gerekiyor. Aşk 101 buna alan sağlamış televizyonlarda bu hiç gösterilmiyor. Varsa yoksa erkeğin libidosu” (k16)

“Ben televizyonlarda duymadım açıkçası. Belki paralı kanallarda rahatça bahsedebiliyorlardır. Ancak RtüK gibi faktör var sanmıyorum. Yabancı dizilerden zaten bir mesajı vermek konusunda ne kadar geç kaldığımız ortada. Netflix'in özgür bir alan sağladığını düşünüyorum. Bu yüzden evet bence sağlamış. Yani biz kadınlar cinsellik hakkında normalde konuşuyoruz. Ben Eda karakterini bu yüzden sevdim. Aşk kavramını cinsellikle çok güzel meç etmiş yanlış hatırlamıyorsam eat talk seks diyordu. Bence güzel açıklama olmuş.”(k18)

“Yine aynı hesap televizyonda güzel kadın masum kadındır. Cinsellikten utanır çoğu konuşamaz yani. Eğer konuşan varsa da fettan gösteriyorlar. Aşk 101 de Edanın bu konu hakkında konuşması güzel bence sağlıyor. Hele burcunun Kemal hocayı gördüğü rüyalar Işık’ın utanırken bunları sonradan dinlemekten çekinmemesi. Bence sağlıyor.”(k20)

Katılımcılardan biri cinselliğin konuşulmasının özgürlük yaratabileceği ortamın aslında yetiştirilme tarzı olduğunu şöyle ifade etmektedir.

“Açıkça söylemem gerekirse bir kadının cinsellik hakkındaki düşüncelerini dile getirmesi bir dizi veya filme bağlı değil. Bu tamamen yetiştirilme ve kendini yetiştirmekle alakalı. Muhafazakar kültürle büyümüş kızın regl olmasını bile utanarak söylediği bir Türkiye’de bence iş dizilerden çok daha ciddi. O yüzden özgür alan o kadının hayatındaki insanların ona bu alanı tanımasıyla oluşur. Günümüzde maalesef durum böyle.” (k5)

Erkek katılımcılardan biri cinselliğin konuşulmasının yanlış olduğunu buna özgürlük denmesinin yanlış olduğunu şöyle ifade etmektedir.

“Neden sağlasın ki? Öyle bir alan sağlaması çok saçma. Kadınlar zaten konuşmamalı böyle ayıp şeyler bunlar. Buna özgürlük diyorlar. Niye cinsellikten bahsedince özgür oluyor ama bahsetmeyince kısıtlanmış oluyor. Demek istediğim bahsetmesinler bence. Aşk 101 de Eda sürekli bahsediyor mesela ben rahatsız oldum.”(k7)

Kadın katılımcılardan biri özgür bir alan sağladığını Eda’nın beden algısının tamamen eril bir dil üzerinden açıkladığını şöyle ifade etmektedir. Diğer kadın katılımcılardan biri bütün dijital platformların sağladığını cinselliğin sadece erkekler için var olmadığını her iki cinsiyet içinde bu durumun geçerli olduğunu belirtmektedir.

“Hayır, kadınların genel olarak bir dizide veya herhangi bir platformda yaşadığımız toplumda cinsellik hakkında düşündüklerini istediklerini açık açık belli edebildiklerine pek rastlamadım. Dizide Eda karakteri erkeklerin beğendiği bir vücuda sahip olmak için yemek yemeyi red ediyor, burada bile kadın değil erkek algısı ilk sırada yer alıyor.” (k12)

“Bence dijital platformdaki birçok dizi bize televizyonda asla konuşulmayan konuların konuşabildiğini gösteriyor. Seksin var olduğunu ve çok doğal bir şey olduğunu gösteriyor. Bu konuların yansıtılması ve konuşulması açısından bence özgür

bir alan sağlıyor. Cinselliğin sadece erkekler için var olmadığını, kadınların da bir şeyler hissedip yaşayabileceğini gösteriyor.” (k17)

Kadın katılımcılardan biri cinsellik hakkında konuşmanın özgürlük değil ahlaksızlık olduğunu şöyle ifade etmektedir.

“Bir bayanı cinsellik hakkında düşüncelerini belirtmesi ne demek ya. Biz bu kadar gevşek bir ülke mi olduk. Malesef bu dizideki karakterler cinsellik hakkındaki düşüncelerinden açık açık hiç utanmadan bahsediyor bunun özgürlük değil ahlaksızlık olduğunun farkına varmalıyız bence.(k19)”

5.6 Karakterlerle Bağlılık Hakkındaki Bulgular

20 katılımcıya Aşk 101 dizisinde size ters gelen ya da yakın hissettiğiniz karakterler var mı? sorusu yöneltilmiştir. Katılımcıların çoğu ters gelen karaktere müdür ve Tuncay karakterlerinin olduğunu ifade ederken, erkek katılımcılar daha çok Kerem’i kendine yakın hissetmektedir.

Kadın katılımcılardan biri olmadığını ana karakterlerin belli özellikleri yüzünden yakın hissettiğini şöyle ifade etmektedir.

“Hayır olmadı. Tam tersi tüm karakterler de yani kendimden bir şeyler buldum. Öyle bahsedecek olursam mesela ışıktaki açıkta olan duygusallık bende de var aynı şekilde yani kendi hayatımda duygusalım. ve Eda’da kendimde gördüğüm enerji var heyecanlıyım. İşte aslında Eda zaten içlerinde bana yakın karakter diyebilirim. Kerem de Kerem karakterinde de ben de böyle sinirliyimdir fevriyimdir öyle yönlerim var. Sinan’da da bir işte umursamazlık var boşvermişlik var artık dağılmış fakat işte hala bir şeyleri olan bağlılığı var. Osman da böyle durumlarda bazı durumlarda fırsata çevirmeyi seviyor öyle bir karakter. Ben de zaman zaman bunu yapıyorum Burcu hocanın da bir inatçılığı var bir şey kafa kafaya takıyoruz onu yapmaya çalışıyor ben böyle özelliklerim var.”(k1)

Erkek katılımcılardan ikisi ters gelen bir karakterin olmadığını ayriyeten kendilerine yakın hissettikleri karakterin Kerem olduğunu ifade etmektedir.

“Olmadı. Hepsi bizden zaten dizi bizi anlatmış. Kerem bende basket takımındaydım. Bende babam tarafından yetersiz görülüyordum. Bunları çok önceleri kavgayla belirtiyordum ben. Babamın beni yok sayması beni dışarda bırakması sinirlendiriyordu beni.” (k20)

“Olmadı neden olsun. Açıkçası Kerem’i yakın hissettim ailesi kafa tutuşu bana benziyor. Her ne kadar kadınlar kabul etmese de bizde zorluk yaşıyoruz ama belli etmiyoruz edemiyoruz. Size bu çok garip gelirken bu bizim yaşam standardımız oluyor.” (k6)

Kadın katılımcılardan biri Eda karakterini yakın hissetmiş giydiği kıyafetleri, karakteriyle benzer özellikler taşıdığını ifade etmektedir. Öte yandan okulda öğretmeniyle yaşadıklarını doğru bulmadığını şöyle ifade etmektedir.

“Evet aslında Eda’yı kendime yakın görüyorum şöyle yakın gördüğüm alan aslında cinsellikten ziyade hadi Eda’nın dışarıdan sert duruşu hayatında yaşadığı zorluklar. Yani bir takım zor şartlarda lise zamanına gelmezsen hayatında ailesi yani bir takım zor şartlarda lise zamanına gelmesine hayatında ailesiyle yaşadığı problemler ve buna rağmen o kadar çok güçlü ayakta dimdik duran bir kadın ki Eda’yı ben gerçekten bu konuda takdir eden bir kadını bir kadın olarak ona takdir ediyorum. Kendime bu konuda çok yakın görüyorum hırslı azimli ve ne olursa olsun kimseye boyun eğmeyen Okulda da müdürüne boyun eğmeyip okuldan atılmasına rağmen çok iyi yerlere geldi. Ben herkesin tabii ki eğitim çok önemli ama kesinlikle eğitim olmadığında da hiçbir şey yaramadı zihniyetini doğru bulmuyorum.(k2)

İki katılımcı Sinan’ın babasının yargılarına ters düştüğünü şöyle ifade etmektedir. Kendine en yakın hissettiği karakterleri sorusuna ise Burcu öğretmen olduğunu şöyle ifade etmektedirler.

“Açıkçası yargılarıma ters düşen bir ana karakter olmadı ama izlerken Sinan’ın babasının tutumlarının bana çok ters olduğunu düşünmüştüm. Kendime en yakın hissettiğim karakter Burcu öğretmen oldu. Kendini ifade edebilmesi, nazik ve anlayışlı tutumları gerçekten hoşuma gitti. Her yönden kendimi yakın hissettim ama örnek verecek olursam nişanlısının kendisinden izinsiz yaptığı işlerden ve kendisine ait kimliğini bulmasından çok çok etkilendim. Kendime en yakın gördüğüm kısım bu oldu diyebilirim.” (k3)

“Sinan karakterinin babası benim vicdani bakışıma ve yargılarıma ters düşüyor. Sevgiye ve ilgiye muhtaç genç yaşta bi çocuk yapayalnız bırakılmamalı. Bir suçu yok iken canından parça olan evladını hiçe saymamalısın. Yeni bir hayat, yeni bir yuva kurmuş olabilirsin. Ama bu demek değildir ki diğer evlatlarından onu ayrı tutasın. Bence benim gibi düşünen, Sinan’a üzülüp empati kuran çok kişi vardır. Bu ve bunun

gibi durumlardan geçen insanlar psikolojik sorunlarından kaynaklı sosyal yaşantılarında problemler yaşarlar. Bana en yakın karakter kesinlikle Burcu. Öncelikle yanlış sevgili seçme konusundan başlamak istiyorum. Burcu, birisini sevmiş ama maalesef tanıyamamış. Sonunda farklı dünyaların insanları olduklarını anlıyo. Geç olsun güç olmasın diyelim. Tabi bu aydınlanmanın büyük bir etkisi var. Daha yakışıklı, daha anlayışlı, daha başarılı, daha yetenekli, her açıdan daha iyi olan Kemal çıktı karşısına. Burcu da sonunda doğru kararı verdi. Diğer ortak özelliğimiz de insanlara güveni ve empati duygusu.” (k12)

Bir katılımcı kendine ters gelen bir karakter olmadığını, Burcu karakterini ise kendine yakın hissettiğini şöyle ifade etmektedir.

“Benim yargılarıma ters gelen bir karakter olmadı çünkü her karakterin yaşanmışlıkları vardı ve bu karakterler de o yaşanmışlıklardan yola çıkarak bi yol çizmişlerdi. Sürekli dayak yiyen biri tabi ki de güven ve sevgi konusunda eksik olucaktı. Sevgisiz büyüyen karakterin de aynı şekilde kendini bağımlı bulması normaldi. Nasıl büyüdülse ona göre şekil aldılar ve düşünceleri de o yönde ilerledi. Çünkü hayat şartları onları bu yola itmişti. Kendime yakın hissettiğim bir karakter olmadı çünkü dizideki karakterler net bi yapıya sahiplerdi. Asi, prenses, bağımlı vs. Benim karakterim o kadar net bi karakter değil. Ama Burcu’ya biraz yakın hissetmiş olabilirim. Son sahnelere yakın kendi fikirlerini dile getiriyordu artık. Düşündüğü şeyleri çekinmeden söyleyebiliyordu. Bu benim hayatımda uygulamaya çalıştığım şeylerden biri.” (k4)

Burcunun nişanlısının ters geldiğini düşünen katılımcılar nedenlerini şöyle ifade etmektedir.

“Burcu’nun nişanlısı bana ters geldi. Sanırım o an Burcu’nun çaresizliğinden dolayı gelen bir duygu bu. Burcu. Güçlü bir kadın bir kere. Ona dayatılan şeylerin üstesinden gelmeye çalışıyor. Kendi ayaklarının üstünde durarak kimseye muhtaç değil.” (k5)

“Tuncay karakteri benim yargılarıma tamamen ters bir karakter. Kadını aşağılama, toplumumuzda kadını küçük görme gibi olayları özetliyor aslında. Herkes kadınları sanki evine gidip kocasına yemek hazırlaması gereken , istediği zaman bir eşya gibi onunla gezmesi veya onun istediği herhangi bir şeyi yapmak zorundaymış gibi görüyor. Tuncay da yaptığı hareketlerden toplumdaki izlenimimizi özetliyor

aslında. Burcu öğretmeni kendime yakın hissettim. Önce ailesinin uygun gördüğü biriyle evlenmek zorunda kalması hoş değildi fakat zamanla Tuncay'ın kendisine uygun biri olamayacağını, hayatını onunla geçirmenin ne kadar kötü bir fikir olduğunu anlayınca herkesi karşısına aldı ve kendini bu kötü konumdan uzaklaştırdı. Bağımsız bir kadın olduğunu anladı. Tuncay'ın ona değer vermediğini sadece alışlagelmiş eş figürünü oynayacağını anladı. Sonra ise gerçek aşkı seçerek kendini değersiz hissettiren bu insandan uzaklaştı.” (k10)

“Benim yargularıma ters gelen birçok karakter var aslında. Herkesin ilk dikkatini çeken türk toplumunda fazlasıyla görülen bir tip olan Tuncay. Bizim toplumumuzda özellikle eskilerde kadınların tek görevinin eşine hizmet etmek olduğunu düşünen bir algı var. Tuncay tam da bu algıyı yansıtıyor. Daha sonra kerem tam erkek dediğin agresif olur algısının işlendiği bir karakter. Sürekli kavga çıkarması, sevgilisini aşırı derece de kıskanması yanlış bence. Edanın da yanlış gelen tarafları var mesela o da sadece vücuduyla bir yerlere gelmeye çalışıyor. Bunu kullanarak başarılı olabileceğini düşünüyor . Işık karakterinin annesi de kızını kapalı bir kutuda yetiştirmeye çalışıyor. Kızını hala küçük bir çocuk olarak görüyor ve hiçbir şey yapmasına izin vermiyor. Bu karakterde çocuk yetiştirmenin yanlış olduğunu düşünüyorum ben . Bir insanı ne kadar çok sıkarsanız o kadar çok yalana itersiniz nitekim ki ışık da annesine yalan söylemeye başlıyor. Ben Türkiye’de yaşayan bir kadın olarak kendimi en çok Burcuya ve Işık’a yakın gördüm. Bizim ülkemizde belirlenen toplumsal kalıpları fazlasıyla yaşadılar. Örneğin burcu nişanlısı Tuncay’ın onu sadece bir hizmetçi olarak gördüğünün farkına varıp ayrıldığında bütün akrabalarından hatta annesinden bile tepki gördü. Çünkü bu anlayış onlar için çok doğaldı ne vardı sanki eşinin her isteğini yapmasında o bunun en büyük görevi. Malesef bu anlayış günümüzde hala devam ediyor. Kadınlar eşini geç bir birey olarak babasının bile her istediğini yapmak ve ona hizmet etmek zorunda gibi görülüyor. Herkesin kendi işini kendisinin yapabileceğini ne yazık ki kabul etmiyor toplumumuz. Işık ise bizim ülkemizin ailesi tarafından baskılanan birçok kadını yansıtmakta bence. Ben arkadaşlarım akrabalarım birçoğumuz ailemiz tarafından sırf cinsiyetimiz yüzünden bazı şeylere izin verilmediğine şahit olduk. Onlardan erkek yapar ama sen kızsın yapamazsın laflarını duyduk. Işık da ailesi tarafından korunmak istiyο gibi görölse de aslında toplumun onlara dayattığı baskılara uymak zorunda hissetmelerinden kaynaklanıyor bu davranışlar.” (k17)

Kadın katılımcılardan biri Edanın Türk örf adetlerini yansıtmadığını ve bu yüzden ahlak yargılarına ters geldiğini açıklamıştır.

“Eda bana çok ters geldi. Kendisi gidip afedersiniz ama öpüşüyor hocasıyla sonra okuldan atılmamak için uğraşiyor. Türk örf adetlerine ters bunlar. Işık mesela iyiydi başta sonradan o da Sinan’la öpüşüyor ailesini takmıyor. Benim de kızım var böyle şeyleri görmek istemem. Bu bana ters geldi açıkçası. Kerem mert çocuk. Bana yakın geldi. Bende gençliğimde öyleydim kavgacıydım. Aile şartlarımız aynı olmasa da o babadan zengin ama tavırlarımız aynı. Biz sevdiğimiz için anca bu kavgacı hallerden vazgeçeriz.” (k7)

Katılımcılardan biri Sinan’a karakterini kendine yakın hissetmediğini Sinan karakterinin iyi olayları göz ardı ettiğini belirtmekte ve eleştirmektedir. Öte yandan katılımcı Osman karakterini zekası yüzünden ve Burcu karakterini güçlü duruşu yüzünden kendine yakın hissettiğini belirtmektedir.

“Sinan karakteri bana çok ters olan bir karakter. Benim her zaman savunduğum bir şey vardır ki o da senden ne kadar iyi hayatlar varsa bir o kadarda kötü hayatlar var olduğunu bilmem gerektiğidir. Bu beni üzülmeden alıkoyar ve ilerlememi sağlar. Sinan ne kadar kötü durumda olursa olsun sahip olduğu bir çok güzel şeyin farkında olmaması ve kendini bir kötü durumda gittikçe dibe çekmesi, bile bile hayatını bitirmesi bana çok ters geldi ve o sahneleri izlerken dayanamadım. Aile çok önemli bir kavram evet. Fakat Sinan çok zeki bir insan, güzel arkadaşlara, bir okula, başını sokabileceği bir eve ve bunun gibi bir çok şeye sahip. Herkesin kendice büyük dertleri oluyor. Bir insanın iyi bir aileye sahip olması ona mükemmel bir hayat sunmuyor. Önemli olan elindeki diğer sahip olduğun şeyleri güzel değerlendirebilmek. Kim bilir belki ilerde Sinan kendine çok güzel bir aile kurabilir fakat o depresiflikle hayatını daha dibe çekiyor. Bu bencillik bana ters geliyor çünkü bir aileye sahip fakat okutmadıkları için dışarda dilenen çocukların sadece aileye sahip oldukları için çok şanslı hissetmediklerini Sinan biliyor olsa bu halde olmayacağını düşünüyorum. Ben açıkcası diziyi çok çerezlik buldum bu yüzden de karakterlerle çok bağ kuramadım. Fakat Burcu karakterini anlatmak istedikleri ve güçlü duruşu beni etkilemişti. Osman karakterinin zekası ve uyanıklığı, Sinanın kritik noktadaki felsefi yorumları gibi. Bu karakterlerin diziyi farklı bir yere taşıdığını düşünüyorum.” (k8)

Katılımcıların ikisi ters gelen karakterin müdür olduğunu şöyle ifade etmektedir. Öte yandan bir katılımcı Eda ve Burcu'yu kendine yakın bulurken, diğer katılımcı Işık ve Burcu karakterlerini yakın bulmaktadır.

“Evet oldu. Müdür insan bu kadar nefret dolu olamaz senin yarı yaşındaki çocuklara. Burcu ve Eda. Aslında iki karakter birbirine çok zıt ama ikisinde de kendimden parça buldum. Zamanında bende nişan attım ve aile baskısı nedir iyi bilirim. İnsanlar varsa yoksa başkasını düşünüyorlar ben öyle büyüdüm yani beni de herkes aramıştı kendimi kötü hissetmişim işte toplumsal yargı diyoruz ya bu işte.”
(k9)

“Müdür diyebilirim. Nedeni ise salsın çocukları. Bizim de böyle müdürümüz vardı ama biz yine sigaramızı içiyorduk okulda yani. Hatta o söylediği için daha da zevkli oluyordu ondan kaçıp sigara falan içmek. Sinan. Benim de ailem boşandı ve babamla pek görüşmüyoruz. Sinan'ın içtiği alkole herkes çok fazla takılmış. Benim annemde takılmıştı ama o zaman sevgi göstericekleri. Bize saygılı olun diyorlar ama büyükler kimseye değiller. Ben aktif twitter kullanıyorum. Orda kadın cinayetleri için çok fazla çalışıyorlar hep tt oluyor. Hatta bazen onlar sayesinde insanların sesleri duyuluyor. Bence hepsi aykırı karakterler burcu hocayla ışık hariç. İkisi de kırmayı başardı. Burcu nişanı attı ki nişan atmak bir kadın için çok zor sırf bu yüzden öldürülüyorlar. Işıktaki çok naifti vur ensesine al lokmasını öyle bir karakterdi. O da kendi sözlerini söylemeye başladı.”(k11)

Kadın katılımcılardan biri ters gelen karaktere müdür karakterini söylerken, Işık karakterini annesinden dolayı kendine yakın hissettiğini ifade etmektedir.

“Müdür oldu. Gerçekten karakterlere tiksiniymiş gibi bakıyor aslında büyük başarı. Bir de aklıma geldi Tuncay. Resmen kadınları aşağılar nitelikte konuşuyor. Seni neden aldım bana hizmet temek için. Hayatımız bundan sonra çok güzel geçecek diyor bir de hizmetçi buldu ya kendine. Ben Işık'ı buldum. Benim annem aynı Işık'ın annesi gibi bir anne. Aman kızım babana sor öyle. Babanda bilsin nerde olduğunu. Konserlerde söyleymiş. Erkek arkadaşınla gitme sinemaya. Bende o zamana anlamazdım feminizm ne toplumsal cinsiyet ne. O ne derse doğru gelirdi bana.”(k18)

Katılımcılardan biri Tuncay, Necdet ve Kerem karakterini ters gelen karakter olarak dile getirirken, Eda, Işık, Burcu karakterlerini kendine yakın hissettiğini şöyle ifade etmektedir.

“Tuncay, Necdet, Kerem. Bir defa iğrenç konuşuyorlar. İğrençten kastım kötü laflar atıyorlar diye kadınları yargılıyor Kerem mesela. Osman da öyle. Tuncay desen kadınları yarım akıllı görüyor tek bildiği şey onun erkekliği. Kadın ona hizmet etmeli. Necdet ise bütün aykırı karakterler onun için ters. Bütün kadın karakterlerde kendimi buldum. Bunu söylemem gerek aynı coğrafyada yaşıyoruz ve dertlerimiz ortak. Güzellik algımız etiket yapıştırmaları yok sayılmamız. Eda, Işık, Burcu hepsinde kendimi buldum.”(k13)

Erkek katılımcılardan biri ters gelen karakter olarak müdür karakterini söylerken, Tuncay karakterinin davranışlarında haklı olduğunu şöyle ifade etmektedir.

“Müdür harici hiçbir karakter ters gelmedi. Eğer toplumsal cinsiyetten konuşuyorsak Tuncay da kendine göre haklı. Bize öyle öğretildi ki biz böyle davranıyoruz. Annelerimiz evde oturup gezmek istiyorlar. Sonra biz kadınları gezdirmeyince olay çıktığını düşünüyoruz. Kimse böyle yapmaz demesin bana. Bütün erkek karakterleri kendime yakın hissettim. Hepsinin yaşadığı hayat şartları bizden bizde lisede bu sorunlardan geçtik. Özellikle bir insanın ailesi tarafından ötekileştirilmesi yok sayılması erkeklik gururu için çok zor. Bizde bir şey diyince birileri kavga ediyorduk çünkü erkeksin sana senin erkekliğine laf söyleyemeyen kimse. Bunun nedeni de Osman evine bakmak için kafayı çalıştırma zorunda, Sinan daha fazla üzülmemek için kimseye bağlanmamak zorunda, Kerem ise babası sürekli başkasının yanında rezil ediyor. Bu bir erkek için ne kadar zor biliyor musunuz? Tuncay ise nişanlısı nişanı atmış. Belki günümüz olarak düşünüyorum. Karına mı yetemedin erkeliği sorgulancak yani.”(k15)

Kadın katılımcılardan biri bütün karakterlerin yargılarına ters olduğunu ancak Eda karakterinin yaşadığı olayları ve kendini görüş şeklinin aynısını kendi hayatında yaşadığını dile getirmiştir.

“Aşk 101 dizisindeki çoğu karakter yargılarıma tersti. Nedeni zaten 4 tane ergen öğrencinin etrafında dönmesi onların yaptıkları hatalar ve söyledikleri. Bana yapılan ve yaptığım hataları tekrar yüzüme vurdu. Değişerek ve etrafımdaki insanları değiştirerek doğru bir karar verdiğimi gördüm. Necdet karakteri ise tipik bir lise müdürü. Öğrenci hiçe sayan biri ve akademik gücünü kullanarak öğrenciye köleleştiren sorumlulukların üstüne gidip çözmek yerine tamamen ortadan kaldırmayı kolay yoldan işi çözenin taraftarı olan bir baş karakter. Kesinlikle benim yargılarımı

olumlu anlamda asla karşılayamayacak bir karakterdi. Aşk 101 dizisinde Eda karakterini kendime yakın hissetmişim. Çünkü onun hayatı ve erkeklere karşı sınırlı duruşu tamamen benim lisedeki ilk 2 senemi hatırlattı. Liseye isyanım da kimseyi tanımayacağımı ve daha çok yeni arkadaşlar edileceği mi düşündüm. Sadece kendi dönemimde 250 kişi olmasına rağmen küçük bir semtte yaşamının oluşturduğu dezavantajlarından dolayı çoğunu tanıyordum. Aslında gerçekten üst dönemlerden çok güzel kızları görüp kendime yetersiz yerlerimi düşündüm. Dolayısıyla üst dönem erkeklerin çok ilgisini çekmişim. Fakat bu ilgi aynı Eda gibi bana sadece bu anlamda mı bir erkeğin ilgisini çekebilecek potansiyelim var. Ben aşık olamaz ya da olunamaz bir kız mıyım diye düşünürdüm. O yüzden erkeklere bakışım çok değişti ve ciddi anlamda onların nefretle bakmaya başlamışım. Ona rağmen benden çekinmeyip beni tanımak isteyen erkek de hem potansiyel görüyor hem de kendim potansiyelim olabileceğini gösteriyordum. Aynı Eda karakterini başlarda kendine takındığı sınırlı tavrın sonraları Kerem'in onu gerçekten güzel olduğu için değil de Eda olduğu için tanıyıp sevmeye çalıştığını gördüm de potansiyelin tamamlandığını hissedip ilgi iyi yönde değişmesi ve onun da Kerem'e sevdiğini göstermesi gibi.” (k14)

Katılımcılardan biri ahlaki olarak ana karakterlerin hepsinin kendilerine ters geldiğini, Tuncay'ı kendisine yakın hissettiğini ve onun için üzüldüğünü şöyle ifade etmektedir.

“Hemen hemen bütün karakterlerin yansıtılışında bir sıkıntı vardı bence.Hepsinin bizim ülkemize uymayan ahlak anlayışları vardı. Kızların böyle hareketler sergilemesi sürekli alkol almaları erkeklerle fazlasıyla yakın olmaları hep ters. Hocalarıyla bile alkol içirttiler böyle saçmalık olamaz. Sinan'ın o yaşta alkolik olması cebinde alkol taşıması falan. Kimse çocuğunun böyle gezmesini istemez. Tuncay'ı yakın hissettim aslında çünkü adamın kadını sevdiğini yansıtmamaya çalışmışlar. Sürekli kötü biri gibi yansıtmaya çalışıyorlar ama adam bütün gelecek planlarını kadınla birlikte yapmış. Ona olan sevgisini görmeyen Burcu da ayrılıyor adamın yemek çay istemesi doğal yani gayet bütün gün çalışıyor sonuçta yorgun geliyor burcu sadece bir öğretmen çok yorulmuyordur bi yemek olsun yapabilir.Ben o karaktere gerçekten çok üzüldüm bütün akrabalarına rezil oldu yazık gerçekten.” (k19)

Kadın katılımcılardan biri Burcu karakterini hem yakın hissettiğini ancak dizi içerisinde en çok sinirlendiği karakter olduğunu, Eda karakterini ise toplumsal yargıya rağmen kendi istediğini yaptığı için yakın bulduğunu ifade etmiştir.

“Evet Burcu karakteri. Aslında hem çok sevdiğim hem de çok kızdığım bir karakterdi. Çünkü önce köle gibi itaat ediyor kızım kalksana hadi diyesim geldi sonra ise ayrılınca nişanlısından oh be dedim. Kendi kararlarını kendin verebilirsin ailene bağlı kalcaksın. Burcu ve Eda karakterleri bence çok iyiydi. Burcu karakterini sevmemin sebebi kendi doğrusunu toplumsal baskıya rağmen değiştirmemesi. Eda karakteri ise anne babasının baskısına rağmen istediğini yapması.”(k16)

5.7 Katılımcıların İdeal Kadın, İdeal Erkek Tipi Hakkındaki Görüşleri

Katılımcılara “Türkiye toplumunda ideal kadın tipi ya da erkek tipi bir şey var mı? Varsa betimleyerek anlatır mısınız? Sizce Aşk 101 dizisindeki karakterlerden hangisi ideal kadın ya da erkek tipini yansıtıyor? Yoksa olmamasının iyi ya da kötü yönlerinden bahseder misiniz?” soruları yöneltmiştir.

Katılımcılardan ikisi Türk toplumunda ideal erkek ve kadın tipinin olduğunu ancak Aşk 101 dizisinde olmadığını dile getirmiştir.

“Evet var. Tabii. İdeal kadın işte güzel bakımlı olduğu kadar işte evine bağlı kocasına bağlı evde yapılacak her şeyi yapmak zorunda olan yani. Bunlara örnek verirsek de bulaşık yıkayacak yemek yapacak çamaşır yıkayacak. Kısacası eşi yani eşine hizmet edecek bir yerde. Her koşulda sanki başında birisi olması gerekiyormuş gibi düşünen kadınlar var yani. Halbuki kadınların başında birinin olmasına gerek yok kadınlar başında biri olmazsa herhangi bir kötü düşünce ya da kötü herhangi bir yere savrulmayacak kadınlarda kendi ayaklarının üzerinde durabilir ama kimse bunu kabul etmiyor. Erkeklerde de aslında bu tarz şeyler var. Erkekler de işte iş sahibi olmak zorunda kesinlikle. Eve kesinlikle o bakmak zorunda. Ne karısı onun getirdiği paraya muhtaçmış gibi ona bakmak zorunda ne olduğunu bilmedikleri namuslarına sahip çıkmak zorundalar. Çevresinin onayını alabilmek için sözünü geçirebilen bir karakter olması lazım hani böyle. Dediğim dedik hani böyle düşünceler var bu tarz düşüncelere hala kendi yaşamlarımızda da işte ailelerimizde de denk geliyoruz. Fakat bunların iyi yanlarını görmemek ile birlikte kötü yanlarından bahsederek kadın erkek fark etmeksizin işte bireylerin bir şeyler yapmaya bir şekilde davranmaya mecbur bırakıldığı ve bunların doğruluğuna inandırmaya çalışıldığını söyleyebiliriz.” (k1)

“Türkiye toplumunda istenen olması gerektiği düşünülen kadın tipi ve erkek tipini anlatmak istiyorum öncelikle. Baştan belirtmek istiyorum hiçbir maddesine katılmıyorum. 1)Kadın olmak bir kere evlenince olur öyle uluorta kadını dememelisin, eşini her konuda memnun etmelisin, yatakta iyi sevişmelisin ama hanım hanım da olmalısın, ev işleri olsun yemek olsun çocuk bakmak olsun bunların hepsi senin sorumluluğunda, yapamayacak durumdaysan kadınlığından şüphe edilir bu ülkede. 2) Erkeksen bir kere evini geçindiriceksin, güçlü olucaksın zaaf noktan olamaz, maddi sorumluluk tamamen sana ait. Bunların hiçbirine katılmıyorum. İdeal denen şey çok daha eşit olmalı. Dizide de tam anlamıyla “benim” ideal diyebileceğim bir karakter yok.” (k5)

Kadın katılımcılardan biri olmadığını dile getirirken, diğer iki katılımcı ideal kadın ve erkek tipinin yaratıldığını şöyle ifade etmektedir.

“Ben kesinlikle bir kadın tipi olduğunu kesinlikle düşünmüyorum. Bu bence o kadar çok yani geri kafalı bir terim ki kendi adıma ideal bir erkek tipi diye bir durum yok farklı şeyleri yapabilmeli farklı tarzlara sahip olabilmeli. Bence aksine farkındalık olmadı idealist en ziyade.”(k2)

“Türkiye’de ideal kadın ve erkek modelinin olduğunu düşünmüyorum. Oldurmaya çalışıldığını düşünüyorum. Ki bu da ideal değil ve olması gereken. Yani evlilikte iki cinsiyetin de ev sorumluluklarının paylaşılması, çocuğa eşit zamanlı olarak bakılması vs. Aşk 101’de ideal olarak tam yok bence. Ama Burcu’nun dizinin sonlarına doğru oluşturmaya çalıştığı aile yapısı örnek gösterilebilir.Fikirlerini son zamanlara doğru olsa bile söylemesi ideal olmaya yakın.”(k4)

“Türkiye’de insanlar birbirlerini kalıba sokmaya bayılır. Hayatlarında olucak kişinin istediklerini, beklentilerini karşılayabilecek şekilde olmasını beklerler. Erkekler için ideal kadın tipi sözden çıkmayacak, fazla bunaltmıyacak, zayıf, sarışın, mavi gözlü, kadınlar için de ideal erkek tipi sadık, romantik, ilgili, uzun boylu, kaslı, komik olucak. Dizide ki her karakter ideal tipte. Kadınlar güzel, erkekler yakışıklı.”(k12)

Katılımcılardan 9’u net bir şekilde ideal erkek ve kadın tipinin olduğunu dile getirmiştir.

“Türkiye toplumunda çoğu dizi ve filmde karşılaştığımız üzere kadınların zayıf, makyajlı, bakımına dikkat eden bireyler olması istenirken, erkeklerin de onlardan

farklı olmayarak güzel giyinimli ,yakışıklı, uzun boylu olarak fiziksel özelliklerini sıralayabiliriz. Kişisel özelliklerde ise kadınların uyumlu,başarılı,hırçın olmayan tutumları hep rövaşta. Açıkçası benim düşündüğüm bir şey olmasa da türk toplumuna göre Işık ideal bir karakter gibi.Güzel,çalışkan,uyumlu bir öğrenci olması öğretmenlerinin gözünde de örnek bir insan olarak görünmesine sebep olmuştu.”(k3)

“İdeal kadın tipi çocuğunu doğurup bütün hayatını kocası ve çocuğuna adayan bit tip olarak görülüyor. Erkek tipi ise kesinlikle çalışması gereken ve evine para götürmesi gereken eğer ki eşi çalışıyorsa kesinlikle ondan daha fazla para kazanması gereken kıskanç sözünü dinleticek bir tip olarak görülüyor. Dizide çocukların ailelerinden olabilir belki ama başrol olarak hiçbir kadın karakter bu kalıplara uymuyor. Hepsi onlara dayatılan bu düşüncelerin üstesinden gelebilmeye çalışıyor. Erkek olarak ise bir tek Tuncay karakteri bu kalıplara uymaya çalışıyor belki biraz da kerem kıskançlığı ve kavgacı kişiliğiyle buna uydurulmaya çalışılmış. Bence bu kalıpsal tip düşüncesinin dizide işlenmemesi çok daha iyi. Toplumumuzun herkesin farklı bir karaktere sahip olduğunu farklı hayatlar yaşayabileceğini bu algıya uymak zorunda olmadıklarını anlamaları gerekiyor.”(k17)

“Bence var. Sonuçta bu kalıpların olmasının sebepleri bunlar. Kadın kendine özen gösteren konuşması iyi olan erkek ise güçlü ağız iyi laf yapan erkek tipidir. Aşk 101 de ise ideal erkek tipi Kerem bence. Güçlü ve sözünü geçiriyor evet belki küfrediyor diye millet sevmeyebilir ama kim küfür etmiyor ki. İdeal kadın olarak da bence ışık betimlediğim şeylere uyuyor.”(k6)

“Tabi ki var. Bir defa kadın naif olmalı kocasının yanına yakışmalı anne olacak sonuçta. Erkek de eli ekmek tutmalı gücünü göstermeli evi çekip çevirmeli. Aşk 101’de bence ideal kadın tipi yok ama erkek tipi olarak Kerem’i söylerim. Kerem güçlü evlense evine bakabilecek karakter vurdumduymazdık hepimiz ama baba olunca o işler öyle olmuyor şekil alıyorsun istemesende ama gücünden kuvvetinden ödün vermezsen herşeyi yapabilirsin.”(k7)

“Var bence ama bunu desteklemiyorum. Mesela kadınlar 90 60 90 vücuda sahipmiş gibi gösteriliyor. Bir kıyafet seçmez 36 beden model var full yeni yeni şimdi büyük beden modeller var. Nazik olmalı kadın, kocasını pırpışlamalı kocası ne derse haklısın demeli toplum bunu istiyor maalesef. Erkek olarak da evine bakacak erkek arıyorlar kızlar. Kendileri çalışsalar hiç böyle bir şey olmicak ama tercih etmiyorlar

nedense. Onlara göre ya da topluma mı desem güçlü olmalı erkek . İdeal olan o çünkü. Aşk 101 de olduğunu düşünmüyorum. Bu durum güzel bence. Çünkü herkes ayrı bir insan.”(k9)

“Bana göre Türkiye toplumunda ideal erkek ve kadın tipi var. Kadının görevleri; annelik yapmak, çocuklarıyla ilgilenmek, namuslu olmak, erkeği tatmin etmek, evinde oturmak. Erkek tipi ise; evi geçindirmek, ağlamamak, güçlü olmak, evin reisi olmak, kendisi istediğini yaparken eşini/kız kardeşini eve kapatmak. Tuncay ideal erkeği yansıtmaya çalışıyor. Burcu yansıtmıyor. Işık'ın annesi de ideal kadın imajına sahip durumda bana göre.”(k10)

“Var. İdeal erkek tipi güçlü, her şeyi yapabilen ailesini koruyabilen tiptir. Kadın ise daha naif, çıt kırıldım oturması kalkmasını bilen tip bence. Ya da öyle gözükiyor. Bence bir tek ideal kadın tipi var o da Işık. Çıt kırıldım her şeye dikkat eden evet sonra kendi düşüncelerini söyledi ama bana o geliyor açıkçası. İdeal erkek tipide aslında Kerem'in babası olabilir. Çünkü bu saydığım ideal tiplerini kapsıyor bence.”(k11)

“Kesinlikle var. Geçmişten günümüze kırılmadığını düşünüyorum. Hala kadın zayıf, erkeklerin sözlerine önem veren hanım hanımcık kızlar ideal kadın tipi modeli var. erkek ise sağlam duran, evine ekmek getiren her koşulda kadını koruyan erkek tipi. Ben bu tipleri doğru bulmuyorum. Ama genelleme yaparsam bu böyle gözükiyor hele eskiler için böyle. Eğer bizim Türkiye toplumu için belirteceksem Eda, erkeklerden Kerem derim. Kendi bakış açımda ise böyle bir şey olmadığı için yok.”(k13)

“Kesinlikle Türkiye toplumunda ideal kadın ve ideal erkek tipi olgusu var. İdeal kadın erkeklerle cinsel anlamda bağ kurmayan, ekonomik özgürlüğünü elinde tutmasına gerek olmayan ,evlendiğinde çocuklarına ve kocasına her türlü yeme içme hijyen gibi temel ihtiyaçları sağlayabilecek yeterlilikte olması beklenendir. İdeal erkek ve karısının yanında yöresinde Kemal'in başka bir erkeği barındırmaya ideal kadının anlattığım gibi olmasını kabul gören erkek tipidir. Bence aşk 101 dizisinde burcunun eski nişanlısı bu tiplere çok uygun bir karakter. Çocuklarının anası evinin hanımı olmasını beklediğini Burcu'ya gösterdiği ilgi ve Burcu da tamda olmak istemediği bir yöne bir hayata çekildiğini fark ettiği için nişanlısından ayrıldı. Ne kadar şaşırtıcı ki başlarda akşam kocam televizyon izlerken ona meyve mi keseceğim ilişkisi derken ilişkinin sonlarında kendini bu halde buldu.”(k14)

Katılımcılardan biri Aşk 101 karakterlerinin Türk örf adet ve geleneklerine uygun olmadığını dile getirmiştir.

“Kesinlikle Işık, Osman, Kerem, Kemal ve son cesur hareketi olmasaydı Burcu karakterleri Türk toplumunda kabul görebilecek, yadırganmıyacak tipler bence. Dediğim gibi erkeklerin kara kaş, kara göz, güçlü, zeki, zengin her koşulda iyi olduğu tipler idealken. Kadınların kutu gibi fizik denilen minyon tipte, çay bardağı şeklindeki fizikte ve terbiyeli, ahlaklı, oturmasını kalkmasını bilen, hoşgörülü karaktere sahip olması ideal anlayışlarına uygun. Kadınlardan zengin, zeki veya başarılı olmaları beklenmiyor. Böyle anlatınca Işık ve Burcunun da bu tanımlamalara çok uymadığını fark ettim çünkü zeki ve başarılı iki kadın. Yine de bazı özellikleriyle uyabileceğini düşünerek söyledim.” (k8)

Katılımcılardan biri toplumda oluşan ideal kadın ve erkek tipi algısının kendisinde de mevcut olduğunu dile getirmiştir.

“Toplumda var bana göre de var. Kadın dediğin vücudu güzel olmalı, eğer erkek arkadaşı varsa ona saygılı olmalı başı önde yürümeli erkeğin yanında ideal kadın tipi bu bence. Erkek de eli ekmek tutmalı kimseye muhtaç olmamalı kimseye laf söyletmemeli bu konuda ideal erkek tipi de bu. İlk başta Burcu’ydu bence. Tuncay’a aşıkta. İşten eve geldiğinde yemek yapıp meyve soyuyordu, bakımlıydı ama sonradan tabi aşık oldu ayrıldı. Yok bence tam olarak benim betimlediğim kadın tip. Erkek tipi ise Osman bence her koşulda ailesine bakıyor zeki kimseye pabuç bırakmıyor Kerem gibi baba parası yemiyor yani kendi ayakları üstünde.” (k15)

Katılımcılardan biri Türkiye toplumunda ideal kadın tipinin olmadığını Aşk 101’de mevcut olmadığını dile getirmiştir.

“Yok. Aşk 101’de de yok. Olmamasının iyi yanı herkesi aynı şekilde yargılamamak bence niye ideal kadın erkek olsun ki herkesin sevdiği kişiler bakış açısı farklı olmalı bence.” (k16)

Katılımcılardan ikisi ise ideal tiplerin medya tarafından yaratıldığını ve net bir şekilde yansıtıldığını şöyle ifade etmektedir.

“Medyada öyle gösteriliyor bence yok. Bazılarımız güçlü erkeği ideal görüyor bazılarımız duygusal. Bazılarımız zayıf kadın seviyor bazıları kilolu zeki bu böyle devam eder göreceli bence. Olmaması lazımda hepimiz farklı bireyleriz bu iyi bir şey kötü tek bir durum yok.” (k18)

“İdeal kadın ve erkek tipi toplumda var. Zaten medyada görüyoruz. Kadın saf temiz güzel vücutlu sesi bir yere kadar çıkan. erkek ise güçlü kafası atınca herşeye yapabilen tip olarak gösteriliyor toplumda da böyle. Zaten toplumu yansıttıkları için medya dedim. Ama bence yok bir arkadaşımı kiloluysa salak yerine koymam sevgili de olurum gönül bu. Erkek arkadaşlarım ise eğer ağlıyorsa yadırgamam insanız sonuçta. Aşk 101 de ise yok bence.”(k20)

Kadın katılımcılardan biri ideal erkek ve kadın tipini betimlerken dizideki karakterlerin ailelerine yaptıklarını uygun olmayan hareketler olarak betimlemekte, Tuncay karakterini ise ideal erkek olarak betimlemektedir. Işık karakterini ise “yoldan çıkartan” karakterler olduğunu bu yüzden uygun olmadığını ifade etmektedir.

“İdeal kadın tipi namuslu, kendini kaybetmeyen her zaman yerini bilendir. Anne adayı sonuçta. Erkek için de aynı şeyler geçerli o da sapkın sapkın düşüncelerle davranamaz. Dizideki Tuncay karakteri hariç bide çocukların aileleri hariç kimse ideal tipte değil. Bir kızın çok güzel olması ona her şeyi yapabilme hakkı vermez. Dizideki kızların hepsi ailelerine uygun olmayan tavırlar sergiliyor özellikle ışık kızcağızı resmen yoldan çıkarıyorlar. Tuncay’ın zaten burcudan başkasını gözü görmüyor adam işinde gücünde gayet olması gereken biri.”(k19)

5.8 Katılımcıların Netflix ve Toplumsal Cinsiyet Hakkındaki Bulgular

Katılımcılara “Netflix toplumsal cinsiyet eşitsizliği sunumu hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?” sorusu yöneltilmiştir.

Katılımcılardan ikisi televizyonda gerçekleştirilmeyen senaryoların dijital platformlar tarafından sergilendiğini, eşcinsel karakterlerin veya kadınların cinsellikten rahat bir şekilde bahsettiğini ifade etmektedir.

“Yani televizyonlarda yayınlanmayan eşcinsellik ve kadın-erkek cinsellikleri içeren birçok projeyi yayınlıyor kadınların çok rahat cinsellikten bahsettiği projeler var mesela. Sex Education gibi diziler tv’lerde değil Netflix’te var aynı şekilde Aşk 101’de de TV’lerde yayınlanamazken Netflix’te yayınlanıyor. Mesela Eda karakterinde bir genç kıza televizyon dizilerinde çok fazla göremiyoruz. Çünkü cinsellikten konuşuyor çünkü diğerlerine göre aykırı bir hayatı var. Bunları televizyonlarda göremiyorken Netflix projelerinde görebiliyoruz.”(k1)

“Düşüncem şu yönde belgeseller diziler cinsellik çok fazla istek ve cinselliğe bağlı bir yargı var. Yani her zaman kadını bir seks objesi olarak gösteren her zaman

orada bir kadın varsa mutlaka seks vardır sürekli erkeğin yararlandığı ya da bir kadın varsa işte kısa etekli işte ne bileyim daha göze çarpan bir kadın vardır. Sürekli bu yani kadınları seks objesi olarak göstermeleri ayrı bir taraf zaten bu şekilde zaten devam ederek lezbiyen ve gay filmleri o kadar çok arttı var ki. Çünkü zaten gösterilen doğru normların sentez edilmesi doğru normlar olarak gösterilen bir olgu burada. Bu da farkındalık yaratıyor zaten mesaj Sex Education'da da aynı şekilde. Burada da bir farkındalık yaratıyor düşüncelerim bu yönde.”(k2)

Katılımcılardan üçü Netflix'in toplumsal cinsiyet açısından içeriklerine önem verdiğini ifade etmektedir.

Diğer mecralara baktığımızda Netflixin her konuyu ele aldığını düşünüyorum. Özellikle yargıları kırmak konusunda ırkçılık olsun toplumsal cinsiyet eşitsizliği olsun. Netflix de bir dizi vardı Unbelievable diye mesela etkilemişti beni toplumsal kalıplar yüzünden kız tecavüze uğrasa bile yargılanıyor değişti.” (k6)

“Netflixin türk televizyonunun yayınladığı dizilere bakılıcak olursak biraz daha duyarlı olduğunu düşünüyorum fakat orada da cinsiyetçilik ve baskıya yönelik içerikler illaki oluyor.”(k3)

“Netflix bence bu işi çok fazla önemsiyor. Ne izlesem ucundanda olsa toplumsal cinsiyet eşitsizliği vurgusu var. Özellikle son dizi filmlerinde çok önem verdiğini düşünüyorum.” (k15)

Katılımcılardan biri feminizmle ilgili belgeselleri gereksiz bulunduğunu şöyle ifade etmektedir.

“Toplumsal cinsiyet eşitsizliği adına bir sürü belgeseli var Netflix'in özellikle feminizmle ilgili. Ben belgesel izlemeyi severim ama bence toplumsal cinsiyet odaklı belgesel saçma gibi. Zaten dışarıya çıktığınızda herkes aynı şeyden muzdarip illa belgesel ya da dizi çekilmeli mi o sorgulanmalı.” (k7)

Katılımcılardan biri Netflix dahil bütün dijital platformların bu duruma önem verdiğini ve bu durumun onun hoşuna gittiğini ifade etmektedir.

“Böyle gözümün içine soka soka bir şeylerin yapılması gerekiyor artık. Netflix dahil bütün platformlar buna önem veriyor ve bu çok hoş her platforma üye olan biri olarak bu durum hoşuma gidiyor.” (k9)

Kadın katılımcılardan biri Netflix platformunda cinsellik unsurlarının fazla olduğunu, küfürlerin kadınlar tarafından yapılmasını doğru bulmadığını ve bunun özgürlük zannedilmesini eleştirmiştir.

“Televizyonlarda gösterilen bir filtreden geçilerek yayınlanıyor sonuçta ama Netflix’te böyle bir şey yok.Daha müstehcen sahneler koyarak bunun özgürlük olduğunu zannediyorlar bence.Kızların bütün bedenleri ortada oluyor sonuçta bu ömürleri boyunca kalıcak orada.Ve televizyonda bayanlar küfür falan etmiyor yani Netflix’te maşallah erkekten bile daha çok ediyorlar.Güya eşit gibi gösteriyorlar ama böyle bişey her açıdan mümkün değil yani.(k19)

Erkek katılımcılardan biri toplumsal cinsiyet eşitsizliği içerdiği için belirli bir dizi izlemediğini ancak Netflix’in her dizisinde toplumsal cinsiyet eşitsizliği adına mesajlar verdiğini ifade etmektedir.

“Yani ben toplumsal cinsiyet eşitsizliği var diye dizi izlemiyorum. İçinde varsa oluyor. Ama ben surf var diye o diziyi açmıyorum. her dizisinde mutlaka bir yönden mesaj verdiğini düşünüyorum.”(k20)

Katılımcılardan 5’i Netflix’in satın alınan ve farklı ülkeler üzerinden gerçekleştirdiği orijinal içerikler sayesinde toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin evrensel bir sorun olduğunu dile getirmiştir. Katılımcılar Netflix’in evrensel soruna değindiğini eşcinsel bireylerin, ırkçılığın her ülkede büyük bir sorun olarak gösterdiğini ve takdir ettiklerini dile getirmiştir.

“Diziden diziyeye, filminden filme değişiyor tabiki. Çok eski bir üyesiyim. Yabancı yapımları izlerken insan buna özenmiyor değil. Çoğu Türk ailesinde olan “evin kızı” tabiri yok bir kere. Sanki kız olmayı biz seçmişiz gibi. Ev işleri tüm ailece paylaşılıyor vs. olması gerekeni görmek çoğu zaman güzel geliyor insana.”(k5)

“Önceden Cnbc e vardı ordan izliyorduk yabancı dizilerle böyle tanıştım. Onlardaki senaryolar farklılıklar beni etkilemişti. Töre anlayışı yok bir defa. Netflix de şunu sunuyor bize. İspanyol, Fransız her ülkeden diziler filmler var ve baktığında hep ayı problemin dünya sorunu olduğunu görüyorum. Bu açıdan bize yenilik sunuyor bence şimdi Amazon Prime’a başvurcam onda nasıl bilmiyorum ama Netflix ülkeye geldiğinden beri farklı ülkelerdeki dizilerde de aynı sorunların olduğunu vermesi başarılı bence.” (k18)

“Toplumsal cinsiyet eşitsizliği ne kadar ülkemizde büyük bir sorun ise tüm dünyanın sahip olduğu evrensel bir sorun ne yazık ki.Netflix bir çok ülkede rağbet gören bir platform olduğu için günümüzde bir çok yapımda bu evrensel probleme değinildiğini düşünüyorum.Bence bu konuda iyi gitmeleri ile birlikte daha fazla belgeselle empati ve bilgi çokluğuna erişebiliriz.”(k8)

“Ben lgbti bireylerin yok sayılmaması taraftarıyım. Ama bence toplumda ne örseleniyorsa o daha çok abartıyor. Irkçılık mesela bir ara her filmin konusuydum şimdi toplumsal cinsiyet eşitsizliği öyle. Her filmde dizide dikkat çekiyorlar. Netflix’in hem orijinal içeriklerinde hem de diğer satın alınan içerikleri izlediğimde aslında her ülkenin aynı sorunlara sahip olduğunu görüyorum. Netflix her ülkeden sorunları özellikler toplumsal cinsiyet eşitsizliği gay lezbiyen bireylerinde var olduğunu gösterdiği için takdir ediyorum. Zira televizyonlarda göremiyoruz.”(k13)

“Toplumda toplumsal cinsiyet dizileri arttı bence. Sadece kadın odaklı bakmıyorum erkek odaklıda çok değişiklik oldu. Artık duygularımız es geçilmiyor. Gay, lezbiyen kesim artık yok sayılmıyor. Ben bunu Netflix’in alıştırıldığını düşünüyorum. En azından biz 19-20 yaşları arasındaki insanlar için. Eskiden daha katıymış kurallar yani annem öyle söylüyor. Annemde eskiden mesela izlediğimizde dizileri gay karakter görünce garip garip çekiniyordu. Şimdi o da alıştı.”(k11)

Öte yandan kadın katılımcılardan biri Netflix’in evrensel sorunlar karşısında belirli bir düşünceye sahip olduğunu düşünse de Aşk 101 karakteri olan Osman karakterinin sansürlenmesine izin verdiği için eleştirmiştir.

“Netflix ne kadar bu eşitsizliğin önüne geçmeye çalışsa da sosyal medyadan olan ne kadar yalan ne kadar doğru olduğu tartışma konusu olmakla birlikte Osman karakterin aslında homoseksüel bir karakter olup eğer karakterin kimliği Heteroseksüel olarak değiştirilmiştir. Diziden kaldırıldığı yönündeki haberleri gördük. Özel şirketler bu tür algıların varlığını ne kadar ortaya sürse de kurum ve kuruluşlar işin içine girdiğinde bir nevi boyunları kıldan ince oluyor. Fakat Netflix’in Türkiye’de göstermeye çalıştığı düşünce takdir edilesi.”(k14)

Kadın katılımcılardan biri cinsel yönelimlerinde kişilerin özgür olması gerektiğini, Netflix’in sadece kadın erkek odaklı senaryoları desteklemediğini farklı bir bakış açısı sunmaya çalıştığı belirtmektedir.

“Yaşadığımız bu toplumun insanı olsam da sahip olduğum dinin getirilerinden ziyade kadın erkek cinsiyetleri dışında diğer seçilmiş beden ve ruhlara karşı her zaman saygılı olmuşumdur ve tanıdığım bu seçimi yapan insanlarla da birer bağım olup eşit olarak bakmaktayım fakat bazen de Netflix’in bu durumu abartıp kadın erkek cinsiyetleri dışında diğer seçimleri insanlara cazip gösterebilme ve farklı örnek olma gibi sahneler, konuşmalar içerdiğini söyleyebilirim.” (k12)

Katılımcılardan biri Netflix’in televizyonlardan daha özgür bir platform olduğunu, erkeklerin ön planda tutulmadığını dile getirmektedir.

“Bence Netflix’in televizyon dizilerine rağmen daha fazla özgürce bir ortam olduğunu düşünüyorum. Yani bence aşırı göze batan cinsiyet eşitsizliği yok. Erkek mi hata yaptı çatır çatır gösteriyorlar. Aman erkektir elinin kiridir yok bu benim sevdiğim yön. Tecavüzü, kadına şiddeti yüceltmiyorlar.” (k16)

Katılımcılardan biri senaryolarda erkeğin yüceltilmediğini kalıpsal yargıların yıkılmaya çalışıldığını ifade etmektedir.

“Netflix bir dijital medya platformu olduğu için özellikle bizim ülkemizde televizyonlarda göremediğimiz şeyleri gösteriyor. Bizim dizilerimizde gösterilen kadın ve erkek figürünü yıkıyorlar. Kadınların tek işinin eşine bakmak olmadığını veya annelik adına dünyaya gelmediklerini, erkeklerin tek işinin eve bakmak olmadığını, kaba saba şiddet gösteren bireyler olmak zorunda olmadıklarını gösteriyor. Kadın oraya gidemez erkek bunu yapamaz kavramlarını yıkıyorlar ve her bir bireyi kendi özgürlük alanlarında gösteriyorlar daha doğrusu toplumun kalıplarından sıyrılıp bu özgürlüğü elde edebilmek için çabaladıklarını gösteriyorlar.” (k17)

5.9 Katılımcıların Anaerkil Toplum Hakkındaki Görüşleri

Katılımcılara “Ataerkil bir toplum düzeninde değil de anaerkil bir toplum düzeninde yaşasaydık ne gibi değişiklikler olurdu ve medyada nasıl yankı uyandırırdu? Senaryolarda ne gibi değişiklikler olurdu? Mesela Aşk 101 karakterlerinde ne gibi değişiklikler olurdu toplumsal cinsiyet yargılarında medyada ne gibi değişiklikler görürdük?” sorusu yöneltilmiştir.

Katılımcıların 9’u anaerkil toplumun yaratacağı eşitsizlikten bahsetmiştir. Katılımcılar eşitlikten yana olduklarını belirtmişlerdir. Bütün kutlamaların kadın üzerinden yapılacağını, erkeklerin ötekileştirilmeye maruz kalacağını ifade etmişlerdir. Öte yandan Aşk 101 karakterlerinde ise tam tersi olacağı kadın toplum

tarafından daha sert bir konumda olacağı, erkeğin ise toplumda ötekileştirilmeye başlayacağını ifade etmişlerdir. Senaryolarda ise daha çok kadınların ön plana çıkacağı görüşündedirler.

“Tam tersi olurdu. Çünkü hiyerarşik yargılarda üst olan alt olanı ezer medyada ise erkekler metalaştırılırdı ve erkek bence feminizm gibi bir çıkartabilirdi. Eşitsizlik algısı hiyerarşik yapılar üzerinden değişiklik gösterdi senaryolardaysa karşılaştıkları durumlara daha çok hani savaş odaklı değil eee çözüm odaklı yaklaşırdı. Yani bu şekilde yaklaşırlar olaylara.” (k1)

“Bence bu seferde tam tersi olurdu. Biz aşağılanırdık kadınlar yüceltilirdi. Medya da artık bizim için savaşırdı. Senaryolarda ise mesela(gülüyor) biz iffetli iffetsiz diye ayrılırdık. Aşk 101 dede mesela Burcu daha aktif davranırdı. Tuncay sinerdi. Ya da Işık sert karakter olurdu. Sinan’a her halta ağlardı aşk hakkında konuşurdu falan.”(k11)

“Tam tersi olurdu. Erkek ezilirdi ama eşitlik için napılır bilmiyorum. Ama keşke olsada birazda erkekler anlasa yaşadıklarımızı. Gece nasıl onlar yüzünden kırk kere arkamıza baktığımızı güvende olmadığımızı. Aşk 101 Eda iş atıyor diye erkekleri yaftalardı. Sinan ve Kerem babası için ağlardı. Heh en önemlisini unuttum. Bir defa lezbiyenlik gaylik bu kadar yok sayılmazdı. Osman karakteri var olurdu olması gerektiği gibi sansür anca anlamayanların yapacağı bir şey zira.”(k13)

“Aynı şeyleri erkekler yaşardı gece dışarı çıkma ev hanımlığı yapma çocuk bakma gibi olaylar erkeklere yüklenirdi. Aslında şimdi bu soruda şunu sorguluyorum. Neden hep bir taraf üsteyse güçsüz olarak atfediliyor onu bir sorgulamak lazım. Çünkü ev hanımlığı gayet zor bir durum her zaman kordine olmak zorundasın. Çocuk bakmak da öyle. Senaryolarda da erkek nasıl betimleniyorsa kadın öyle betimlenirdi. Kadın nasıl betimleniyorsa erkek öyle. Aşk 101 de zaten toplumsal cinsiyete çoğu kafa tutuyor. Bir şey değişmezdi bence.”(k18)

“Bu şekilde birçok yine düzenlemenin birçok farkındalığın bazı konularda aynı seviyeye ulaşacağını düşünüyorum. Benim bu durumdaki düşüncem eşitlik olarak devam edilmesine anaerkil ne de ataerkil ikisinin arasındaki normlarla bir hayat sürülmesi ikisinin arasındaki doğrularla insanların bazı doğruları başlayıp ailelerinden öğrenip farkındalığa ulaştığı zamanlarda o yol ayırımına girmeleri gerektiğini düşünüyorum. Ben dediğim gibi eşitlik durumunda bence iyi bir yerlere

gelebileceğini düşünüyorum. Aşk 101 odaklı düşünürsem de şöyle bir düşünüyorum daha çok babaerkil değil de anaerkil olarak bir toplumda yetişmiş olsalardı Işık'tan bahsetmek istiyorum. Işık'ın zaten annesini sadece odaklandığı tek şey eğitim Işık'ın mutluluğu yaşadığı duyguları Işık'ın hayatı hiçbir şeyi önemsemeyen bir birey gelecek odaklı onlara yani geniş gözlüklerle geniş çevreyle bakamadıklarını düşünüyorum. Şöyle Kerem'den bahsedelim. Kerim'in babası ile büyük güç problemleri vardı ondan şiddet gördüğünden aynı şekilde şiddeti gösterdiğinden bahsetmiştim. Ama şöyle bir durum söz konusu değil çok şiddet gösteren annenin de olduğunu düşünüyorum. Bundan dolayı kız çocuklarının da şiddete meyilli olduğunu düşünüyorum. Eda da aynı şekilde şiddete meyillilik var .Işık'ın da mesela artık bastırılmış o kadar çok duyguları var ki yapma Işık etme Işık sen böylesin bu sana yakışmaz. Işık bu hareket sana yakışmıyor Işık diye diye diye içine bastırıldı duyguları. Işık girdiği toplumda şiddet olarak dışarı çıkardı. Çünkü zamanında o kadar çok bastırıldı ki o kadar çok duyulmadı görülmedi ki duyulmadığı görülmediğinden sesli çığlığı sadece şiddetle oldurdu. Ailesi bu durumda da karşılaştığında da bu çığlığının sebebinde yapan içinde bastırılan duygular. Anaerkil sistemde böyle olurdu bence.” (k2)

“Anaerkil bir toplumda yaşasaydık erkeklerin üzerine yoğunlaşılmasının tam tersi yaşanırdı. Mesela sünnet düğünleri abartılmazdı bu kadar. Burcu'nun eşi Burcu'ya hizmet ederdi ve kocasını ezerdi. Ama bu da yanlış olurdu çünkü bence iki cinsiyette eşit şartlar altında yaşamalı.” (k4)

“Bu sefer de erkeklere yapılmış bir haksızlık olacağını düşünüyorum. Yani şu an kadınlar ne yaşıyorsa neyden şikayet ediyorlarsa bu erkeklere olurdu. Denge her zaman en iyisidir, o yüzden şansım olsaydı ne anaerkil ne de ataerkil bir toplumda yaşamak isterdim. Eğer anaerkil olsaydı karakter değişikliklerinde sırayla gitmek istiyorum: 1-Işık: Emin olun liseye gelene kadar çoğu şeyi deneyimlemiş ve masum olarak tanıdığımız çoğu özelliği son bulmuştu. 2-Eda: Yattığı her çocuk için elinin kiri denirdi, yattığı adamlar da kir olurdu muhtemelen. 3- Kemal:Burcu'ya hislerini söylerse kolay gözükmekten korkardı o yüzden ilk Burcu'nun hamlesini beklerdi. 4- Necdet:Korkulan değil dırdırlanan müdür olurdu. 5-Burcu: Bırakın ona bir şeyin dayatılmasını, aksine cümle kurulmazdı böyle uzar gider” (k5)

“O zamanda aynı şeyleri biz yaşardık herhalde kötü olurdu. Kadın odaklı senaryolar yazılırdı bizi aşağılayan falan. Bir değişiklik söyle olabilirdi kadınlar daha baskın olabilirdi o kadar değişikliğe uğrayacağını düşünmüyorum dizide.”(k6)

“Aynı eşitsizlik yaşanırdı. Erkekler üzerinde baskı sağlanırdı. Erkeklerin bedenleri konuşulurdu. Gerçi günümüzde çoğu erkek konuşuluyor. Senaryolarda da tam tersi olurdu kadın ceo görebilirdik bu sefer fakir erkek olup yalan söyleyebilirdi yaz dizilerinde çok görmüşüzdür. Aşk 101 karakterlerinde şu yönden olabilirdi. Işık’ın ailesine yalan söylemesine gerek kalmazdı. Zaten kadını dışarı çıkabilirdi. Burcu nişanı atınca ailesi hiçbir halt yapmazdı. Kerem duygularını net ifade ederdi. Sinan belki güçlü duruşunu bırakıp depresyona falan girerdi.”(k20)

Kadın katılımcılardan biri çocukları onların yetiştirdiğini bu yüzden anaerkil toplumda hiçbir değişikliğin olmayacağını ifade etmiştir.

“Hiçbir değişiklik olmazdı bence ya ataerkil sistemin geçmesi ütopya gibi düşünemiyorum o yüzden. Karakterler ters ama anaerkil sitemde yargılananın açıkçası değişeceğini düşünmüyorum. Biz yetiştiriyoruz belki yetiştirme şeklimizi değiştirirsek ütopyadan çıkar bu durum.” (k9)

Öte yandan bir diğer katılımcı çocukları anaerkil düzende yetiştirmesi gerektiğini, bunun onun ütopyası olduğunu bu yüzden senaryolarda nasıl yansıtılacağını bilemediğini şöyle ifade etmektedir.

“Bir çok kadının ütopyasıdır bu sanırım. Ataerkil değil de anaerkil bir toplum düzeninde yaşamak. Bence yetiştirilmeden ve eğitimden kaynaklı bir durum olduğu için. E çok önceden de eğitimin olmadığını varsayarsak. Kadın çocuklarını başta anaerkil düzeninde yetiştirirse ve evde o otoriteyi partnerine karşı koyarsa. Çocuklarda evde öğrendiği ile büyüyüp bir hayat kuracak ve öğrendiklerini uygulayacak olduğunda bir anaerkil düzene sahip olurduk. Fakat bunun senaryolara nasıl yansıtılacağını medyanın bunu nasıl yansıtacağını bilmiyorum. Kadının ezilmediği, sayıldığı bir toplumda yaşamak bile hayallerimi zorlarken bunu tahmin edemiyorum üzgünüm.” (k8)

Katılımcılardan ikisi bütün toplumun değişeceğini daha da ileriye gideceğini daha güzel bir dünya olacağını ifade etmektedirler. Aşk 101 de ise kadın karakterlerin yüceltileceğini erkek baskısının en aza indirgeneceğini ifade etmektedirler.

“Keşke öyle olsaydı. Dünyada daha güzel ortam olurdu. Medyada güzelliğin, çekiciliğin, daha az stresli hayatın, uzun ömürün olduğu yazardı. Senaryolarda kadının sözü geçen, kadının yükseltildiği karakterler ve olaylar, erkek karakterler ise alt kademedede, sömürülen, değersiz statüde olurdu. Aşk 101’de kadın karakterler daha

yoğun gösterilir, ayrıntılı hayatını öğrenirdik. Baskın olan kadınlar olurdu. Toplumsal cinsiyet yargılarında da medyada gördüğümüz “kızlar şöyle olur erkekler böyle olur “ aşılması kalkar.” (k12)

“Anaerkil erkek bir toplum düzeninde yaşasaydık eminim ki hayatımızda her şey ama her şey tam anlamı ile çok değişirdi. Biz ataerkilliğin somutlaşmış haline örnek bir toplumuz. Eminim sadece Türkiye’de değil dünyada medya anlamında çok büyük yankı uyandırdı .Türkiye’nin anaerkil bir toplumu barındıracağını dahi düşünmenin yasaklanması an meselesi iken anaerkil bir toplum olmanın getireceği her türlü yeniliği düşünmeme kaçınılmazdır. Aşk 101 karakterleri de tamamen değişirdi. Burcunun eski nişanlısı hem kendini hak gördüğü şeyleri göremezdi. Necdet bu kadar otoriter olamazdı. Burcu sözünü geçirmeyi bırakın dinletmek için uğraşmazdı. Eda’yı erkekler sadece cinsel obje olarak görmeyi bırakırlardı.”(k14)

Katılımcılardan biri anaerkil toplumda kadınlara daha çok değer verileceğini, kadınların erkekler olmadan da var olabileceğini ifade etmekte, Aşk 101 karakterlerinden ise Burcu’nun nişanlısının var olmayacağını, Işık ve Eda karakterlerinin ailesi tarafından baskı görmeyeceğini ifade etmektedir.

“Kadınlara daha çok değer verildi onların tek başına var olabileceklerini kabul ederlerdi artık. Bir erkeğe muhtaç olmadıklarını onların malı olmadıklarını dayak yedin sus otur kocandır yapar demedikleri bir toplum olurdu. Biz erkeğin fiziksel üstünlüğünü o kadar yanlış anlıyoruz ki erkeklerin cinsiyet olarak kadınlara istediklerini yapabileceklerini ve bunun çok doğal olduğunu düşünüyoruz. Erkek dediğin döver de söver de lafı tam olarak bunu anlatıyor aslında. Bu düzen değiştiğinde de kadınların erkekler üzerinde her hakka sahip olduğunu değil de eşit olduklarını ve herkesin özgür seçimleri fikirleri olduğunu anlardık belki de. Aşk 101de de belki Burcu’nun nişanlısı karakterinde biri hiç varolmazdı. O konuşmalar hiç yaşanmamış olurdu veya Işık’ın veya edanın ailesi tarafından baskılandığını görmemiş olurduk.”(k17)

Erkek katılımcılardan biri ataerkil sistemin yıkılamayacağını, ancak yıkılırsa her şeyin ters olacağını bu sefer kadınların askerlik yapabileceğini erkeklerin duygularını daha rahat ifade edebileceğini söylemektedir. Aşk 101’de ise Eda karakterini yüceltileceğini, Kerem, Sinan gibi karakterlerin ailesinin tepkisine karşı duygularını ifade edebileceğini söylemektedir.

“Yani ataerkil sistemin yıkılıcağını hiçbir zaman düşünmüyorum. Ama eğer yaşasaydık her şey tersine dönerdi bence. Belki kadınlar asker giderlerdi biz söylenirdik hiçbir şey yapmıyorsunuz diye ki çok şeyi biz yapıyoruz. Yoksa bu sistem yüzyıllar boyunca bu kadar sürmezdi. Medyada kadın programları değil erkek programları olabilirdi pembe dizi kuşağı değil mavi dizi kuşağı olurdu (gülüyor). Biz daha ağlak olabilirdik senaryoda ya ya da biz prensesimizi beklerdik. Aşk 101’de de bu olurdu Sinan Kerem ailesi yüzünden sürekli ağlardı. Şiddet olmazdı. Eda paşa ilan edilirdi erkeklerle takıldığı için. Tabi biz paşa olduğumuzdan söylemiyorum bunu(gülüyor) ama bence böyle olurdu.” (k15)

Katılımcılardan ikisi kadınların daha rahat yaşayacağı, medyada kadın figürünün güçlü gösterileceği yönündedir. Aşk 101 karakterlerini ise katılımcılar aykırı olarak tanımlamaktadır.

“Kadınlar daha rahat olurdu.Baskı altında yetiştirilmezlerdi.Medya da kadınları daha güçlü karakterlerde görürdük.Aşk 101 de pek fazla değişen bir şey olmazdı. Hepsi aykırı ya da daha sonra bu yargılara kafa tutan karakterler.” (k16)

“Anaerkil bir toplum düzeni olsaydı bu dizideki gibi olurdu işte zaten fazlasıyla kızların her şeyi yapabilecekleri hayal dünyasını göstermişler.Bu karakterler zaten bir bayana yakışmayan birçok hareket sergiliyorlar.Herhalde bunların doğal karşılanacağı saçma sapan bir düzen olurdu.Senaryolar hep böyle sapkın zihniyet ürünleriyle değiştirilirdi.”(k19)

Kadın katılımcılardan ikisi değerinin artacağını, toplumda varlığının öneminin artacağını şöyle ifade etmektedir. Aşk 101’de ise Eda karakterinin etiketlenip ötekileştirilmeyeceğini ifade etmektedir. Diğer bir katılımcı ise Burcu karakterinin nişanlısından ayrılırken ötekileştirilmeyeceği yönündedir.

“Anaerkil bir toplumda yaşadığımızı düşünseydik medyada bu kadar kadına şiddet göreceğimizi düşünmüyorum. Kadına saygının daha çok arttığı,farkındalığın oluşmaya başlamasında kadın haklarının önemli olacağını düşünürdüm. Mesela Eda birkaç erkekle konuştuğunda çeşitli damgalar yemezdi veya Kerem onun üstünde bu kadar sert bir şekilde söz sahibi olmayabilirdi.” (k3)

“Anaerkil bir toplum düzeninde yaşasaydık kadınlara erkeklerden daha çok saygı gösterilirdi. Soy, kadınlar üzerinden devam ettirilirdi. Evin reisi kadınlar olurdu.

Burcu Tuncay 'dan ayrılmak istediğinde çevresindekiler Tuncay 'ın üzerine gelirdi. Burcu'yu desteklerlerdi". (k10)

Erkek katılımcılardan biri anaerkil sistemde bile erkeklerin ikinci plana atılamayacağını, Aşk 101 de ise hiçbir değişikliğin olamayacağını dile getirmiştir.

“Anaerkil sistemdede aynı şeyler yaşanırdı bence ne olursa olsun erkeklerin ikinci planda kalmayacağını düşünüyorum yapımız böyle sonuçta kalamayız. Senaryolarda ya da Aşk 101 de bir değişiklik olmazdı o yüzden. Hatta şey olabilirdi kadınlar ön plana çıkarılmaya başlandı ya eğer bizde kadınların yaşadığını yaşasaydık ön plana çıkacağımızdan sistemin kolay değişeceğini düşünüyorum. Yani ne yaparlarsa yapsınlar ataerkil sisteme döner.”(k7)

5.10 Katılımcıların Sansür Hakkındaki Görüşleri

Katılımcılara ilk olarak “Size göre dijital platformlar belirli bir sansüre maruz kalmalı mı?” sorusu sorulmuştur. Katılımcıların 17’si sansürün para ödenen platformlarda gereksiz olduğunu, istekleri dahilinde üyeliklerini iptal edebileceklerini, televizyonların yeteri kadar sansüre maruz kaldığını ifade etmiştir.

“Bana göre hiçbir platform sansüre maruz kalmamalı. İzleyici görmek isteyeceği şeyi kendi seçebilmeli zaten özellikle Netflix gibi platformlar yani televizyon açtığımızda karşımıza çıkan bir şey değil. İnsanlar oraya giriyor içeriklere bakıyor konulara bakıyor. Yani kendi izlemek istedikleri şeyleri kendileri seçiyorlar herhangi bir şey izlemek zorunda kalmıyorlar. Örnek veriyorum televizyonu açıyoruz herhangi bir kanal karşımıza bir şeyler çıkarıyor televizyon dizi reklam karşımıza çıkıyor ama Netflix de böyle bir şey yok. Sen bakıyorsun, görüyorsun, okuyorsun fragmanlar izliyorsun istediğin içeriği bir izlemeye devam ediyorsun. Bu yüzden bence bir sansür uygulanmamalı.” (k1)

“Şöyle bence kalmamalı. Çünkü her bireyin kendi sonuçta iradesi var. İsterse belli bir süre olur isterse uzun bir süre olur isterse kısa bir süre olur. Sadece şunu söylemek istiyorum. Çocukların izleyebileceği daha kısıtlı diziler filmler ya da eğitim şudur budur yani çocukların bu durumda sadece belli zamana sahip olmaları gerektiğini düşünüyorum. Bunun üstüne yetişkin bir bireyin zaten böyle bir şeye ihtiyacı yok. Kendi zamanı kendi süresini kendi belirleyebilir. Sonuçta bilinçli bir birey.”(k2)

“Açıkçası sansürün bazı platformlarda olup bazılarında olmaması gerektiğini düşünüyorum. Para verilen ve isteğe bağlı izlenen, yaş sınırı olan platformlarda sansürün olması gereksiz çünkü zaten insanlar kendi isteğiyle izliyorlar ve aklı başında insanlar oluyorlar. Lakin televizyondaki dizilere belli bi sansür konulmalı. Küçük çocuklar veya kendinin farkında olmayan insanlar istediği dizi/filmleri izliyorlar ve bu yayınlarda şiddet(gelenek görenek adı altında da olanlar) çok yaygın. Bireyleri kötü etkileyebilir ve topluma kazandırılması uzun sürebilir veya kazandırılmaz.”(k4)

“Kalmamalı ama malesef kaldı. Yapımcılar, oyuncular her hareketlerini iki kere düşünüyorlar ceza almamak için.”(k5)

“Kalmasın ne gerek var abi herkesi rahat bıraksınlar ya boşa mı para ödüyöruz. Sansür insanı her yönden kısıtlayan bir şey istemiyorsan kapat zor olmasa gerek.”(k6)

“Netflix ile ilgili konuşmam gerekirse kalmamalı diye düşünüyöruz.Çünkü zaten izlediğiniz türden dizi,film,belgesel vb. içeriklerin algoritması sizin tercihlerinize göre oluşuyor. Yani siz ne tür şeyler izliyorsanız karşınıza o türden içerikleri çıkarıyor.E zaten içeriklerin altında açıklama olarak bir çok şey yazılıyor..Bununla birlikte mantiken satın aldığım bir platformun herhangi bir içeriğine ulaşabiliyor ve ne istersem onu izliyebiliyor olmam gerek.Dediğim gibi eğer herhangi biri satın aldıysa ve değer yargılarına uymayan bir içerik karşısına çıktıysa bir başka içerik izlesin çünkü çeşitliliğin bol olduğu bir platformda her insan kendine göre bir içerik bulabilir diye düşünüyöruz.Oldu da bir kişi Netflix satın aldı ve kullandığında hiç bir içeriğin kendisine, ailesine,değerlerine uygun bulmadı o zaman üyeliğini iptal edebilir.Bir başkasının özgürlüğü her hangi birinin özgürlüğünü kısıtlamadığı gibi tamamen kişisel tercihe bağlı bir durumda insanların istekleri doğrultusunda kullandığı bir platformda sansürün manasız olduğunu düşünüyöruz.” (k8)

“Hayır kalmamalı. Para ödediğim bir yere sansürü zaten ben izlemeyerek uygulamam 5 yaşında değiliz yani. Beğenmiyorsam izlemem olur biter.”(k9)

“Bence sadece televizyondakiler maruz kalmalı. İnternet üzerinden izlenen şeyler zaten herkesin kendi isteğiyle açmış olduğu dizi veya filmler. Artık herkes içeriğini bilerek bile isteye izliyor her şeyi. İnternet üzerinden izlenen platformlar sansüre maruz kalmamalı bence.”(k10)

“Kalmamalı. Çünkü biz karar verip o platforma üye oluyoruz. İstedğim anda üyelikten çıkarım kendi sansürümü kendim uygularım.” (k11)

“Hayır kalmamalı. Dijitalden aktarılarak izlediğimiz ya da okuduğumuz her şey günlük hayatımızda da kolayca karşımıza çıkıyor. Kimse kimseyi kandırmasın. Bir şeyleri sansürleyerek gerçekten yaşanmasını engellemiş olmuyoruz. Akıl sağlığına zarar vermediği müddetçe insan istediğini izleyebilir.” (k12)

“Kalmamalı. Normal hayatta içkide içiyoruz, sevişiyoruz da. Siz yoksaysanız da lgbti bireyler var. Saçma buluyorum.” (k13)

“Bana göre dijital hiçbir platform sadece böyle istenildiği için altında hiçbir mantıklı neden yatmaksızın hiçbir zaman sansüre maruz kalmamalı. Dijital platformlara erişebilecek yaş grupları belli iken sansüre maruz bırakıyorlar. Fakat herkesin evinde olan televizyondan ne gösterildiğinden bir habermiş gibi davranılması mantığa ve etiğe aslında sansürlemek ile aynı sebepten yapılan en büyük aykırılıktır.” (k14)

“Kalmamalı. Hiçbir platform kalmamalı. Giderim illegal izlerim vpnle izlerim ama izlerim yani sansür saçma bence.” (k15)

“Hayır kalmamalı. Para ödüyoruz sonuçta istemiyorsam kapatırım televizyon gibi onu izlemek zorunda değilim. Televizyonu düşüncek olursam onu da değiştiririm. Sansür yanlış bence.” (k16)

“Özellikle Türkiye’de televizyonumuz fazlasıyla sansüre maruz kaldığı için bence dijital platformlarda hiçbir sansür uygulamasının olmaması gerek. Çocuklar izliyo falan bir bahane değil televizyonda da çoğu içerik mafyaların silahlı kavgalarından oluşuyor. Hayatımızda var olan ve hepimizin yaşadığı yaptığı şeylerin gösterilmesi çok doğal bence bu yüzden sansüre gerek yok.” (k17)

“Kalmamalı. Yabancı dizilerin özellikle sansürlenmesini komik buluyorum. Yani ben internetten bulur farklı yollardan izlerim. İnsanı buna mecbur ediyorlar para öderken.” (k18)

“Para ödediğim bir platformun sansürlenmesini çok saçma buluyorum. Tabi ki sansürlenmemeli. İstemiyorsam üyeliğimi iptal ederim zaten.” (k20)

Katılımcılardan biri dijital platformlarda televizyonda bulunmayan içeriklerin olduğunu ve bundan dolayı yaş sınırı getirilmesi gerektiğini söylemektedir.

“Çoğu insan televizyonda olmayan şeylerin internette yayınlanmasını doğru buluyor bence aşırı abartıya kaçılmadan yapılmalı bunlar.Bazıları biraz abarttı Aşk101 dizisinde hadi yine o kadar yoktu da başka içeriklerde çok aşırı sahneler var bence bunlar kesinlikle sansürlenmeli en kötü yaş sınırı getirilmeli ki çocuklar gençler böyle saçma hayatlara özenmesin.”(k19)

Erkek katılımcılardan biri kesinlikle sansürün olması gerektiğini şöyle ifade etmektedir.

“Tabi ki kalmalı. Herkes istediği gibi at koşturmamalı bence. Devlet de bildiğim kadarıyla bu işe el attı.”(k7)

Kadın katılımcılardan biri sansürün kişiden kişiye değişkenlik gösterdiğini, küçük yaştaki izleyiciler için sansürün olması gerektiğini ifade etmiştir.

“Sansür kişiye ve zamana göre değişebilen bir şey bence. Küçük yaş gruplarındaki çocukların içki sigara gibi ileride kullanılabilecekleri ve merak uyandıran şeylerde sansürlenmesini doğru buluyorum.Fakat kadına şiddetin açık bir şekilde gösterilip içki içmenin sansürlenmesi ne kadar doğru? Yapılan içerik ve konuya göre sansür yapılabilir fakat bence bundan önce dikkat edilmesi gereken çok fazla şey var.Şiddete eğilim,insanlara karşı kaba tutumlar vs.”(k3)

5.10.1 Katılımcıların Pin Kodu ve Aşk 101 hakkındaki görüşleri

Katılımcılara “Netflix’in çıkardığı Aşk 101 dizisine Pin kodu uygulanmalı mı? Nedenlerini açıklayabilir misiniz?” sorusu yöneltmiştir.

Kadın katılımcılardan biri bilinçli ebeveynlerin buna başvurmayacağını, bilinçli çocuklar yetiştireceğini kardeşini de öyle yönlendirdiğini ifade etmektedir.

“Şöyle düşünsek bilinçli ebeveynler zaten çocukların bilinçli şekilde yetiştiriyor. Yani ne zaman vereceğini yönetebilirler. Kendileri belirleyebilirler diye düşünüyorum. Yani şöyle örnek verirsem kardeşim mesela herhangi bir şey izlerken internet üzerinden ben onu yönlendiriyorum. Şunları izlemelisin şöyle şeyler izlemelisin diyorum. Eğer ben kardeşime bunu yapabiliyorsam birçok ebeveynde çocuklarına bunları yapmalı. Bence o yüzden bu uygulamanın olması gerektiğini düşünmüyorum. Sonuçta 17 yaşındaki bir insanın ne izleyeceğine ebeveynleri karar vermemeli. Bence o yaşa geldiyse kendi kararlarını verebiliyor olması lazım.”(k1)

Katılımcılardan ikisi pin kodunun gerekli olduğunu şöyle ifade etmektedir.

“Netflix’te küçük yaş gruplarına yönelik içeriklerin de olduğunu düşünürsek pin kodu sadece bu dizi için değil diğer farklı diziler için de gerekli bir şey. Yaş sınırlamasının bazı içerikler için gerekli olduğunu düşünüyorum.”(k3)

“Aslında Pin kodu uygulanmalı. Kendilerinin dışardan nasıl durduklarına baksalar belki kendi karakterlerini törpüleyebilirlerdi. Olumsuz bi algı da yaratabilirdi; beni olduğum gibi beğenin düşünceleri de oluşabilirdi. Herkesin yapması gereken bi şey olduğunu düşünmüyorum. Çünkü insanlar hayal ettikleri gibi olmadıklarını görünce bunu kaldıramayabilirler.”(k4)

Erkek katılımcılardan biri çocuğu olsa uygulayabileceği, diğer erkek katılımcı ise çocuğu için uygulayacağını ifade etmektedir.

“Eğer çocuğum olsaydı uygulardım. Sonuçta Aşk 101 üzerinden konuşuyoruz kızım olsa ne alaka izlicek hocasıyla öpüşmesini kızın.”(k6)

“Ben çocuğum kullanmaya başladığında uygulayacağım. Çok iyi olduğunu düşünüyorum. İstemeyen yapmaz zaten ama ben yaparım. Neden bu konuya bu kadar üzerinde durulduğunu anlamıyorum. Tabi ki çocuklarımızı koruyacağız.”(k7)

Kadın katılımcılardan biri ise bu konuda kesin bir yargıya sahip olmadığını eğer çocuğu olursa kullanabileceğini söylemektedir.

“Bu konu hakkında çok kesin konuşamıycam malesef. Çocuklar hakkında kapsamlı bir bilgim yok. Ne onlara iyi gelir ne gelmez ya da neyi görüp neyi görmemeliler bilmiyorum ama kendi çocukluğumu biliyorum ve bu konuya sadece kendimi düşünerek cevap verebilirim.Diğer çocukları bilmem ama ben çocukken izlediğim bir diziden eğer çok etkilendiysem ve orda sevdiğim karakterler varsa kendimi hep o dizide o karakterler gibi hayal ederdim.Sevdiğim karakter eğer çok iyi bir kızsaa iyi olmak,çok asi biri ise asi olmak ister.O karakter dans ediyorsa dansçı olmak,doktorsa doktor olmak isterdim.Bu yüzden bir dizide hangi çocuğun hangi karakteri seviceğini ve ona özeneceğini,onu örnek alcağını bilemeyiz.İki çocuk aynı diziyi izleyip biri Osmanı kendine idol olarak alıp onun gibi ticari bir iş yapma hayali kurabilirken,diğer çocuk Sinan karakterini benimseyip alkolün dertleri unutturduğu ve güzel bir şey olduğu sonucuna varabilir ve bu yolda ilerleyebilir.Çocuklar yönlendirilmeye çok açık ve saf oldukları için karakterleri tamamıyla oturmadan bazı dizileri ve filmleri izlememesi gerektiğini düşünüyorum.”(k8)

Kadın katılımcılardan biri eğer çocukların Aşk 101 izleyeceğini düşündüğünde pin kodunun uygulanması gerektiğini ifade etmektedir.

“Bence Pin kodu Aşk 101 dizisinde eğer küçük çocukların erişebileceği bir ortamda olursa uygulanabilir. Çünkü bazı müstehcen sahneleri çocuklara uygun olmayabilir. Onun dışında uygulanmasına gerek yok zaten.”(k10)

Bir diğer katılımcı ise kardeşi olsa ve 17 yaşından küçük olsa uygulayabileceğini ifade etmektedir.

“Eğer kardeşim olsaydı ben Pin kodu koyardım eğer tabi 17 yaşından küçükse. Her küçük çocuğun her şeye ulaşması gerektiğini düşünmüyorum açıkçası.”(k11)

Öte yandan bir katılımcı çocukların yetiştirilme tarzından rahatsızlığını dile getirip, olmaması gerektiğini düşündüğünü ancak çocukların izlemesini doğru bulmadığını ifade etmektedir.

“Pin kodu konulmasına gerek yok. Artık günümüzde ilkokul çağında ki bir çocuğun ağzından da küfür duyabiliyoruz. Yine de bir çocuğun izlemesini uygun bulmuyorum.” (k12)

Katılımcılardan 9’u net bir şekilde uygulanmaması gerektiğini, insanların özgür iradeye sahip olduklarını ve platformlara belirli bir ücret ödediklerini eğer beğenmezlerse iptal edebileceklerini bu uygulamanın gereksiz olduğunu ifade etmektedir. Öte yandan katılımcılar küçük yaştaki bireylerin ebeveynler tarafından kontrol altında olarak tablet kullanması gerektiğini dile getirmektedir.

“Uygulanmamalı. İnsanlar özgür hür iradesi var. Niye uygulansın çok saçma. Eğer istemiyor mu istemiyor muyum kapatırım olur biter.”(k13)

“Uygulanmamalı. Bildiğim kadarıyla bu kod 18 yaşından küçüklerin erişimini yasaklamak için. Açıkçası “para ile satın alınan” bir uygulamada bunun gelmesi biraz saçma. Zaten 18 yaşından küçük çoğu birey maddi bakımdan ailesine bağımlı. Bu nedenle çocuklarının bu tarz şeyler izlemesini istemeyen aileler baştan bu uygulamayı almalarına karşı çıkmalı veya çocuklarına neyi izleyip neyi izlememeleri konusunda güvenmeli.”(k5)

“Uygulanmamalı bence. İstemeyen izlemesin para ödediğimiz şeyin de hesabını vermeyelim bir zahmet kimseye. İstemeyen değiştirsin bu kanal değil bir şey değil. Bir

sürü izlicek dizi var. Aşk 101'de de bence açık saçık bir sahne yok. Uygulanmamalı.”(k9)

“Pin kodu uygulamasının gereksiz olduğunu düşünüyorum. Böyle uygulamaların kişinin aklına gelmeyecekse bile yani yasak olanın ahlaka cazip gelmesi ile alakalı. Kişinin içeriği izlemek için internetin derinliklerine inebileceği ne Netflix bir süre sonra internete düştüğünün bilinmesi ya da önce internete düşüp sonrasında Netflix'in satın aldığı unutulmaması gerektiğini düşünüyorum gerektiğini düşünüyorum.”(k14)

“Hayır. Yetişkin insanım neden sansür kullanıyım ki o kadar para vermişim ayrıca bir sürü illegal dizi film kanalı var. Acaba bundan kişilerin haberi var mı?” (k16)

“Bence uygulanmamalı. Aileler zaten çok küçük yaşta çocuklarının ellerine tablet bilgisayar veya telefon verip ne izlediklerini kontrol etmiyorlarsa bunlar onların sorunu. Bence bu kadar dizilere takılmak yerine çocuk yetiştirirken bunun sadece bir diziden ibaret olduğunu anlatabilmek ve bunun farkında varabileceği yaşta bunları izletmek gerek. O yüzden bence aşk 101 dizisine pin kodu uygulamasına gerek yok. Anlatılanlar doğal, her zaman varolacak şeyler.”(k17)

“Uygulanmamalı. Çocuğum olsa da uygulamazdım. Ben çocuğuma iyi şeyleri öğrettikten sonra zaten çocuğum izlemeyi ya da izlememeyi tercih edebilir. Hem çok küçükse ebeveyn gözetimi olur illa pin kodu olması gerekmiyor. Osman mesela herkes lgbt bireyi hani sahnelerini kesmişler diyorlar. O ailesini geçindirmeye çalışan bu yönde ayakları üzerinde durmaya çalışan karakter. Öncelikle gaysede bunun yansıtılmamasının olan bireylere hakaret olduğunu söylemem gerek. Herkesin çocuğu böyle olabilir yakıp yıkıp pin kodu uygulanınca olan şey yok olmuyor.” (k18)

“Uygulanmamalı. Biz zaten televizyondan kaçmak için para ödüyoruz bir de kendimizi mi kısıtlıcaz. Ben kimsenin kısıtlanmasının doğru olduğunu düşünmüyorum genç yaşlı farketmez.”(k20)

“Yani böyle bir şey o kadar çok mantıksız buluyorum ki yani hangi devirde hangi çağda yaşıyoruz? Yani bizler erişkin bireyler zaten erişime yasakladıkları şeyi bizim gençlerimiz daha çok erişmek istiyorlar o yüzden saçma.”(k2)

Bir katılımcı yasaklamanın daha çok istek yaratacağını dile getirmiştir.

“Hayır. Eğer çocuğumda benim gibi olursa gider yasak olan şeyleri izler. Yasaklamanın kısıtlamanın kişileri dahada tetiklediğini düşünüyorum.” (k15)

Kadın katılımcılardan biri çocukların karakterlere özendiğini bundan dolayı uygulanması gerektiğini ifade etmektedir.

“Kesinlikle uygulanmalı çocuklar için falan kesinlikle gerekli bunlar.izleyip özeniyorlar sonuçta onların izleyecekleri içerikleri kısıtlamak her açıdan gerekli bence.”(k19)

5.11 Katılımcıların Etik Problemler Hakkındaki Görüşleri

Katılımcılara “Sizce medyadaki etik problemler nelerdir? Sizin ahlak yargınıza ters gelen durumların sansürlenmesini doğru buluyor musunuz? Aşk 101 dizisinde size ters gelen bir durum oldu mu ve sansürlenmesini isteyeceğiniz bir durum var mı?” sorusu yöneltilmiştir.

Katılımcılardan ikisi medyanın gerçeği yansıtmadığını ifade ederken sansüre gerek duymadığını Aşk 101’de de sansürlenmesi gereken bir sahnenin olmadığını ifade etmektedir.

“Gerçeğinden farklı olan her şey benim için etik problemdir. Haberlerde çok farklı yansıttıklarını düşünüyorum. Bir habere bakıyorsun erkek diğer habere bakıyorsun başkası suçlu ya da anlatım tarzlarından dolayı diyebilirim. Sansüre ihtiyaç duymuyorum. Eğer benim ahlaki değerlerine uygun değilse işte izlemeyi bırakmayı tercih edebilirim. Biraz önce de bahsettim diğer sonra da bahsettiğim gibi bakarım içerik hoşuna gitmezse izlemem yani kendi sansürünü kendim yapabilirim. Aşk 101 de herhangi bir sansür gerektiren bir sahne olduğunu düşünmüyorum. Bana ters gelen de bir şey yoktu.”(k1)

“Medyanın en büyük problemi işine geldiği gibi olması da önceki gün savunmadığı şeyi ertesi gün toplum tarafından onaylandığını gördüğünden onaylamak zorunda kalabilir. Çünkü medya basit bir yayın organından daha çok toplum yargılarını değişkenliğinin çok yüzeysel fakat işlerine gelindiği gibi gösterildiği bir olgudur. Bir yayın organında bir şey gösteriliyor ve diğerin de gösterilmiyor yoksa doğru veya yanlış olmasının yanı sıra hangisinin bu haberi yapmış işine gelip gelmediğini görebilirsiniz. Benim ahlak yargım çok spesifik değerlerden oluşmuyor. Bu yüzden objektif baktığımda medyada bu değerlerin sansürlenmesini doğru

bulmuyorum. Aşk 101 dizisinde bana ters gelen bir durum olmadı ve sansürlenmesini isteyeceğim hiçbir şey de yok.” (k14)

Öte yandan katılımcılardan ikisi haberlerin farklılığından bahsedip eleştirirken, Aşk 101’de ki okulda Eda ile hocasının yakınlaşmasından rahatsızlık duyduğunu ancak diziyi izlemekten vazgeçmediğini dile getirmiştir.

“Etik problemler her kafadan bir ses çıkıyor hangi haber doğru bilemiyoruz o sıkıntı biz için. Eda mesela okulda hocasıyla öpüşüyor bu ahlaksızlık bence. Ne alaka hocayla sen ama rahatsız olduğum için sansürlenmesini istemem. Diziyi izlemeyebilirdim ama izledim kendi tercihim yani.”(k6)

“Hangisi doğru hangisi yanlış bilemiyoruz. Bir cinayet haberi oluyor mesela. Paylaşıyoruz. Yada en ufak bir yarışmada biri kazanmış diyorlar haberlere bakıyorum diğeri kazanmış ya da bir olay olmuş. sonra bir bakıyorum yanlışmış öyle olmamış. Ee neye inancız. Özellikle sosyal medyadaki problem bu çok fazla bilgi dönüyor. Hangi birine inancız bilemiyoruz. Yok bulmuyorum. Mesela Eda okulda öpüşüyor. Herkes inkar etsede neler duyuyoruz ve sansürlenmiyor.”(k15)

Kadın katılımcılardan biri değer yargılarıyla medyadaki etiğin birbiriyle ilintili olduğunu, kadın bedenlerinin ön planda tutulup erkeklerin yüceltilmesinin çelişkili olduğunu ifade etmektedir.

“Yine aynı kapıya çıkmış oluyor değer yargıları değer yargıları değer yargıları. Toplumun kalıplaştırmış olduğu kadın ve erkekte değer yargıları döneminde zaten en büyük problemi kadınlarımızın selülitleri ve kiloları yani. Ama hiç yani Erkekler de böyle bir problem yok. Kadın selülitleriyle de güzel. Kadın kilosuyla da güzel kadın her haliyle güzel bunu yargılayan medya sürekli kadınlarda bir güzellik olmak zorunda böyle bir algı böyle bir dünya yok. Bunu da zaten erkeklerimiz empoze eden de. Medya etmemeli yapmalı. Ondan sonra erkeklerde daha güzel daha vücudu daha bakımlı sportif daha seksi vücutta kadınlara yönelmiş oluyorlar. Aslında biz erkeklerimizi önermiş oluyoruz medyayla bunun farkına varmalılar.”(k2)

Kadın katılımcılardan biri Aşk 101’de dikkatini çeken ilk şeyin küfürlerin sansürlenmemesi olduğunu belirtirken dizinin belli bir yaşın üstündekilerin izlediğini belirtmektedir.

“Açıkçası aşk 101’de en çok dikkatimi çeken şey küfürlerin sansürlenmemesiydi çünkü yıllarca televizyonda biz buna maruz kalmıştık. Fakat dizinin belli bir yaşın

üstündekilere hitap etmesi ve onlar tarafından izlenebilmesi bunu büyük bir problem yapmıyor. Her insanın duygu düşünceleri,etik yargıları farklı olabilir fakat saygı duyulduğu sürece bir problem olduğunu düşünmüyorum.”(k3)

Katılımcılardan biri televizyonda gördüğü birçok sahnenin etik kurallara uymadığını belirtirken, Aşk 101 de kadına yapılan şiddetten memnun kalmadığını dile getirmiştir.

“Etik kurallara uyulmayan bir sürü sahne var televizyonda. En çokta kadına uygulanan şiddet ve silahlarla çekilen sahneler uygun değil. Benim ahlak yargılarıma ters gelen sahnelerin olması sorun değil çünkü ben yargılarımı doğru bi şekilde ayırt edebiliyorum fakat yine bu diğer insanlar için geçerli olmayabiliyor.Aşk101’de sansürlenmesini istediğim bir sahne olmadı.Ama Eda’ya Kerem’in zorbalık uyguladığı bir sahne vardı, o sahneden memnun kaldığımı söylemem.” (k4)

Katılımcılardan biri ahlak yargılarının değişkenlik gösterdiğini, sansürün kişinin kendi iradesiyle yapabileceği bir durum olduğunu dile getirmektedir.

“Herkesin ahlak anlayışı kendisine aittir. O şey bana uymuyorsa kapatırım olur biter. Zaten onu açmak da kendi irademle gerçekleşmiş bir şey. Sırf bana uymuyor diye başkasının etik anlayışını sabote etmek doğru değil. Hayır olmadı.”(k5)

Katılımcıların çoğu, televizyonun çoğu evde ve herkesin ulaşabileceği bir araç olduğunu dile getirirken, üye olunan bir platforma gelen sansürü anlamsız bulduklarını dile getirmektedirler. Katılımcılar medyanın ataerkil sistem tarafından yönetildiğini bundan dolayı erkek odaklı düşündükleri için eleştirmiştir. Günlük hayatta gerçekleştirilen olayların sansürlenmesini doğru bulmadıklarını bu durumun çelişki yarattığını dile getirmişlerdir. Öte yandan katılımcıların çoğu kadın bedeninin sergilenişine, kadına yönelik şiddete dikkat çekmiş ve bundan rahatsızlıklarını dile getirmişlerdir.

“Var olanı yok saymak bence. Kadınlar tacize uğruyor ama uğramadan önce bu yokmuş gibi sayılıyor. Ya da şöyle diyim daha doğru görmezden geliniyor. Aşk 101 de ters bir durum olmadı sansüre zaten karşıyım. Olsada istemem.” (k13)

“Ben normal hayatta bir suçu ve cezası olmayan şeylerin medyada sansürlenmesine karşıyım.Alkol mesela,normalde yaşı yeten insanların yasal olarak içebildiği bir şeyi medyada sansürlemenin,küfürün veya cinselliğin sansürlenmesini manasız buluyorum.Gerçek hayatta cezaya maruz kalmayan şeyler,seneryo olduğunda

sansüre maruz kalıyor.Oysa silah, kavga,dövüş gibi sahnelerin yasal olarak cezası olduğu halde medyada sansürsüz görebiliyoruz.Tamamen sansüre karşı değilim.Herkesin rahatlıkla ve çabuk ulaşabildiği platformlarda örneğin televizyon yapımları sansürlensin.Fakat doğru ve yerinde sansürlensin.Onun haricinde sadece bir takım insanın etik yargısına uymuyo diye medya özgürlüğünü sınırlandırmak manasız ve çağdaşlık dışıdır.Hele bir insanın Netflix gibi, kendi öz iradesi ile satın alıp kullandığı bir platformda sansür olacak iş değil. “(k8)

“Etik problemler çok erkek odaklı bir sistem yaratılması medyada bence. Kadın bedenleri erkeklerin söylemleri falan çok çirkin. Sansür olarak düşünürsemde Sağolsunlar benim yerime Rtük herşeyi sansürlemeyi hak görüyor.! Ben sansürü doğru bulmuyorum. İnsanlar bence izlemek istemediği dizileri izlemesinler zorla önüne koyulmuş gibi. Mesela alkol varsa bunu izlememeli rahatsız oluyor çünkü. O da reyting kurbanı olup kalkmalı bu daha büyük bir ders bence boykotsa bu olmalı.” (k9)

“Medya etiğinde toplum olarak ahlaki birçok davranışın daha çok bilimsel olarak açıklanabilmesi sağlanır. Medyadaki etik problemler ise eşitliğin sağlanamaması, türk aşiret vs dizilerinde kadınlara tecavüz edilmesi, çocuk yaşta evlilik tamamen saf şekilde insanların algısına sunulurken kendilerini modern olarak gösteren dizilerde öpüşme sahnelerine yer verilmemesi bu eşitsizliği ve etik algısının sahteliğini göstermiş oluyor. Sansürleme konusunda tabi ki spesifik sapıklığa itecek şeylerin sansürlenmesini isterim. Aşk 101de sansürlenmesini istediğim bir durum olmadı.”(k12)

“Bence en büyük etik problem kadınlara yönelik olanlar yani şöyle mesela bir ilişki yaşanıyor ve kadın erkekte yaş olarak büyük ne zaman bu çift hakkında haber yapılsa hep kadının yaşı da bu habere başlık atılıyor ama ilişkide erkek yaş olarak büyükse bu hiç önemsenmiyor. Niye yani önemsenmicek bişeyse mesela kadının yaşına niye bu kadar takılıyorlar. Cinsellik sahneleri için de aynı şey.İki taraf da ünlü oyuncular ama başlık sadece kadının adı. Çok zengin ünlülerin yaşadığı ilişkiler mesela sadece kadın üzerinden anılıyor çünkü medya tepki gelmesinden korkuyor.Bence sansür gereksiz bir konu daha doğrusu yaş olarak sansür getirilmesine karşı değilim tabi ama bilinçli bireylerin neyi izleyip neyi izlemek istemediğinde kendisinin karar verebileceğini düşünüyorum.Aşk101de de bana ters gelen bir durum olmadı zaten gelse de sansüre gerek yok yine kapatırım izlemem yani. “(k20)

“Yani medyadaki problem erkek odaklı olması kadınların ölümlerinin bir gün sonra hatırlanmaması peşine düşülmemesi bence. Herkesin birbirinden bişey beklemesi ve çözüm odaklı olunmaması. Aşk 101 de sansüre gerek yok bana hiçbir sahne absürt gelmedi”.(k16)

“Bana göre Aşk 101 dizisinin sansürlenmesine veya ahlaki durumları kapsamadığı için yayınlanmasının önlenmesi çok saçma. Televizyon gibi çocukların kolayca erişebileceği bir ortamda yayınlanmıyor sonuçta. İzlemek isteyen izlesin. Zaten yayınlanan platforma belirli bir ücret ödenerek bu hak alınıyor. Bence sansürlenmesi de gerekmiyor.”(k10)

“Etik problemler bence bir kural var ama herkese göre değişiklik gösteriyor. Mesela Rtük’e göre içki içmek sigara kullanmak etik değil sansürlenmesi gerekiyor. Ama çık gez sokaklara çoğu kişi alkol sigara tüketiyor. Çoğu kişi sevişiyor. Ahlak bekçiliğinin medya üzerinden yapılmasını bir etik problem olarak görüyorum. O medya başkasını övüyor kanal değiştiriyorsun diğer medya övüleni gömüyor. Aşk 101 de bana yanlış gelen bir durum olmadı.” (k18)

“Medya nedense dizilerin veya filmlerin sadece sevişme sahnelerini haber yapıyor ve bunları kadın bedeni üzerinden yazıyorlar. Bir kadın oyuncunun adını kullanarak ateşli sahnesi başlığı altında yayınlıyorlar halbuki dizinin odak çekmek istediği nokta o değil. O sadece akışta günlük hayatta da yaşandığı gibi yaşanan bir olay. Ben ahlak yargısının tamamen kişisel olduğu kanaatindeyim bu yüzden de başkasının ahlak yargısını sorgulamak benim haddime değil. Eğer hoşuma gitmiyorsa kapatırım izlemem. Ama bunu başkalarının beğenebileceği gerçeğini unutmam saygı duyarım. Aşk 101 dizisinde de bence sansürlenmesi gereken hiçbir sahne yok. Anlatılan her şey sıradan hep varolan şeyler zaten.”(k17)

Kadın katılımcılardan biri dizide sansürlenmesini istediği sahnelerin olduğunu belirtirken ahlaki yargılarına ters gelen karakterlerin olduğu kadın bedenlerini ön planda tuttuğunu eleştirmiştir.

“Ya kızları çok teşhir ediyorlar mesela uygunsuz bir sahne varsa çok yayıyor medya bunu prim için izlememiş olan bile görüyor yani.Bana ters gelen dediğim gibi kızların aşırı hareketleri.Hocasıyla bile öpüşen var böyle saçmalık olabilir mi? Bu kimin ahlak anlayışına uyar ki. Ben bunların sansürlenmesinden yanayım ne gerek var yani bu tarz şeylerin yansıtılmasına.”(k19)

Erkek katılımcılardan biri ise Eda'yı okulda öğretmeniyle öpüşme sahnesinin sansürlenmesini istediğini dile getirmiştir.

“Evet doğru buluyorum. Aşk 101 de Edanın öpüşmesi hocasıyla bunu sansürlemek isterdim. Zaten ilk bölümdü sinirlenmiştim.”(k7)

Katılımcılardan biri Osman karakterinin eşcinsel olması dahilinde bile sansürlenmesinin doğru olmadığını herkese göre ahlak yargılarının değişiklik gösterebileceğini ifade ederken, Eda karakterinin okuldaki öğretmeniyle öpüşmesinin doğru gelmediğini ama sansüre ihtiyaç duymadığını ifade etmektedir.

“Etik problemler aslında etiğe bu kadar takmaları. Neden dersiniz? Mesela Rtüük etik için çalışıyor ama onlara göre ahlaksızlık bize göre olmayabilir. Herkesi kapsıyorlar. Herkese göre farklı bence etik bu yüzden problem yaratıyor. Şey diye duydum Osman karakteri gay olduğu için sansür yemiş onu sansürlemişler. Yani Osman karakteri bence çok silik işlenmiş doğrusya beni rahatsız etmezdi mesela ilk çıktığında karantinadaydık ve dizi patladı biliyorsunuz. Arkadaşlarımla konuşmuştum olsa rahatsız eder miydi diye etmezdi bence eğer rahatsız etseydi ben zaten üyelikten çıkarım o imkan var. Ters bir durum heh mesela Eda'nın hocasıyla öpüşmesi bana ters geldi ama sansürlemem yani.”(k11)

5.12 Katılımcıların Ataerkil Düzendeki Erkek Olmanın Zorluklarına İlişkin Görüşleri

Katılımcılara “Ataerkil toplumda erkek olmanın zorlukları ya da kalıplaşmış rollerin medya tarafından nasıl yansıtıldığını düşünüyorsunuz?” sorusu yöneltilmiştir.

Katılımcıların çoğu yaşanan düzende erkeklerin eve bakma zorunluluğundan ve duygularını ifade edememesinden bahsetmiştir. Medyada ise katılımcılar daha çok güçlü hiyerarşide üst tabakada olan erkeklerin yansıtıldığını ifade etmiştir.

“Bence işleri gerçekten çok zor. Biz gidiyoruz arkadaşlarımıza üzüntümüzü anlatabiliyoruz. Ama onlar sürekli güçlü olmak zorunda. Çünkü toplum öyle istiyor. Bir çocuk istediği oyuncakla oynamalı yönelimi kimseyi ilgilendirmez. Ama çocuk mesela barbie bebekle oynasa olay çıkıyor. Benim oğlum yapmaz yapamaz. Alıymış gibi görüyorlar, öğretiyorlar sonra biz çekiyoruz her şeyi. Medyada da böyle gösteriyorlar. Erkek gücünü kaybederse kendini hiç olarak görüyor. Söyleyemiyor kimseye.”(k9)

“Erkeklerin kesinlikle evine hatta eşine bakması zorunlu gibi gösteriliyor. Eşini çalıştırmamanın erkekliğin egosunu tatmin ettiklerini düşünüyorlar veya eşi çalışıyorsa bile eşinden daha fazla maaş alması gerektiğine inanıyorlar aslında bunların tek sebebi erkeklerin kadınlar üzerindeki egemenliğini sağlayabilmesi. Yani daha fazla maaş alırsa kadının ona muhtaç olacağını bu yüzden onu bırakamayacağını düşünüyorlar. Kaba olarak da sözünü dinlettirmeleri gerektiğini aşıyorlar. Ben özellikle geleneksel medyada çoğunlukla erkeğin ev işlerine yardım etmediğini, çocuğa bakmadığını onun tek görevinin işe gitmek olduğunu ve döndüğünde ise her şeyin ayağına gelmesi gerektiğine dair bir kalıpla karşılaşıyorum. Günlük hayatımızda bile erkeğin ev işlerine yardım etmesi kibar davranması olması gerekenken absürt bişey olarak görülüyor. Erkeklerin üstündeki baskı da bu açıdan çok büyük. Onlara küçüklükten beri erkek adam şunu yapmaz erkek adam şunu içmez gibi kalıplar aşılanıyor.”(k17)

“Yani aslında her cinsiyetin bir zorluğu var toplumda. Kadın olmanın zorluklarından da erkek olmanın zorluklarından da bahsettik. Bu toplumda erkeklik kavramı çok baskıcı, gergin, dediğim dedik, kıskanç olarak görülüyor. Öyle olmayan karakterler insanlara garip geliyor hatta dışlanıyorlar çoğunlukla. Bizim üstümüzde de aldığın maaş şöyle olacak , şöyle evini geçindirmek zorundasın, şöyle eşine çocuğuna sahip çıkıcaksın gibi baskılar var. Kafalarında ideal bir erkek nasıl olur tasarlamışlar hepimizin ona uymasını bekliyorlar ki bu tasarladıkları karakter de dediğim gibi maço tipler. Ben öyle olmadığım için insanlara düşüncelerime erkek adam böyle mi düşünür bile diyorlar.”(k20)

“Ataerkil toplumda erkek olmak ailenin maddi ihtiyaçlarını erkek tarafından karşılanması erkeğin para kazanması gerektiği eve arabası prestijli bir mesleği olması gerektiği anlamına geliyor. Bunların çoğu medya için malzemedir bu malzemeyi ve insanı medyatik değeri tüketene kadar sömürürler. Sömürmekten kastım haber yapmaya devam ederler medyatik değeri bittiğinde onlar için anlamı kalmaz.” (k14)

“Biz hep güçlü olmak zorundayız. Ağlayamayız, her zaman ayakta durmak zorundayız. Babamızdan öyle gördük çünkü. Askere gidip sürünüyoruz mesela dayak yiyoruz. Biz dayak yesek de sesimizi çıkartamayız yada kız arkadaşımıza söyleyemeyiz bizi terk eder daha güçlü bir adama gider diye.”(k15)

“Ataerkil toplumda erkek olmanın zorlukları en başında para kazanmak, her daim cesur davranmasını beklemek olabilir. Bu zorluklar medyada da yansıtılıyor.”(k10)

“Medyanın ataerkil düzen de erkeğe verilen rollerin yanında olur genel olarak doğru bilinen yanlışların yanında oluyor. Medyada yansıtılan erkek rollerin toplumdaki rollerle birebir aynısı diyebilirim. Fakat son zamanlarda bu çabalarının yıkılmaya başladığını düşünüyorum. Yani medyada da ataerkil düzenin dışına çıkmaya çalışıldığını görüyorum. Ne kadar başarılı olur bilmiyorum ama yavaş yavaş tabularını kırmaya çalışan insanların olduğunu görüyorum.”(k1)

“Özellikle geleneksel toplumlarımızda bu çok yaygın bir durum. İşte erkek eve bakmalı erkek para kazanmalı erkek kesinlikle para kazanmalı erkek eve bakmalı. Ama öyle bir dünya yok kesinlikle kazanç iki taraflı olmalı. Kesinlikle gelirler de iki taraflı olup daha ortak noktayı bularak devam etmeli maalesef. Mesela askere gitmek gibi erkeklere özgü yargılar sen güçlü olmak zorundasın kavga etmek zorundasın güçlü olmak zorundasın. Ya da birisi senin karına baktığında sen onu dövmek zorundasın. Kadını korumak zorundasın erkeklerde en çok rahatsız olduğunuz şey zaten korumacılık. Yani kadına kendin malıymış gibi görmek. O senin malın değil sadece hayatını devam ettireceğini eşin. Bu konuda erkeklere empoze edilen şeyler onları olumsuz bir ilişkiye sürüklediğini kesinlikle düşünüyorum.”(k2)

“Ataerkil bir toplumlarda genellikle erkeğin korumacı güçlü(maddi-manevi) olması bekleniyor. Eğer bir erkek bir evi başkalarıyla paylaşıyorsa hiçbir şekilde evin tüm ihtiyaçlarını tek bir destekle karşılamak yükümlülüğünde değil. Bir ev varsa o, o evde yaşayanların evi ve ne gerekiyorsa birkaç elden yapılmalı. Medya genellikle erkeğin dediğim yönleriyle yansıtıyor ve bu da farkındalık için pek de iyi bir durum değil.” (k5)

Katılımcılardan biri erkeklerin el üstünde tutulduğunu ancak bununla birlikte ona yüklenen rollerin arttığını dile getirmiştir.

“Ataerkil toplumda erkeklerin el üstünde tutulduğu görülür ve bu doğrudur. Ama erkeklere yüklenen sorumlulukta bununla birlikte fazladır. En küçük örneği erkeğin sürekli hesabı ödemesi, babaların duygularını göstermeyip sürekli bir duvar halinde olunmasının istenmesi “vb.” (k4)

Erkek katılımcılardan biri toplumun kadınları hep ötekileştirildiğini düşünmesini eleştirmiş, erkek olarak yaşadığı duygusal zorlukları ve medyanın bunu göstermemesini şu şekilde ifade etmektedir.

“Hep kadınlar maruz kalıyor zannediyorlar ama bizde bir sürü toplumsal kalıplara maruz kalıyoruz. Bize otur otur kalk kalk demiyorlar ama erkek adamsın diyorlar sonrada neden duygularını paylaşmıyorsunuz. Neden paylaşalım ki? Medyada bu zorlukları eskiden es geçiyordu o yüzden olabilir. Şimdi neden böyle davrandığımızı daha anlamaya çalışıyorlarmış gibi gösteriyorlar bence.”(k6)

Erkek katılımcılardan biri ataerkil düzende yaşadığı bir zorluk olmadığını duygularını ifade edemediğini ancak bütün bireylerin böyle yetiştiğini şöyle ifade etmektedir.

“Aslında ben pek zorluğunu yaşamıyorum. Sadece duygularımı gösteremiyorum. Ama bunun kötü bir şey olduğunu düşünmüyorum. Sonuçta bizim babalarımızda böyleydi ama annemizle bir ömür mutlu yaşadılar. Bizde iyi yetiştiğimizi düşünüyorum.” (k7)

Katılımcılardan biri eşitsizliğin her iki taraf içinde geçerli olduğunu ancak erkeklerin bu yaşanan eşitsizlik düşünüldüğünde dezavantajlarının çok az olduğunu ifade etmektedir.

“Eşitsizliğin iki cinsiyet açısından da dezavantajları olduğu kesin olsa da erkeklerin dezavantajlarının kadınlara göre oldukça az olması erkeklerin bu eşitsizliğe karşı çıkması için bir engel oluşturuyor. Ataerkil bir toplumda kadın evinde oturur, erkek eşine ve çocuklarına bakmakla yükümlüdür. Bu algı; erkeklerin ekonomik olarak her zaman bir aileyi geçindirebiliyor olması ve ailesine bakabiliyor olması büyük bir yük bence. Bir aile kuruluyor ve bu ailenin tüm ekonomik yükü bir erkeğin sırtına veriliyor. Erkek eve ekmek getirebilirse yiyebiliyorlar getiremiyorsa yenmiyor. Bu sorumluluğun bir erkeğin omzunda olması ne kadar kadını yaralasa da erkeğide yaraladığını düşünüyorum. Günümüzde dahi hala evlenilcek erkeklerin maddi durumunun iyi olması bekleniyor çünkü eve ve ailesine o bakacak algısı var. Oysa bu bağınazlığa bir son verilip erkek sorumluluğunu kadın ile kadın da evdeki sorumluluğunu erkek ile paylaşırsa ve ikisi birlik olup bir aile geçindirmeye çalışsalar hem maddi hem de manevi rahata kavuşabilirler. Bir erkeğin üstüne bu kadar yük bindirip kadını da ev ile sınırlandırmak manasız ve günümüzde artık görmek

istemediğimiz şeyler olmalı. Oysa medya hala günümüzde kadınların kendileri için değil de zengin kocalar için yaşadığı. Maddi durumu iyi olan erkeklerin her koşulda ilgi gördüğü veya vuran, bağırın, kadın üzerinde güç gösterisi yapan erkeklerin ilah gibi gösterilmesi medyanın bu kalıplaşmış rollerden çıkamaması ve insanlara bunu empoze edilmesi hoşuma gitmiyor. Medyanın bu tutumu yüzünden çoğu genç kız izlediği dizilerdeki güçlü, zengin, kadına saygı duymayan erkeklerle birlikte olmak isterken kendi idealleri için yaşayan bir kadın olmayı ve kendilerine saygı duyan erkeleri kadınlar eş olarak tercih etmiyorlar. Bu sebeple de erkekler o dizilerdeki kalıplaşmış erkek modeline girmeye çalışıyorlar. Kadınlarsa farkında olmadan hayran oldukları güç karşısında eziliyorlar.” (k8)

Katılımcılardan biri medyada hep güçlü erkeklerin olduğunu, yaşadığı zorlukların olduğunu ancak kadınlar kadar olmadığını ifade etmektedir.

“Medyada hep peşinden koşulan Ceo erkekleri var. Eğer erkek güçsüzse de onunla ilgi problemleri oluyor. Ben doğrudan her şeyi gösterdiklerini düşünüyorum açıkçası erkek olarak. Yaşadığımız zorluklar var ama kadınlar kadar değil bence. Medyada bunu yansıtıyor direk.” (k11)

Katılımcılardan üçü erkeklerin yaşadığı bir zorluk olmadığını medyada ise yansıtılan erkek modelinin daha çok erkekleri yüceltmek adına olduğunu ifade etmektedir.

“Bizim toplumumuz da her açıdan erkekler kadınlardan üstün görülür. Bu bi kısımda kırılmaya çalışılsa da bi kısımda ne yazık ki böyle devam etmekte. Her daim yol gösterici, lider olmak zorundalar. Kusursuz görünürler. Bu kalıplaşmış bir modeldir. Günümüzde bir kitapta “kötü çocuk” lakaplı erkeği çok yükselterek kadınları egemenliğinin altında eziliyorlar.”(k12)

“Erkeklerin pek bir zorluğu yok ama ‘sen yaparsın erkeksin’ kalıpları baskı yapıyor olabilir. Sürekli güçlü erkek modelleri medyada. Bu erkeklerin çoğunun da tek derdi aşk acısı oluyor. Ama o aşk acısını da şiddetle çözüyorlar. Güçlüler ya ağlamazlar onlar diye.”(k16)

“Pek bir zorlukları olduğunu düşünmüyorum yüceltiyorlar yücelttikleri kadar zaten. Aç oğlum amcanlara şeyini benim oğlum büyüyünce adam olacak bilmem ne diye yetiştiriyorlar erkekleri. Her erkeğin bahanesi de ya sünnet oldum ya da kızım biz askere gidiyorsunuz. Biz her ay regli oluyoruz, haberleri yok galiba. Medyada da erkek

yüceltiliyor erkek yapar her şeyi ama kadın da şunu yapmıştır yalan söylemiştir. Başkasını sevmiştir. Adam evli olsa da dizilerde maşallah aldattığında bir sürü bahane sıralayıp yine kadın pislik oluyor anlamıyorum.”(k18)

Kadın katılımcılardan biri kadın veya erkek olmanın zorluğunun olmadığını herkesin verilen görevleri yerine getirdiğini ifade etmektedir.

“Erkek olmanın da kadın olmanın da bir zorluğu yok bence herkes görevini yapıyor. Evin direği oldukları için bir otorite sahibi olmaları lazım sonuçta çocuğunun çocuğunun yanlış yollara sapmasını önleyecek olan evin babasıdır. Sözü dinletmesi gerek dizilerde de böyle yansıtılıyor genellikle bazı saçma senaryolar haricinde.”(k19)

5.13 Aşk 101 Dizisinde Erkek Odaklı Toplumsal Cinsiyet Yargıları

Katılımcılara Aşk 101 dizisinde gördüğünüz erkeğe ait toplumsal kalıplardan örnekler verebilir misiniz? Bu konular hakkındaki görüşleriniz nelerdir? sorusu yöneltilmiştir. Katılımcıların çoğu Kerem, Tuncay ve Sinan karakterlerini yaşadığı olaylardan bahsettiği görülmektedir. Katılımcılardan biri Kerem’in gücümü göstermek adına şiddete başvurduğunu dile getirmektedir.

“Erkeklik Türkiye’de çok önemli. Çünkü birçok gücü temsil ediyor. Aşk 101’de de erkeklik kavramları güç olarak algılanıyor bence. Mesela Kerem’in babası çok parası var işte zengin çevresi var. Parası olduğu için de işte bütün güce sahip olduğunu düşünüyor. Ondan sonra Kerem’in üzerinde kullanmaya çalışıyor bu gücünü Kerem’in erkekliğini göstermek adına sürekli Kerem’de bu durumlarda büyüdüğü için bu şekilde yetiştiği için erkeklik göstermek adına sürekli şiddete başvuruyor. Sinan’da güç gösterisi mi işte hasta olduğunda kimseye söylememek de buluyor mesela çocuklukta üretildiği için de çok zor kuruluyor.”(k1)

Şiddet psikolojik ve fiziksel olarak insana zarar veren en somut unsurdur. Çocuklar küçüklükten ailelerini örnek olarak ve modelleyerek büyümekte, yetişkin bir birey olduklarında ise bu durumu farkında olmadan devam ettirmektedir. Bandura sosyal öğrenme kuramında çocukluktan yetişkinliğe geçiş sürecinde yaşanan sıkıntıların bireyler büyüyünce ortaya çıkacağını ifade etmektedir. Aşk 101’de Kerem karakterinin babasından psikolojik şiddete uğradığı gözükmekte, Kerem’in ise çevresindekilere şiddet uyguladığı gözlemlenmektedir. Şiddet etki tepki olayı olmakla birlikte çocuk küçükken ailesinde yaşadığı şiddeti büyüdüğü zaman kendi hayatına

adapte etmektedir. Katılımcılardan 8'i Sinan ve Kerem karakterlerinin aileleri tarafından psikolojik şiddete maruz kaldığını bu durumdan dolayı öfkelerini dışavurma, baskın olma, başkalarından yardım isteyemediklerini ifade etmektedir.

“Tabi. Kerem ve Sinan ’dan bahsetmek istiyorum. Kerem babasından psikolojik şiddet görüyor. Herkesin içinde rezil etmeye çalışıyor çocuğu. Erkek olarak o da şiddet gösteriyor başkalarına. Çünkü herkes babasının gücünden bahsediyor. Başkalarına yaşadığı olayları anlatamıyor bile. Sinan da öyle ailesi hep bırakmış onları. Şefkat gösterebilir belki çocuk bu kadar umursamaz olmicak. Hasta olsa bile başkalarının yardımını isteyebilir. Işık yardım ettikçe kendini ilk başta güçsüz hissediyordu çünkü.”(k9)

“Daha çok erkeklerin kadınları ezdiği söylenmekte ama biz en çok şiddete uğrayan insanlarız. Bize ağlanmamamız söyleniyor. Gidip çalışmamız söyleniyor. Hepsini tek başına hallediyoruz. Ben bunu yanlış buluyorum. Kerem mesela babası tarafından psikolojik şiddete uğruyor ve ona göre şekil almış. Sonra herkes kalpsiz aşısı tam mı gibi şeyler söylüyor. O öyle öğrenmiş onu uyguluyor ne diyebilirsin ki?”(k11)

“Erkekler ağlamaz diyenler yüzünden duygusunu yaşayamazlar. Kerem’i özellikle babası öyle bir yetiştirmiş ki sevgisini söylemeyi bile acizlik sanıyor. Sinan terkedilmekten korktuğu için açılmıyor. Her bireyin kendine olan güvenini toplum davranışları zedeliyor. Halbuki insanlar bir sussa hayat hem erkek hem kadınlar için daha güzel olucak.”(k12)

“Erkek eli ekmek tutmalı o zaman erkek ağlayamaz söyleyemez derdini. Kerem’in babası çocuğunu yok sayıyor sevgisini göstermiyor. O da gidiyor başkasına saldırıyor. Çocuklar gözlemleyerek öğreniyorlar. Kerem şiddete eğilimli babası yüzünden muhtemelen o da çocuklarına uygulucak onları.” (k13)

“Sinan dedesine bakmakla yükümlü ilgisiz bir babaya sahip ne zaman zaten babasına ulaşmak iste de çılgınlığını babasına duyurmak istese de babası her zaman başka bir iş bahanesiyle Sinan’ı görmemezlikten gelip bir yalıda dedesi ile yalnızlığa mahkum etmiş durumda. Sinan’ın tek problemi tek öfke problemi. Aslında sevgisizlik Işık’ın onun verdiği sevgiyle aslında Sinan hayatı bi nevi dönmüş olmuştu zaten bir çocuk. Aslında sessiz çılgılığı o içindeki o bastırılmış duygular onu gördü fiziksel şiddetten bahsetmiyorum. Psikolojik şiddet bile insanları o kadar kötü yerlere getirebiliyor ki sizin onu içindeki bastırılmış duygular o yaşasa da psikolojik şiddetten

dolayı içine kapanık hayata küsen aynı şekilde Kerem'in ve babasının ona uyguladığı şiddetler Kerem'in aynı şekilde çevresine şiddet uygulaması gibi zorlukları ya da kalıplaşmış rolleri.”(k2)

“Aşk 101 de erkeğe ait kalıplardan en çok “baskın olma” özelliğini gördüm. Kerem ve Sinan bunlara örnek verilebilir. Şiddete eğilim ve bundan çekinmeme erkeğin sertliğini bu şekilde gösterebilme algısı yaratıyor ve bunun günümüzde de böyle devam ettiğini düşünüyorum. Sözü konuşarak değil en ufak ters düşmede şiddet yoluyla çözmeye çalışmak maalesef kültürümüzde de oldukça yaygın.”(k3)

“Kerem en büyük örneği sert çocuk kalıbı. Ağlamaktan bile korkuyor, duygularını belirtmenin zayıflık olduğunu düşünüyor. Konudaki görüşüm şu şekilde, toplum erkeğin sert ve güçlü kadının ezik ve yardıma muhtaç olmasını normal kılıyor. Oysaki çoğu erkek duygularını rahatça belli etmeli ve bunun normal olduğunu kabul etmeli.”(k5)

“Aşk 101 de daha önce söylediğim gibi Sinan ve Kerem ailesi tarafından ötekileştiriliyor. Ama onlarda güçlü gözükme için şiddet ya da umursamazlığa vuruyorlar. Aileler bütün hayatımızı etkiliyor. Yetişkin hayatlarında da hala etkilerini görüyoruz zaten. Benim hayatımda da öyle eşim uyarıyor yine babana benzedim diye. Bende hemen evet ya diyorum.”(k6)

Katılımcıların 4'ü Tuncay karakterinin Burcu karakterini hizmetçi olarak görmesini eleştirmiş, kadınların görevlerinin sadece ev işi olmadığını belirtmiştir.

“Tuncay karakteri Burcu karakterini nişana atması üzerine seni gezdirmedim diye mi? serzenişinde bulunması. Kadının tek görevinin kocasına yemek hazırlaması evi çekip çevirmesi gerektiğini olduğunu düşünmesi. Bu kalıplara örnek bu düşüncelerin hiçbirine katılmıyorum ve hem kadınların hem erkeklerin bundan daha fazlası olduğunu potansiyellerini daha yüksek olduğunu düşünüyorum.” (k14)

“Tuncay bence evde erkeğin sözü geçer, evde erkeğe hizmet edilir. Çünkü kadınların çoğu ev hanımı olmasa bile bizim elimizden öyle şeyler gelmez. Kadının bize hizmet etmesini isteriz biz. Ayaklarımızı uzatıp Tuncay gibi meyve soymasını bekleriz. Bu bizim sevgi anlayışımız annemizde bize böyle bakıyor. Meyvemizi soyuyor, sabah kalktığımızda kahvaltımız hazır...”(k15)

“Tuncay’ın sevdiği kadının ona hizmet etmesini beklemesi. Bu tür kalıplardan kurtulursak rahatlıcaz. Biz köle değiliz hiç kimseye hizmet etmek içinde okumuyoruz. Ama erkeklere hizmet etmek zorundayız.” (k16)

“Burcu’nun eşi en iyi erkeklerin kalıplarından biri. Her şeyi ayağına bekleyen ve çok bir şey yaptığını düşünen karakter. Açıkcası en sinir olduğum konu aile yapısındaki erkek karakteri. Bu konuda ne kadar konuşsam fayda etmeyecekmış gibi çünkü bunun kırılması çok zor. Yıllardır böyle yürüyen ve ailede de görülen bir şey olduğu için insanların maalesef kafa yapısının değişmesi zor. Bunun için çabalar olsa da uzun süren bir savaş olucak gibi.”(k4)

Kadın katılımcılardan biri Kemal karakterinin Burcu karakterini eve bırakmasının toplumsal kalıp mı olduğunu sorgulamış, erkeklerinde kadınlar kadar toplumsal yargıya sahip olduklarını düşündüğünü ifade etmiştir.

“Benim emin olmadığım birkaç düşüncem var. Mesela Kemal’in Burcuyu konser gecesi eve bırakması bir erkeğe ait toplumsal kalıp mı, centilmenlik mi ? Erkeğe ait toplumsal bir baskı olmasının sebebini düşünüyorum. Bence kadının gece vakti eve sağ salim dönebilmekten emin olması gerektiği, onu koruyup kollaması gerektiği algısı var. Peki erkek kimden koruyup kolluyor kadını? Erkek kadını yine erkekten korumuyor mu? Bu erkeğe verilen kalıp yine erkeğin çözebileceği bir unsur değil mi? O zaman toplumsal kalıp diyebilir miyiz emin olamadım. Kemal’in o davranışı bir centilmenlik örneği ise Kemal’in toplumdaki bu eşitsizliğe karşı farkındalığı olması ve kadının yanında olmak istemesi gibi düşünüyorum. Ama genel olarak erkeğe ait toplumsal kalıpların da olduğu. Erkekliği fazla yüceltmekle birlikte toplumun erkeklere fazla yük bindirmesi erkeklerin maruz kaldığı bir durum. Bazı erkekler istemese dahi erkek veya adam olmanın sorumluluğu altında eziliyorlar. Bir erkeğin güçlü olmadığı zaman ezildiği veya hor görüldüğü bir durum da söz konusu. He bu kadınların yaşadığı adaletsizlik karşısında bir hiç bile denilebilir durumda bana göre fakat erkek olmadığım için de bu konu üzerinde fazla sözüm veya düşüncem yok. Bir kadın olarak hak yenmenin ne kadar kötü bir şey olduğunu bizzat yaşamış biriyken. Bir erkeğin de hakkını yemek istemem. Ne kadar kadınların bu durumda olmasında payları olsa da.” (k8)

Katılımcılardan biri Aşk 101’deki Eda karakterinin tabuları yıktığından, Burcu karakterinin ise eril tahakküme karşı geldiğinden bahsetmektedir.

“Erkekler kadınlardan daha baskın, bağımsız gibi gösterilir. Dizide Eda tabuları yıkıyor. Gayet baskın bir karakter olarak onu görüyoruz. Tuncay ise erkeğe ait toplumsal kalıpların hepsini yansıtıyor. İstanbul'a gelerek hemen evini geçindirme düşüncesiyle bir iş arayışına giriyor. Burcu'nun onunla evlenmeye düinden razı olduğunu düşünüyor. Evin erkeği tabirini yansıtmak için kendini hazırlamaya çalışıyor. Burcu da bu durumdan hoşlanmıyor itiraz ediyor ama Tuncay hala kendini haklı görüyor. Toplumdaki erkek figürünü yansıtmaya devam ediyor.”(k10)

Katılımcılardan biri Kerem karakterinin Eda karakterini ötekileştirmesini ve şiddete eğilimli olmalarını eleştirmiştir.

“Mesela kadınların sadece odalarının Tarkan posteriyle donanması gerektiğini düşünen karakterler var. Eda'nın tavırlarını kimin ne olduğu belirsiz diyen Kerem var. Toplumsal cinsiyet yargıları bunlar. Diğer 3 karakterde kavga eden gücünü göstermeye çalışan tek bir mutlu anda ya da yardımda çileden çıkan karakterler.”(k18)

5.14 Geçmişteki Toplumsal Cinsiyet Yargılarıyla Günümüzdeki Toplumsal Cinsiyet Yargıları Hakkındaki Görüşler

Katılımcılara “Aşk 101 dizisi 98 li yıllarda geçiyor o yıllarda gösterilen toplumsal cinsiyetle günümüzde gösterilen toplumsal cinsiyet faktörleri arasındaki farklılıklar ya da benzerlikler nelerdir?” sorusu yöneltmiştir.

Katılımcılardan 8'i 1998'li yıllardan beri ilerleme kaydedilmediğini aksine gerileme olduğunu ifade etmektedir. Ayrıca katılımcılar kadın ve erkek sorunlarının hala devam ettiğini, kadınların ötekileştirildiğini ifade etmektedir. Öte yandan Katılımcılar kadına yönelik şiddetin arttığından bahsetmektedir.

“Kadının başında bekçilerin olması gerektiği düşünülüyor. Ondan sonra mesela Burcu hoca bize o zaman da Burcu'nun evlenmesi işte ailesinin yakınında oturması. Hani başında birinin olması bir sahibinin olması gerekiyordu. Ya da Burcu'nun hep bu işte ayrılma sahnelerinden hatırladığım kadarıyla aklına birinin girdiğini düşünüyorlardı. Şu anda öyle bir kadın ayrılmak istiyorsa herhangi bir ilişkiyi bitirmek istiyorsa hep bu onun kararı olarak algılanmıyor. Sadece dışarıdan etkilenmiş olarak algılanıyor. Hayatında biri olabilirmiş gibi algılanıyor. Hep bir yerlerden dışarıdan etkilenmiş gibi algılanıyor o zaman öyleymiş diziden gördüğümüz kadarıyla ve şimdi de öyle. Hala her gün birçok örneğini rastlıyoruz başka zaten

birçok örneğini haberlerde görüyoruz. Kadınların üzerinde yapılan haberlerde gündüz programlarında işte giysi konularını giyinmekten. Mesela başka örnekler verirsem o zamana göre mesela kadın cinayetleri arttı. Yani günde kaç tane kadın cinayeti oluyor bilmiyorum. Bir ayda 30 gün varsa 30 günden daha fazla kadın cinayeti oluyor. Başka bir de kadınları öldürüyorlar suçu kadının suçu kadının giydiği kıyafet oluyor. Sosyal medyayı kullanması oluyor. Kadınlar bu yüzden her gün her gün her gün cinayete kurban gidiyor bu şekilde.” (k1)

“Söz konusu değil gerileme söz konusu. Daha çok yine kadınların kısıtlanması ve erkeklerin daha ileriye gitmesi konusunda görüşler ve gelişmeler yaşadıklarını düşünüyorum. Özellikle bazı toplumlarımızda buna kendimde örnek verebilirim. Kendi halalarım ya da teyzelerim ya da atıyorum en yakınındaki insanların erkek ön planda erkek bir adım önde kadın her zaman erkeğin arkasında durmalı gibi yargılarından çok sıkılmış bıkmış bir vaziyetteyim marifeti erkekte arıyorlar. Hiçbir şey değişmedi gerilemiş aksine.” (k2)

“Çoğu benziyor bence. Hala aynı şeyler yaşanıyor çünkü toplumumuzun zihniyeti aynı hala. Değişen yeni nesil varsa bi o kadar da değişmeyen bir nesil var. Dizinin 98de olması sadece kıyafetlerden ve ortamlardan belli yoksa yaşananlar 2020’de de devam ediyor.”(k20)

“Daha da kötüye gidiyoruz bence alenen yapılıyor her şey yolda gördüğün kadına alenen kötü laflar söyleyebiliyorlar. Benzerlikler hemen hemen bütün toplumsal cinsiyet eşitsizliği benziyor.”(k13)

“Ben bir farklılık göremedim her şey aynı. Kadın karakterlerin yaşadığı erkek karakterlerin yaşadığı sorunlar aynı sadece şimdi daha fazla konuşuluyor.”(k11)

“Çok fark göremedim. İlerleme kat edememiş bir toplumdayız. O zaman ki zihniyetten farklı az da olsa modernleşmiş toplum mevcut. Onun dışında hala kızların nasıl giyineceğine nasıl konuşması gerektiğine karışılıyor.” (k12)

“Pek bir farklılık yok bence. Yine aynı sorunlar problemler mevcut. Yine çok fazla erkeklerle takılan kadınlara verilen ad belli ağlayan erkeğe güçsüz erkeğe verilen ad belli. Hala şişman kadına şişman gözüyle bakılıyor bu bir gerçek.”(k15)

“Çok farklılık yok aslında. Bütün karakterlerin yaşadıklarını günümüzde hala ben, arkadaşlarım, çevrem birçoğumuz yaşıyoruz. Burcunun yaşadıklarını hala birçok kadın yaşıyor fakat burcu kadar cesaretli olamadıkları için mutsuz bir evliliğe maruz

kalıyorlar veya ailesi onu prenses gibi görüp her şeyden sakındığı Işık gibi bir şeyleri yaşayabilmek için ailesini kandıran birçok insan var. Edanın ailesinin yaptığı gibi sırf ailesi istiydi diye zorla o bölümü okuyup ömür boyu mutsuz bir meslekle ömrünü geçiren insanlar var.”(k17)

Katılımcılardan üçü farkın çok fazla olduğunu şöyle ifade etmektedir.

“Aileden aileye değişeceğini düşünüyorum ama genele bakarsak epey farklılaşmış. Farklılıklar olarak en azından kendi çevremde çocuğa ve kadına verilen değer artmış diyebilirim.”(k5)

“Farklılıklar var tabiki. Eskiden önemsenmezdi ya da önemsiyormuş gibi gösteriliyordu. Ama şimdi gerçekten önemseniyor. Benzerlikler kadın yine aynı şekilde ötekileştiriliyor.”(k6)

“Eskiye göre baya fark var. Şimdi kadın-erkek eşitsizliği biraz daha azalmış durumda. Kadınlar haklarını savunmaya başladı.”(k16)

Katılımcılardan biri 1998’li yıllarda Aşk 101 gibi karakterleri göremeyeceğini, farklılıkların bu kadar ön planda tutulmayacağını ifade etmektedir.

“98’li yıllarda televizyonlarda bence bu karakterleri göremezdik. Farklılıkları artık herkes herşeyi söyleyebilme hakkına sahip görüyor kendini. Eskiden farklılıklar göze sokulmazdı. Her şey normal akıştaymış gibi bahsedilirdi ve tabi toplumsal cinsiyet bu kadar popüler değildi başka sorunlar vardı. Şimdi ise kadın cinayetlerinin artmasıyla çok ön planda oldu. “(k7)

Katılımcılardan biri teknolojinin gelişmesiyle toplumsal cinsiyet eşitsizliğine oluşan farkındalığın arttığını fakat 1998’li yıllarda toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin bu kadar konuşulup toplum meselesi olarak ele alınmadığını dile getirmektedir.

“Bence toplumsal cinsiyet eşitsizliği teknolojinin artması ile birlikte günümüzde daha çok farkındalık sahibi olduğumuz bir konu. Fakat 98li yıllarda da bu konunun bu kadar büyük bir dünya meselesi olduğunu ve bu eşitsizliğe maruz kalan bizimle birlikte bir çok insanın var olduğu bilinmiyordu. İnsanlar günümüzde kadına olan haksızlıkları, suçları çok daha çabuk ulaşabiliyorken farkındalık da aynı oranda artıyor fakat huzur ve mutluluğun da aynı oranda azaldığını düşünüyorum. O zamanlar insanlar sadece kendi etrafındaki yaşanan şeylere şahit olabiliyorken daha mutlu ve huzurlu gözüküyorlar. Fazla bilginin farkındalık oluşturduğu aynı zamanda

da tedirginlik ve korku oluşturduğunu düşünüyorum. Örneğin o zaman bir kadının kıyafetine gösterilen olumsuz tepki kadının sadece kendi etrafından ibaretken ve bu durumun önüne geçilebilirken. Günümüzde sosyal medya sayesinde milyonlarca kadın linç ve hakarete maruz kalıyor.98 li yıllarda linç kültürü sadece mahallende kalırken şuan sosyal medya sayesinde tüm dünyada kalıyor. Aşk 101 dizisi de bunu bize aslında gösteriyor. Eda gibi karakterin giyinişini, tavırlarını, tipini eleştiren insanlar oluyor fakat Eda bunun önüne geçebiliyorlar.”(k8)

Katılımcılardan ikisi benzer yönlerin kadın erkek eşitsizliği olduğunu, farklılıkların ise daha fazla kadınlara yönelik eşitsizliğin konuşulduğunu dile getirmiştir.

“Benzerlikleri şu yönde var hala kadın konuşuyoruz. Kadını yok aymalarını erkeklerin kendini ön planda tuttıkları bir dünyada yaşıyoruz. Şu yönde farklılık var artık sesimizi daha rahat çıkartıyoruz artık sesimiz daha çok çıkıyor.”(k9)

“Tek bir farklılık var. Sadece sesimizi duyurmamız için araçlar gerekmiyor bağıra bağıra bu yanlış diyebiliyoruz. Hala bize bunu yaptığımız için orospu diyen çok kesim var yani. Hala babamıza sorarak dışarı çıkıyoruz hala kısa etek giydiğimizde konsere gittiğimizde etraftakiler acaba mı lan diyor hala aynıyız maalesef.” (k18)

Katılımcılardan biri kadınları toplumsal cinsiyet kalıpları adına suçlamakta Aşk 101 dizisindeki olayları yanlış bulduğunu ifade etmektedir.

“Yani kızların yaptığı yanlış davranışlar günümüzde hala devam ediyor. Eğer toplumsal cinsiyet faktörü olarak bu görülüyorsa bence hala yanlış bu davranışlar hala toplumumuzun ahlak yapısı böyle şeyleri kaldıramaz.”(k19)

Kadın katılımcılardan biri 1998’li yıllara bakılırsa toplumsal cinsiyet yargılarının günümüzde daha çok anlaşıldığını ifade etmektedir.

“Biraz daha toplumsal cinsiyet kavramının anlaşıldığını düşünüyorum, insanların cinsiyete, şiddete, ayrımcılığa karşı tepkilerinin daha bilinçli olduğunu görüyorum diyebilirim. Örneğin artık kızların eskiye göre daha çok kendi kararlarını savunabildiklerini düşünüyorum. Gerek okulda gerekse meslek tercihlerinde farkındalık arttı. Kişisel kararlara saygı en azından benim çevremde daha çok yaygınlaştı.”(k3)

Katılımcılardan biri gösterilen tepkilerin daha aza indirildiğini ancak hala toplumsal cinsiyet kalıplarının var olduğunu dile getirmiştir.

“O zamanlarda gösterilen toplumsal cinsiyet günümüzde hala devam etmekte. Fakat burcunun nişanı atmasını ailesinin gösterdiği tepkiyi gösteren aile sayısı %90 ise şu an bu yüzdelik dilim benim gördüğüm kadarı ile %60 yani kalıplarımızın hala tamamıyla dışına çıkamadık. Belki üstüne başka konularda lgbti gibi yeni kalıplar hayatımızda daha çok yer etmeye başladı. Ama hala tam anlamıyla dizideki toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin değiştiğini söyleyemeyiz.” (k14)

5.15 Katılımcıların Toplumsal Cinsiyet ve Aşk 101 Odaklı Görüşleri

Katılımcılardan 12’si Aşk 101 dizisinin toplumsal cinsiyet kalıplarını kırdığını ifade etmektedir. Katılımcılar ana karakterlerin toplumsal yargılara aykırı olduğunu, televizyonlarda gösterilen karakterlerin çoğunun kadın gücünü vurgulamadığını belirtmektedir. Katılımcıların çoğu Burcu karakterinin toplumsal cinsiyet kalıplarını kırdığını belirtmektedir. Öte yandan katılımcılar ana karakterlerin toplumsal cinsiyet kalıpları göz önüne alındığında aykırı karakterler olduğunu da belirtmektedir.

“Karakterlere bakacak olursak aykırılık konusunda evet attıkları adımlardan dolayı ve toplumun normlarının dışına çıktıklarından dolayı düşünüyorum. Yani biz televizyonda rahat rahat cinsellikten konuştuklarını ya da fantezilerini göremiyoruz he şöyle bir nokta var artık Rtüük oraya da karışacak diyorlar tabi görecek bunu.” (k2)

“Diğer dizilere oranla bazı şeylerin daha açık bir şekilde anlatıldığını düşündüğümü söylemişim. Bu yönüyle dizide tasvip etmediğim bazı şeyler olsa da genel olarak türk dizilerinden farklı olarak toplumu kötüye yoracak herhangi bir şey gözüme batmadı. Aksine toplumsal cinsiyetçiliği öğretmeye çalışan, özgüven sahibi bireylerin bence medyada daha çok öne çıkarılması gerekiyor. Soruya gelecek olursak evet Aşk 101’in bazı toplumsal yargıları ve cinsiyet eşitsizliğini kırabileceğini düşünüyorum.” (k3)

“Açıkçası kırılması da güçlenmesi de insanın kendisine bağlı. Örneğin ben zaten cinsiyet eşitsizliğine sonuna kadar karşı bir insanım. Fakat öyle olmayan biri bunu direkt kapatabilir veya izlese dahi “bunlar dizi film” diye kendine o tarz bir yaşantıyı yakıştırmayabilir. İnsanın değişimi düşüncelerden başlar. Ama eğer bu yönden bile bakarsam karakterler toplumsal normlar içinde kendi savaşını veren karakterlerdi.

Annelerine ve babalarına rağmen eğer anlamak istiyorsan evet kırar kırdığını düşünüyorum.”(k5)

Katılımcılardan biri dijital platformların hepsinin kırdığını ifade etmektedir.

“Dijital odaklı olursak bence hepsi kırıyor çünkü kısıtlama olsa da rahatlar. Ama soruya gelirsek bence kırıyor çünkü aykırı karakterler yaratarak gözümüze sokmuşlar toplumsal cinsiyet eşitsizliğini. Ben kırdığını düşünüyorum.”(k6)

“Güçlendirdiğini düşünmüyorum. Kırdığını ise şu yönden düşünüyorum. Farklı karakter olarak göstermişler hanım hanımcık değil kimse. Ama tabi bunu fark etmek önemli ben bunun için çok uğraşıyorum o yüzden evet ya sonunda biz farklıyız herkes farklı dedim. Ben böyle düşünüyorum.”(k9)

“Aşk 101 dizisinin bir farkındalık yarattığını düşünüyorum. Tuncay karakteri ibretlik olarak algılanabilir. Burcu öğretmenin davranışları ise örnek alınabilir. O zamana göre daha gelişmiş bir düşünce yapısında olduğumuzu düşünsek de Tuncay gibi insanlar hala var. Umarım herkes Burcu'yu örnek alabilir.”(k10)

“Ben gördüğüm karakterlerin aykırı oluşunu sevdim. İlla mesela Tuncay gelip Burcuyu vurmuyor. Burcu çok sert bir biçimde gönderiyor. Ya da Işık ailesine karşı gelebiliyor. Kerem babası özür dileyince özür dilemeyi düşünebiliyor. Bu yönden toplumsal cinsiyet eşitsizliğini kırdığını düşünüyorum ama bu tabi okumuşlukla da alakası var. Şimdilerde toplumsal cinsiyetin ne olduğu çok anlatıldığı için biz de algılıyoruz.”(k11)

“Şöyle televizyonlarda yeni yeni kadın karakterlerin gücü gösteriliyor daha önce hep konuşmayan masum kadın vardı. Erkeklik sorunları da daha çok gösteriliyor. Bu yönden dijital platformların daha özgür olduğunu düşünüyorum. Yanlış bilmiyorsam Netflix'in ilk gençlik dizisi televizyonda gösterilenden daha değişik olduğunu düşündüğüm için ve kötü olduğunu gösterdiklerini düşündüğüm için kırdığını düşünüyorum.”(k15)

“Düşünüyorum. Her karakter toplumsal cinsiyet eşitsizliğini görüyor ve bunun kötü olduğunu anlatmaya çalışıyor. Bence televizyondaki dizilerin sorunu bu. Aldatırsa erkek başıslanır, döverse kadın sadece çeker gider karşılık veremez iffetsiz olur. Bu yönden kırdığını düşünüyorum.”(k16)

“Ben kırdığına inanıyorum. Kadınların cinsellikten bahsedebileceğini bunun çok doğal olduğunu karakterler üzerinden vurguluyorlar. Kadın bedeninin tek bir tipte olması gerektiğini ve bu tipte anca getiri sağlayabileceği düşüncesine dikkat çekiyorlar. Çok seksi bir kızın aptal olmadığını aksine çok yetenekli biri de olabileceğini gösteriyorlar. Kadın ve erkeğin sadece cinsellik açısından değil de arkadaş olarak da birbirlerine yardımcı olabileceklerini gösteriyorlar. Özellikle toplumumuzun en büyük algısı olan “kadın dediğin eşine hizmet eder” düşüncesini burcu karakteri üzerinden reddediyorlar ve bu her açıdan toplumsal cinsiyet kalıplarını kırdıklarını gösteriyorlar.”(k17)

“Şöyle güçlendirdiğini asla düşünmüyorum. Kırdığını da şu yönden düşünüyorum. Bir karakter güzelliği överken diğer karakter onu sorguluyor. İyi kötü sorgulanıyor. Bize yüklenen annelerimiz babalarımız tarafından yüklenen roller sorgulanıyor. Anne baba sevgili yüceltilmiyor bence.”(k18)

Katılımcılardan 4’ü toplumsal cinsiyet kalıplarını ne kırıp ne güçlendirdiğini ifade ederken, kişi ancak bu kalıpların bireylerin isteği dahilinde kırılabileceğini dile getirmiştir.

“Toplumsal kırdığını ya da güçlendirdiğini düşünmüyorum. Çünkü bu konuda bu toplumu değiştirmek istiyorsak ama farklı böyle daha derinden etkileyecek olayların olması gerekiyor. Çünkü bu toplum yani bu tür projelerle ikna olabilecek halde değil kötü durumda. Böyle konularda yani ne bileyim dizi film ve benzeri projeler bu konuları sadece bir süre gündemde tutmaya yetiyor. Örnek veriyorum dizi değişen herhangi bir konuya tepki gösterecek de bir gün tepki gösteriliyor sonra iyi oluyor herhangi bir yerde de ama sonra bu konu kapatılıyor unutuluyor kimse bilmiyorum üzerine mi düşünüyor mu bilmiyorum ama yani yeterli olmuyor. Aşk 101 gibi projelerin artması gerektiğini düşünüyorum ama eğer artarsa böyle projeler Aşk 101 farklı kadın erkek tiplerini yaratarak yani bize farklı geliyor olması gereken diyim ben kırar bence. Dediğim gibi projeler daha fazla yapılması gerekiyor daha fazla insanın artık gözünü açması gerekiyor.”(k1)

“Toplumsal cinsiyet eşitsizliği yıllardır tüm dünya adına büyük bir problem. Birçok insan yıllardır kendilerini bu eşitsizliği kırmak adına adanmış ve bu yola baş koymuşlar. Bu konuda hassasiyet sahibi her bireyin yaptığı en küçük bir şey toplum için büyük bir adım olmuş fakat yetersiz kalmıştır. Bu yüzden de bu eşitsizliği kırmak

adına savaşıyor, başlangıçta çok küçük bir topluluk şu an medya sayesinde tüm dünyaya rahatça ulaşabiliyor. Aşk 101 sahnelerinde değindiği bu eşitsizliği eminim anlamak ve görmek isteyen her birey kendi içindeki cinsiyet eşitsizliğini kırmıştır.”(k8)

“Aşk 101’ in toplumsal cinsiyet eşitsizliğine tam olarak bir etki ettiğini düşünmüyorum çünkü insanlar diziyi izlemek için izliyorlar. İçinde bir anlam aramak için değil. Gençlik dizisi olarak görülüyor ve anlam aramak istemiyor olabilir gençler. Bu yüzden toplumsal cinsiyet eşitsizliğine bir katkı veya zarar verdiğini düşünmüyorum.”(k4)

Öte yandan katılımcılardan biri Osman karakterinin eşcinsellik sahnelerinin senaryodan çıkartılması yüzünden dizinin konuşulduğu görüşündedir.

“Dizinin toplumsal cinsiyet eşitsizliğini kırdığını ya da güçlendirdiğini düşünmüyorum. Bu konuda iyi ya da kötü bir etkisi olduğunu zannetmiyorum. İnsanların bu diziyi konuşuyor olmasının nedeni bu konulardan dolayı değil. Hatta bu konulardan dolayı etkili edemedikleri için Osman karakterinin cinsel yöneliminin çıkartılması. E daha çok tepki çekmesi ile bunun üstüne daha çok konuşulmasından kaynaklı olduğunu düşünüyorum.”(k14)

Katılımcılardan 2’si toplumsal cinsiyet kalıplarının kırılmasını yanlış bulduklarını ifade etmiştir.

“Şöyle eğer toplumsal cinsiyet eşitsizliğine ait aykırı karakterleri kastediyorsak kırdığını ya da güçlendirdiğini düşünmüyorum. Evet aykırı karakterler ama gerekli mi bence bunu tartışmak lazım. Toplumsal cinsiyet gerekli bir şey herkes yerini bilmeli. Benim karım çocuklarına bakan anne olarak yerini bilmeli o yüzden kırmasında zaten.”(k7)

“Eğer toplumsal cinsiyet eşitsizliğini kırmak genç kızları böyle göstermekse bence bu çok yanlış bir düşünce. Bir bayana yakışan ve yakışmayan bazı hareketler vardır ve bu ne olursa olsun değişmez.”(k19)

Katılımcılardan biri Aşk 101 dizisinin kesinlikle toplumsal cinsiyet kalıplarını kırmadığını ifade etmektedir.

“Aşk 101 dizisinin toplumsal cinsiyet eşitsizliğini kaldırdığını düşünmüyorum. İzleyen kitleyi o yönde ilerletip etkilemiş değil.”(k12)

Katılımcılardan biri ise toplumsal cinsiyet kalıplarının kırılmaya çalışıldığını ancak sansür olması dahilinde kırmadığını aksine güçlendirdiğini ifade etmektedir.

“Aslında ben yansıtılmak istenen düşüncelerle bunların kırılmaya çalışıldığını düşünüyorum. Yani dizinin senaryosu eğer başından beri böyleyse bence kırılmaya çalışılmış ama medyada gördüğümüz gibi eğer Osman’ın cinsel yönelimi sırf üst kurumların baskısı yüzünden değiştirildiyse bu da bir sansür oluyor ve bence bu kısıtlama toplumsal cinsiyet tabularını fazlasıyla güçlendiriyor.” (k20)

TARTIŞMA

Bu bölümde katılımcılardan alınan veriler ve literatürde yer alan veriler karşılaştırılarak tartışılmaya çalışılmıştır. Bu tez çalışmasında, 18-30 yaş aralığı arasındaki genç bireylerle derinlemesine görüşme yapılmıştır. 20 katılımcıdan sadece ikisi evli olduğunu belirtirken diğer 18 katılımcı bekâr olduğunu dile getirmiştir. Öte yandan 18 katılımcı ailesiyle birlikte yaşadığını dile getirirken, iki katılımcı annesi ve babasının boşandığını bundan dolayı annelerinde kaldıklarını dile getirmektedir. Bu tez çalışmasında katılımcıların cinsiyetlerine bakıldığında; erkeklerin kadınlara göre daha az katılım sağlamak istedikleri tespit edilmiştir. 18-30 yaş hedeflenen bu tezde 19-22 yaş arası 10 kişi, 23-26 yaş arası 8 kişi ve 27-30 yaş arası 2 kişi teze katkı sağlamıştır.

Tarih boyunca birçok araştırmacı tarafından farklı şekillerde kadın ve erkek arasındaki biyolojik ayırım açıklanmaya çalışılmıştır. Kadın ve erkeğin biyolojik farklılıkları göz önüne alındığında üstlendikleri rollerin farklılaştığı gözlemlenmektedir. Öte yandan cinsiyet rolleri biyolojiden ayrı olarak kültürle beraber kadın ve erkeğin yaşamındaki hareketlerini belirlemektedir. Bu kalıplar toplumsal beklentileri ve rolleri ifade etmektedir(Block, 1973; Deaux, 1984; Deaux ve Major, 1987; Macoby, 1988).

Bu tez çalışmasında katılımcıların çoğunun kadınlık ve erkeklik kavramlarına vurgu yaptığı gözlemlenmektedir. Erkek katılımcılardan ikisi ev işlerini kendilerinin yapmadığını daha çok kadınların yaptığını bu durumdan da rahatsızlık duymadıklarını vurgulamaktadır.

Eagly'e (1995) göre, kadınlar ve erkekler sadece biyolojik açıdan değil psikolojik açıdan da farklı özelliklere sahiptir (Akt. Buss, 1998). Eagly bu farklılıkların değişmeyeceği öngörüsündedir. Kadınlar ve erkeklerin eşitsizlikleri ve farklılıkları ön planda tutulup çözüm odaklı davranılırsa ancak biyolojik kimliğin ötesine geçip rollerin değişebileceği öngörüsündedirler (Buss, 1998 s. 139-145).

Kohlberg bilişsel açıdan çocukların dünyayı ve cinsiyetlerini anlamlandırmaya çalışmıştır. Piaget'in kuramından ilham almıştır. Kohlberg çocukların cinsiyetlerin yaşam boyunca sabit kaldığı çevresel faktörlerin toplumsal cinsiyet faktörlerine etki ettiğini söylemektedir. Kohlberg 3 aşamada ele almaktadır. İlk aşama "Cinsiyet

etiketlemedir.” Cinsiyet olarak çocuk kız mı erkek mi olduğunu söyleyebilmekte ve anlayabilmektedir.

İkinci aşama “cinsiyet kararlılığıdır”. Kızların anne modeline uygun erkeklerin ise baba modeline uygun olduğunu algılamaya başlayıp seçimlerindeki farklılıkların kişisel olsa da değişmeyeceğini fark etmeye başlamaktadır.

Üçüncü aşama ise “cinsiyet değişmezliği” olmaktadır. Artık cinsiyetlerin getirdiği durumlar üzerinde hareket etmektedirler. Öte yandan kültürel normlar anımsanmayacak kadar kişinin hayatında yer tutmakta ve kişiyi etkilemektedir. 2 ila 7 yaş arasındaki bireyler hedef alınmıştır. Kohlberg’de ilgi çeken nokta ise kimliklerin ödül yöntemiyle oluşmadığını çocukların kız ya da erkek hissetmesiyle ilgili olduğu gerçeğidir(Dökmen, 2017, s. 65). Eleştiri olarak toplumsal kültürel faktörleri açıklayamadığı görüşündedirler.

“Toplumsal Cinsiyet Şema Modeli” çocukların bilişsel açıdan kimliğine dayalı iç motivasyon yoluyla kimlik gelişimlerini hedef almaktadır(Bem, 1985). “Uyum sağlamak ve içsel motivasyon” yoluyla kimlik gelişmelerini sağlamaktadır. Uyum sağlamak ve içsel motivasyon doğru orantılı olup beklentilerle birlikte bütün oranların değişiklik gösterebileceği göz ardı edilmemelidir.

Slaby ve Frey (1975) “Gender Concept Interview” adında cinsiyet gelişimini anlayışını anlamak adına anket yöntemi kullanmışlardır (Simmons, 2015). 55 çocuğa 14 soru yöneltilmiştir (Simmons, 2015). Soruların içeriği erkek mi kadın mı diye fotoğraflar üzerinden sorular yöneltmek, cinsiyetin ne olduğunu sormak, büyüdüğünde anne mi baba mı olmak istediği, kız kıyafetleri giyerse kız olup olamayacağı gibi konular üzerinden sorular yöneltilmiştir. Yaşla birlikte farkındalığın arttığı gözlemlenmiştir.

Dökmen’in(1997) yaptığı araştırma sonucunda ise bilişsel süreçlerin nasıl bir faktör olursa olsun erkeklerin ev işlerini daha az yaptığı ortaya çıkmaktadır(Dökmen,1997 s. 39-53). Bem’e göre çocuk cinsiyetle gelen bütün öğretileri öğrenir ve uygulamaya geçer. Bu öğretiler sayesinde çocuk bunları hayatında uygulamaya başlar. Toplum “kadınsılık” ve “erkeksilik” olarak iki farklı kategori oluşturmaktadır (Dökmen, 2017, s. 69). Kadını kırılgan naif gösterirken, erkeği ise güçlü ve otoriter olarak betimlemektedir. Bu kalıpsal yargılar kültüre bağlı olarak değişiklik göstermektedir. Her kültür kendine ait betimlemeleri oluşturmakta ve ona

göre çocuklarını yetiştirmektedir. Kadınsılık ve erkeksilik durumu toplumun sürekli bunu dile getirmesiyle pekişmektedir. “Bem Cinsiyet Rolü Envanteri” iki ayrı uç olan “erkeksilik ve kadınsılığı” tek bir perspektiften ele alan araştırmaları eleştirmiştir (Constantinople, 1973).

Katılımcılardan 9’u net bir şekilde ideal erkek ve kadın tipinin olduğunu dile getirmiştir. Kadın katılımcılardan biri olmadığını dile getirirken, diğer iki katılımcı ideal kadın ve erkek tipinin yaratıldığını şöyle ifade etmektedir. Katılımcılardan biri Aşk 101 karakterlerinin Türk örf adet ve geleneklerine uygun olmadığını dile getirmiştir. Öte yandan katılımcılardan biri toplumda oluşan ideal kadın ve erkek tipi algısının kendisinde de mevcut olduğunu dile getirmiş olup, katılımcılardan ikisi Türk toplumunda ideal erkek ve kadın tipinin olduğunu ancak Aşk 101 dizisinde olmadığını dile getirmiştir. Katılımcılardan biri ise ideal tipteki kadın ve erkek modeli sorusuna çocukların anne adayı olduğunu bundan dolayı ona göre hareket etmeleri gerektiğini söyleyerek çocukluktan gelen bir etiketlenmenin olduğunu söylemektedir.

Literatürler incelendiğinde katılımcıların kadınları ve erkekleri benzer şekillerde betimledikleri görülmektedir. Erkanlı ve Topuz’un(2016) yaptığı “Toplumsal Cinsiyet Bağlamında Kadın ve Erkeğe Atfedilen Anlamaların Metafor Yöntemiyle Analizi” araştırmasında 100 katılımcıya metaforlar sorulmuştur(Topuz ve Erkanlı, 2016). Araştırma 18 yaş üstü bireyleri hedef almaktadır. Araştırmanın sonucunda kadın katılımcılar kadınlık kavramı hakkında “kırılgan,bakıma muhtaç” gibi cevaplar verirken, erkek katılımcılar ise erkekliği güce bağlı unsurlardan yola çıkarak açıklamaya çalışmıştır(Topuz ve Erkanlı, 2016).

Öte yandan “Martin’in (1996) aktardığına göre Spence ve arkadaşlarının 1974 yılında yayınladıkları araştırmada tipik kadın ile tipik erkek arasında bir özellikler listesindeki 54 maddede fark bulunmuştur. Aynı liste kullanılarak 1983’te yapılan araştırmada ise 54 maddenin biri (akıllı) dışında diğerlerinde yine fark bulunmuştur” (Akt: Dökmen, 2017, s. 107).

Bu tez çalışmasında katılımcıların toplumsal cinsiyet kalıpları ve şiddete eğilimli olmak konusunda hem fikir olduğu bu kalıpların ve yargıların sonradan öğrenilen bir durum olduğunu vurguladığı gözlemlenmektedir.

Sosyal öğrenme kuramı Bandura tarafından ortaya çıkarılan kuramdır. Sosyal öğrenme kuramı çevresel faktörlerden ve durumlardan etkilenen bireyleri

kapsamaktadır(Dökmen, 2017). Bandura'nın "Bobo Doll" deneyi bu duruma örnektir. Ancak sosyal öğrenme kuramını toplumsal cinsiyet rolleri açısından ele alan Mischel'dir(Dökmen, 2017, s. 59).Bandura(1997) sosyal öğrenmeyi iki grupta ele almaktadır. "Edimsel koşullanma" ve "model alma ve taklit" olarak iki grupta ele almaktadır.

Bu tez çalışmasında katılımcılardan 8'i Aşk 101'deki Kerem karakterinin babasından psikolojik şiddet gördüğü için şiddete başvurduğu katılımcılar tarafından ifade edilmektedir. Ayrıca katılımcılardan 4'ü Tuncay karakterinin Burcu karakterini hizmetçi olarak görmesini eleştirmiş, kadınların görevlerinin sadece ev işi olmadığını belirtmiştir. Ancak katılımcılardan ikisi Tuncay'ın ailesine karşı sorumlulukları olduğunu, yetiştirilme tarzından dolayı böyle davrandığını belirtmektedir.

Öte yandan "Talcott Parsons" aile üzerinden sosyal öğrenmeyi açıklamaya çalışmaktadır. Parsons aileden gelen öğretilerin çocukları etkilediklerini, çocuklarında bu öğrendikleri durumları başkalarına aktardığını ifade etmektedir. Erkek çocuklarının kadınsal özellikleri büyüme sürecinde taşımamasına özen gösterilmesinin sonucunda yıllar sonra çocukları suç işlemeye iteceği görüşündedir(Walklate, 1998 s. 81-82 Akt. Burkay, 2008 s.91). Bu tez çalışmasında katılımcılar Aşk 101'de ki Kerem karakterinin babası yüzünden şiddete meyilli olduğunu, şiddeti babasından öğrendiğini ve kendi duygularını gizlemek amacıyla şiddete başvurduğunu dile getirmektedir. Ödül ve ceza yöntemlerinin literatür araştırıldığında ise çocukları etkiledikleri görülmektedir(Dökmen, 2017).

Mead'e göre ise bireyi tek başına ele alırsak eğer toplumsal cinsiyet kalıplarını anlamlandıramayız. Bunun nedeni toplumsal cinsiyet kalıplarının başkaları tarafından öğrenilmesi ve öğretilmesidir(Ritzer, 2012 s. 229).

Bu tez çalışmasında erkeklik sosyolojisi adı altında bulunan hegemonik erkekliğin ise dizide yer verildiği görülmekte 18 katılımcı bundan rahatsızlığını dile getirmektedir. Aşk 101'deki erkek karakterlerinin erkeklikleriyle övündüğü ve cinsellik hakkında rahatça konuşabildiği gözlemlenmektedir. Öte yandan kadın karakterlerin eril tahakküme maruz kaldığı, toplumun getirdiği ataerkil yaklaşımlara, etiketlenmelere maruz kaldığı gözlemlenmektedir.

Katılımcıların çoğu yaşanan düzende erkeklerin eve bakma zorunluluğundan ve duygularını ifade edememesinden bahsetmiştir. Medyada ise katılımcılar daha çok güçlü hiyerarşide üst tabakada olan erkeklerin yansıtıldığını ifade etmiştir.

Katılımcılardan üçü erkeklerin yaşadığı bir zorluk olmadığını medyada ise yansıtılan erkek modelinin daha çok erkekleri yüceltmek adına olduğunu ifade etmektedir. Kadın katılımcılardan biri kadın veya erkek olmanın zorluğunun olmadığını herkesin verilen görevleri yerine getirdiğini ifade etmektedir.

Öte yandan Aşk 101’de ki Sinan karakterinin şiddete eğilimini açıklarken ailesinin parçalanmış aile olduğunu bu yüzden suça eğilimli olduğunu dile getirmektedir. Toplam 100 çocuk ile yapılan ve 25 yıl süren çalışmada J. Wallerstein’in, boşanmış ailelerin çocukları ve parçalanmamış aile ilişki açısından iletişimi kuvvetli olan 44 çocuk oluşmaktadır. Araştırmada elde edilen sonuçlar doğrultusunda boşanan ailelerin çocuklarının içki ve uyuşturucu kullanım oranlarının %25 olduğu sonucuna ulaşılmıştır(Avcı, 2011 s. 126). Ailesiyle iletişimi iyi olan çocukların ise alkol ve uyuşturucu kullanım oranının %9 olduğu belirtilmiştir(Avcı, 2011 s. 126).

Kenny ve Lennings’in 2007 yılında yaptığı araştırmada suç işleyen bireylerin %54 olduğunu bu oranı kapsayan katılımcıların ebeveynlerinin boşanmış ebeveynler olduğu belirtilmiştir(Akt. Gönen, 2015 s. 150-151).

Bu tez çalışmasında katılımcıların hepsi toplumsal cinsiyet kalıplarının aileden gelen bir durum olduğunu söylemekte ve bu durumun bu yüzden zor kırıldığını vurgulamaktadır. Literatürlerde yer alan çalışmalara bakıldığında öğretilen toplumsal kalıpların gençlerin günlük hayatında etki ettiği gözlemlenmektedir. Ataerkil sistem göz önüne alındığında kadının sorumluluk aldığı en önemli yer “ev işleri ve çocuk bakımı” olmaktadır (Arıkan ve diğerleri, 2004, s. 158; Başak ve diğerleri, 2013; Browne, 2011, s. 22; Erbil ve Pasinlioğlu, 2004, s. 1; Fortin, 2008, s. 6; İmamoğlu, 1993; McBride ve Parry, 2016, s.12).

Ailede karar alma gibi kararlar literatürler göz önüne alındığında erkeğin karar alma mercisi olduğu yönündedir (Arıkan ve diğerleri, 2004, s. 227; Eken, 2006, s. 250-252; Parsons, 1960). Ancak feminist kuramın ortaya çıkmasıyla eşitlikçi bir görüş anlayışı benimsenmeye çalışılmıştır. Feminist kuram çoğunlukla kadının göz ardı

edildiği ataerkilliği ve sistemin yanlışlarını dile getirerek siyasal, sosyal, ekonomik ve hukuki anlamda eşitlikçi bakışın kadını görünür kılacağından bahsetmektedir.

Çiftçi,Değer ve Bayram'ın (2017) yaptığı” “Üniversite Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Algıları: ‘Mardin Artuklu Üniversitesi Örneği” araştırmasında üniversite öğrencileri baz alınarak “aile ve yaşam” hakkında sorular yöneltilmiştir.

“Kadın kocasından izin almadan çalışmamalıdır” cümlesine erkeklerin %71.0’ı “kadınların “%45.2’si” “katılıyorum” demiştir”(Çiftçi, Değer ve Bayram, 2017). Şiddet içeren cümlelere ise erkeğin kadının hata yaptığında uyguladığı şiddete iki cinsiyetin verdiği cevap “katılmıyorum” olmaktadır. Eve gelen paranın erkekten gelmesi gerektiği, bir evi bakan kişinin erkek olması inancına ise kadın katılımcılar “%46,9” erkek katılımcılar ise “%72,9” “katılmıyorum” cevabını vermiştir (Çiftçi, Değer ve Bayram, 2017).

Ev işi bölümüyle ilgili yöneltilen cümlelere ise erkek katılımcıların %56,6’ sı “katılıyorum”, cinsellik odaklı cümlelere ise erkek katılımcıların “%51,0” kadın katılımcıların ise “%27,9’u” “katılıyorum” cevabını vermektedir (Çiftçi, Değer ve Bayram, 2017).Literatürde yer alan çalışmalarda kadınların daha çok ev işlerinde rol oynadığı görülmektedir. Bu yapılan araştırmalar sonucunda üniversite öğrencilerinin ise geleneksel bir görüş hakkındaki düşüncelerinin cinsiyete bağlı olarak değişkenlik gösterdiği gözlemlenmektedir.

Aşk 101 karakterlerinden Işık’ın annesi Işık’ın dışarı çıkması için babasından izin alması gerektiğini söylemektedir. Katılımcılar bu konuyla ilgili rahatsızlığını ifade etmektedir. Öte yandan Burcu karakteri nişanlanırken kocasına hizmet etmesi hakkında sözlerin söylendiğini, Tuncay karakterinin ise bu sözlere bağlı olarak yetiştirilme tarzından dolayı hareket ettiği katılımcılar tarafından ifade edilmektedir.

Geleneksel toplumlar düşünüldüğünde erkeklerin görevleri para kazanan, evi geçindiren bireyler olarak betimlenirken kadınların görevi ise çocuklara bakmak ve annelik görevi olmaktadır. (Moya, Expósito, ve Ruiz, 2000 s.825; İlkaracan Ajas, 2009 s. 71).Ev işi yaşamda ve siyasette görülen eşitlikçi tutum ve araştırmalar ile toplumsal öğretilerde yaşanan zıtlık ön plandadır (Vefikuluçay vd, 2007; Günay ve Bener, 2011 s. 157-171; Demirel vd, 2004; Kahraman vd, 2015 s. 304-322).

Ev içi hiyerarşide erkek kadından daha üstün olmalı inancı ise erkeklerin çoğunluğunun onayı sonucunda modern bakış açısından uzaklaştığı gözlemlenmektedir (Çiftçi, Değer ve Bayram, 2017).

Vefikuluçay, Zeyneloğlu, Eroğlu ve Taşkın'ın yaptığı araştırmada üniversite öğrencilerinin çoğunun aynı geleneksel perspektife sahip olduğu ve hiyerarşide erkeği üstün gördüğü belirlenmiştir(Vefikuluçay vd, 2007).

Bu tez çalışmasında dizide iyi ve kötü kavramları sorgulandığı için iyi ve kötünün bireyler üzerindeki etkileşimini anlamak adına sorular yöneltilmiştir. Katılımcıların çoğu iyi ve kötü kavramlarının değişiklik gösterdiğini söylerken katılımcılar kötü karaktere müdür karakterini ve Tuncay karakterini söylemektedir. Katılımcıların bazıları Sinan'ın babasını çocuğuyla ilgilenmediği için vicdansız ve kötü olarak atfetmektedir. Katılımcıların çoğu iyi karakterlere ise Işık ve Burcu öğretmen derken, ana karakterlerin çoğunun iyi olduğunu belirtmektedir. Katılımcılar kötünün ardındaki nedeni bilmediklerini örnek olarak Kerem'in ailesinden dolayı şiddete başvurduğunu söylemektedir. Sofistler'e göre iyi ve kötü sürekli sorgulanmalı bunun nedeni ise insandan insana iyi ve kötünün anlamının değişiklik göstermesidir. Ancak Protagoras "insanın her şeyin ölçüsü" olduğunu, herkesin kendi deneyimleri sonucunda olduğunu iddia etmektedir (Platon,2001).

Jacques Derrida "hem her şeyin var olduğunu hem de hiçbir şeyin var olmadığı" düşüncesindedir. Örnek verecek olursak eğer; iyinin kötü olmadan bir anlam ifade edemeyeceğini belirtmektedir. Belirli bir "bağlantısal bağ" olduğunu vurgulamaktadır (Rutli, 2016 s. 57). Sartre'ye göre ise iyi ve kötü kavramlarını kendimizin yarattığı, insanların iyilik için çabalamalarını iyi ve kötü bir durum fark etmeksizin ise sorumluluk almaları gerektiğini söylemektedir.

Bu tez çalışmasında 14 katılımcı Aşk 101'in cinsellik için özgür bir alan sağladığını televizyonlarla karşılaştırıldığında kadınların cinsellik hakkında konuşmadığını ifade etmektedir. Katılımcılar cinselliğin normal hayatta konuşulan bir durum olduğunu ancak televizyonlarda kadınların arzularının yokmuş gibi gösterilmesini eleştirmiştir.

Dincer'in (2007) yılında yazdığı "Namus ve Bekaret: Kuşaklar Arasında Değişen Ne? İki Kuşaktan Kadınların Cinsellik Algıları" yüksek lisans çalışmasında "10 anne ve 10 genç kadın" ile derinlemesine görüşmeler yapılmış amaç farklı

bireylerin cinsellik algılarını anlamaktır(Dincer,2007). Tezde ataerkil sistemin yarattığı baskı genç annede ve genç kadınlarda farklı etki yaratmakta cinsellik aileler arasında konuşulan bir durum olmadığı için gençler cinsellik algısını başka kişilerden öğrenmektedir. Genel olarak bakıldığında araştırmada anneler ve kızlarının cinsellik hakkında konuşmadığı sonucuna varılmıştır(Dincer,2007). Dikkat çeken bir diğer nokta ise cinselliğin namusla ilişkilendirilmemesidir. 20 katılımcı da namus kavramıyla cinselliği doğrudan ilişkilendirmemektedir(Dincer,2007).

Bu tez çalışmasında anaerkil bir toplum olsaydı ne olurdu? sorusuna katılımcıların 9'u anaerkil toplumun yaratacağı eşitsizlikten bahsetmiştir. Öte yandan katılımcılar eşitlikten yana olduklarını belirtmişlerdir. Senaryolarda ise oluşacak değişikliğin tam tersi yönünde olacağı yani erkeklerin ötekileştirilip kadınların yüceltileceği yönündedir. Ancak bazı katılımcılar anaerkil sistemde hiçbir değişikliğin olmayacağı yönündedir. Bunun nedeni sorulduğunda cevap olarak katılımcılar ataerkil sistemde erkekleri yetiştiren bireylerin kadın oluşundan bahsetmekte eğer sistemin değişmesini bu sistemde de sağlayabileceğinden bahsetmektedir. Literatürler araştırıldığında ise anaerkil sisteme dair araştırmaların azlığı dikkat çekmektedir.

Bu tez çalışmasında katılımcılara Netflix ve toplumsal cinsiyet eşitsizliği sunumu hakkındaki düşünceleri sorulmuş, katılımcıların çoğu Netflix'in bu konuya önem verdiği eşcinsellik, tecavüze karşı, kadına yönelik şiddet temalı dizi,film belgesellerin olmasını takdir ettiklerini dile getirmektedir. Öte yandan katılımcılar Netflix'in dünya çapında evrensel sorunlara dikkat çektiği her ülkenin aynı sorunlara sahip olduklarını görebildikleri için Netflix'in sorunlara dikkat çektiğini belirtmektedir. Literatür tarandığında Netflix ve toplumsal cinsiyet adına literatürün azlığı nedeniyle bu tez çalışmasıyla literatüre katkı sağlanmak amaçlanmıştır. Literatür araştırılması yapıldığında sadece Ertürk'ün (2019) yazdığı makale olan "Altyazı Çevirisinde Toplumsal Cinsiyet Eleştirisini Yeniden Üretmek: Je Ne Suis Pas Un Homme Facile Filminin Türkçe Altyazılarında Cinsiyetli/Cinsiyetçi Dil Yapılarının Aktarımı" çıkmaktadır. Araştırmada nitel, nicel araştırma yapılmamakta yalnızca eril ve dişil söylemler tartışılmaktadır(Ertürk, 2019).

Bu tez çalışmasında katılımcıların sansüre karşı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Katılımcılar sansürün dijital platformda olmasını eleştirmiş, üye olunan platformların sansüre uğramasının gereksiz olduğunu dile getirmişlerdir.

Dünyadaki ülkelere bakıldığında sansürün göreceli olduğunu bazı devletlerin sansür uygularken bazı devletlerin uygulamadığı gözlemlenmektedir. Üçüncü bölümde ülkelerin uyguladığı Netflix bazlı sansürlere yer verilmiştir.

Yasakların bulunmadığı ülkeler arasında Avusturya, İspanya, İsviçre, gibi ülkeler bulunmaktadır. Öte yandan Singapur'un Netflix sansürleri konusunda hassas davrandığı diğer ülkelere nazaran daha fazla içerik kaldırdığı gözlemlenmektedir. Çin'de ise internet sansürü üst düzeyde olmakla birlikte Netflix, Instagram gibi yeni medya araçları bulunmamaktadır. Daha çok Arap ülkelerinde politik ve muhalif içeriklere izin verilmediği gözlemlenmektedir.

Amerika'da ise "Çocukların İnternette Korunması Kanunu (Children's Internet Protection Association - CIPA)" kanunu 2000 yılında yürürlüğe girmiştir (CIPA, 2000 Akt: Henkoğlu ve Yılmaz, 2013 s. 217). Bu kanunla birlikte çocukların pornografik içeriklere girmesine engel olunmak istenmiş, okullardaki internet erişimi üst düzey kontrol altında tutulması için erişim kısıtlanmıştır. Ülkelerdeki kısıtlamalara bakılırsa devletlerin erişimi engellemek adına girişimde bulunduğu gözlemlenmektedir (Dilmen ve Akyazı, 2008).

Türkiye'de dijital sansür ilk olarak 2001 yılında "Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayınları Hakkında Kanun, Basın Kanunu, Gelir Vergisi Kanunu ile Kurumlar Vergisi Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı" ile gerçekleştirilmiştir (Henkoğlu ve Yılmaz, 2013 s.218-219). En çok gündemi oluşturan sansür ise 2017'de sansür uygulanan Wikipedia'nın yasaklanması olmuştur. Wikipedia düzenlemeler yaptıktan sonra ise 2020 yılında erişime açılmıştır (Ulukan, 2020).

Arsan'ın (2011) yaptığı araştırmada katılan katılımcıların %81'i haberlerde sansürde devlet otoritesinin olduğunu dile getirmişlerdir (Arsan, 2011). Sansürün yarattığı etkiyi ölçen bir diğer araştırma olan Esmer'in (2007) "Medya ve Değerler" araştırmasında gazetecilerle görüşmeler sağlanmıştır. Gazetecilere yöneltilen sorulardan "basına güven" konusunda gazetecilerden %3.1'inin tamamen güvendiğini dile getirmişlerdir (Akt: Arsan, 2011).

Rtük'ün yaptığı (2018) "televizyon izleme alışkanlığı eğilimleri raporuna" bakıldığında; Dijital yayıncılık alanında denetlemenin "doğru olduğunu düşünen" kişilerin oranlarının "(%70,4)" çoğunlukta olduğu gözlemlenmiş ayrıca yine

katılımcıların büyük bir kısmı “(%68,4)” Rtük gibi bir kurumun “dijital yayıncılığı denetlemesinin” doğru olduğu düşüncesindedirler (Rtük, 2018). Araştırmada erkeklerin kadınlardan daha fazla dikkat ettiği sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmada “Birleşik Krallık ve Türkiye” arasındaki denetim farkındalığı incelenmiş ve incelenen ülkende sıkı denetime sahip olduğu belirtilmiştir (Rtük, 2018).

Rtük’ün(2018) Türkiye genelinde anket yöntemiyle 10-17 yaş aralığında üç grupta yaptığı “Çocukların Yeni Medya Kullanım Alışkanlıkları Ve Siber Zorbalık 2018 Araştırması’nda” rahatsız olunan konular sıralamasında “%34,8” siber zorbalık, reklam “%30,5”, yalan haberler “%19,5”, olumsuz haberler “%17,3”, teknik ve güven sorunları “%9,2” olmak üzere sıralanmıştır (Rtük, 2018). Araştırmada kız çocuklarının erkeklere oranla daha az siber zorbalığa maruz kaldığı belirtilmiştir. Öte yandan erkeklerin daha fazla siber zorbalık yaptıkları da belirtilmiştir (Rtük, 2018).

Katılımcılar (%43,6) televizyonda denetimin varlığını kabul etmektedir. Bunun yanı sıra katılımcıların %44,5 denetimin varlığını “doğru” bulmaktadır (Rtük, 2018). Katılımcıların %11,8’i ise “yanlış bulduğunu” dile getirmektedir (Rtük, 2018).Yeni medya açısından bakar isek; katılımcıların televizyon izleme oranının düştüğü gözlemlenmektedir. Televizyon izleme pratiklerini ise prime time zamanı yaptıkları gözlemlenmektedir.

“Türkiye Ergen Profili Araştırması”(2013)“televizyon izleme süresine” bakıldığında en fazla geçirilen sürenin “%54,9” olduğu belirlenmiştir. “Medya Takip Alışkanlıkları” bölümünde ise; müzik seçimleri veya gazetede okunan yazılar bile cinsiyete bağlı olarak değişiklik göstermekte olup gazete okuma oranı oldukça düşüktür(Türkiye Ergen Profili Araştırması [Tepa], 2013).

Bu tez çalışmasında katılımcıların çoğu televizyon izlemediğini dijital platformu tercih ettiğini belirtmiştir. Öte yandan Rtük’ün katılanların çoğunun televizyon izlediği saptanmakta yaşa bağlı olarak değişkenlik göstermektedir (Rtük, 2018). Öte yandan 2006’dan bu yana “televizyon izleme alışkanlığı” düşüş göstermektedir (Rtük, 2018).

Özmen(2020) “Dijital Platformların Kullanımlar ve Doyumlar Bağlamında Alınlanması: Netflix ve BluTV Örneği” adlı yüksek lisans tez çalışmasında 680 katılımcıya anket çalışması uygulamaktadır(Özmen,2020). Netflix kullanan katılımcıların “%61,1” oranında olduğu sonucuna ulaşmıştır(Özmen,2020). Çıkan

sonuçlar doğrultusunda katılımcıların ilk sıraya Netflix'i ikinci sıraya ise “%21,6” oranla Blu Tv platformunu koyduğu belirtilmektedir(Özmen,2020).

Son olarak bu tez araştırmasında katılımcılar sansüre karşı olduklarını belirtirken bazı katılımcılar çocuklar için Pin kodu uygulamasının olabileceğini de göz ardı etmemektedir.

Dönmez'in “Toplumsal Cinsiyet Kalıplarının Yerli Televizyon Dizilerindeki Kadın Karakterlere Yansımaları: Binbir Gece Örneği” yüksek lisans tezinde yerli dizilerin ahlaki yönden sakıncalı olduğunu düşünen katılımcılar %70'lik dilimi oluşturmaktadır(Dönmez,2008). Araştırma bulguları sonucunda katılımcılar geleneksel medyanın geleneksel yapıyı bozduğuna inandığı sonucuna ulaşılmıştır. Öte yandan anne olan kadınlara “olumlu özellikler” atfedildiğini düşünenlerin oranı “%75'dir”(Dönmez,2008).

Aydemir (2020) 15 katılımcı ile derinlemesine görüşme yapılmış yüksek lisans tezinde sansürün televizyonda “izleme motivasyonlarını” düşürüp düşürmediği sorgulanmıştır(Aydemir,2020).Araştırma sonucunda sansürün izleme motivasyonunu düşürdüğü sonucuna ulaşılmıştır.2006'da yapılan araştırmalarda Rtüük'e sansürlenmesi için akıllı işaretlerin kaldırılması yönünde gelen taleplerin %5.3 olduğu belirtilmiştir. Ayrıca Rtüük'ün 2018'de yaptığı araştırmalar sonucunda yalnızca %18,2 oranında yapılan kısıtlamalar sayesinde televizyonların geçmişe göre iyi yönetildiğini düşünmüşlerdir.

SONUÇ

Bu bölümde araştırmada katılımcılardan elde edilen bulgular ve tartışmada yer alan literatür araştırmaları doğrultusunda tezdeki veriler özetlenerek aktarılacak, araştırmayla ilgili öneriler sunulmaya çalışılacaktır.

Sonuç olarak; katılımcıların yöneltilen sorulara verdikleri cevaplar doğrultusunda katılımcıların 18'inin üniversite mezunu olduğu 1 katılımcının okulu dondurduğunu diğer katılımcı ise ailevi sebeplerden dolayı üniversiteye gidemediğini belirtmektedir. Katılımcılar bütün toplumsal yargıların aileler sebebiyle çocuklara aktarıldığını çocuklarında diğer nesile aktarıldığını belirtmektedir. Katılımcıların çoğu ideal erkek ve ideal kadın tipinin Türkiye toplumunda var olduğunu ancak bu yargılardan rahatsız olduklarını dile getirmektedir. Katılımcılar ideal erkek tipini "güçlü eve ekmek getiren birey" olarak tanımlarken, ideal kadın tipini "narin, kibar, oturması kalkmasını bilen" birey olarak tanımlamaktadır.

Katılımcılardan 9'u net bir şekilde ideal erkek ve kadın tipinin olduğunu dile getirmiştir. Kadın katılımcılardan biri olmadığını dile getirirken, diğer iki katılımcı ideal kadın ve erkek tipinin yaratıldığını şöyle ifade etmektedir. Katılımcılardan biri Aşk 101 karakterlerinin Türk örf adet ve geleneklerine uygun olmadığını dile getirmiştir. Öte yandan katılımcılardan biri toplumda oluşan ideal kadın ve erkek tipi algısının kendisinde de mevcut olduğunu dile getirmiş olup, katılımcılardan ikisi Türk toplumunda ideal erkek ve kadın tipinin olduğunu ancak Aşk 101 dizisinde olmadığını dile getirmiştir. Katılımcılardan biri ise ideal tipteki kadın ve erkek modeli sorusuna çocukların anne adayı olduğunu bundan dolayı ona göre hareket etmeleri gerektiğini söyleyerek çocukluktan gelen bir etiketlemenin olduğunu söylemektedir. Katılımcıların çoğunun kadın ve erkek tiplerini benzer biçimlerde betimlediği gözlemlenmektedir.

Öte yandan katılımcıların çoğu iyi ve kötü kavramların kişinin ahlaki yapısına bağlı olarak değişiklik gösterdiği bunun yanı sıra diğer katılımcılar ise iyi ve kötü kavramını vicdani yargılar ile doğru orantılı olduğunu söylemektedir.

Katılımcılar Aşk 101 dizisi hakkında sorulan toplumsal cinsiyet yargıları adına cevap verirken ailelerin yarattığı durumdan bahsetmektedir. Katılımcıların çoğu Kerem'in şiddet göstermesini babasından gördüğü psikolojik şiddetle doğru orantılı olduğunu dile getirmişlerdir.

Masalların toplumsal cinsiyet yargılarında önemli olduğunu dile getiren katılımcılar Işık karakterinin masallardaki prensesler gibi davranmaya çalıştığını gerçek hayatla bağlantıyı zor bulduğunu dile getirmişlerdir. Bunun yanı sıra katılımcılar Işık karakterinin toplumsal cinsiyet yargılarına uygun şekilde giyiniş davrandığını dile getirmişlerdir. Bunun yanı sıra Eda karakterinin giysileri davranışları bazı katılımcılar tarafından Türk örf adet geleneklerine uygun olmadığı için eleştirilmektedir.

Sinan karakterinin alkole bağımlı olması küçüklükten gelen ailesine bağlanamama durumu olduğunu dile getiren katılımcılar Sinan'ın toplumsal normlara uymamasını eleştirmiştir. Katılımcılar Osman karakterinin eşcinsel olma iddiasını ve sahnelerinin kesilmesi adına utanç duyduklarını dile getirmektedir.

Katılımcıların çoğu Aşk 101'de Burcu karakterinin nişanlısı olan Tuncay karakterini ve müdür karakterini eleştirmektedir. Katılımcılar Tuncay karakterini "tipik türk erkeği" olarak nitelermekte ve kadını bir obje olarak gören erkekleri eleştirmektedir.

Öte yandan aksini düşünen katılımcılarda bulunmakta Tuncay karakterinin bir gururu olduğunu ve nişan atmanın Türk toplumunda bir erkek için zor bir durum olduğunu dile getirmişlerdir. Katılımcılar erkek olmanın zorlukları konusunda erkeklerin eve bakma yükümlülüğü, duygularını ifade edememesini eleştirmiştir. Katılımcıların çoğu erkeklerin ev işi bölümünde yer almadığını ancak eve para getiren bireyin erkek olma yükümlülüğü olmadığını dile getirmişlerdir.

Katılımcıların çoğu Aşk 101 dizisi göz önüne alındığında televizyonda cinselliğin konuşulmadığını Aşk 101 dizisinde cinsellik hakkında konuşmanın doğal bir durum olduğunu ve dijital platformların bu özgürlüğü sağladığını dile getirmişlerdir. Ancak bu cinselliği ahlaki yargılara ters düştüğünü düşünen katılımcılarda bulunmaktadır.

Katılımcılardan 2'si kadın ve erkek ayrımını keskin bir şekilde ayırırken Eda karakterinin ahlaki yönden olmaması gerektiğini dile getirmektedir. Katılımcılardan 12'si Aşk 101 dizisinin toplumsal cinsiyet kalıplarını kırdığını ifade etmektedir. Katılımcılardan 4'ü toplumsal cinsiyet kalıplarını ne kırıp ne güçlendirdiğini ifade ederken, kişi ancak bu kalıpların bireylerin isteği dâhilinde kırılabileceğini dile

getirmiştir. Öte yandan katılımcılardan biri Osman karakterinin eşcinsellik sahnelerinin senaryodan çıkartılması yüzünden dizinin konuşulduğu görüşündedir.

Katılımcılardan biri Aşk 101 dizisinin kesinlikle toplumsal cinsiyet kalıplarını kırmadığını ifade etmektedir. Katılımcılardan biri ise toplumsal cinsiyet kalıplarının kırılmaya çalışıldığını ancak sansür olması dâhilinde kırmadığını aksine güçlendirdiğini ifade etmektedir. Katılımcılardan 2'si toplumsal cinsiyet kalıplarının kırılmasını yanlış bulduklarını ifade etmiştir. Öte yandan çoğu katılımcının eşcinsellik hakkında konuşmadığı sansürlenmiş Osman karakterinden bahsetmediği gözlemlenmektedir. Katılımcılardan ikisi ahlaki yargılarına çok önem verdiğini ifade edip sansürün gerekli olduğunu dile getirirken diğer iki katılımcı çocuğu olsa pin kodu uygulamasından yaralanabileceğini belirtmektedir. Katılımcılar medyada etigin olmadığını haberlerin yanlış aktarıldığını vurgulamaktadır. Katılımcıların çoğu kadına yönelik şiddetin geçmişten günümüze arttığını hiçbir değişiklik olmadığını aksine daha fazla kadına yönelik şiddetin arttığını belirtirken, bazı katılımcılar sosyal medya olmasının yararlı olduğunu kendi platformlarından seslerini duyurabildiklerini geçmişte bunların göz ardı edildiğini dile getirmektedir. Bazı katılımcılar ise toplumsal cinsiyet eşitsizliğini saçma bulduklarını herkesin kendi görevlerini yerine getirdiklerini dile getirmektedir. Katılımcıların çoğu anaerkil sistemin erkeği ezeceğini bu yüzden olmaması gerektiğini eşitlikten yana olduklarını dile getirirken, diğer katılımcılar kadınlara değer verileceğini ütopyaları olduklarını belirtmektedir.

Literatürlerin azlığı göz önüne alındığında 20 katılımcıyla yapılan bu tez daha fazla katılımın sağlanmasıyla daha etkili olabilmektedir. Günümüzde medya insan davranışlarını etkileyen yegâne unsur olmaktadır. Tartışma bölümündeki araştırmalar doğrultusunda da bu durum kanıtlanır niteliktedir. Gençlerin çoğu artık dijital platforma yönelmekte ve televizyon izleme oranı düşmektedir. Bu tezde olduğu gibi hala televizyon ve dijital platformların kısıtlanması, sansürlenmesi tartışma konusu olmaktadır. Medya insanlara benzer karakterler yaratarak bağı güçlendirmekte kişiler o diziyi benimsediği için izlemekte ve bağlanmaktadır. Araştırmada dikkat çeken en önemli nokta katılımcıların toplumsal cinsiyet kalıplarının ailelerinden gelen bir durum olduklarını ve bu durumun bu yüzden çok zor kırıldığını dile getirmeleri ve eleştirmeleridir. Katılımcılar Aşk 101'deki toplumsal cinsiyet kalıpları adına söyledikleri durumların kendi hayatlarıyla ilgili durumlar olduğunu söyleyerek birçok örnek vermişlerdir.

Katılımcıların çoğu toplumsal cinsiyet yargılarının ancak kişi isterse algılanabileceğini her durumda vurgulamakta ancak Aşk 101 dizisinin karakterlerin aykırılığında ve toplumsal cinsiyete dayalı yargılara karşı çıkışından dolayı toplumsal cinsiyet kalıplarını kırdığını düşündüklerini ifade etmektedir.

KAYNAKÇA

- Acar-Savran, G. (2019). *Beden Emek Tarih Diyalektik Bir Feminizm İçin*. Ankara: Dipnot Yayınları.
- Adak, S. (2016). Toplumsal Cinsiyet Ve Siyaset. F. Saygılıgil, *Toplumsal Cinsiyet Tartışmaları* (s. 17-32) içinde. Ankara: Dipnot Yayınları.
- Akan, Ali Kemal (2020,3 Aralık)"Kadınların TBMM'deki temsiliyeti Cumhuriyet tarihinin en üst seviyesinde" Erişim adresi: <https://www.aa.com.tr/tr/politika/kadinlarin-tbmmdeki-temsiliyeti-cumhuriyet-tarihinin-en-ust-seviyesinde/2064012>
- Akan, Y., ve Kıran, B. (2017). Erkeklerin Şiddete Maruz Kalma ve Şiddet Uygulama Yaşantıları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *IJETSAR (International Journal Of Education Technology and Scientific Researches)* , 47-71.
- Akkaş, İ. (2019). Cinsiyet ve Toplumsal Cinsiyet Kavramları Çerçevesinde Ortaya Çıkan Toplumsal Cinsiyet Ayrımcılığı. *Ekev Akademi Dergisi • ICOAEF Özel Sayısı 2019*, 97-118.
- Aksoy, S., ve Narmanlı, D. (2019). Tutan/Tutmayan" Tanımlaması İle Yaratılan Farklılık Yanılsamasına Karşın Yerli Dizilerin Aynılığı, *Gümüşhane üniversitesi iletişim fakültesi elektronik dergisi* Cilt: 7 - Sayı: 1 , 537-561.
- Akşit, G, ve Varışlı, B. (2016). Türkiye’de Erkekler ve Erkeklikler:Jeff Hearn ile Ulusötesi Yaklaşımlar. *Internatonal Journal of Academic Value Studies*,2016/ 2 (2) 12-19 , 12-19.
- Alissonmac, “Josephine Donovan (2014) Feminist Teori, İstanbul: İletişim Yayınları”(blogyazısı)Erişimadresini: <https://alissonmac.wordpress.com/2015/05/25/josephine-donovan-2014-feminist-teori-istanbul-iletisim-yayinlari/>
- Aral, G.A.: “A New Audience Experience: Revisiting Uses and Gratifications Approach in The Framework of Subscription Video-on-Demand Platforms”, İstanbul Bilgi University Institute of Sciences, İstanbul, 2018.
- Arık, E. (2016). Erkeklik Çalışmaları. F. Saygılıgil, *Toplumsal Cinsiyet Tartışmaları* (s. 229-245) içinde. Ankara: Dipnot Yayınları.
- Arıkan, G., Özönder, M. C., Ergan, N. G., Ulusoy, M. D., Sağlam, S., Demir, N. ve diğerleri (2004). Kalecik’e Bağlı Bağcılıkla Uğraşan On Köyde Modernleşme Eğilimleri Üzerine Bir Araştırma. Ankara: *Hacettepe Üniversitesi Yayınları*.
- Arnold, S. (2019, 22Mart). How Netflix Changed What We Watch On Screens Erişim adresi: <https://www.rte.ie/brainstorm/2019/0313/1036204-how-netflix-changed-what-we-watch-on-our-screens/>
- Arsan, Esra (2011).Sivil İtaatsizlik Bağlamında Bir Araştırma: Gazeteci Gözüyle Sansür ve Otosansür *Cogito*, 67

- Arslan, Y. (2019, 2Aralık). Netflix Ebeveyn Kontrolü Getirdi, RTÜK Teşekkür Etti: 'Tam da İstedığımız Bir Uygulama' Onedio: Erişim adresi: <https://onedio.com/haber/netflix-ebeveyn-kontrolu-getirdi-rtuk-tesekkur-etti-tam-da-istedigimiz-bir-uygulama-891024>
- Atabek, E. (2018). *Kışkırtılmış Erkeklik Bastırılmış Kadınlık*. İstanbul: Cumhuriyet Kitapları.
- Atabek, Gülseren Şendur, (1999). *Türkiye’de Anneler Gününde Yayınlanan Reklam Fotoğraflarında Annelik İmgesinin Değişimi, Eğitim Programları ve Öğretim* (Güzel Sanatlar Eğitimi) Anabilim Dalı (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Atan, M. (2015). Radikal Feminizm:“Kişisel Olan Politikdir” Söyleminde Aile. *The Journal Of Europe - Middle East Social Science Studies* ISSN: 2149-6439, October, 2015, Volume: 1, Issue: 2, s: 1-21 , 1-21.
- Ataşçı, N., ve Canöz, K. (2019). Televizyonda Yayınlanan Kamu Spotlarının Halkı Bilgilendirmedeki Yeri Ve Önemi: Konya Örneğinde Ampirik Bir Çalışma *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, 318-340.
- Avcı, M. (2011). “Yazgının Yokluğunda Suçun Varlığı Meselesi ya da Ailenin Parçalanmasının Suçla İlişkisi,” Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi.15(1).<http://edergi.atauni.edu.tr/ataunisobil/article/view/102000746>.
- Aydemir, Ömer Ali, (2020) "*Televizyonda Yayınlanan Filmlerdeki Sansürün İzleyicinin İzleme Motivasyonu Üzerindeki Rolü*" (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Atılım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara
- Badiou, A. (2017). Sinemanın Sahte Hareketleri. A. Badiou “Başka Bir Estetik” (s. 92-95) içinde. İstanbul: Metis Yayınları.
- Bank, B. (2015). “Gramsci’nin Devlet Ve Hegemonya Kavramlarının Kuramsal Çözümlemesi.” *YDÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, C. VIII, No. 2, (Ekim 2015) , 2-40.
- Barındık, G. (2017, Mayıs 10). indigodergisi. Eylül 02, 2020 tarihinde *Türk Basınına Uygulanan İlk Sansür*: Erişim adresi: <https://indigodergisi.com/2017/05/turk-basini-ilk-sansur/>
- Barker, C. (2017) ““Great shows, Thanks to You”: From Participatory Culture to "Quality TV" in Amazon's Pilot Season.” *Television and New Media*, vol. 18, no. 5, 2017, pp. 441-458.
- Başak, S., Kınır, S. ve Yaşar, Ş. (2013). “Kadının Görülmeyen Emeği: İkinci Vardiya”, Anka Kadın Araştırma Merkezi: Anka Kadın Raporları, No: 13-01
- Bayad, A. (2016). Erving Goffman’ın Benlik Kavramı ve İnsan Doğası Varsayımı. *Psikoloji Çalışmaları / Studies in Psychology* 36-1 (2016) 81-93 , 81-90.

- Beauvoir, S. De (1993). *KADIN "İkinci Cins" III*. (Çev. Bertan Onaran). İstanbul: Payel Yayınları.
- Begtimur, M. E. (2018). Frankfurt Okulu Ve Kitle İletişim Araçları Eleştirisi. *Kuram ve Uygulamada Sosyal Bilimler Dergisi* , 50-63.
- Bem, S. L. (1985). "Androgyny and Gender Scheme Theory: A Conceptual and Empirical Integration" SOLDEREGGER, T.B. (ed.), *Psychology and Gender Nebraska Symposium on Motivation 1984* (Lincoln ve London: University of Nebraska Press).
- Benslimane, N. (2019, 6Şubat). OTT Trendi Büyümeye Devam EdiyorMedianova: Erişim adresi: <https://www.medianova.com/tr-blog/2019/02/06/ott-trendi-buyumeye-devam-ediyor>
- Berktaş, F. (2012). *Tarihin Cinsiyeti* İstanbul: Metis Yayınları.
- Bıktım, E. (2019, 24Eylül). Netflix Türkiye sansür uygulamaya başladı mı? Cnntürk: Erişim adresi:<https://www.cnnturk.com/teknoloji/netflix-turkiye-sansur-uygulamaya-basladi-mi>
- Bingöl, O. (2014). Toplumsal Cinsiyet Olgusu ve Türkiye’de Kadınlık. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi* 16 (Özel Sayı I): 108-114, 2014 , 108-114.
- Block, J. H. (1973). Conceptions of sex role: Some cross-cultural and longitudinal perspectives. *American Psychologist*, 28, 512-526.
- Bourdieu, P. (2015). *Eril Tahakküm*. İstanbul: Bağlam Yayıncılık.
- Bozok, M. (2011). *Soru Ve Cevaplarla Erkeklikler* İstanbul: SOGEP YAYINLARI.
- Browne, K. (2011). *An Introduction to Sociology* (4. bs.). USA: Polity Press
- Burkay, S. (2008). *Suç Teorileri Ve Suç Olgusu: Antalya Örneği*(Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Akdeniz Üniversitesi, Antalya.
- Burrell, S. R., ve Flood, M. (2019). Which Feminism? Dilemmas in Profeminist Men’s Praxis to End Violence Against Women. *Global Social Welfare* volume 6, pages231–244(2019) , 231-244.
- Buss, D. M. (1998), "Psychological Sex Differences: Origins Through Sexual Selection," ANSELMİ, D. L./LAW, A. L. (eds.), *Questions of Gender: Perspektif and Paradoxes* (A Division of The McGraw-Hill Companies): 139-145.
- Bülbül, H. (2014). Erkek kimliğinin Oluşumundaki Faktörler: Emek,İktidar,Arzu. H. K. Aydın, *Toplumsal Cinsiyet ve Medya* (s. 1-16) içinde. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Carrigan, T., Connell, B ve Lee, J. (1985). Toward a new sociology of masculinity. *Theory and Society* , 551–604.

- Cherry, Andrew L. (2005); *Examining Global Social Welfare Issues*, Thomson Brooks/Cole, Belmont.
- Congar, K. (2020, 1 Mayıs). *Euronews*, Netflix dizisi Designated Survivor'a Rütük'ten 15 Temmuz sansürü Erişim adresi: <https://tr.euronews.com/2020/05/01/netflix-dizisi-designated-survivor-a-rtuk-ten-15-temmuz-sansuru>
- Connell, R. (1998). *Toplumsal Cinsiyet ve İktidar*. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Connell, R. W. ve Messerschmidt, James W. Hegemonic Masculinity: Rethinking the Concept Gender and Society Vol. 19, No. 6 (Dec, 2005), pp. 829-859 (31 pages)
- Constantinople, A. (1973). 'Masculinity-Femininity: An Exception to a Famous Dictum?'. *Psychological Bulletin*, 80(5) , 389-407.
- Coser, L. A. (2015), *Sosyolojik Düşüncenin Ustaları*. Ankara: De ki Basım Yayım.
- Çağırkan, B. (2018) Kimlik Ögesi Olarak Erkeklik Kavramı Ve Postmodern Toplumlarda Farklı Erkeklik Algıları *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi (ASEAD) Eurasian Journal of Researches in Social and Economics (EJRSE) ISSN:2148-9963*
- Çalışkan, M. (2019, 21 Şubat). Organize İşler - Sazan Sarmalı' neden Netflix'te de var?: *Habertürk*, Erişim adresi: <https://www.haberturk.com/organize-isler-sazan-sarmali-neden-netflix-te-de-var-2375164>
- Çalışkan, N. (2019, Ağustos 2019). Netflix'te madalyonun diğer yüzü: Bölgesine göre içerik, ülkesine göre fiyat.. *Hürriyet*, Erişim adresi: <https://www.haberturk.com/netflix-icerikleri-neden-ulkelere-gore-farkli-2510045-teknoloji>
- Çalkaya, M. ve Sağlam, A. (2018 Şubat 6) Amacımız Yasal Düzenleme Getirmek, Müdahale Değil' İnternet medya Erişim adresi: <https://www.internetmedya.com/amacimiz-yasal-duzenleme-getirmek-mudahale-degil-54473.html>
- Çardak, M. (2012) *Toplumsal Bir Hareket Ve Aydınlanmanın Ürünü Olarak Liberal Feminizm Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)*. Ankara.
- Çavuşoğlu E. ve Gülsün E. (2019, 23 Kasım) Orkid'in 'Utanc Paketleri' Kampanyası Sosyal Medyada Tartışma Yarattı Erişim adresi: <https://www.pratolye.com/orkidin-utanc-paketleri-kampanyasi-sosyal-medyada-tartisma-yaratti>
- Çelik, Gizem Fe Dergi: Feminist Eleştiri Cilt 8, Sayı 2 ""Erkekler (de) ağlar!": Toplumsal cinsiyet rolleri bağlamında erkeklik inşası ve şiddet döngüsü" *Fe Dergi* 8, no. 2 (2016), 1-12.

- Çelik, H.ve Ekşi, H. (2008). Söylem Analizi. Eğitim Bilimleri Dergisi Cilt 27 , Sayı 27 , 99 – 117
- Çiftçi, S., Değer, V. B. ve Bayram, N. (2017). “Üniversite Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Algıları: ‘Mardin Artuklu Üniversitesi Örneği’”*Uluslararası Hakemli Ekonomi Yönetimi Araştırmaları Dergisi* Ekim / Kasım / Aralık Sonbahar Kış Dönemi Sayı: 14 Yıl:2017 , 38-55.
- Deaux, K, ve Major, B. (1987). Putting gender into context: An interactive model of gender-related behavior. *Psychological Review*, 94, 369-389.
- Deaux, K. (1984). From individual differences to social categories: Analysis of a decade's research on gender. *American Psychologist*, 39, 105-116.
- Demir, Z. (1997). *Modern ve Postmodern Feminizm*. İstanbul: İz Yayıncılık.
- Demirel, S, KISA, S., Kocaöz, S., Vefikuluçay, D., Taşkın, L., Akın, A., (2004). *Üniversite Yaşamı Öğrencilerin Toplumsal Cinsiyet Bakış Açısındaki Gelenekselliğini Etkiliyor Mu? Hacettepe Üniversitesi Kadın Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezi Ankara, Türkiye*
- Dilmen, N. E. (2007). Yeni Medya Kavramı Çerçevesinde İnternet Günlükleri-Blogları ve Gazeteciliğe Yansımaları. *Marmara İletişim Dergisi* Cilt: 12 - Sayı: 12 , 113-122.
- Dilmen, N. E., ve Akyazı, E. (2008). Sanal Dünyada Temiz Toplum Yaratma Aracı Olarak Sansür. *Ulusal Basından Sansürün Kaldırılışının 100. Yılı Kongresi*.
- Dincer, Ö. (2007) *"Namus Ve Bekaret: Kuşaklar Arasında Değişen Ne? İki Kuşaktan Kadınların Cinsellik Algıları (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)*.T.c. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kadın Çalışmaları Anabilim Dalı, Ankara.
- Doğan, A. (2020, 25Ağustos). *Tuik*. Ekim 15, 2020 tarihinde Tuik: Erişim adresi: <https://data.tuik.gov.tr/tr/display-bulletin/?bulletin=hanehalki-bilisim-teknolojileri-bt-kullanım-arastırması-2020-33679>
- Donaldson, M. (1993). What Is Hegemonic Masculinity? . *Theory and Society*, Vol.22, No.5,*Special Issue: Masculinities*, Oct., 1993, pp.643-657 , 643-657.
- Donovan, J. (2019). *Feminist Teori*. İstanbul: İletişim Yayınları..
- Dökmen, Z. Y. (1997) “Çalışma, cinsiyet ve cinsiyet rolleri ile evişleri ve depresyon ilişkisi” *Türk Psikoloji Dergisi*, 12 (39), 39-56
- Dökmen, Z. Y. (2017), *Toplumsal Cinsiyet Sosyal Psikolojik Açıklamalar*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Dönmez, N. (2008)*"Toplumsal Cinsiyet Kalıplarının Yerli Televizyon Dizilerindeki Kadın Karakterlere Yansımaları: Binbir Gece Örneği"* T.C. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocaeli.

- Duman, K. (2019). *Siyah Beyaz Yayından Netflix'e-Türkiye'de Televizyonun Kısa Tarihi*. İstanbul: Urzeni Yayıncılık.
- Dursun ,Yasin Eren (2020, Nisan)Netflix'in Yeni Özelliği PIN ile Profil Kilitleme Nasıl Kullanılır? Erişim Adresi: <https://www.webtekno.com/netflix-profil-kilitleme-h89697.html>
- Eagly, A. H. (1987). *Sex differences in social behavior: A social role interpretation*. Hillsdale, N J: Erlbaum.
- Eken, H.,(2006) Toplumsal Cinsiyet Olgusu Temelinde Mesleğe İlişkin Rol İle Aile İçi Rol Etkileşimi: *Türk Silahlı Kuvvetlerindeki Kadın Subaylar Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* Sayı:15
- Elmokadem, P. (2020). Uscreen. Ekim 12, 2020 tarihinde Uscreen: Erişim adresi: <https://www.uscreen.tv/video-business-school/svod-tvod-avod-monetization-models/>
- Erbil, N. ve Pasinlioğlu, T. (2004). Kadının Ailede Karar Vermeye Etkisi. *Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 7(2), 1-11.
- Erdoğan, M. (2011). *Medyada Cinsiyete Dayalı Ayrımcılıkla Mücadelede Medya İzleme Grupları*. Ankara: Başbakanlık Kadının Statü.Gnl. Müdürlüğü.
- Ergenecoşar, C. (2015, 16 Şubat) Türkiye'nin TV'den internete geçen ilk dizisi "Ulan İstanbul"! Bu akşam ilk kez webde Erişim adresi: <https://www.google.com/search?q=T%C3%BCrkiye%27de+televizyondan+internete+ge%C3%A7en+ilk+dizi!&oq=T%C3%BCrkiye%27de+televizyondan+internete+ge%C3%A7en+ilk+dizi!&aqs=chrome..69i57j69i60l3.350j0j4&sourceid=chrome&ie=UTF-8>
- Ertürk, D. Şule (2019) "Altyazı Çevirisinde Toplumsal Cinsiyet Eleştirisini Yeniden Üretmek: Je Ne Suis Pas Un Homme Facile Filminin Türkçe Altyazılarında Cinsiyetli/Cinsiyetçi Dil Yapılarının Aktarımı" , *Dokuz Eylül Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 6, 121-148,
- Ewig, J. (2018, 10Aralık). Market Research Highlights Netflix's Continued Dominance Of The SVOD Market*Forbes.*: Erişim adresi: <https://www.forbes.com/sites/jeffewing/2018/12/10/netflix-continues-svod-market-dominance/#185cd47f2ea6>
- Flood, M. (tarih yok). What do pro-feminist men believe, what do they do, and how did they come to this? Michael Flood offers some answers.*EuroPROFEM.*: Erişim adresi: http://www.europrofem.org/contri/2_04_en/engend/03en_gen.htm
- Fortin, N. M. (2008). Gender Role Attitudes and Women's Labor Market Participation: Opting-Out and the Persistent Appeal of Housewifery. Department of Economics University of British Columbia.
- Foucault, M. (1992). *Hapishanenin doğuşu* Ankara,İmge Kitabevi Yayınları

- Giddens, A. (2010). Mahremiyetin Dönüşümü; Modern Toplumlarda Cinsellik Aşk ve Erotizm. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Giddens, A. (2012). Sosyoloji. İstanbul : Kırmızı Yayınları.
- Gokkus, B. (2020, 11 Şubat). Netflix’den sansür raporu:9 içeriği yayından kaldırdık *Euronews*, Erişim adresi: <https://tr.euronews.com/2020/02/11/netflix-ten-sansur-raporu-9-icerigi-yayindan-kaldirdik>
- Gonzalez, Juan Fernandez “Netflix buys La Casa de Papel” (2018 19 Nisan) Erişim adresi: <https://www.rapidtvnews.com/2018041951745/netflix-buys-la-casa-de-papel.html#axzz6hjWxJ93K>
- Gök,Fulya Akgül Evli (2013) *Kadın Ve Erkeklerin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlgili Algularının Aile İşlevlerine Yansımaları*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Hizmet Anabilim Dalı,Ankara.
- Gök,E.(2019,20 Mart) “Hollywood’un altı dev şirketinden biriydi: Disney, 21. Century Fox’u satın aldı”Erişim Aresi: <https://medyascope.tv/2019/03/20/hollywoodun-alti-dev-sirketinden-biriydi-disney-21-century-foxu-satin-aldi/>
- Göksu, T. ve Karakaya, M. (2009). Polisin Sapma Davranışlarının Etiketleme Kuramı Açısından Değerlendirilmesi.*Polis Bilimleri Dergisi* Cilt:11 (4) , 27-43.
- Gönen, Ç..A. (2015). *Öldürme Suçu İşlemiş Kadın Ve Erkek Hükümlülerde Suç Motivasyonu Ve Suça Etki Eden Faktörler*(Yayınlanmamış Doktora Tezi). İstanbul Üniversitesi. İstanbul.
- Gunter, B. ve McAleer, J. (1997). *Children and Television*. London: Routledge.
- Gül, S. S., ve Altındal, Y. (2015). Medyada Kadın Cinayeti Haberlerindeki Cinsiyetçi İzler:. *Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi* Arşiv Sayı 24 , 168 - 188.
- Günay, G., Bener, Ö. (2011). Kadınların Toplumsal Cinsiyet Rollerini Çerçevesinde Aile İçi Yaşamı Algılama Biçimleri. *TSA*, 15(3): 157-171
- Güvemli, Ö. (2020, 13 Mart). İBB Meclisi’nde literatüre yeni bir kavram girdi: Ara cinsiyet. Ağustos 20, 2020 tarihinde Sözcü: Erişim adresi: <https://www.sozcu.com.tr/2020/gundem/ibb-meclisinde-literature-yeni-bir-kavram-girdi-ara-cinsiyet-5678277/>
- Güven, A. M. (2008, 23 Kasım). Sinemada 'uyarıcı işaretler' dönemi*Haber7*. Erişim adresi: <http://www.haber7.com/kultur/haber/360189-sinemada-uyarici-isaretler-donemi>
- Halpern, D. F. (2012). *Sex Differences in Cognitive Abilities*. New York: Psychology Press; 4th Edition.
- Henkoğlu, T., ve Yılmaz, B. (2013). İnternet Erişim Özgürlüğünün Kısıtlanması: Türkiye Üzerine Bir Değerlendirme. *Bilgi Dünyası*, 14(2), S,215-239.

- Hood, C. (2019, 6Ağustos). Screen Rant. Ekim 16, 2020 tarihinde Disney+, Hulu, ESPN+ Bundle Price & Release Date Revealed: Erişim adresi: <https://screenrant.com/disney-hulu-espn-bundle-price-release-date/>
- Hooks, B. (2016). *Feminizm herkes içindir*. İstanbul: bgst yayınları.
- Horuz, M. E. (2019, 7 Kasım). Dijital yayın platformunda rekabet artıyor *Anadolu Ajansı*. Erişim adresi: <https://www.aa.com.tr/tr/turkiye/dijital-yayin-platformunda-rekabet-artiyor/1638055>
- Işıklar, U. (2014) “Zeki Demirkubuz Snemasında Toplumsal Cinsiyet Temsilleri” Arzu. H. K. Aydın, Toplumsal Cinsiyet ve Medya (s. 267-299) içinde. Ankara: Detay Yayıncılık.
- İlkkaracan Ajas, İ. (2009). “Toplumsal Cinsiyete Dayalı İşbölümü ve İstihdama Dayalı Sosyal Güvenlik”. Akademi.
- İlkkaracan, P. (2018). Giriş: Müslüman Toplumlarında Kadın ve Cinsellik. P. İlkkaracan, Müslüman Toplumlarında Kadın ve Cinsellik (s. 11-32) içinde. İstanbul: İletişim Yayınları.
- İmamoğlu, O. (1993). Değişen Dünyada Değişen Aile İçi Roller. *Kadın Araştırmaları Dergisi*, 1, 58-68.
- İnceoğlu, Y. ve Çoban, S. (2019). LGBTİ bireyler ve Medya. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Kahraman, A. B., Ozansoy Tunçdemir, N., Kekiloğlu, A., Özcan, A., Kahraman, L., (2015). “Üniversite Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Algıları”. *Sosyal Bilimler Dergisi The Journal Of Science*, 2(4): 304-322
- Kalelioğlu, E. (2019, 1 Kasım). Apple TV+ Resmen Erişime Açıldı: İşte Fiyatı ve Özellikleri *Webtekno*. Erişim adresi: <https://www.webtekno.com/apple-tv-erisime-acildi-fiyati-ozellikleri-h78948.html>
- Kalelioğlu, Eray (2020 1 Nisan) Netflix ABD ve Fransa Listelerinde Zirveye Oturan Türk Filmi: 7. Koğuştaki Mucize Erişim adresi. <https://www.webtekno.com/7-kogustaki-mucize-netflix-abd-fransa-h89196.html>
- Kalelioğlu, E. (2020, 10 Nisan) Netflix Türkiye'den Aşk 101 Dizisiyle İlgili 'Eşcinsel Karakter' İddialarına Cevap *Webtekno*, Erişim adresi: <https://www.webtekno.com/ask-101-escinsel-karakter-netflix-aciklama-h89925.html>
- Kalfa, T. K. (2019, 2 Eylül). Dijital Yayınlar İçin RTÜK Denetimi Bugün İtibarıyla Başlıyor *Webtekno*. Erişim adresi: <https://www.webtekno.com/dijital-yayinlar-icin-rtuk-denetimi-bugun-itibariyla-basliyor-h75217.html>
- Kallfa, T. K. (2019, Eylül). Netflix, Artık Bir Sezonu Tek Seferde Yayınlamayacak (Güncelleme) *Webtekno*: Erişim adresi: <https://www.webtekno.com/netflix-artik-bir-sezonu-tek-seferde-yayinlamayacak-h75259.html>

- Kara, M. (2016, 14 Aralık). “Amazon Prime Video artık Türkiye’de” *Webrazzi*. Erişim adresi: <https://webrazzi.com/2016/12/14/amazon-prime-video-artik-turkiyede/>
- Karadaş, S. (2019) *Kadınların Fransız Devrimi’ndeki Rolü: Oyuncu Claire Lacombe, Oyun Yazarı Olympe De Gouges Örneği* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Güzel Sanatlar Anasanat Dalı Sanat Politikaları ve İşletmeciliği Yüksek Lisans Programı, İstanbul.
- Kaschel, H. (2019, 5 Ocak). “Netflix ve Sansür: İnternet platformlarının ikilemi” *Deutsche Welle Türkçe*, Erişim adresi: <https://www.dw.com/tr/netflix-ve-sans%C3%BCr-internet-platformlar%C4%B1n%C4%B1n-ikilemi/a-46959600>
- Kavi, A., N. (2019) *Televizyonda Yayınlanan İnternet Dizileri Üzerine Bir İnceleme: Fi Dizisi Örneği*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Kepekçi, E. (2012) (Hegemonik) Erkeklik Eleştirisi Ve Feminizm Birlikteliği Mümkün Mü? *Kadın Araştırmaları Dergisi* Yıl: 2012/2, Sayı: 11, Sf. 59-86
- Kılıçhan, A. (2018, 25 Eylül). Erkeklerle Yönelik Şiddetin Terminolojisi Misandri Hakkında Bilmeniz Gerekenler. Eylül 21, 2020 tarihinde Onedio: Erişim adresi: <https://onedio.com/haber/erkeklere-yonelik-siddetin-terminolojisi-misandri-hakkinda-bilmeniz-gerekenler-841243>
- Kılınc, Ş. (2018, 5 Mart). “Çabuk Rtük Görmeden: Fi Dizisinin Eski Bölümlerine Buzlama ve Sansür Uygulanıyor!” *Webtekno*. Erişim adresi: <https://www.webtekno.com/cabuk-rtuk-gormeden-fi-dizisinin-eski-bolumlerine-buzlama-ve-sansur-uygulaniyor-h41814.html>
- Kızılkoyun, F. (2016, 27 Ocak). Yeni Kimlik Kartları 2018 yılına kadar tüm Türkiye’ye dağıtılacak. Mart 21, 2019 tarihinde Hürriyet Erişim adresi: <https://www.hurriyet.com.tr/ekonomi/yeni-kimlik-kartlari-2018-yilina-kadar-tum-turkiyeye-dagitilacak-40045856>
- Kimmel, M. (2013). *Angry White Men: American Masculinity at the End of an Era*. New York: Nation Books.
- Kimmel, M., ve Bridges, T. (2011). *Masculinity*, Oxford Bibliographies
- Kirkpatrick, K. (2019, 20 Ağustos). Was Simone de Beauvoir as feminist as we thought? Eylül 13, 2020 tarihinde The Guardian: Erişim adresi: <https://www.theguardian.com/books/2019/aug/20/was-simone-de-beauvoir-as-feminist-as-we-thought>
- Kömürcü, M. C. (2017, 27 Ekim). “Kadın pedi reklamında kırmızı sıvı kullanımı tabuları yıkıyor” *Milliyet*. Erişim adresi: <https://www.milliyet.com.tr/kadin-pedi-reklaminda-kirmizi-sivi-kullanimi-tabulari-yikiyor-molatik-4236/>
- Köseoğlu, M. A. (2019) “*Kriz, Yüzleşme, Yeniden İnşa: Behzat Ç. ’de Erkeklik Anlatıları*” Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İletişim Bilimleri Anabilim Dalı (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara.

- Kulaklı, G. (2020, 20 Ağustos). tarihinde Netflix, Türkiye’de 30 Günlük Deneme Süresini Tekrar Açtı: *Webtekno*. Erişim adresi: <https://www.webtekno.com/netflix-deneme-surumu-yeniden-aktif-nasil-edinirim-h98293.html>
- Kümbetoğlu, B. (2017). *Sosyolojide ve Antropolojide Niteliksel Yöntem ve Araştırma*. İstanbul: Bağlam Yayıncılık.
- Küstür, S. (2020, 26Mart). “Netflix Party nasıl kullanılır; arkadaşlarınızla birlikte film izleyin”*Tekno Blog*. Erişim adresi: <https://www.teknoblog.com/netflix-party-kullanimi-nasil/>
- Language Learning with Netflix. (tarih yok). Mayıs 8, 2020 tarihinde Language Learning with Netflix: Erişim adresi: <https://languagelearningwithnetflix.com/>
- Levent,Buğra (2019, 16 Kasım) robbrepor, Haluk Bilginer “Şahsiyet” Dizisiyle Uluslararası Emmy Ödülü’nü Kazandı! Erişim adresi:<http://www.robbreport.com.tr/haluk-bilginer-sahsiyet-dizisiyle-uluslararasi-emmy-odulunu-kazandi/>
- Lim, S. (2020, 22 Nisan). The Drum. Ekim 20, 2020 tarihinde Coronavirus throws up more positives than negatives for Netflix: Erişim adresi: <https://www.thedrum.com/news/2020/04/22/coronavirus-throws-up-more-positives-negatives-netflix>
- Littleton, C. (2020, Şubat). *Variety*. Ekim 16, 2020 tarihinde CBS All Access, Showtime to Reach 16 Million Streaming Subscribers By Year’s End: Erişim adresi: <https://variety.com/2020/tv/news/viacomcbs-cbs-all-access-showtime-streaming-subscribers-1203509035/>
- Lovejoy, B. (2020, 24 Mart). 9TOMac. Ekim 20, 2020 tarihinde Unsurprisingly, video streaming services see huge demand; less so, Apple TV+: Erişim adresi: <https://9to5mac.com/2020/03/24/video-streaming-services/>
- Lupton, D. (2015). *Digital Sociology* . Routledge: London and New York.
- Lyons, R. (2020 18 Aralık) What is DC Universe Infinite? Here's what you should know about DC Comics' streaming platform turned comic-subscription service Erişim adresi: <https://www.businessinsider.com/what-is-dc-universe-infinite>
- MacKinnon, C. A. (1982). Feminism, Marxism, Method, and the State: An Agenda For Theory. *Signs* , 519-541.
- Macoby, E. E. (1988). Gender as a social category. *Developmental Psychology*, 24, 755-765.
- Manovich, L. (2002). *The Language of New Media*. The MIT Press: Cambridge-Massachusetts.
- McBride, D. E. ve Parry, J. A. (2016). *Women’s Rights in The USA, Policy Debates and Gender Roles*, NewYork ve London: Routledge.

- Miller, L. S. (2020, 29 Kasım). Collider. Kasım 20, 2020 tarihinde Hey, Remember When David Fincher Literally Changed TV Forever With 'House of Cards?': Erişim adresi: <https://collider.com/david-fincher-house-of-cards-netflix-how-it-changed-tv/>
- Monaco, J. (2002). *Bir Film Nasıl Okunur?* . İstanbul: Oğlak Yayıncılık.
- Moya, M. Expósito, F. ve Ruiz, J. (2000). Close Relationships, Gender, and Career Salience. *Sex Roles* 42,9-10,825-846.
- Mulvey, L. (2008). Görsel Haz ve Anlatı Sineması. S. B. Topçu, Sinema-Tarih Kuram Eleştirisi(N. Abisel, Çev., s. 235-256), içinde. Ankara: G.Ü.İletişim Fakültesi.
- Neal, R. (2010). Expanding Sentience: Introducing Digital Sociology for moving beyond Buzz Metrics in a World of Growing Online Socialization. Lulu.com.
- NetflixCodes. (tarih yok). Netflix Codes. Mayıs 8, 2020 tarihinde Netflix Codes: Erişim adresi: <https://www.netflix-codes.com/>
- Orlowski, A. (2017, 8 Ağustos). Theregister. Ekim 07, 2020 tarihinde Theregister: Erişim adresi: https://www.theregister.com/2017/08/08/desktop_vs_ott_video/
- Öç, E. (2020, 24 Aralık). BBC Türkçe. MUBI'nin kurucusu Efe Çakarel: Türkiye'de prodüksiyona yatırım yapacağız: Erişim Adresi:<https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-55441130>
- Öktem, Ferhunde, Sayıl ,Melike ve Özen, Sevilay Çelenk(2006) Çocuklar ve Gençlerin Televizyonun Zararlı İçeriklerinden Korunması: “Akıllı İşaretler Sınıflandırma Sistemi” Akademik Çalışma Altyapısı, Ankara Erişimadresi:[https://kms.kaysis.gov.tr/\(X\(1\)S\(gggcgwywniqxjelrryp4mkhe\)\)/Home/Goster/74989?AspxAutoDetectCookieSupport=1](https://kms.kaysis.gov.tr/(X(1)S(gggcgwywniqxjelrryp4mkhe))/Home/Goster/74989?AspxAutoDetectCookieSupport=1)
- Özbay, C. (2013). Türkiye’de Hegemonik Erkekliği Aramak.Doğu Batı 63: 185-204, 185-204.
- Özdemir, Ö. (2016). Moda Programlarında Kadın Bedeninin Metalaşması. *Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi ArşivSayı 25* , 245 - 270.
- Özen, Şirvanlı D. (1992). *Annenin Çalışma Durumu Ve Ebeveynin Benimsediği Cinsiyet Rolü Değişkenlerinin Çocuğun Cinsiyet Özelliklerine İlişkin Kalıp Yargılarının Gelişimi Üzerindeki Rolü* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Özgenç, M. (2017 30 Nisan)“Evlilik programları yeni KHK ile yasaklandı.” Hürriyet: Erişim adresi:<https://www.hurriyet.com.tr/gundem/evlilik-programi-khk-ile-yasak-40442535>
- Özgür. (2020, 28Nisan). Fav10. Mayıs 6, 2020 tarihinde Fav10: (blogyazısı)Erişim adresi: <https://fav10.net/forum/threads/a%C5%9Fk-101den-yurtd%C4%B1%C5%9F%C4%B1-ba%C5%9Far%C4%B1s%C4%B1.296187/>

- Özkan, Z. Ç. (2012). Türkiye Sineması'nda Kadının Değişen İmgesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Elektronik Dergisi* , 79-81.
- Özmen, İ. (2020)“*Dijital Platformların Kullanımlar ve Doyumlar Bağlamında Alınlanması: Netflix ve BluTV Örneği*”(Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İletişim Bilimleri Anabilim Dalı, Elazığ.
- Özsefil,İbrahim Cem (2018, 14 Kasım)Merakla Beklenen Hakan: Muhafız Fragmanı Yayınlandı Erişim adresi: <https://filmloverss.com/merakla-beklenen-hakan-muhafiz-fragmani-yayinlandi/>
- Öztürk, E. (2018). George Herbert Mead'ın Sosyal Davranışçılık Devrimi:Sosyolojizm Ve Psikolojizm Kısacasında Bir “İlişkisel Faillik” Denemesi.*Sosyoloji Araştırmaları Dergisi / Journal of Sociological Research*, 253-284.
- Öztürk, F. (2019, 2 Ağustos). BBC Türkçe. Netflix: Rük'ün internet yönetmeliği ne getiriyor, kurul üyeleri ne diyor?: Erişim adresi: <https://www.bbc.com/turkce/haberler-turkiye-49193378>
- Öztürk, S. (2006). Türk Sinemasında İlk Sansür Tartışmaları ve Yeni Belgeler. *Galatasaray İletişim* , 47-76.
- Öztürk, S. R. (2000). *Sinemada kadın olmak*. İstanbul: Alan Yayıncılık.
- Öztürk, S. R. (2011). Türkiye Sinema Literatüründen Kadınlara Bakmak. S. Sancar, *Birkaç Arpa Boyu... 21. Yüzyıla Girerken Türkiye'de Feminist Çalışmalar* (s. 659-679) içinde. İstanbul: Koç Üniversitesi Yayınları.
- Özyön, A. (2018). Charlotte Perkins Gilman'ın “Kadınlar Ülkesi” Adlı. *Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi* Sayı / Number 60, Haziran June 2018, , 261-268.
- Papuççuyan, A. (2020, 23 Ocak) Webrazzi, Netflix Rise of Empires: Ottoman ilk bölüm incelemesi Erişim adresi: <https://webrazzi.com/2020/01/23/netflix-rise-of-empires-ottoman-ilk-bolum-incelemesi/>
- Parsons, T. (1960). *Structure and Process in Modern Society*, New York: Free Press of Glencoe.
- Penn, C. (2016, 7 Ekim). Medium. Mayıs 15, 2020 tarihinde Medium: Erişim adresi: <https://medium.com/@cspenn/whats-the-difference-between-social-media-and-new-media-71f7f5ae1eea>
- Pérez, E. P. (2020). Next Episode, Next Market Socialmedia Marketing For Svod The Case Of Netflix. *On Research* , 8-13.
- Pişkin, G. (2008). Günümüzde Türkiye'de Sinema Filmleriyle Televizyon Dizilerinde Kadınlar Ve Töre. *Doğu Anadolu Bölgesi Araştırmaları* , 39-46.

- Platon, Diyaloglar 2, “- (2001) Protagoras Çev: Nurettin Şazi Kösemihal, Sosyal Yayınları, İstanbul.
- R.W Connel, İ. 1.-7. (1998). R. Connel, Toplumsal Cinsiyet ve iktidar (s. 78-79) içinde. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Radyo, Televizyon ve İsteğe Bağlı Yayınların İnternet Ortamından Sunumu Hakkında Yönetmelik,Resmi Gazete. (2019, Ağustos 19). Ekim 18, 2020 tarihindeErişimadresi:<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2019/08/20190801-5.htm>
- Reelgood. (tarih yok). Mart 20, 2020 tarihinde Netflix Roulette: What Should I Watch?: Erişim adresi:<https://reelgood.com/roulette/netflix>
- Ritzer, G. (2012). *Modern Sosyoloji Kuramları*, Çeviren: Himmet Hülür, Ankara: Deki Yayınları.
- Rtük. (2018). “*Televizyon İzleme Eğilimleri-2018*”. Ankara: Rtük.
- Rtük(2018) “Çocukların Yeni Medya Kullanım Alışkanlıkları Ve Siber Zorbalık 2018 Araştırması”Ankara:Rtük
- Rutli, Erman Evren “Derrıda’nın Yapısökümü” TEMÂŞÂ Temmuz 2016 / Sayı: 5 2016
- Sancar,S. (2009) “*Erkeklik: İmkansız İktidar Ailede, Piyasada ve Sokakta Erkekler*”, Metis Yayıncılık,İstanbul
- Sarova, D. (2018, 10 Mart). “Dizilerde erkek güçlü kadın aciz ve süslü”*Vatan*: Erişim adresi: <http://www.gazetevatan.com/dizilerde-erkek-guclu-kadin-aciz-ve-suslu-1149431-bizim-kahve/>
- Say, G. (2020, 24 Mayıs). “Apple Tv+ abone sayısı için üzücü haber” *ShiftDelete*. Erişim adresi: <https://shiftdelete.net/apple-tv-abone-sayisi-icin-uzucu-haber>
- Scott, J.W. (2007) *Toplumsal Cinsiyet: Faydalı Bir Tarihsel Analiz Kategorisi*, çev.: Aykut Tunç Kılıç, İstanbul: Agora Kitaplığı
- Sezer, M. Ö. (2010).*Masallar ve Toplumsal Cinsiyet*. İstanbul: Evrensel Basım Yayın.
- Simmons, M. (2015). Slideplayer. Aralık 6, 2020 tarihinde Explanations of Gender Development: Evaluating Kohlberg: Erişim adresi: <https://slideplayer.com/slide/8496652/>
- Sirman, N. (2018, 5 Kasım). “Adam” olacak erkek: Dizilerde erkeklik mertebeleri*Kırathane* Erişim adresi: <http://kiraathane.com.tr/evden-haberler/-adam-olacak-erkek-dizilerde-erkeklik-mertebeleri>
- Şafak, A. A. (2014). *Feminist bir bakışla Türk Aile Hukukunda Kadın Bedeni*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık.

- Şahin, A. (2016, 24Mayıs). “Çin hükümetinin sosyal medya nefreti” Fortune: Erişim adresi: <https://www.fortuneturkey.com/cin-hukümetinin-sosyal-medya-nefreti-34054>
- Şahinöz, S. (2019, 17 Temmuz). Netflix,13 Reasons Why’ın Tartışma Yaratan İntihar Sahnesini Diziden Çıkardı Filmloverss: Erişim adresi: <https://www.filmloverss.com/netflix13-reasons-whyin-tartisma-yaratan-intihar-sahnesini-diziden-cikardi/>
- Şahinöz, S. (2020, 21Nisan). WarnerMedia’nın Yeni Dijital Platformu HBO Max, 27 Mayıs’ta Açılacak: *Filmlovers*. Erişim adresi: <https://filmloverss.com/warnermedianin-yeni-dijital-platformu-hbo-max-27-mayista-acilacak/>
- Şener, G., Çavuşoğlu, Ç. ve İrklı, H. İ. (2016). Medya ve Toplumsal Cinsiyet. F. Saygılıgil, *Toplumsal Cinsiyet Tartışmaları* (s. 163-183). içinde. Ankara: Dipnot Yayınları.
- Şimşek, B., ve Öç, E. (2020, 9 Temmuz). “Aşk 101 Osman: RTÜK yetkilisine göre Netflix ile görüşmeler sonucu karakter değiştirildi”: *BBCNEWS* Erişim adresi: <https://www.bbc.com/turkce/haberler-turkiye-53354391#:~:text=A%C5%9Fk%20101%20Osman%3A%20RT%C3%9CK%20yetkilisine%20g%C3%B6re%20Netflix%20ile%20g%C3%B6r%C5%9Fmeler%20sonucu%20karakter%20de%C4%9Fi%C5%9Ftirildi,-Berza%20%C5%9Eim%C5%9Fek%20%2D%20Efe&tex>
- Tan, E. (2019, 12 Nisan). “12 Kasım’da açılacak Disney+ hakkında merak edilen detaylar açıklandı.” *Filmlovers*. Erişim adresi: <https://www.filmloverss.com/12-kasimda-acilacak-disney-hakkinda-merak-edilen-detaylar-aciklandi/>
- Taştan, C. – Yıldız, A. K., Dünyada ve Türkiye de Kadın Cinayetleri 2016,2017,2018 Verileri ve Analizler *Polis Akademisi Yayınları*: 68 Rapor No: 21 Erişim adresi: https://www.pa.edu.tr/Upload/editor/files/Kadin_Cinayetleri_Rapor.pdf
- Ted (2015, 6 Ekim) Why Gender Equality Is Good for Everyone — Men Included | Michael Kimmel, TEDTalks, [Video] Erişim adresi: <https://www.youtube.com/watch?v=7n9IOH0Nvy>
- Tol, U., Cengiz, K. ve Küçükural, Ö. (2004). Hegemonik Erkekliğin Peşinden. *Toplum ve Bilim*, sayı 101, Güz , 50-70.
- Tolan, Barlas, (1991), "Aile, Cinsiyet ve Cinsel Roller", Aile Ansiklopedisi, Ankara: T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu
- Topuz, S. K., & Erkanlı, H. (2016). Toplumsal Cinsiyet Bağlamında Kadın ve Erkeğe Atfedilen Anlamaların Metafor Yöntemiyle Analizi. *alternatif politika* Cilt 8, Sayı 2, Nisan 2016 , 301-321.

- Tuğ, B. (2016). Tarih ve Toplumsal Cinsiyet. F. Sarıgil *Toplumsal Cinsiyet Tartışmaları* (s. 33-50) içinde. Ankara: Dipnot Yayınları.
- Tunç, H. (2014). Toplumsal Cinsiyet Farklılaşması Üzerine Sosyolojik Bir Araştırma:Erkeklerin Küpe Takması Örneği. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi* Cilt: 7 Sayı: 33 Issn: 1307-9581 , 608-625.
- Türk Dil Kurumu: Türkçe Sözlük: Ankara 2011, 11. Baskı, 2800 s.
- Türkiye Büyük Millet Meclisi Milletvekilleri Dağılımı (2019), (Türkiye Büyük Millet Meclisi).ErişimTarihi:20.12.2019ErişimAdresi:https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/milletvekillerimiz_sd.dagilim
- Türkiye Ergen Profili Araştırması,(2013) Tapa 2013, Erişim Adresi: <https://ailevecalisma.gov.tr/uploads/athgm/uploads/pages/indirilebilir-yayinlar/68-turkiye-ergen-profil-arastirmasi-tepa-2013.pdf>
- Türkiyeli kadınlar dünya yıldızlarını ayağa kaldırdı: Ne oluyor?(2020,29 Temmuz) Gazeteduvar,Erişimadresi:<https://www.gazeteduvar.com.tr/kadin/2020/07/29/evan-rachel-wood-turkiyedeki-kadinlara-ne-oluyor>
- Ulukan, G. (2019, 20 Aralık). Atiye: Tarihi değiştiren Göbeklitepe, Türk dizi tarihini değiştirebilecek mi?Webrazzi. Erişim adresi: <https://webrazzi.com/2019/12/20/atiye-the-gift-netflix/>
- Ulukan, G. (2020, 15 Ocak). Wikipedia açıldı!: Webrazzi. Erişim adresi: <https://webrazzi.com/2020/01/15/wikipedia-acildi/>
- Uygur, G. (2015). Toplumsal Cinsiyet ve Adalet: Hukuk Adaletsizdir. *Ankara Barosu Dergisi* , 121-131.
- Ülker, Y. (2019). Değişen Kadın Rollerinin Kadınlara. *Erciyes İletişim Dergisi | Temmuz/July 2019 Cilt/Volume 6, Sayı/Number 2* , 845-862.
- Ürgir, Buse(2019, 9 Eylül)“Şanışer ve 17 Sanatçının Toplumsal Sorunlara Dikkat Çeken Klibi: Susamam” Erişim adresi:<https://listelist.com/saniserin-klibi-susamam/>
- Vatandaş, C. (2007). Toplumsal Cinsiyet ve Cinsiyet Rollerinin Algılanışı. *Sosyoloji Konferansları Arşiv*Cilt 0, Sayı 35 (s. 30-54). İstanbul: Metodoloji ve Sosyoloji Araştırma Merkezi.
- Vefikuluçay, D., Zeyneloğlu, S., Taşkın, L. ve Eroğlu, K., (2007). “Kafkas Üniversitesi Son Sınıf Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Bakış Açıları”, *Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 26-38
- Vertov, D. (2007). *Sine-Göz*. (A. Ergenç, Çev.) İstanbul: Agora Kitaplığı.
- Wolff, K. (2016). *Feminism, Cultural*. Chicester, United Kingdom: John Wiley and Sons Ltd.
- Wünsch, S. (2018, 23 Ocak). #MeToo: 100 günde çığlığa dönüşen hareket Deutsche Welle Türkçe: Erişim adresi: <https://www.dw.com/tr/metoo-100->

g%C3%BCnde-%C3%A7%C4%B1%C4%9F1%C4%B1%C4%9Fa-
d%C3%B6n%C3%BC%C5%9Fen-hareket/a-42266629

Wynn, J. R. (2009). Digital Sociology: Emergent Technologies in the Field and the Classroom. *Sociological Forum Volume 24, Issue 2* , 448-456.

Yardımlı, G., ve Doğruel, H. (2019). Eleştirel Söylem Çözümlemesi Bağlamında Pippa Bacca Cinayeti Örneği. *Erciyes İletişim Dergisi - ISSN: 1308-3198* , 137-148.

Yazıcı, Ç. (2016). Felsefede Toplumsal Cinsiyet ve Feminizm. F. Saygılıgil Toplumsal Cinsiyet Tartışmaları (s. 67) içinde. Ankara: Dipnot Yayınları.

Yıldırım, S. (2019, 17Temmuz). Feminist Çalışmalarda Kadın Deneyimlerinin Önemi: Simone de Beauvoir Örneği. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi 2019* , 145–150.

Yüksel, M. (2003). Feminist Hukuk Kuramı ve Feminist Düşünce Teorileri. İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım.

Zehir, E. Ö. (2020, 7Mayıs). Savcılık, Netflix'in Tartışma Yaratana Dizisi Aşk 101 Hakkındaki Kararını Açıkladı Webtekno: Erişim adresi: <https://www.webtekno.com/savcilik-netflix-ask-101-kararini-acikladi-h91891.html>

Zoonen, V. L. (1996). “Medyada Feminist Yaklaşımlar”, Der: Süleyman İrvan. Medya Kültür Siyaset. Ankara: Ark Yayınları.

EKLER

EK-A Görüşme Formu

Kişiler Hakkında Bilgiler

1. Cinsiyeti:
2. Yaşı:
3. Doğum yeri:
4. Mesleği:
5. Kendinizden bahsedebilir misiniz?

Toplumsal Cinsiyet,Sansür ve Aşk 101 dizisi Odaklı Sorular

6. Sizce Toplumsal cinsiyet nedir?
7. Medyanın kadın bedeni sergileyiş biçimi hakkındaki düşünceleriniz nelerdir? Sizce Aşk 101 de bu nasıl gösterilmiş?
8. Sizce Aşk 101 bir kadının cinsellik hakkındaki düşüncelerini dile getirebilmesi için özgür bir alan sağlıyor mu?
9. Aşk 101 dizisinde sizin yargılarınıza ters gelen bir karakter oldu mu?
10. Aşk 101 dizisinde kendinize yakın hissettiğiniz karakter var mı varsa hangisidir? Bunun nedenlerini açıklayabilir misiniz?
11. Sizce feminizm kadın karakterlerin gücünü vurgularken medya bundan ne derece etkilendi? Dizide gördüğünüz karakterlerden hangisi toplumsal yargıyı kırmakta başarılı oldu?
12. Dizide iyi ve kötü kavramları sorgulanıyor. Peki sizin için iyi ve kötü kavramları nelerdir? Dizi karakterlerini düşünürseniz iyi ya da kötü diyeceğiniz karakterler hangisidir?
13. Netflix toplumsal cinsiyet eşitsizliği sunumu hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?
14. Aşk 101 dizisinde dikkatinizi çeken toplumsal cinsiyet eşitsizliği adına kadın ve erkek odaklı düşünürseniz hangi sahneleri söylersiniz?
15. Sizce Türkiye toplumunda ideal kadın tipi ya da erkek tipi bir şey var mı? Varsa betimleyerek anlatır mısınız? Sizce Aşk 101 dizisindeki karakterlerden hangisi ideal kadın ya da erkek tipini yansıtıyor? Yoksa olmamasının iyi ya da kötü yönlerinden bahsedebilir misiniz?
16. Ataerkil bir toplum düzeninde değil de anaerkil bir toplum düzeninde yaşasaydık ne gibi değişiklikler olurdu ve medyada nasıl yankı uyandırırdu? Senaryolarda ne gibi

değişiklikler olurdu? Mesela Aşk 101 karakterlerinde ne gibi değişiklikler olurdu toplumsal cinsiyet yargılarında medyada ne gibi değişiklikler görürdük?

17. Size göre dijital platformlar belirli bir sansüre maruz kalmalı mı?
18. Sizce medyadaki etik problemler nelerdir? Sizin ahlak yargınıza ters gelen durumların sansürlenmesini doğru buluyor musunuz?
19. Aşk 101 dizisinde size ters gelen bir durum oldu mu ve sansürlenmesini isteyeceğiniz bir durum var mı?
20. Netflix'in çıkardığı Aşk 101 dizisine Pin kodu uygulanmalı mı? Nedenlerini açıklayabilir misiniz?
21. Toplumsal cinsiyet kalıplarında aile faktörleri adına ne söylersiniz? Bu faktörler Aşk 101 dizisinde nasıl gösterilmiş?
22. Aşk 101 dizisinde gördüğünüz erkeğe ait toplumsal kalıplardan örnekler verebilir misiniz? Bu konular hakkındaki görüşleriniz nelerdir?
23. Ataerkil toplumda erkek olmanın zorlukları ya da kalıplaşmış rollerin medya tarafından nasıl yansıtıldığını düşünüyorsunuz?
24. Aşk 101 dizisi 98'li yıllarda geçiyor o yıllarda gösterilen toplumsal cinsiyetle günümüzde gösterilen toplumsal cinsiyet faktörleri arasındaki farklılıklar ya da benzerlikler nelerdir?
25. Aşk 101 dizisinin toplumsal cinsiyet eşitsizliğini kırdığını ya da güçlendirdiğini düşünüyor musunuz?

EK-B Nitel Görüşme Yapılan Kişilere Ait Bilgiler

Kodu	Cinsiyeti	Yaşı	Doğum Yeri	Şu an oturduğu yer	Eğitim Düzeyi	Mesleği	Medeni Durum	Çocuk Sayısı
1	Kadın	22	İstanbul	İstanbul/ Beylikdüzü	Üniversite öğrencisi	-	Bekar	-
2	Kadın	23	İstanbul	İstanbul/ Beylikdüzü	Üniversite mezunu	Anaokulu Öğretmeni	Bekar	-
3	Kadın	20	İstanbul	İstanbul/ Beylikdüzü	Üniversite öğrencisi	-	Bekar	-

4	Kadın	19	İstanbul	İstanbul/ Beylikdüzü	Üniversite öğrencisi	-	Bekar	-
5	Kadın	20	İstanbul	İstanbul/ Beylikdüzü	Üniversite öğrencisi	-	Bekar	-
6	Erkek	27	İstanbul	İstanbul/ Beylikdüzü	Üniversite mezunu	Danışmanlık	Evli	-
7	Erkek	28	Adıyaman	İstanbul/ Beylikdüzü	Lise Mezunu	Satış Danışmanı	Evli	2
8	Kadın	20	İstanbul	İstanbul/ Beylikdüzü	Üniversite öğrencisi	-	Bekar	-
9	Kadın	25	İstanbul	İstanbul/ Beylikdüzü	Üniversite mezunu	İngilizce Öğretmeni	Bekar	-
10	Kadın	21	İstanbul	İstanbul/ Beylikdüzü	Üniversite öğrencisi	-	Bekar	-
11	Erkek	23	Antalya	İstanbul/ Beylikdüzü	Üniversite öğrencisi	-	Bekar	-
12	Kadın	20	Uşak	İstanbul/ Beylikdüzü	Üniversite öğrencisi	-	Bekar	-
13	Kadın	25	İstanbul	İstanbul/ Beylikdüzü	Mezun	Çalışmıyor	Bekar	-
14	Kadın	20	Ankara	İstanbul/ Beylikdüzü	Üniversite öğrencisi	-	Bekar	-
15	Erkek	24	İstanbul	İstanbul/ Beylikdüzü	Üniversite öğrencisi	-	Bekar	-

16	Kadın	26	İstanbul	İstanbul/ Beylikdüzü	Mezun	Laboratuvar Teknikeri	Bekar	-
17	Kadın	20	İstanbul	İstanbul/ Beylikdüzü	Üniversite öğrencisi	-	Bekar	-
18	Kadın	26	İstanbul	İstanbul/ Beylikdüzü	Lise mezunu	Çalışmıyor	Bekar	-
19	Kadın	22	İstanbul	İstanbul/ Beylikdüzü	Üniversite öğrencisi	-	Bekar	-
20	Erkek	25	İstanbul	İstanbul/ Beylikdüzü	Mezun	Endüstri Mühendisi	Bekar	-